

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת משפטים

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת משפטים | גליון מס' 312 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"הילד שלי הסכים להצעה", ממשיכה האם ומספרת למלמד. "בהגיע זמן ההדלקה בערב שבת, הוא ניצב לידי, וכשאני מליטה את פניי בידי ובוכה, פורץ גם הילד בבכי נסער ביותר, ושופך נפשו בדמעות שלי של ממש, וכך אנחנו בוכים יחדיו, ומתחננים לפני בוראנו שיצליח את דרכו בתורה!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על השבת וסגולותיה

"ובימים השביעי תִּשְׁבֹּת" (שמות כ"ג, י"ב)

ואף השתתף במהלך השיעור ושאל שאלות טובות. עובר עוד יום ועוד יום, וההתקדמות לא נעצרת, אלא אדרבה - הילד הולך ומתפתח, ורואה ברכה של ממש בלימודיו. השינוי לטובה היה כליכך בולט, עד שהמלמד החליט להתקשר להוריו של הילד, ולשאול אותם מה הביא לשיפור המהותי הזה. על הקו היתה אימו של הילד, שהתרגשה לשמוע שהתפנית הרצויה מורגשת גם בכיתה. כשהמלמד שאל האם תוכל לפרט בפניו מה הביא את הילד לתפנית זו, סיפרה האם כדלהלן:

"אומר לך את האמת; מזה כמה חודשים שהבן שלי עצמו החל לשפוך את ליבו לפניי, ובכה מאוד על מצבו העגום. מחד גיסא, הוא תיאר את רצונו ושאירתו להבין את דברי הגמרא הנלמדת,

נעלה כאן על הכתב סיפור מרגש בענין הדלקת הנרות, שהגיע אלינו מהרב י. מ. דיוויס, איש ירושלים, שהעיד ששמע את הדברים ממקור נאמן.

המדובר היה בילד כבן 10 שלא הצליח בלימודיו, ואפילו קרוא־זכותב לא ידע על בוריו. החריגות השלילית הביאה לכך שהילד לא התקדם בשום תחום, ולא קלט כמעט מאומה מכל מה שלמדו בת"ת. הוא היה מגיע לחיידר בשעות הבוקר יחד עם כל חבריו, אבל יושב בכיתה כ'גולם' לכל דבר. המצב הלימודי הכליכך גרוע שלו, השפיע כמובן גם על ההתנהגות של הילד, ובהפסקות כשהיה יוצא לשחק בחצר הת"ת, הפריע לְמִשְׁחָקִים במשחקיהם.

ההורים הלכו איתו לכמה מומחי־חינוך, וניסו לפענח את חידת־החדלון שלו, אבל אף אחד לא הצליח להעלותו על המסילה הנכונה. הילד לא קלט מאומה. הבעיה היותר־גדולה, התבטאה בכך שהמומחים לא הצליחו לזהות את מקור הקושי, ואיש לא ידע להצביע על שורש המצוקה הלימודית של הילד.

אין לשער את הכאב והיגון ששררו בבית ההורים, שלא ידעו מה ניתן עוד לעשות כדי לשפר את מצבו של הילד. הם סידרו לו מורים פרטיים, מומחים מאין כמותם, שירתם קודמת לחוכמתם, אבל ראשו של הנער וליבו, פשוט לא תיפקדו...

בשלב מסוים, מבחין המלמד שלו בת"ת, בשיפור משמעותי במצבו של הילד הבעייתי. הוא החל לקלוט את הנושאים שנלמדו בכיתה,

הסיבה שהכניס את הטלפון היתה, רק בשביל שהרבנית תוכל לעמוד בקשר עם ילדיה. הוא אף לא היה מוסר את מספר הטלפון בלי רשות מהרבנית, והסביר: הטלפון שייך לה - לא לי... כשכבר היו טלפונים, הרבנית היתה מתקשרת לביתי ושואלת: "שלום מדברים מקרליץ. הרב מבקש ללמוד. האם זה אפשרי??"...

הרב משה זינגר שליט"א, מספר על כ-35 שנה בהן זכה לשמש כחברותא של מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל

"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיהֶם" (שמות כ"א, א')

כ-35 שנה זכה הרב משה זינגר שליט"א, לשמש כחברותא של מרן פוסק הדור, הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל. חברותא מיוחדת היתה זו: יחד הם למדו מידי יום משניות, ואף זכו לסיים מידי שנה את כל ששת סדרי המשנה. שיחה מרתקת עם הרב זינגר שליט"א, בה הוא חושף לראשונה סיפורים ותיאורים אישיים ובלעדיים מתוך החדר פנימה, ומשתף אותנו בכמה מן הפנינים שזכה לאגור באמתחתו בשנים אלו, בצילו של פוסק הדור.

"בערך בשנת תשמ"ז, פותח רבי משה זינגר, "התחלתי לקחת את רבי נסים למקומות ציבוריים רבים, בהם בריתות ואירועים ציבוריים שונים, בין השאר עסק רבי נסים אז בפגישות עם רבנים ואישי ציבור, בשל הסוגיות הציבוריות הרבות בהן הוא היה מעורב.

"במהלך הנסיעה הוא אף פעם לא היה פותח בשיחה מצדו, כיון שסבר שבשעת הנסיעה על הנהג להיות מרוכז לחלוטין בנסיעה, וחשש שאם יתחיל לדבר עמי הרי שהדבר יבלבל אותי ויוציא אותי מריכוז.

"רק אם אני הייתי פותח בשיחה, הוא היה מדבר, שכן מעצם הדבר שאני הוא שפתחתי בשיחה, מוכח שאני מספיק מרוכז בנהיגה. אני הייתי שואל אותו שאלות רבות, והוא היה משיב בסבלנות דבר דבור על אופנו. הוא גם היה מתעניין בשלומי ובשלום משפחתי, ומייעץ בכל דבר שהצריך ליבון ובירור, תוך ירידה מדהימה לעומקם של דברים. יוצא מן הכלל היה, כאשר היינו חוזרים בשעות מאוחרות של הלילה, שאז היה פותח עמי בשיחה מצידו, הוא עשה זאת כדי לעורר אותי - הנהג, שלא אהיה עייף ואירדם חלילה במהלך הנסיעה".

ניצול הזמן

"את רוב תורתו בשנות ילדותו - כך סיפרו לי - קיבל מאביו הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל, ששימש בשנים מאוחרות יותר כרבנו של בית-הכנסת 'הליגמן' - מראשוני וחשובי בתי הכנסת בבני ברק, ובראשם כולל 'חזון-איש'. כילד, כאשר התחיל ללמוד, כדרכם של

ילדים רצה רבי נסים להתחיל הישר מהגמרא, אך אביו לא נתן לו 'לקפוץ' ישר ללימוד הגמרא, אלא אמר לו שבשלב הראשון יעסוק בלימוד משניות, ויזכה לסיים את כל ששת סדרי המשנה, ואז יוכל להתקדם ללימוד גמרא, אביו אף השתמש עבור זה בלשון חז"ל (בבא מציעא ל"ג ע"ב) 'לעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד'.

"בענין זה הוא סיפר, כי דודו ורבו מרן ה'חזון איש' זיע"א, היה מתעניין אצלו באופן תדיר באלו משניות הוא עוסק, ותמיד כאשר דיבר עמו בלימוד, היה שואל אותו בענין המשניות".

ואיך התחילה החברותא ללימוד המשניות?

"מרן זצוק"ל אמר לי, שכדאי לנצל את זמני המתנה בכל המקומות אליהם אנו מגיעים, הוא הציע, שכדי שלא נתבטל בזמנים אלו, יש לקבוע זמן קבוע ללימוד משניות, כך שכאשר נגיע למקום וניאלץ להמתין - יהיה אפשר להמשיך את החברותא ללימוד המשניות.

"כמה שנים לאחר מכן, התחלנו ללמוד לפני ואחרי התפילה - תלוי בזמן שבו החלה התפילה, בקיץ ובחורף וכדו'. התחלנו ללמוד מתחילת מסכת ברכות. הלימוד היה שבעה ימים בשבוע, כולל שבת. הוא רצה לסיים את כל הש"ס משניות כל שנה. הוא ערך חשבון, שבשביל לסיים ש"ס משניות בשנה, צריך ללמוד בכל יום 2 פרקים.

"במסכתות יש פרקים ארוכים יותר וארוכים פחות, וכן ישנן משניות

“פעם בשנה היינו מסיימים את כל הש”ס, ואז היה מקפיד לערוך סיום מכובד במנין, ואף לשאת דברים לרגל האירוע המיוחד. בכל שנה הוא דאג שהסיום ייצא ביום היארצייט של אבי”

מדוד וספור. גם בתשובותיו לשאלות ההלכתיות הרבות שהופנו אליו, הוא אחז במידה זו, והיה חותך את פסק ההלכה במספר מילים בלבד.

“אך כאשר הוא היה לומד, הנהגתו הייתה שונה לחלוטין: בזמן הלימוד הוא היה מדבר באריכות ולא חוסך במילים, כדי להסביר ולבאר את המשנה באופן הברור והנהיר ביותר. כשהיה לומד את סדרי לימודיו הנוגעים להלכה למעשה, הוא היה מאריך עוד יותר בדבריו.

“אגב, הצעתי פעם להביא לו משניות עם ציונים וביאורים, או שאני אכתוב ואסכם על דף את פרטי המשניות הקשות. הוא לא רצה לשמוע על כך, והסביר, שצריך לחשוב עם הראש ולהבין לבד באופן עצמאי - בעזרת ביאורי המפרשים החשובים על המשנה”.

רבי משה מתרגש כשהוא נזכר בסיפור הבא: “יום אחד במהלך הלימוד, עלתה לי שאלה שחשבתי שהיא שאלה טובה. שאלתי אותו, הוא שמע אותה, חשב לכמה רגעים, ואז המשיך ללמוד בלי לומר מילה. אני התביישתי, וחשבתי שמסתמא השאלה כל כך לא נכונה, עד שאין צורך להגיב עליה.

“אלא שלאחר יומיים-שלושה, בתחילת הלימוד הוא אמר לי: ‘רק אתמול היה לי זמן לחשוב על השאלה ששאלת לפני כמה ימים. השאלה טובה, ונראה לי שההסבר והתשובה עליה הם כך וכך’. זה החיה את נפשי! כעת ראיתי שלא שאלתי שאלה לא ישרה! אך גם למדתי מזה, שגם כשיש שאלות טובות שיש מקום לחשוב עליהן, הרי שבזמן הלימוד אין להתעכב עליהן, אלא ללמוד הלאה, ורק כאשר נמצא זמן מתאים לעיון בשאלה, מעיינים בה”.

והוא נזכר ברגע נוסף: “באופן קבוע, היו אנשים ממתנינים לאחר התפילה, כדי לשאול אותו שאלות בזמן של קיפול הטלית והתפילין

שהלימוד בהן מורכב, קשה ועמוק יותר, ומשכך - לימודן נמשך זמן רב יותר. לכן, למדנו בכל יום בין שעה לשעה ורבע: היו ימים שלמדנו קצת יותר והיו גם שפחות, אך שמרנו על רצף עקרוני של לימוד 2 פרקים ביום.

“הלימוד שלו היה בריכוז רב מאד. היינו לומדים לפני תפילת שחרית. וכשהתחילה התפילה הוא הפסיק באחת. כאשר חזרנו ללמוד לאחר התפילה, ואפילו ביום שלמחרת, הוא היה שב מיד למקום המדויק בו הפסקנו, שכן הריכוז שלו בלימוד היה מבהיל”.

“שלום, מדברים מקרליץ”

הלימוד היה בכל יום ממש? לא היו ימים בהם לא התקיימה החברותא?

“היו שנים שבקיץ הוא היה נוסע למשך מספר ימים לדאצ'ה בירושלים, ואז הייתי נוסע אליו בכל יום כדי לשמור על רצף הלימוד. גם בימים בהם לא יכולנו ללמוד מסיבות שונות - כאשר היו בריתות ושמחות של נכדים למשל, ומיד לאחר התפילה היה צריך לנסוע אל מקום הברית, ולאחריה להמשיך לסעודת המצווה - רבי נסים היה מקפיד מאד, למצוא זמן אחר במהלך היום ללימוד הקבוע, כדי שלא לפספס אפילו יום אחד.

“צריך להבין, שהתקשורת באותם ימים לא היתה קלה ונגישה כמו היום. אפילו טלפון לא היה, לא אצלו ולא אצלי. לכן הוא היה דואג לקרוא לי, ואף מחפש אותי באופן אישי, על מנת להודיע לי על זמן הלימוד.

“גם בשנים מאוחרות יותר, כשהוא כשלעצמו לא היה מכניס טלפון לבית [בין השאר בגלל שלא רצה לענות תשובות דרך הטלפון, שכן היה מעוניין לראות את השואל בעיניו], הסיבה בעטיה הכניס את הטלפון היתה רק בשביל שהרבנית תוכל לעמוד בקשר עם ילדיה. הוא אף לא היה מוסר את מספר הטלפון בלי רשות מהרבנית, והסביר: ‘הטלפון שייך לה - לא לי’...”

“כשכבר היו טלפונים, הרבנית היתה מתקשרת לביתי, ושואלת בענווה בערך בזו הלשון: ‘שלום מדברים מקרליץ. הרב מבקש ללמוד. האם זה אפשרי???’...”

שפה ברורה ונעימה

איך התנהלה צורת הלימוד?

“סדר הלימוד התקיים באופן, שהוא היה קורא את המשניות ומסביר לי אותן. הוא לא היה ממשיך עד שהיה בטוח שאני מבין. הוא היה קורא כל משנה ומסביר אותה, ואז - לאחר שסיים את כל המשנה במלואה - עובר לפירוש ה'ברטנורא'.

“כשהיינו מגיעים לקטע שנוגע להלכה, הוא היה מסכם את פרטי ההלכה בענין. זה היה בעיקר עבורו, כדי להזכיר לעצמו את הענין - בעיקר בסדרי מועד, נשים ונזיקין שיש בהם יותר הלכות הנוגעות למעשה.

“כידוע, בכל הקשור לתקשורת עמו בדברים שאינם נוגעים ללימוד עצמו, הוא היה רגיל לקצר ותמצת את משפטיו ואת מילותיו באופן

"אם עד היארצייט לא הספקנו ללמוד את כל הש"ס, הוא ביקש ממני להגיע בליל שבת לבית הכנסת צא"י, בכדי להספיק לסיים את הש"ס עד למועד המיועד. לא למדנו בבית, משום שלא היה בו חשמל והוא לא רצה ללמוד לאור הנר. לכן הלכנו לבית הכנסת צא"י, שם היה גנרטור".

וזה מזכיר לחברותא הרב זינגר שליט"א את הרגע הבא:

"בחג השבועות היינו לומדים מאמצע הלילה, בסביבות השעה 2:00 בלילה, עד התפילה. שנה אחת, הגנרטור 'קפץ' מיד לאחר שהתחלנו ללמוד. הוא אמר לי להיכנס לבית, לקחת קופסת נרות - אריזה של 16 נרות קטנים - והדליק כמעט את כל הנרות לצורך הלימוד. למדנו אז לאור הנרות, והיה זה מחזה מופלא ומרומם, לראות אותו הוגה בלימוד התורה בשעות הקטנות של ליל חג מתן תורה, לאורם של הנרות המרצדים".

"איפה הרב זינגר?"

בשנת תשנ"ז, ביום ראשון ז' באב, עבר מרן הגר"נ זצוק"ל אירוע לבבי חמור ביותר, עד שנשקפה סכנה ממשית לחייו.

"במשך כמה ימים הוא היה מורדם ומונשם. מיום רביעי בבוקר החלו להפחית את כמות חומרי ההרדמה ומשככי הכאבים. במהלך השעות הללו הוא החל לחזור להכרה באופן הדרגתי, והחל ללחוץ: 'איפה הרב זינגר?'

"ביום שישי הייתי שם, ביחד עם חתנו הגאון רבי אהרן אוסטרן שליט"א, והרופאים ביקשו שאכנס, כיון שהרב אומר משהו, וחשוב להיכנס אליו ולדבר עמו. כשנכנסתי מעבר למחיצת הזכוכית, הוא פקח את העיניים וראה אותי, ומיד שאל היכן אנחנו אוחזים במשניות..."

"לאחר מספר רגעים הוא נרדם, ומשפקח שוב את עיניו, שאל: 'מה עם הבחור?'

כוונתו היתה לבחור שפנה אליו בימים שלפני האירוע הלבבי, וביקש עזרה בנוגע לישיבה שרצה להתקבל אליה. הרב ביקש ממני אז לפנות לראש הישיבה ולטפל בענין, וכעת התעניין מה התקדם בנושא..."

רבי משה ממשיך לספר את קורות אותה תקופה: "בתקופה שלאחר אותו אירוע, הייתי נוסע איתו בכל יום לטיול על יד הים - ליד 'רדינג'. או לחילופין, הולך איתו בגינה ברחוב שדרות רמז. לפעמים הלכנו בגינה שבאזור 'בית יד לבנים' ברמת-גן, שנמצא בהר גדול ויש שם נוף יפה ואויר מעולה.

"בדרך כלל ההליכה היתה לפחות שעה, זאת מחמת הוראת הרופאים המפורשת, שעליו לעשות פעילות גופנית באופן יומי. נחיצותה - כך אמרו - לא פחותה מאשר לאכול ולשתות. בתקופה הראשונה, עוד לפני שחזר לכוחותיו, כאשר היינו הולכים הוא היה שותק. הסיבה היתה בגלל ש'עכשיו הולכים - בגלל הוראת הרופאים ללכת'.

"בתקופה מאוחרת יותר, לאחר שכוחותיו שבו אליו, הוא דיבר איתי גם בדרך. כאשר היינו הולכים או יושבים, הוא היה משוחח על דא ועל הא, ומתעניין בענייני הציבור ומתעדכן באירועים שעוררו שיח

"באחת הפעמים בא אברך לשאול שאלה הלכתית, וקיבל תשובה. בלימוד שלפני כן בדיוק יצא לנו לדון בנושא הספציפי הזה, ומזה הוא הסיק את התשובה באופן מיידי. נדמה לי שהשאלה הייתה אם אפשר לתת לגוי תנור ישן, והוא השיב על פי דיוק מהלימוד במסכת שביעית. נהרהר היתה שפוכה על פניו מכך, שבדיוק זימן לו ד' ללמוד את הענין לפני ששאלו אותו את השאלה".

"פעם היה צריך להיפגש עם מרן שר התורה, הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, על מנת לשוחח עמו על נושא ציבורי חשוב, מיעד הרב זינגר. "הם תיאמו ביניהם שהזמן המתאים ביותר הוא לאחר תפילת הותיקין. כמובן שלאחר התפילה חשבת לקחת אותו מיד לרבי חיים, אולם הוא עצר אותי ואמר לי: 'דבר ראשון אנחנו לומדים, אחר כך ניסע!'".

יומא טבא לרבנן

כיצד נהג לערוך את ה'סיומים' על כל סדר?

"הוא הקפיד מאד לערוך סיום בכל סוף סדר. הוא היה נכנס לבית ואמר לרבנית: 'היינט א סיום' (- היום עושים סיום). הרבנית היתה מקפידה להכנס לסלון, ולפרוס מפה לבנה קטנה על חלק מהשולחן. את השולחן היא כיבדה בדרך כלל בעוגה שהכינה בעצמה, ושמה גם יין וכמה כוסות, וכן שקדים. אם היו שם אנשים שבאו לשאול שאלות, היה מזמין גם אותם להצטרף לסיום. למרות שהיה קשה לו לאכול ולשתות, לפני שסעד את ליבו בפת שחרית, הוא היה שותה קצת יין לכבוד הסיום, ואומר 'בורא פרי הגפן' ו'לחיים'. בסיום עצמו היה קורא את החלק האחרון במשנה, ואמר את כל נוסח ה'הדרן', ואז מתחיל כמה מילים בסדר החדש".

ובסיום הש"ס כולו?

"פעם בשנה היינו מסיימים את כל הש"ס, ואז היה מקפיד לערוך סיום מכובד במנין, ואף לשאת דברים לרגל האירוע המיוחד.

"בכל שנה הוא דאג שהסיום ייצא ביום היארצייט של אבי ז"ל, שנפטר בכ"ב אדר א' תשנ"ב. למרות שבחודש טבת היה היארצייט של אביו, ויכול היה לדאוג שסיום הש"ס יהיה עד אז, הוא ביקש לסיים עד היארצייט של אבי, כנראה כדי לכבד את אמי ע"ה, ולהרנין ולשמח לב אלמנה.

"בשנה הראשונה של פטירת אבי, סיימנו את הש"ס בחודש תמוז, והוא ביקש לערוך את הסיום בבית אמי. אני אפילו לא הייתי מעז לבקש זאת מעצמי, אבל כנראה שכוונתו גם כאן היתה לשמח את אמי ולכבד אותה. הזמנתי גם את הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל, וכל הילדים של מרן הגר"נ הגיעו אף הם.

"בשנים הראשונות הייתי עורך את הסיום בבתי כנסת ובאולמות. בשנים מאוחרות יותר הסיומים היו אצלי בבית, וממש עד שנת תשע"ד - אז עבר לביתו של בנו שיבדלחט"א, רבי מרדכי שליט"א מחמת חולשתו העצומה - למרות שקשה היה לו מאד ללכת, היה עולה במיוחד לביתי בשביל לסיים. באותה הזדמנות גם היה מברך את אמי ואת משפחתי.

"לא יכולתי להתאפק, רציתי לנצל את שהותי בארצנו הקדושה ולהיות במחיצתו עוד ועוד", ענה רבי חיים קרייזווירט. "חשבתי לעצמי: פלוני המקורב אל רבינו, מרשה לעצמו לפקוד את הבית מידי יום ביומו, וכי גרוע אני ממנו? אם מותר לו לפקוד את הבית מידי יום, מותר לי לבוא אחת ליומיים!"

"תורתו מכרזת עליו"... של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"וַיבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם" (שמות כ"ד ג')

ככל שלא רצה לחוות את דעתו, כן היו רודפים אחריו יותר ויותר כדי לשמוע אותה.

עם בעל ה'מנחת יצחק' זצוק"ל

יחסי הערצה והערכה מופלגים, רחש מרן הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצוק"ל, מחבר שו"ת 'מנחת יצחק' וגאב"ד העדה החרדית, כלפי רבינו.

את הערכתו אל רבינו ביטא פעם אחת באופן פומבי, כשיצא מגדרו ועשה דבר נדיר:

היה זה לפני שנים רבות, כשהתעוררה שאלה קשה הקשורה רבות לצביון העיר ירושלים. כדי להכריע בענין זה, נתכנסו ובאו כמה מגדולי ישראל אל ביתו של ה'מנחת יצחק' ודנו יחדיו.

מיד עם בואו של רבינו, קם ה'מנחת יצחק' ממקומו בראש השולחן, וביקש במפגיע מרבינו שיתיישב על מקומו שלו, בראש השולחן. ניסה רבינו להמנע מכך, וביקש לשבת על אחד הכיסאות שסביב השולחן, אך לא הועיל לו ולא כלום, ה'מנחת יצחק' עמד בתוקף על כך שמקומו של רבינו יהיה בראש השולחן דווקא. אף שהיו שם גדולי תורה נוספים שהעניקו חמה בקומתם - את מקומו שלו פינה אך בעבור רבינו, משום שסבר שגדלותו התורנית של רבינו מחייבת לנהוג כן.

בהזדמנויות שונות נפגשו שני פוסקי הדור.

מי שיתבונן בתהליך פרסומו של רבינו בכלל ישראל, מהיום שפקע שמו לראשונה, עד שנעשה פוסק הדור ומנהיג העולם היהודי, יעמוד וישתאה: זהו תהליך בלתי מובן.

רוב ימיו היה רבינו מתבודד בביתו ובבית מדרשו, לא יצר מיוזמתו קשרים עם שום בן אדם בעולם. סגור היה בבית מדרשו ועסק בתורה בהתמדה. עצם פרסומו בעולם היה לזרה בעיניו, ולא זו בלבד, אלא שהוא הכאיב לו ממש. כל ימיו השקיע מאמצים כבירים לברוח מטרדות וממפריעים שונים, לא אבה להנהיג את הציבור, רק לשבת ולעסוק בתורה בהתמדה.

ראשית פרסומו בעולם התורה היה ממש בגדר פלא, שהרי לא למד בשום ישיבה, ולא יצר מיוזמתו קשרי תורה עם שום בן אדם בעולם. בימי אברכותו, כשנאלץ ללמוד בכולל 'אוהל תורה' היה מסוגר עם גמרתו. כשרצו לדבר עמו בלימוד, היו צריכים לחלצו ממש מתוך גמרתו.

מעולם לא עמד בראשות ישיבה כלשהי, ולא קנה לעצמו תלמידים, פרט לשיעוריו ב'תפארת בחורים'. למרות זאת, תלמידיו ש'גילו' את השיעור ונהרו אליו מעצמם, אדוקים בו בכל נימי נפשם.

עד שנות זקנותו לא חיווה דעתו בשום נושא ציבורי, וברוב שנותיו לא ידע איש מהי דעתו בכל נושא שעלה על הפרק.

רבינו לא כתב ולא הדפיס שום ספר שפרסם את גדלותו בתורה. רוב שנות חייו לא התבדרו חידושי תורתו בבית המדרש.

תהליך פרסומו והכתרתו בכל תפוצות ישראל כמנהיג הדור, מנוגד לכל הכללים. לא היה לו שום היכי תמצוי לצאת מד' אמותיו ולהתוודע בעולם. פרט להסבר אחד ויחיד, הסברו של רבא במסכת מו"ק (דף ט"ז, ע"ב): "אמר רבא, כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ".

דבר פלא הוא ממש! בעוד הוא עצמו לא רצה להשמיע את דעתו, וסגר עצמו רוב שעות היום בחדרו, הרי ככל שגברה התבודדותו והתמדתו, באותה מידה גברה הנהירה לשמוע את דעתו. לא דבר קל היה לשמוע את דעתו, אדרבא, כל המעוניין בכך צריך היה לעמול, עד שיצליח להגיע אל זמני התפר הקצרים, כדי לשמוע את דעתו.

והתגורר בשכונת 'מאה שערים'. הלך להימלך אצל רבו, מרן הגרש"ז אויערבאך זיע"א, בפני מי מהרבנים הגרים באזור מגוריו ישטח את שאלותיו ואת ספקותיו.

מרן הגרש"ז אויערבאך ענה לו בכהאי לישנא:

"את שאלותיך תפנה לרבי יוסף שלום אלישיב, אותו אפשר להעיר באמצע השינה ולשאול את השאלה המסובכת ביותר. הוא יענה מיד, כי הכל מסודר במוחו. בזמן לימודו הוא כבר לוקח בחשבון את כל ההיכי תימצוי וסוגי השאלות העשויות להתעורר, ומשנתו סדורה לו בכל ענין וענין".

הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א, מגולל בפנינו את אשר שמע פעמים רבות מפי אביו, שהיה אומר אודותיו תדיר: "אין הוראה איז ער דער גרעסטער!" ("בענייני הוראה הוא הגדול ביותר!")...

"אני מעורר שאלות, הפוסק הוא הרב אלישיב!"

מרן הגרש"ז אויערבאך, סלד כל ימיו בתכלית הסלידה מן הפרסום ומגינני הכבוד.

'מלחמה' מיוחדת הקדיש מרן הגרש"ז באלו שהצמידו לו תארים, שלדעתו הענוותנית לא היה ראוי להם.

באותן השנים, היה העיתון החרדי 'המודיע', נוהג להזכיר את שמו בתוספת התואר 'פוסק הדור', או 'עמוד ההוראה'. דבר זה הסב לו כאב רב, ובכל פעם שהיה נתקל בתארים מעין אלו, היה יוצא מגדרו ומבטא את כאבו באופן חריף.

כשהתואר 'פוסק הדור' הפך להיות חלק בלתי נפרד משמו, פנה באופן אישי אל אנשי מערכת העיתון, ודרש מהם במפגיע להפסיק להצמיד לו את התואר. כשלא הראו לו סימני הסכמה לדרישה הבלתי מתפשרת, יצא מגדרו וגער בהם קשות.

העז אחד מהם פניו ושאל בתמימות: "האם מר אינו פוסק הדור, איזהו התואר הנאה לו?"

אמר לו מרן הגרש"ז: "אני מעורר השאלות של הדור, ואילו פוסק הדור יש רק אחד, והוא הרב אלישיב!"...

"ב'ירושלמי' הוא ממש חד בדרא!"

הערצה עצומה רחש הגאון האדיר רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן, כלפי רבינו. כאשר היה שוהה בארצנו הקדושה, היה עושה מאמצים לפקוד את בית רבינו. יחדיו היו משתעשעים בתורה ומקיפים סוגיות בכל רחבי התורה הקדושה.

תשוקה עצומה מילאה את לבו של רבי חיים קרייזווירטה, לשהות עוד ועוד במחיצתו ולקבל ממנו מלוא חופניים תורה, והיה עושה דברים היוצאים מגדר הרגיל, כדי לזכות להיכנס אל הבית פנימה ולספוג מהאוירה השוררת בו.

ידוע ידעו כל השואלים הקבועים, שביום שמופיע רבי חיים קרייזווירט בהדרו בפתח הבית, הוא מסתגר עם רבינו ומנצל כל רגע מהזמן הקצוב לקבלת קהל, עד שתמו כל הסיכויים להספיק לשאול ביום זה. לא היה טעם להישאר ולהמתין עד שיגמרו להשתעשע

מרן הגרש"ז אויערבאך ענה לו בכהאי לישנא: "את שאלותיך תפנה לרבי יוסף שלום אלישיב, אותו אפשר להעיר באמצע השינה ולשאול את השאלה המסובכת ביותר. הוא יענה מיד, כי הכל מסודר במוחו"

היה זה בחתונת בנו של הגאון רבי יהודה עדס שליט"א. רבינו הופיע בשמחת החתונה כאשר הסב ה'מנחת יצחק' בראש השולחן.

כיון שראה ה'מנחת יצחק' את פני רבינו, יצא מגדרו לכבדו ולהדרו קבל כל עם ועדה, שנתקבצו ובאו לראות את שני פוסקי הדור מסובים יחדיו.

רבינו נהג שלא לטעום כלום מחוץ לביתו, ואף החמיר לא לשתות יין מחוץ לביתו. משום כך, כאשר הזדמן אל סעודת חתונה והמחותן היה מכבדו בכוס יין, היה מעדיף לשתות כוס מים או סודה, עושה ברכה, שותה מעט ובכך משמח את החתן ואת המחותנים. באותה חתונה יצא ה'מנחת יצחק' מגדרו, נטל מגש של מיני מזונות שהוגש לפניו, הניחו לפני רבינו ואמר: "טעם נא מר מעט מן המזונות, כדי שאחר כך נאכל 'שיריים' ממאכלו"...

ענה רבינו בדרך צחות: "וכי ברצונכם שאוכל עתה את רוב המגש? כדי שיהא לזה גדר של 'שיריים', צריך לאכול את הרוב ולהשאיר מעט..."

תלמיד רבינו, הגר"י דרזי שליט"א, שזכה להסתופף רבות גם בצילו של מרן הגרש"ז אויערבאך זיע"א, מספר על התבטאות מפליאה, ששמע לא פעם ולא פעמיים מפיו אודות רבינו.

לפעמים הובאה בפניו שאלה קשה עד מאד, והיו לו ספקות בהכרעתו. היה אומר לשואל: "לך לרבי יוסף שלום, ותשאל אותו את השאלה. גם אם הוא יהיה באמצע השינה ותעיר אותו, יענה לך על שאלתך, ואתה יכול לסמוך על תשובתו, אף אם זו שאלה של פיקוח נפש ממש!"

כדברים הללו, מסופר גם בשם הגאון רבי יהודה עדס שליט"א, ראש ישיבת 'קול יעקב':

היה זה לפני יותר מארבעים וחמש שנה, כשבא בברית הנישואין

גם אופן הרבצת תורה שלו, היה מלא חינוך והכוונה. כך היה שגור על לשונו של רבינו זצ"ל, בבואו לצטט דברי פוסק לומר 'אדוננו' כ'אדוננו הש"ך', וכשהיה דן בדבריהם הקדושים היה אומר 'עפר אני תחת כפות רגליהם' ואני בעניי. ואף פעם לא הפסיק ממנהג זה, לדבר בהכנעה על רבותינו זיע"א

עובדות והנהגות בהרבצת התורה, של בעל ה'שבט הלוי', מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א, א')

מחשובי מורי ההוראה, ומן העומדים על משמרתם לענות שואליו דבר, הינו הגאון רבי יצחק ווייס שליט"א, מטובי וחשובי גידולי ישיבת פוניבז' ומי שיצק מים זוכה לשימושה של תורה בהוראה, אצל מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, ושימש כמו"צ בבית ההוראה דיליה. הרבה דלה מבארו של רבינו, התחקה אחר אורחותיו - ונצר את אשר חזה על לוח לבו.

ביריעה זו, דלינו אנו מתוך הדברים, עובדות והנהגות אשר העיד הגאון רבי יצחק ווייס שליט"א, ששמע או ראה בעצמו - ויהיו הדברים להחיות עם רב:

"שמעתי ממנו שלמד בכולל בירושלים, והיה מימון של הכולל לנסוע לכולל, ובשביל לחסוך את דמי הנסיעה שהיו נחוצים לו בשביל לחם לאכול, היה הולך כל יום כ-3/4 שעה לכל צד ברגל, והיה משנן את תלמודו. בימינו אנו, אברכים הולכים ללמוד בכולל, ומדברים בפלאפון ואינם מתכוונים לתלמודם, כמו שראוי וצריך. ויש להזכיר את זכותה הגדולה של הרבנית ע"ה, שביזתה עצמה על דברי תורה, והמצב בבית היה בעניות נוראה, וכפי שאמר לי בנו ר' יוסף שלא היה מה לאכול ומה ללבוש, והיו תופרים בגדים מטלאי בגדים משומשים של אחרים, והרבנית ע"ה ממש ביזתה עצמה להביא לחם לאכול, כדי שרבינו יוכל להגות בתורה.

"היקף הידיעה שלו במכמני תורה היתה מופלאה ביותר, ועד התקופה האחרונה לחייו, ראו את השליטה שלו בש"ס וראשונים באופן מפליא. כשהיה רבינו זצ"ל נשאל שאלה, היה משיב על אתר עם המקור לזה, בבהירות נפלאה; וידע לצטט רש"י וראשונים שנראים זניחים עד סוף ימיו בע"פ.

"נכדו שאל אותו, איך ניתן לזכור כל כך הרבה, ועוד בכזו בהירות? ענה לו רבינו זצ"ל, שבזה שלומדים בחשק ואוהבים את הלימוד - קונים את הלימוד. והוסיף רבינו שיש תנאי מוקדם לזה: שאין מפסיקים בלימוד, ואין מפסיקים את הרציפות בין לימוד ללימוד. "וגם זה העיד על היקף ידיעתו: עד שנת תש"מ עוד לא היה בית הוראה, ורבינו זצ"ל היה עונה בעצמו כל יום אחה"צ במשך כשעתיים, והיה תדיר שכמאה אנשים שואלים אותו ביום אחד

בכל מיני תחומים, ולכולם ענה בזריזות ובטוב טעם על שאלתם. "פעם הגיע לאנגליה לפגישה עם רבני אנגליה, וכל אחד שאל את מה שיהיה נצרך לו בקהילה שלו. שאלו אותו בתוך כשעתיים שאלות קשות בד' חלקי שו"ע, וענה ברוגע ובהירות תשובה לכל אחד ללא שנצרך לעיין בספר.

"דגש מיוחד שם על הרבצת תורה, ונתן לזה חשיבות מיוחדת. אמר לי פעם שהורה לצאצאיו שהולכים לשמש ברבנות, שלא יתעסקו בעסקי הציבור וכו', אלא כל מגמתם תהיה להרביץ תורה ויראה. בכל פעם שנסע למנוחה, גם כשהיה במצב שהיתה אסורה עליו כל התאמצות, חיפש איך ניתן למסור שיעור בכל יום.

"הייתי איתו במנוחה לפני כ-40 שנה בירושלים, ואיך שהגיע בדק היכן הוא יוכל למסור שיעור, ובין מנחה למעריב מסר בכל יום שיעור לפני באי בית הכנסת. כך גם בסוף ימיו, כשנסע לנוח על יד בית מדרשו בירושלים, מסר בכל יום שיעור.

"הדבר היקר בעולמו - היה הזמן. ישיבה מירושלים באה להיבחן אצל רבינו זצ"ל, באיחור של רבע שעה, ורבינו זצ"ל התלונן שהם 'גנבו' לו את הזמן היקר לו...

"גם אופן הרבצת התורה שלו, היה מלא חינוך והכוונה. כך

שסיבת הצלחתו בחייו שגדל בתורה, הוא בגלל שהקפיד מימי הבחרות על תפילה בישיבה בקביעות, וגם אח"כ התפלל תמיד בישיבה. יש לציין שרבינו לא עשה עד יומו האחרון מניין בביתו, ובמסירות שאינה מצויה השתדל לבוא ולהתפלל בבית מדרשו! "אף זאת נאמר, שכל שנותיו של רבינו זצ"ל לא נתנמנם אף פעם בתפילתו, תמיד התפלל בחשק ובהתלהבות גדולה. גם בת"ב אמר שעות קינות ללא שנתנמנם לרגע. אפילו שלא חרג ממנהגו והשכים קום, בסוף ימיו כשחשש מעייפות היה קם ועומד ומחזיק עצמו להמשיך את התפילה בהתלהבות".

השכמת הבוקר

"רבינו זצ"ל הקפיד בעצמו, והיה מאד מזרז על השכמת הבוקר, והרבה פעמים דיבר גם ברבים על הענין של 'קומי רוני בלילה' - שלימוד תורה ותפילה באשמורת הבוקר - יש להם חשיבות מיוחדת. ועד סוף ימיו לא הפסיק מהרגלו לקום באשמורת הבוקר.

"כבר לפני ל' שנים עורר על כך, שלא יודעים את גודל החשיבות באמירת 'תיקון חצות', שגם על זה עורר איך מבטלים במחוי יד דינא דשו"ע, לומר 'תיקון חצות' בכל לילה. אח"כ היה אומר קצת תהילים, ולומד בספר 'אורחות צדיקים', שמבחרותו קיבל על עצמו להגות בו בכל יום כ-10 דק' וכמעט עד יומו האחרון החזיק בהנהגה זו. ואח"כ היה מתחיל את סדר לימודו.

"היתה לי פעם קביעות עם חברותא בהשכמת הבוקר בבית מדרש, ונכנס פעם רבינו וראה אותנו לומדים. בת שחוק עלתה על פניו ואמר לי שהוא מאד שמח מכך, אח"כ דאג שיתנו לי עליה לתורה, כאות הוקרה ושמחה, על כך שקבעתי ללמוד בבית מדרשו באשמורת הבוקר..."

מידותיו הנפלאות

"זכינו לראות את הנהגת רבינו זצ"ל, במידותיו הנפלאות עם כל אחד ואחד, ללא שחישב את דרגתו.

"היתה לו שמחה והארת פנים מיוחדת, לכל אחד שאמר לו חידוש או דבר הלכה נכון, והיה מעודד את האומר לומר בבטחה. כו"כ פעמים שהיתה שאלה שהיו צריכים לעיין מחדש בסוגיא, לראות מה הלכה ומה להורות, והיתה לו שמחה לשמוע מה ואיך אחרים למדו את הסוגיא, ומה עלה בחכתם.

"בגלל שהוא היה טוב עם כל אחד, לכן בכל פעם שהיה מריבה בין אחרים וניסה כל אחד לקחתו לצידו - היה נזהר בכל מיני זהירות לכבד כל אחד, וממש היה כאסקופה הנדרסת לכל אחד ואחד ...

"בנו ממלא מקומו, הגאון ר' חיים הזכיר, שהיה איתו שבעים שנים, ולא שמע ממנו מילת גנאי על אף אחד! היתה לו הנהגה נפלאה, שכל שם שהיה מזכיר - היה מיד מוסיף את מעלתו, היה ת"ח, ירא ד', עוסק בצרכי ציבור בנאמנות, וכדו'.

"ויש להתבונן בהנהגה זו, שאנו רואים אחר - אנו רואים את הצד השלילי שלו, וזה בגלל שטמון בתוכנו פחד שמא מעמדנו

למשל, כרגיל היה שגור על לשונו של רבינו זצ"ל בבואו לצטט דברי פוסק, לומר 'אדוננו' כ'אדוננו הש"ך', וכשהיה דן בדבריהם הקדושים, היה אומר 'עפר אני תחת כפות רגליהם', ואני בעיני. ואף פעם לא הפסיק ממנהג זה, לדבר בהכנעה על רבותינו זיע"א. ויש לציין שהחיד"א כותב, שטוב שיש ראשי תיבות לרמב"ם, שאחרת היו קוראים לו 'המימוני' שאינו דרך כבוד כל כך, ואצל רבינו היה מקריא כל קדמון שהיה מזכיר עם תוספת חשיבות".

תפילה

"ראשית יש להקדים, שבתפילה זכינו כולנו לראות בכל השנים איך שרבינו התפלל איתנו, ואת הכוחות שהשקיע בתפילה ובצורתה, שתהיה בישוב הדעת, בנחת ובנועם, ובחשיבות מיוחדת התייחס רבינו לנושא התפילה בבית מדרש, גם בימים שהתפללו בכדי להגיע בשמו"ע עם הנץ החמה, לא הקפיד רבינו על זמן הנץ החמה, אלא שם דגש שהתפילה תהיה בנועם ובמתינות, אף שאיחרו את זמן הנץ ב-10 דק' וכדו'.

"זכיתי להיות לידו בתפילה 40 שנה בשבת ויו"ט, ותמיד תמיד התפלל בכל החשק וההתלהבות, ראו שמשקיע הרבה כוחות בתפילה, על אף שהיה מאוד טרוד בישיבה ובהרצת תורה והוראה, ולא רק שזה לא בא על חשבון התפילה, אלא זה היה משולב אחד בחברו. ניתן לראות גם מתשובה שכתב בעצמו, והודפס ב'שבט הלוי' חלק ז' סימן א', בענין אחד ששאלו על כך שיש לו חשק גדול בתפילה, אך הלימוד והחסד שעושה מפריעים לו את התפילה, ובין הדברים כתב וז"ל:

"אך הגאונים הגדולים והצדיקים האמיתיים, זכו שזה וזה נתקיים בידם, וידוע מה שהעידו בשם מרן החת"ס, שאמר על עצמו שזכה להתפלל כל תפילותיו בכוונה ובדמעות, וידוע כזה גם מדודי זקני הגאון הקדוש מהר"י גרינוואלד זי"ע אב"ד סאטמר, שמעיינות הדמעות שלו היו פתוחים לעולם, וכל תפילותיו בלהט קודש, וכן זכיתי לראות גאונים אמיתיים בהרצת תורה וגם בעסקי ציבור והנהגה, ובכ"ז ממש כל תפילותיהם בדבקות ובהשתפכות הנפש, והקב"ה יתן גם חלקינו עמהם, ויתרבו בנו שעות תפילה כאלה. איברא יש עוד תקנה להשלים ענין הנ"ל, שיתבודד לפעמים בינו לבין עצמו ורק לנוכח ה' עיניו - וזה ע"ד 'קומי רוני בלילה' שפכי כמים לבך נוכח פני ה' וגו', והיינו כשהוא רק נוכח פני ה', וזה מסוגל מאד לפני אבינו שבשמים שירחם על נשמתו, ויקבל תפילתו ודמעתו ברחמים, ובדוק ומנוסה הוא אצלינו מנעורינו - ויהי רצון שיתרבו שעות כאלה, עכ"ל.

"יש לציין, שעל אף שכאן זה היה מקומו והיו ממתנים לו, היה תמיד מקדים ובא קודם התפילה, והרבה פעמים היה מהעשרה ראשונים בבית המדרש. תפילתו היתה במתינות ובדקדוק, כל מילה ברוגע. היה רגיל לכתוב ב'אהבת עולם' וב'אהבה רבה' בכי של תפילה והתרגשות, וגם בשבת קודש ובימים טובים, היה תמיד בוכה ומתפלל בכל כוחו.

"אמר להגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר, המשגיח בישיבת פניבז',

נופל בכך שהשני יותר טוב מאיתנו, ואילו רבינו עבד על עצמו, והשריש בתוכו מידת העין טובה והשמחה במעלתו של השני, בצורה יוצאת מן הכלל!"

מזמנו תצא הוראה

"אמר לי שמרן ה'חזון איש' הוא רבו המובהק לכל דבר, וממתי שהגיע לבני ברק עד פטירתו של מרן החזון"א זצ"ל, במשך כ-7 שנים כסדר היה מדבר איתו בכל נושא שהיה לו, והיה מתייעץ איתו בכל דבר ודבר. אמר לי שהחזון"א זצ"ל לימד אותנו איך ניגשים לכל ענין, ואיך מעמידים הלכה למעשה, והוא גם לימד אותנו לחשוב ולהורות לבד.

"מרן החזון"א זצ"ל אמר לתלמידו רבי פייבל שטיינברג זצ"ל, על רבינו בזה הלשון: 'דער יונגערמאן קען ד' חלקי שו"ע'. [האברך הזה יודע ד' חלקי שולחן ערוך]. יש להתבונן שמדובר כאן על מה שהחזון"א קורא 'ידע' בד' חלקי שו"ע, ולא על ידע של גרסה, ומדובר כאן בשנות צעירותו ממש, וכעין זה כתוב ב'יקר סהדותא' שנתן לו רבו הקדוש, רבי שימעלה ז'ליכובר זצ"ל שהוא בקי בטורים ב"י ונו"כ.

"רבינו זצ"ל מסר עצמו להעמיד את ההוראה בקרן רמה. היתה לו אחריות מופלגת כשהסמיך את תלמידיו, ולא הסכים להסמיך גם אם למדו אצלו את דרכי ההוראה, אלא אם עברו הרבה שנים ממתי ששמשו אצלו. שמעתי שאמר פעם על אחד ששימש כאן בבית ההוראה לפני שנים: 'נכון שהוא תלמידי, אבל כבר עברו הרבה שנים, ואיני יכול לקחת אחריות היום על ההוראות שלו, כיון שאינו מחזיק איתי קשר, ואיני יודע מה ואיפה הוא אוהז'.

"מצד אחד היה רבינו נוהר בקביעות שלא ישנו כלום מן העבר, ומאידך כשהבין שהדבר נצרך - פעל להכניס גם דברים חדשים, עם שימת לב ודגש שלא ילמדו לדברים אחרים.

"כדוגמא אצ"ן, שפעל רבות להחדיר את בדיקת המחשב למנוע טעויות בס"ת כיון שהתוודע לכך שגם אחר בדיקת מגיה

"אמר לי שמרן ה'חזון איש' הוא רבו המובהק לכל דבר, וממתי שהגיע לבני ברק עד פטירתו של מרן החזון"א זצ"ל, במשך כ-7 שנים כסדר היה מדבר איתו בכל נושא שהיה לו"

ישנם טעויות. ובתחילה התנגדו רבים לכך, ורבינו ביקש לעשות בדיקה מדגמית בהרבה ס"ת, ובבדיקה נמצא כי 82% מהס"ת היו פסולים ורק 18% היו כשרים. ואז החליט רבינו שחייבים עפ"י דין לתקן שכל הסת"ם יעברו בדיקת מחשב, וב"ה אין היום מקום שמשתמשים בסת"ם ללא בדיקת מחשב, שמונע הרבה פסולים בסת"ם, וחייבים לציין כפי שהיה רגיל רבינו לומר תמיד, שבדיקת המחשב אינה במקום בדיקת מגיה, אלא כעזר נחוץ לציודו.

"כמו"כ הקים את משמרת סת"ם, ללמד את הסופרים את ההלכות שנוגעות להם, והעמיד את תלמידיו החשובים, הרבנים הגאונים רבי משה שאול קליין ורבי יעקב מאיר שטרן שליט"א שילמדו את הסופרים, עד שהיום כמעט כל סופר בקי בהלכות סת"ם, שפעם רק רבנים ידעו. רבינו גם פעל רבות להחדרת לימודי טהרה בכללים בכל החוגים, ובזכותו התרבתה טהרה בכלל ישראל".

(קטעים מתוך המודיע "ב אייר תשע"ה)

לכבוד סיום מחזור ה'דף היומי בהלכה' מבצע המתנות הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לתקופה קצרה בלבד תורמים לפעילות הקירוב של ארגון 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'

המבצעים הגדולים

פרטים בעמודים 14-15

הרב צדקה הזדעזע על חילול שבת קודש. הוא ביקש מן הנהג מקרב לב שלא יחלל את השבת, הוציא מכיסו סכום של 600 ₪ במזומן, הושיט לנהג והטעים, כי הנה מוכן הוא לשלם לו את מלוא הסכום שיפסיד בביטול ההזמנה!

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על מקדשי שבת קודש

"ובימים השביעי תִּשְׁבֹּת" (שמות כ"ג, י"ב)

הגאון הצדיק רבי יהודה צדקה זצוק"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', נסע פעם לצורך מצוה במונית ביום שישי ערב שבת קודש. תוך כדי נסיעתו שומע הוא במכשיר הקשר האלחוטי, שממשרד התחנה מציעים לנהג נסיעה בין עירונית בליל שבת קודש. מתחילה סרב הנהג ואמר שזה כבר לאחר שעות עבודתו... אך כששמע את המחיר הגבוה שמציעים על כך - 600 ₪, נאות לקבל את ההזמנה, רחמנא ליצלן.

הרב צדקה הזדעזע על חילול שבת קודש. הוא ביקש מן הנהג מקרב לב שלא יחלל את השבת, הוציא מכיסו סכום של 600 ₪ במזומן, הושיט לנהג והטעים, כי הנה מוכן הוא לשלם לו את מלוא הסכום שיפסיד בביטול ההזמנה!

הנהג ישב מופתע כאינו מאמין! הוא הסתכל ברב ובכסף חליפות, והתרגש עד מאד מנכונות של הרב להוציא סכום נכבד שכזה בשביל שמירת השבת שלו...

הוא תפס בידו של הרב בהתרגשות גדולה נישקה בכל לב, ובדמעות בעיניו הבטיח מכאן ואילך, לשמור את שבת קודש בכל מחיר! את הכסף לא הסכים בשום אופן לקחת!

מאז אותו מקרה הנהג התקרב ונקשר מאד אל הרב, עד שנהפך לבעל תשובה גמור. כל ביתו ומשפחתו חזרו עמו, והוא זכה להקים דורות ישרים מבורכים יראים ושלמים, לתפארת שבת המלכה.

ולא ידעו לאן לפנות, כאשר רוב מנין ורוב בנין של יהדות פולין והונגריה, חרב בעדם. בליל שבת קודש הראשון שלאחר השחרור, כשעדין בגדי אסירים לגופם, ובקושי החזיקו החיות באפם, החליט הרבי הקדוש לערוך את שולחנו הטהור!

כשדיבר על כך עם היהודים הניצולים, הסתכלו אלו עליו כמי שהשתבשה דעתו. מה שייך עתה במצב שכזה לערוך טיש? בקושי הצליח למצוא מנין של יהודים, שבאו להשתתף בשולחן השבת, אך כל זה לא הפריע מאומה את עבודת הצדיק, שכידוע יצא משם כארי בגבורתו, והחליט להקים את בית ישראל מעפרות הכבשנים, ולרומם קרן התורה וקרן השכינה הקדושה.

כדרכו במשך כל אותם חודשים ארוכים שבמחנות העינויים, שלא לשנות אף לא כקוצו של יו"ד ממנהגיו בקודש, המשיך גם כאן באותה שבת. הוא החל את שולחן השבת בנוסח 'שלום עליכם' המקובל בידו מבית אבא ברודניק, בגארליץ ובצאנו המעטירה, בהתלהבות אש קודש ובבכיות נוראות, החל לומר את תפילת 'ריבון העולמים'...

בהגיעו לתיבות התפילה: "כי הדלקתי נרותי והצעתי מיטתי" וכו', הנאמרות בנעימה מיוחדת בבית צאנו, התרגש מאד. לפתע עלה על השולחן וברוב בכיות הפך את המילים, ואמר: "כי הדלקתי מיטתי והצעתי את נרותי"... הוא הסביר את דבריו [כידוע, דרכו בקודש היה מרובה בתפילה הרבה, ועושה פלילות עם קונו, כגמול עלי אמון]: "אף על פי שהדלקתי את מיטתי... כולם בכבשן האש! אף על פי כן הצעתי את נרותי, הנני מכבד את השבת כהלכתה!". וכך המשיך בהשתפכות הנפש שעה ארוכה מאוד, וחזר על המילים

כבוד קדושת האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג זצוק"ל, בעל 'שפע חיים' ו'דברי יציב', שתה את כוס התרעלה בימי השואה הנוראה במלואה. הוא איבד את משפחתו שנעקדו על קידוש השם באושוויץ, והוא עצמו עבר שבעת מדורי גיהנום במחנות, כנודע.

יום השחרור מן התופת היה ביום חמישי בשבוע, בעודם נוסעים באחת מרכבות המוות, שהסיעו הנאצים ימח שמם בסוף המלחמה במהירות מטורפת, אל תוככי גרמניה. לפתע נגלה לעיניהם גודד חיילים אמריקנים מצוידים בטנקים ובתחמושת רבה. הם נבהלו ונטשו בפתאומיות כך את הרכבת על הפסים, ברחו לכל עבר ונעלמו כולם.

היהודים הנותרים שלדי עצמות, שרידים מוצלים מאש, התהלכו באותם ימים בעצבות ובייאוש נורא, לאחר שאיבדו את משפחותיהם,

כאשר סירב הגאון רבי נחום הכהן קוק זצ"ל להפצרותיו של אדם שניסה לשכנעו להסתכל בפשקווילים, הסביר זאת, תוך השפלת עיניו בצער, משום ש"האדם שכתובים הפשקווילים נגדו, "הוא אחי", כששמע האיש כך הרגיש מאד לא נעים, ורצה להפיס דעתו ואמר לו: יראה נא הרב, הרי אלו רק פשקווילים...

הגאון רבי אברהם יצחק קוק שליט"א - על מדתם הרעה של המספר לשון הרע ושל המקבלה

"לא תשא שמע שוא" (שמות כ"ג, א')

ולחמשת הדברים הביא סיפור ששמע מאחיו הגאון רבי נחום קוק זצ"ל, שהיה עמו, כאשר הלך פעם בחוצות עיר, וראה פשקווילים שהיו דבוקים שם בגנות מישוהו, וכמוכן לא נעצר לקוראם, אך יהודי אחד שעמד שם הסב את תשומת לבו לאותם פשקווילים, שיסתכל מה כתוב בהם, והחל לשכנעו עד כמה חשוב לדעת דברים "נכונים" אלו.

רבי נחום זצ"ל היה נראה כמקשיב לו היטב וכקורא הדברים ברצינות, ואח"כ השפיל עיניו בצער ואמר לו: הדברים מאד מצערים אותי, משום שזה שכתובים הפשקווילים נגדו, הוא אחי!

כששמע האיש כך הרגיש מאד לא נעים, ופנה לרבי נחום זצ"ל להפיס את דעתו ואמר לו: יראה נא הרב, הרי אלו רק פשקווילים, אף אחד לא חתום עליהם, ומי אומר בכלל שהם אמת.

נענה ושאל אותו: אבל בכל אופן קודם אמרת שמסתבר שהדברים נכונים, ומדוע לפתע אתה אומר שלא ברור הדבר?

הצטדק הלה וטען בתוקף: יעזוב נא הרב את הדברים שאמרת קודם, ודאי וודאי שדברים כאלו בלי חתימות רבנים כותבים בדרך כלל אנשים חסרי אחריות, והסביר לו באר היטב עד כמה שלא ראוי לסמוך על דברים כאלו.

כשסיים הלה את דבריו ענה רבי נחום זצ"ל ואמר לו: רצוני לומר לך עוד דבר אחד, והוא: שהאדם הזה שכתובים עליו הפשקווילים הוא

בפתיחת הספר חפץ חיים (לאוין ב') מבואר שמפסוק בפרשתנו 'לא תשא שמע שוא' נלמדת אזהרה גם למספר וגם למקבל לשה"ר. ומה שהוצרכו חז"ל ללמוד את איסור סיפור לשון הרע מפסוק זה ולא הסתפקו בלאו של "לא תלך רכיל" (ויקרא י"ט, ט"ז), ביאר הח"ח, שהוא כדי ללמוד שכשם שאת מקבל הלשון הרע ראוי להשליך לכלבים, כפי שדרשו בגמרא, מסמיכות הפסוקים, דכתיב "לכלב תשליכון אותו" וסמך ליה "לא תשא שמע שוא" [שהוא אזהרת קבלת לשה"ר], כן גם המספר שאיסורו נדרש מדקרינן ביה לא תשיא [היינו לא תספר] ראוי אף הוא להשליכו לכלבים. והנה משמע מדברי הח"ח שהיתה לגמ' הו"א שרק את המקבל ראוי להשליך לכלבים, וחידשה שלא כן אלא גם המספר ראוי להשלכה לכלבים. ולכאורה קשה, אדרבה הלא לגבי מספר יותר מובן מדוע משליכים אותו לכלבים, משום שהוא נובח על אנשים כאותן "כלבין דחציפין", אך המקבל אינו נובח ככלב, ומדוע פשוט לחז"ל שראוי להשליכו לכלבים.

את הדברים ביאר הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, ראש ישיבת "מאור התלמוד" וחבר מועצה"ת, בספרו החדש "שפת כהן" - שיעורים על הספר "חפץ חיים", שיצא לאור לאחרונה, שכשם שאיסור "סיפור" לשון הרע תלוי ברוע מדתו של המספר שמחפש רע בחבירו, כן גם "המקבל" לשון הרע דומה לו בתכונה זו. שהרי פשוט שאם היו מספרים לאדם לשה"ר על אביו למשל, היה דוחה את הדברים וממאן לקבלם וטוען שאין נאמנות למספר, והיה מוצא תואנות להראות שסיפור הגנאי אינו נכון, ואף אם היו מנסים לשכנעו באמיתות הדברים היה מכחיש ודוחה דבריו מכל וכל, כי על עצמו או על קרובו אין הוא רוצה להאמין, [ומצוי כמה פעמים כשמנסים להסביר לאב על בנו שמתנהג לא כשורה, וקשה מאד להסביר לו, כי אבא אינו רוצה לשמוע ולקבל שבנו אינו מתנהג כשורה, וזו ממעלת האבא שאוהב את בנו, ואף כשהדבר נראה נכון הוא מנסה בכל דרך להפך בזכותו, ונפלא הדבר שרואים בזה את גודל האהבה של אב לבנו], ומזה שמאמין לדברי לשה"ר על חבירו מוכח שאינו אוהבו, ולכן גם אותו ראוי להשליך לכלבים.

וכעין זה ביאר המהר"ל דיסקין זצ"ל (בתשו' סוף ח"א) שע"י שאדם דן את חברו לכף זכות הוא מחייב גם את עצמו לחיות בעולם נעלה ומרומם יותר.

ובענין זה סיפר מה ששמע מהגאון ר' אליהו מישקובסקי זצ"ל, שפעם בסוף זמן שלמדו וסימו בישיבה מסכת יבמות, ניגש אל בחור ושאל אותו איך נראה לו זמן זה של לימוד מסכת יבמות. הלה התחיל להתאונן כמה קשה ומסובכת היא מסכת יבמות עד כדי כך שלא הצליחו להבין מה שלומדים וכו' וכו'. ואח"כ ניגש לבחור אחר מטובי הבחורים, ושאלו אותה שאלה, והשיבו: איזה זמן נפלא היה זמן זה שלמדו מסכת יבמות, שזו מסכת שמתחילתה עד סופה היא ענין אחד, וכך היה יכול להיות שקוע בלימוד מתחילת הזמן ועד סופו, וכל כך נפלא היה מסכת זו עד שכולם נהנו כל כך.

וביאר הגר"א מישקובסקי זצ"ל, שהראשון שלא למד כראוי העדיף לתת דופי במסכת יבמות ובלמוד של כולם, כי הרגיש שכך הוא מצדיק את מה שהוא עצמו לא למד כראוי, כי אם היא מסכת נפלאה וכולם לומדים, א"כ גם הוא היה צריך ללמוד... והיה נראה לו שכולם כמוהו, אבל זה שלמד היטב ובחשק ראה את הצד הטוב שבכל הבחורים.

עוד בענין החיזוק בענין שמירת הלשון הזכיר הגאון הגדול שליט"א בספרו הנ"ל, שבהרבה מקומות עושים חיזוקים בנושא זה, ובדאי שלימוד ההלכה למעשה מתוך הספר "חפץ חיים" אינו דבר פשוט, להימנע מכל רשימת האיסורים החמורים שבפתיחת הספר הח"ח, וכפי שמנה שם שבע עשרה לאוין, ארבע עשרה עשין וג' ארורין, ודאי שזהו חמור מאד. אך למעשה המציאות היא, שלא תמיד עוזר הלימוד ב"חפץ חיים" להימנעות מוחלטת מלשון הרע ורכילות. אמנם אומרים, כמדומה בשם מרן הגר"ז זצ"ל, שעד זמן הח"ח חשבו שלדבר לשה"ר זו מצוה, ומזמן שהח"ח חיבר את ספרו כבר הגיעו למצב שיודעים שאין "מצוה" לדבר לשה"ר... אבל נדרש זמן רב עד שיבינו שזו עבירה, ואינו יודע כמה, והיינו שלימדנו מרן הגר"ז זצ"ל שיש רוח גדול לכולם מחיבור הח"ח, שמבינים כבר כולם שאין מצוה לדבר על השני...

והוסיף על כך הגרא"י קוק שליט"א מה ששמע מאביו, הרב דטבריה זצ"ל, שאם על מי שעבר עבירה פעמיים כתוב "כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר" א"כ מי שעובר שלש פעמים את העבירה אינה רק היתר אלא נעשית לו מצוה... וכמו שכתב הח"ח בהקדמתו שהיצר הרע מטעה את האדם כאילו שמצוה לדבר על פלוני ושחייבים לדבר עליו... ואמנם הלימוד בח"ח מועיל שמבינים לכל הפחות שאינה מצוה...

ומדוע עדיין לא מרגישים שזו "עבירה"? משום שכאשר כל מציאותו של אדם היא ניתוק מהשני, ובתוך לבו בעצם הוא מלא טענות נגד השני, אז בשעת מבחן כשצריך לעצור עצמו מלדבר עליו קשה לו לעצור את עצמו והכל מתפרץ ויוצא החוצה, וכאמשל שמביא המסלת ישרים (פי"א) לבית מלא תבן והיה בבית חורין והיה התבן

אח לא רק שלי, אלא הוא אח גם שלך!... [שהרי הוא יהודי כשר]. לכן בפעם הבא כשתראה דברים שאינם חתומים ע"י ת"ח, כתובים בגנאי של משהו, תזכור שזה שמגנים אותו הוא "אח" שלך ממש, ולא תמהר לקרוא אותם, וקל וחומר לא להאמין להם.

ומה שהיה צד בגמ' שדוקא את המקבל ישליכו לכלבים וצריכים דרשה לרבות גם את המספר, ביאר, משום שאצל המספר ישנו צד קל שאולי מחמתו היתה הו"א שלא ישליכוהו לכלבים, משום שעכ"פ מה שמספר נובע מכך שיש בלבו איזה חשבון אישי נגד חברו ולכן סיפר בגנותו, וע"כ יש בו צד קל מכלב, כי הכלב נובח על כולם והוא רק על אדם מסויים, אך המקבל לשה"ר אין זה בא מכח שום דבר שהיה לו נגד חברו רק תיכף כשבא אליו משהו ומספר בגנות חברו הוא ממהר להאמין לדבריו. וא"כ מדתו רעה אף יותר מזו של המספר בכך שהוא רע כלפי כל אדם, וע"ז ביאר הח"ח שלזה באה הדרשה דלא תשיא ללמוד שגם את המספר ראוי להשליך לכלבים.

ענין נוסף שנידון בספרו הנ"ל, הוא התכונה הרעה של ה"הנאה" בחיפוש וחיטוט בעובדות שארעו כביכול, להביא למיעוט כבודם ומעמדם של אנשים, המצויה אצל מספרי לשון הרע. תכונה זו כבר מוזכרת בפסוק (משלי כ"ח י"ב) "בעלוץ צדיקים רבה תפארת, ובקום רשעים יחופש אדם", ומבואר ברבנו יונה פרוש הפסוק ש"הצדיקים מפארים ומכבדים בני אדם על כל מעלה טובה הנמצאת בהם, ורשעים מחפשים מומי בני אדם ושגיאותם להשפילם, ואף על פי שכבר הזניחו המעשים ההם וחזרו בתשובה". כלומר ש"צדיקים" נהנים למצוא ולהראות את נקודת המעלה והטוב שבכל אחד ורוצים לרומם את מעמדו וכבודו של כל אדם, וזהו "בעלוץ צדיקים רבה תפארת", כי הם מחפשים לכבד כל אדם ומשקיעים מחשבה למצוא את נקודת התפארת שבאחר, ואילו עסק הרשעים הוא "יחופש אדם", היינו שאפי' מי שנראה "אדם" שלם, הם "מחפשים" למצוא בו חסרונות ולערער את מעמדו וכבודו. הרי שלא נאמר כאן שמי שמפאר אנשים הוא צדיק ומי שמדבר לשה"ר הוא רשע, אלא להיפך, שהצדיקים מתכונת הצדקות שבהם מחפשים לפאר אנשים, והרשעים בגלל רשעותם מחפשים לגנות את אחרים. והיינו שמעלת הנפש של חיפוש כבוד השני היא צדקות אמיתית, ותכונת הנפש של רצון למצוא חסרון בשני היא "רשעות".

וביאר הצדקות שבכך, שהצדיק חי בעצמו בעולם מרומם של "תפארת", וזו מדת צדקות, כי מי שהוא בעל נפש חי בעולם רוחני ומרומם, עולמו של הרבש"ע, ומשום כך הוא מחפש לראות בכל דבר וכל שכן בכל אדם בעולמו של הקב"ה את התפארת שבו, כמבואר במשנה באבות (ד', ג') "אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום". אך אדם שהוא עצמו נמצא בעולם נמוך ושפל, הוא נהנה מעולם בזוי ונמוך זה, וע"כ כדי להצדיק את עולמו הקטנוני הוא מנסה למצוא חסרונות גם באחרים, ומתעלם מגדלות עולמו האמיתי של הקב"ה.

נכנס בהם, לאחר ימים התחיל אותו התבן שהיה בתוך אותם החורין יוצא. כך גם השנאה הכבושה בלבו על חברו חזקה עליה שתבצבץ ותצא החוצה.

ומתי השנאה מבצבצת החוצה? למשל כאשר ישאלוהו שאלה על אחד בעניני שידוכים... הרבה פעמים יש בישיבה שבאים אנשים ומבררים לצרכי שידוכים, ויש בחורים שעונים לפעמים בצורה שלילית, והדבר מפליא, כי גם אם לפעמים יש אולי קצת ביקורת ודברים שצריך לומר כשנוגע לתועלת, אבל לדבר ביקורת כה חריפה בצורה שלילית... שאלתי פעם בחור אחד: בוא ותאמר לי כמה מעלות אתה יודע לספר על פלוני? ענה לי שצריך מעט זמן לחשוב... ואכן לאחר חצי שעה חזר ואמר: כן, מצאתי איזה דבר טוב שיש בו... אך אם תשאל אותו כמה חסרונות אתה יודע להגיד עליו, ישאל רק האם מותר או אסור, ואם תאמר לו שנוגע לשידוכים ומותר, תיכף ומיד יאמר לך רשימה של עשרה חסרונות, מבלי שיצטרך לחשוב אפילו רגע... והפירוש בזה הוא, שבעצם אדם מסתובב בלב כשכולו מלא ביקורת על אחרים ורואה בהם כל הזמן חסרונות, אלא שכל הזמן הוא מתאפק ועוצר את עצמו מלדבר, אך ברגע שיש היתר לומר משהו ומבין שמותר, אינו יכול להתאפק יותר ותיכף ומיד כבר מוצא את כל ההתירים שבעולם, וכך מתפרצים בקורתו וטענותיו לחוץ. וזהו ממש כהמשל הנ"ל של בעל המסלת ישרים מבית מלא תבן.

והעצה האמיתית לזה, מבוארת בדברי הח"ח בספרו שמירת הלשון בסוף שער התבונה (סוף פט"ז) ש"כלל הדברים, שיראה האדם להרגיל את עצמו במדותיו שיהיה מן הטובים ולא מן הרעים וממידת הטובים לעזור לחברו בכל יכולתו, ולחפות על חסרונותיו כמו על חסרון עצמו, ואם יראה שיש על חברו כעס מאיזה אדם יסלקו ממנו בטענות ואמתלאות, וזו היא חכמה וגבורה באמת, והרעים עושים כ"ז בהיפך ממש, שמריע עם חברו ושמה במפלתו, ומגלה חסרונותיו השגגות ועושה אותם למזידות לעין כל, ומעורר מדנים בין בני אדם, ומשסה אחד על חברו". עכ"ל מרן הח"ח.

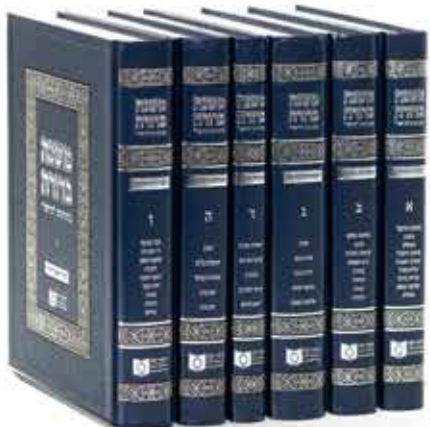
נמצא שאומר לנו כאן הח"ח כלל גדול שהוא "לימוד כל הח"ח על רגל אחת", וכלל זה הוא: "תהיה מן הטובים", "זיין א גוטער!" ואז ממילא כבר תבין שאסור לדבר רע על השני

נמצא שאומר לנו כאן הח"ח כלל גדול שהוא "לימוד כל הח"ח על רגל אחת", וכלל זה הוא: "תהיה מן הטובים", "זיין א גוטער!" ואז ממילא כבר תבין שאסור לדבר רע על השני ולא כל בקורתך צודקת. כלל זה הוא גדרם של איסורי דיבור לשה"ר וקבלת לשה"ר. יסוד שניהם הוא משום המדה רעה שבלב, שאדם "אינו מן הטובים" והוא מחפש להשפיל את חברו, ומכח זה הוא מגיע לספר עליו לשה"ר וכן לקבל עליו לשה"ר, ועצתו לכל זה "להיות מן הטובים", ועצה נפלאה לזה ללמוד פרקי ספר "אהבת חסד" וכן קונטרס "אהבת ישראל", ובכך ישתנה לבו וישנה בצורה משמעותית את הרצון למצוא גנאי בחברו, ויזכה להיות "האיש החפץ חיים ואוהב ימים לראות טוב" בעוה"ז והקרן קימת לו לעוה"ב.

למעמד הסיום העולמי
על 'הדף היומי בהלכה'
הצטרפו עוד היום לעשרות אלפי
הנבחנים משתתפי תוכניות 'דרשו'
ימים 14

לפרטים ולהצטרפות: 02-5609000

המבצע הגדול

<p>תרום
למשך
סך כל ה</p> <p>וקבל
סט 'מ'
'ספר'
ה</p> | <p>3</p> | <p>תרום 20 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 200 ש"ח</p> <p>וקבל מיידית
סט 'לקראת שבת'
'ספר המפתח' על
המשנ"ב</p> | <p>2</p> | <p>תרום 19 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 190 ש"ח</p> <p>וקבל מיידית
סט חדש! 'משנה ברורה'
בכריכה רכה בפורמט גדול
'ספר המפתח' על
המשנ"ב</p> | <p>1</p> | <p>תרום 17 ש"ח לחודש
למשך 10 חודשים
סך כל התרומה 170 ש"ח</p> <p>וקבל מיידית
סט חדש! 'משנה ברורה'
בכריכה רכה בפורמט ניס
'ספר המפתח' על
המשנ"ב</p> |
|---|-----------------|--|-----------------|---|-----------------|--|

להשתתפות במבצע הגדול

לכבוד סיום מחזור
ה'דף היומי בהלכה'
מבצע המתנות הגדול של 'דרשו'
ו'אחינו' חוזר לתקופה קצרה בלבד
תורמים לפעילות הקירוב של ארגון
'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'

6 תרום 30 ש"ח לחודש
למשך 16 חודשים
סך כל התרומה 480 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
'מועד לדוד' במהדורה חדשה!
'חמשה חומשי תורה'
'ספר המפתח' על המשנ"ב

5 תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 18 חודשים
סך כל התרומה 432 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
'מועד לדוד' במהדורה חדשה
'ספר המפתח' על המשנ"ב

4 תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

וקבל מיידית

סט 'משנה ברורה'
סט 'לקראת שבת'
'מועד לדוד' במהדורה חדשה
'ספר המפתח' על המשנ"ב

מזקד 'דרשו' 02-5609000

ללמד זכות וסנגוריה על עם ישראל בזכות הלומדים בדף היומי בהלכה כסדר

משלחת מגדולי וצדיקי הדור הבקיעה שערי שמים בתפילה ובתחנונים על ציונו הקדוש של מרנא החפץ חיים זיע"א

רבני המשלחת של ארגון דרשו זעקו בשמם של רבבות לומדי 'הדף היומי בהלכה': "רבי, תורתך אנו למדים" והניחו על הציון הקדוש את 'ספר הגיבורים' • במקביל נערך מעמד תפילה על ציונו של מרן הגר"א ועל ציונו של בעל ה"ברכת שמואל" הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ זיע"א

שבת הקונזונשן בוילנה לצירי 'דרשו' מאירופה ומא"י

שבת של התרוממות רוח וחיזוק ללימוד 'הדף היומי בהלכה' למאות נציגי דרשו במחיצת מגדולי וצדיקי הדור שליט"א

לאורך השבת נשמעו שיעורים ודברי חיזוק ממרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א וממנהלי סניפי דרשו באירופה ובא"י • במוצאי שבת נערכו מושבים מיוחדים שבהם נידונו סוגיות מרכזיות העומדות בלב תנופת ההתפשטות של לימוד הדף היומי בהלכה בכל תפוצות ישראל • לאחר מכן נערך מעמד סיום המחזור השני בדף היומי בהלכה, ונפתח בס"ד המחזור השלישי

אחד הרבנים נעדר מסעודת השבת, האמת שקצת דאגתי לו, אבל חשבתי שכנראה יש סיבה שבגינה הוא נמנע מלאכול בליל שבת...

הרב יהושע לייבזון בחוויות אישיות מיוחדות ממסע הקודש לראדין ולווילנא • הצצה לרגעים קטנים במחיצתם של אנשים גדולים

בשבת בבוקר, אחרי התפילה, ניגשתי אליו ושאלתי בעדינות אם הכל בסדר ומדוע נעדר הרב אתמול מהסעודה. הרב הסביר לי שהוא אכל בחדר שלו, הוא הסתדר... מה המלצרים הכניסו אוכל לחדר? שאלתי... לא לא, השיב הרב, "הבאתי אוכל מהבית. אני פשוט מקפיד לא לאכול את סעודת השבת לפני שאני משלים את 15 דפי הגמרא בלימוד היומי הקבוע שלי, וידעתי שכאן בגלל הנסיעה לא אוכל להספיק, לכן הצטיידתי מראש במזון שהבאתי מהבית, כי ידעתי שבליל שבת לא אוכל לסעוד יחד עם כולם. השלמתי את חוק לימודי ובשעה 11 בלילה אכלתי את סעודת השבת..."

מההיכרות שלי עם אותו גדול בתורה אני יודע שהוא מסיים בכל שנה גם ש"ס בבלי וגם ש"ס ירושלמי לצד לימודים נוספים וקבועים שיש לו בשו"ע ובשאר ספרים... תמיד התפלאתי איך אפשר להספיק ללמוד כל כך הרבה, אבל אחרי ששמעתי את ההסבר ה'פשוט' שלו על היעדרותו מסעודת השבת, כבר נפתרו לי כל השאלות...

וסיפור אישי קטן נוסף.. בדרך לשדה התעופה ראיתי את אחד מגדולי הצדיקים פוסע עם מזוודתו, ביקשתי קצת לסייע לו, ואמרתי כבוד הרב, שהרב יביא לי את המזוודה, והוא סירב כמובן. ניסיתי 'נשק' נוסף, כבוד הרב, אם הרב נותן לי את המזוודה הרב מזכה אותי במצוות שימוש תלמידי חכמים.. ואז הוא עצר, הביט אלי וחיך חיך גדול ורחימאי, למשמע הבדיחה...

לפעמים אדם חושב שהוא כבר ראה הכל, שום דבר כבר לא יפתיע אותו. אבל אז הוא זוכה לחוויה מטלטלת שמלמדת אותו להבין שהוא עוד לא ראה שום דבר...

את ארגון 'דרשו' אין צורך להציג בפני אף יהודי שומר תורה ומצוות, ובוודאי שלא בפני קוראיו של עלון 'לקראת שבת'. כל מי שמכיר את הארגון מבין שכל אחד ואחד מהעובדים פה זכה לפגוש לא מעט גדולי ישראל, בהתייעצויות התכופות של ההנהלה המתקיימות בתיהם, באירועי הוקרה ומעמדי סיום, בשמחות של מנהלי הארגון שגדולי התורה מגיעים אליהן כדי לחלוק כבוד למי שעמלים על הפצת אור התורה בכל מקום בעולם, ועוד ועוד.

גם אני זכיתי לראות לא מעט גדולי ישראל ברבות השנים, הענווה, השפלות, הצניעות, גדלות הנפש, כל אלו נשקפו מפניהם המאירות בכל רגע ורגע.

אבל הפעם זכיתי לחוויה מיוחדת במינה, זכיתי להצטרף לנסיעה הגדולה לראדין ולווילנא, בה נטלו חלק גדולי התורה ורבני קהילות מכל רחבי העולם היהודי.

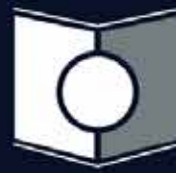
מה אומר ומה אדבר... היה מה לראות! אפילו הדייל בטיסת 'אל על' המיוחדת שהוחכרה כולה ל'דרשו', הודה באוזניו של אחד הנוסעים שזאת היתה הטיסה הכי מעניינת והכי מיוחדת שבה השתתף בכל שנות עבודתו בחברה: "ראיתי כל כך הרבה רבנים שלא מרימים את העיניים מהספר אפילו לרגע אחד, הרגשתי כאילו אני עומד מול הסנהדרין הגדולה", דברי הדייל שמיותר לציין כי אינו נמנה על הציבור החרדי...

באחת מנקודות הביקורת ראיתי את עובדי המקום מצטנפים במקומותיהם ביראת כבוד ונותנים לרבנים גדולי התורה לעבור, מתוך הבנה שמדובר באנשים מורמים מעם.

קשה לתאר את כל אותן אנקדוטות קטנות שנתנו לי להרגיש כאילו אני נמצא בעולם אחר לגמרי, במחיצתם של אנשים שכל כולם 'איין שטיק תורה'.

אבל על סיפור אחד אני לא יכול לדלג: בליל שבת הסבו הכל סביב שולחנות ערוכים בטוב טעם, כמו שרק 'דרשו' יודע לארגן לכבוד התורה ולכבוד גדולי התורה.

שמתי לב שאחד הרבנים, שבמקרה הוא גר בשכונה שלי, ולכן יש לי היכרות אישית עמו, נעדר מהסעודה. האמת שקצת דאגתי לו, חשבתי שאולי הוא לא חש בטוב וכדו'. כנראה יש סיבה שבגינה הוא נמנע מלאכול בליל שבת...

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

הנה ימיים באיים

הנה מגיעים הימים הגדולים והנשגבים, הימים שבהם עשרות אלפי יהודים מכל העולם מקבלים עליהם את התורה מאהבה, ומצטרפים ללימוד ומבחנים לרגל תחילת המחזור החדש במסגרת ה'דף היומי בהלכה'.

הצטרף גם אתה לזמנים הנשגבים, יחד עם כל הזוכים ללימוד הלכה מדי יום ולזכות במאמר חז"ל: 'מובטח לו שהוא בן עולם הבא'.

לפתיחת שיעורים או מוקדי
מבחן בקהילות חסידיות
053-4185541

לסיוע והדרכה
בפתיחת שיעור חדש
052-7110206

להצטרפות ללימוד ומבחנים
02-5609000

שבוע אחד, בעודה נושאת אמי ע"ה את הסלים הכבדים בדרך לביתנו, הופיע מולה בחור צעיר והציע לה עזרה, אמי שמחה והסכימה. כששבה אמי הביתה, הבחינה כי חסר לה שטר של מאה ש"ח בארנקה. היא קישרה מיד ואמרה לאבי, כי בדעתה לפנות למוסד שם לומד הבחור. אבי הניא אותה ואמר לה: "חס וחלילה! אני רוצה לשוחח עם הבחור"...

רבה של מגדל העמק, הגאון רבי יצחק גרוסמן שליט"א, על משפט הצדק

"כי תקנה עבד עברי" (שמות כ"א, ב')

שופט בית המשפט העליון, דב לוין, היה משפטן מוערך. בביקורו במוסדות 'מגדל אור' לפני למעלה מעשור, ביקש להחכים בכל הקשור לניכור ולמרחק שבין הציבור החרדי לבית המשפט. "למה נמנע הציבור התורני, מלהביא את סכסוכיו בפני בית המשפט במדינה היהודית, ששופטיו יהודים?", שאל אותי אז.

השיבותיו בעדינות כי אנו, בני ישראל, זכינו שבנו בחר ה' מכל העמים ונתן לנו את תורתו. התורה שקיבלנו במעמד הר סיני נצחית היא, ונותנת חיים לעושיה, ואינה דומה תורת חיים לכל חוקי המדינה ואורחותיה.

"בכל זאת", התריס בפני השופט, "את חוקי התורה אני לא תמיד מצליח להבין. איך זה שאדם שגנב מרעהו, נמכר ונעשה לעבד למשך שש שנים? בעיניי", כך השופט, "זו דוגמא לעונש מוגזם שמטילים על אדם".

עניתי לו: "שופט נכבד! נגעת בנקודה רגישה, ואשיב לך עליה מניסיוני. עשרות בשנים אני עוסק בשיקום אסירים בבתי הסוהר בישראל. זכורני: לפני ארבעים שנה, כשהתחלתי את הפעילות שלי בכלא שאטה, ראיתי את האווירה הקשה שבין הסוהרים לאסירים.

"ראיתי את היחס המנוכר שקיבל האסיר, והבנתי את חוקי התורה. חז"ל מלמדים אותנו (קידושין כ, א) 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו'. לומדים זאת מהכתוב: 'כי טוב לו עמך - עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקייה והוא אוכל פת קיבר'. תוספות שם מביאים מהירושלמי, שאם אין לו אלא כרית אחת, ייתן אותה לעבד. הלא מדובר בגנב שנמכר בגניבתו, כי אין לו מה לשלם. ומדוע זה חלה חובה לתת לו את הכרית? הוא ישן על המיטה - ובעל הבית על הרצפה?!

"התורה מלמדת אותנו את העומק שבדבר: איך נולד גנב? אין זאת אלא מפני שהגיע מבית של עניות ודוחק, שפלות ודלות. כתוצאה מכך לא קיבל חינוך ראוי, והתנהגותו בהתאם. אומרת התורה: מכור אותו לעבד שש שנים, כבד אותו, תן לו את הכרית שלך ומיטב המאכלים, או אז הוא יראה לנגד עיניו התנהגות ראויה, יחקה אותה ויאמץ אותה אל לבו.

"לא זו אף זו. גם לאחר שהוא עוזב את בית אדוניו - חלה עליך מצות הענקה, 'הענק תעניק לו' (דברים טו, יד), על מנת לבסס לו את החיים ולאפשר לו לפתוח דף חדש. "לעומת זאת, בית המשפט הישראלי אכן שופט אותנו לתקופת מעצר בת פחות משש שנים, אבל הדבר משפיע עליו בצורה שלילית. הוא נפגש שם עם אנשים מפוקפקים, ולומד מהם שיטות מתוחכמות. הוא יוצא בלי פרנסה, ולרוב גם חוזר לסורו. המציאות הנהירה לי היטב מוכיחה היום, כי יותר מ-80% מהאסירים חוזרים לבית הסוהר..."

הוא הנהן בראשו כשומע לדברי, הגם שלא בהכרח הסכים עמם. הוספתי וסיפרתי לו סיפור מופלא מאת אבי מורי ראש הישיבה, הרב ישראל גרוסמן זצ"ל:

"אמי ע"ה היתה הולכת בכל שבוע לשוק ב'מאה שערים', ועורכת קניות לכבוד שבת. שבוע אחד, בעודה נושאת את הסלים הכבדים בדרך לביתנו, הופיע מולה בחור צעיר והציע לה עזרה. אמי שמחה והסכימה. כעבור שבוע שוב ניגש הבחור והציע את עזרתו. אמי הופתעה מנדיבות לבו, הפקידה בידי את הסלים הכבדים והתעניינה בזהותו. התברר כי הוא לומד במוסד באזור. "כששבה אמי הביתה, הבחינה כי חסר לה שטר של מאה ש"ח

מעשה מופלא שמעתי מאחי, הגאון רבי דוב טורק שליט"א, ראש כולל פאפא בירושלים, אותו שמע מפי הרה"ג ר' שלמה הופמן זצ"ל, המחנך הדגול ואמן הנפש הנודע לתהילה. כה היה המעשה: מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', היה מוסר 'שיעור כללי' פעם בשבוע בהיכלה של ישיבת סלבודקה בבני-ברק...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בסיורי הבדיקות הללו, ביקש המלך שיליכוהו בעיקר אל כפרי העוני המרוחקים, משום שחזקה היתה עליו, כי בסביבות הארמון ובערים הקרובות אליו - הכל נקי ומצוחצח. אם משום הקירבה אליו ואם משום האוכלוסיה החזקה שמתגוררת במקום, מה שאין כן במקומות הרחוקים, יש לחשוש שמא מתוך הריחוק והאופי החלש של התושבים, הוונחה העבודה ואינה נעשית כראוי. לכן ביקש לסייר דווקא באזורים הרחוקים, מתוך הנחה שאם שם עושים העובדים את מלאכתם כראוי, אות וסימן הוא כי גם במקומות הקרובים הכל מתבצע כשורה.

בכך, מבאר רבי שמשון רפאל הירש את הסיבה, בגללה התחילה התורה עם פרשת עבד עברי, כשהחלה לפרט את דיני התורה. משום שאם יקיים האדם את הלכות 'עבד עברי' כראוי, אות היא שגם את שאר חלקי התורה הוא מקיים כראוי. כי כאשר האדם נוהג עם העבדים, שהם השפלים שבאומה, בצורה נאותה, סימן מובהק הוא שגם בשאר חלקי התורה הוא נוהג כהוגן.

ראיתי פעם מכתב הסכמה שכתב עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, לספר העוסק בתיקון המידות. בתוך הדברים כתב כך:

"חז"ל אומרים (שבת קיד, א): 'כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה'. מדוע? מפני שהוא מחלל את השם ומבזה את התורה

פרשת משפטים מתחילה במכירת עבדים, מדוע?

פרשת משפטים מהווה המשך ישיר של פרשת יתרו. בפרשה הקודמת תיארה התורה את המעמד הגדול של קבלת התורה, את נתינת הלוחות ושמיעת עשרת הדברות מפי הגבורה, ואלו כאן בפרשתנו, ממשיכה התורה לעסוק בפרטי דיני התורה, הלכותיה ודקדוקיה. כך מפרש רש"י: "ואלה המשפטים" - "כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני".

והנה, הפרשה מתחילה בעניין עבד עברי הנמכר בגניבתו, וכן בהמשך עוסקת הפרשה בשאר דיני גניבות, חבלות ורציחות, ודבר זה לכאורה טעון ביאור רב.

הרי לאחר פרשות נעלות כאלה, העוסקות ביסודות האמונה של כלל ישראל, קבלת התורה ויצירת מצרים, היה מתאים שהתורה תתחיל בפרוט המצוות החשובות המצויות בכל יום; ציצית, תפילין וקריאת שמע. בהלכות הנוגעות לדבקות הבורא, או לכל הפחות בעניין בניית המשכן.

אך לא! התורה מתחילה מיד בעניין מגונה, וכלל לא מהותי ואופייני לעם השם, בענין עבד הנמכר בגניבתו. הלא עבד הוא היצור השפל באומה, שבמעשי הגולות שלו ירד עד לדיוטה תחתונה, ושלח יד בממון חברו. ואנו עומדים ותמהים: כך מתחילה פרשה כה חשובה ויסודית בתורה כפרשת משפטים?

בשמו של רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, מובא שהסביר נקודה זו כך: משל למלך שמלכותו התפרסה על פני מדינה גדולה ורחבת ידיים. במרכזה היתה ממוקמת עיר הבירה, וסביבותיה ערים גדולות לצד כפרים קטנים. מטבע הדברים, הערים הגדולות היוקרתיות איכלסו את הרובד האנושי המכובד שהתגורר במדינה - גבירים ושועי ארץ, ואלו הכפרים הקטנים איכלסו בעיקר את השכבות החלשות של העם - הפשוטים והעניים.

למלך היתה הקפדה מיוחדת שהמדינה תהיה נקיה ומסודרת, לצורך כך הוא מינה עובדים מיוחדים שהופקדו על ניקיון וסידור הרחובות, שיהיו חפים מכל ללכוך, שלכת עצים וכדומה. המלך בעיניו הפקוחות על ענין זה, היה יוצא מדי פעם מארמונו החוצה, ועוקב מקרוב אחר תיפקוד העובדים, האם אכן הם מבצעים את עבודתם נאמנה.

ולומדיה, והוא ממשניאי החכמה. והנה בחילול השם אמרו חז"ל (יומא פו, א): 'אין כח בתשובה לתלות ולא ביום כיפורים לכפר אלא כולם תולים וכו'.

"ואם בבגד הדברים אמורים", כתב רבי שלמה זלמן, "שמוטל על התלמיד חכם לשמרו נקי מכל רבב, כדי שלא יתחלל שם שמים על ידו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, כמה מוכרח הוא לשמור על עצמו להיות נקי מכל רבב במידותיו והנהגותיו. כדי שחלילה לא יאמרו - 'ראו כמה רעים מעשיו, כמה מכוערים דרכיו!'".

תקצר היריעה מהכיל את שגב עבודת המידות המדוקדקת, נקיותם העצומה וזהירותם המופלגת של גדולי ישראל בתיקון המידות, ובהנהגתם הכללית בעניינים של בין אדם לחבירו: מעשה מופלא שמעתי מאחי, הגאון רבי דוב טורק שליט"א, ראש כולל פאפא בירושלים, אותו שמע מפי הרה"ג ר' שלמה הופמן זצ"ל, המחנך הדגול ואמן הנפש הנודע לתהילה. וכה היה המעשה:

מרון הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', היה מוסר 'שיעור כללי' פעם בשבוע בהיכלה של ישיבת סלבודקה בבני-ברק. תנאי התחבורה מירושלים לבני ברק באותם ימים, היו סבוכים; רבי יחזקאל היה נוסע באוטובוס מירושלים ועד לתל-אביב, ומתל-אביב היה נוסע במונית שהעמידה לרשותו הישיבה עד לבני-ברק. כך גם בחזור, היה נוסע מבני-ברק עד לתל-אביב במונית, ומשם בתחבורה ציבורית עד לירושלים.

באחת הפעמים כשירד רבי יחזקאל מהמונית בתל-אביב בחזור לירושלים, הוא פגש שם את הגאון רבי דוב שוורצמן זצ"ל, ראש ישיבת 'בית התלמוד', כשהוא ממתין שם לאוטובוס יחד עם רעו הטוב, רבי שלמה הופמן זצ"ל. הם הבחינו שאין פניו של רבי יחזקאל כתמול שלשום. ארשת של צער ותוגה שפוכה עליהם, והיה נדמה כי משהו מעיב על רוחו הגדולה.

"קרה דבר מה? שמוא נוכל לסייע במשהו?" - שאלו ביראת הכבוד. "אומר לכם מה", גילה רבי יחזקאל מצפונות לבו בפני אישי שיחו, "ראיתי היום דבר שמאוד ציער אותי, ואף גרם לי חלישות הדעת..." "מהו?" - חרדו השנים לשמוע.

"באתי היום כדרכי לבני ברק, כדי למסור את שיעורי הקבוע בישיבה, והנה עם כניסתי לעיר ראיתי את המשגיח, הגאון הצדיק רבי משה טיקוצ'ינסקי זצ"ל, הולך לקראתי ברחוב סואן. בידו האחת הוא אחז צלחת המכילה ארוחת ערב מכובדת, ובידו השנייה אחז פרי כלשהו,

והוא מיהר לכתובת מסוימת".

אגב, ברצוני לציין את הכבוד הגדול שרחש רבי יחזקאל אברמסקי לרבי משה טיקוצ'ינסקי, כפי שראיתי בעיני. רבי משה היה עומד מאחורי הרב אברמסקי במהלך השיעור בסלבודקה, ולאחר שרבי יחזקאל דייק דיוק טוב מלשון אחד הראשונים, או הציב מהלך מסוים להבהיר את הסוגיה, פנה לאחוריו ושאל את רבי משה: "ס'איז א גוטע ראיה, או דער נישט?...?" ["הראיה שאמרת טובה היא או לא?...?"], כמבקש לשמוע 'אישור' אם כנים הדברים שהשמיע כעת. שוו בעצמכם את גודל הענווה המונחת בזאת. כך, לעיני מאות תלמידים מבקש הרב אברמסקי 'אישור' מהמשגיח על נכונות דבריו...

על כל פנים, הרב אברמסקי המשיך בסיפורו בפני אנשי שיחו: "נגשתי לרבי משה ושאלתי אותו: 'רבי משה, מה קורה אתכם? להיכן פניכם מועדות?' 'השיב לי רבי משה: 'אני בדרכי לחולה פלוני, להגיש לו ארוחת ערב...!'. "

"מראהו של רבי משה מתהלך כך ברחובה של עיר, ומתבזה בצורה כזו עבור חולה, היא זו שגרמה לי חלישות הדעת..." "סיים הרב אברמסקי את סיפורו.

"ומה הפלא בכך?" תהה רבי דוב שוורצמן, וציטט בפני רבי יחזקאל את לשון הרמב"ם (עשה, מצוה ח): "והמצוה השמינית היא שציונו להדמות לו יתעלה לפי יכולתו והוא אמרו 'והלכת בדרכיו'... מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום. מה הקדוש ברוך הוא נקרא חנון, אף אתה היה חנון. מה הקדוש ברוך הוא נקרא צדיק, אף אתה היה צדיק. מה הקדוש ברוך הוא נקרא חסיד, אף אתה היה חסיד... שעניינו להדמות בפעולות הטובות והמידות החשובות שיתאר בהם הא-ל יתעלה..."

הגיב רבי יחזקאל בחיוב: "יודע גם יודע אני מהי טיבה של מצוות חסד, ואת גודל חיובה ושכרה. אולם עד כדי כך, לעשות חסד בצורה כזו, תוך כדי התבזות ברחובה של עיר בשביל השני, אני אישית אינני מסוגל לכך..."

מפליא להווכח כיצד גאון עולם זה, אשר תמך במפעלות תורה, צדקה וחסד בצורה פלאית, עמד לימנים של המוני עניים, אביונים ותלמידי חכמים רבים בצנעה, היה מלא התפעלות ממעשיו של רבי משה, עד שהיה ניכר על פניו שאינו חש בטוב...

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

אלפים מצטרפים לתוכניות ולמבחי דרשו לקראת תחילת מחזור חדש בלימוד המשנה ברורה הצטרפו למהפכת לימוד ההלכה העולמית

התקשרו 02-5609000

הצעיר ביותר התחיל את הלימוד ב'דף היומי בהלכה' כשהיה בן 9, וכעת מסיים, לאחר שעשה כמעט את כל המבחנים. מהצד השני ניצב יהודי שהתחיל ללמוד כשהיה כבן 82... עכשיו הוא בן 89 וחצי, והוא מסיים את הלימוד בשמחה רבה...

אחראי 'הדף היומי בהלכה' ב'דרשו', הרב אהרן כהן, מספר על הפעילות מאחורי הקלעים, ועל הסיפורים האישיים שנותרו לו כח ומשנה מרץ להמשיך הלאה בעבודת הקודש

אליעזר (לייזר) רוט

במשרדי 'דרשו' ובכל הריכוזים החרדיים, גוברת ההתרגשות ככל שחולפים הימים, ומתקרב הסיום ההיסטורי של המחזור השני ללימוד 'הדף היומי בהלכה'. האווירה הולכת ונעשית יותר ויותר קדחתנית, יש הרבה מה להספיק, הטלפונים לא מפסיקים לצלצל, משלוחים יוצאים ובאים, הצוותים מתוגברים כל הזמן בתוספת כח אדם, כל העיניים נשואות אל היום הגדול, בו יסיימו רבבות אלפי ישראל את המחזור השני.

לא פחות מכך נשואות העיניים גם ליום לאחר הסיום, היום בו יתחילו המסיימים את מחזור הלימוד החדש, השלישי במספר, ואליהם יצטרפו בסייעתא דשמיא עשרות אלפים נוספים, עד שתמלא הארץ דעה את ה', ולומדי הלכה יהיו בכל פינה ובכל מקום ברחבי העולם היהודי.

על הרקע שוחחנו עם הרב אהרן כהן, אחראי על תוכנית 'הדף היומי בהלכה' ב'דרשו', שמספר על התכונה וההיערכות, ובעיקר על הציפיות והשאיפות להוסיף ולהרבות עוד ועוד לומדי הלכה ונבחני 'הדף היומי בהלכה', עד שתמלא הארץ דעה את ה', וכל יהודי באשר הוא יעסוק באופן קבוע ובלתי פוסק בלימוד ההלכה.

"כשמדברים על המוני לומדים ונבחנים כדאי להדגיש, שלמרות מספר הנבחנים העצום - כל נבחן אצלנו הוא יחיד ומיוחד, מצעיר ועד מבוגר, מאברך כולל או רב קהילה, ועד לפועל הפשוט ביותר. מי שנבחן ב'דרשו' ראוי וזכאי לשירות הטוב והמכבד ביותר!

"זה מתחיל במענה הטלפוני לכל פונה. בימים כתיקונם, כל פניה למוקד הטלפוני של 'דרשו' נענית במהירות. כמובן שבתקופות של לחץ זמן ההמתנה עלול להיות ארוך יותר, אבל הנהלת 'דרשו' תמיד משתדלת לצפות את זמני הלחץ מראש, ולתגבר בהתאם את העמדות הטלפוניות.

"גם אחרי המענה הראשוני, כל הטיפול בנבחני 'דרשו' הוא כמו טיפול בלקוח עסקי, שמכניס רווחים לחברה. הארגון משקיע רבות בשדרוג בלתי פוסק של היחס, השירות, ההנגשה והטיפול בכל פנייה באשר היא. גם כשמגיעים הנבחנים למוקדי הבחינה, הפזורים במאות יישובים ברחבי הארץ, הם נתקלים בקבלת פנים לבבית, ביחס מכבד מאוד, ובטפסי מבחן מונגשים וערוכים בטוב טעם,

בצורה שתהיה הכי נוחה ונעימה לשימוש מצד הנבחן".

הרב כהן מסביר, כי מבחינת הנהלת 'דרשו', שירות מכבד לנבחני הארגון, הנו בעצם הענקת כבוד לתורה הקדושה, וזוהי כל מטרתו של הארגון, לייקר ולכבד את התורה ואת לומדיה, ועל ידי כך להרבות את לימוד התורה, ולהשביח את לימודי ההלכה ולימודי הדף היומי בעם ישראל.

גמישות קפדנית...

"הגישה הזאת של יחס מכבד, מצריכה הרבה מאוד גמישות", מסביר הרב כהן, "זה קשה מאוד להחזיק את המקל משני קצותיו, וב'דרשו' מצליחים לעשות זאת בסייעתא דשמיא לאורך שנים. מצד אחד הכללים הם כללים ברורים ומוגדרים, אין מקום לכיפוף הכללים כשמדובר בארגון עם מאות אלפי נבחנים. אי ציות לכללים יגרור כאוס של ממש.

"מצד שני יש הרבה אילוצים: כאן זאת ישיבה שבדיוק נוסעת לקעמפ ביום שבו יש מבחן, שם זה כולל שעבר מקום, והאחראי לא הספיק להודיע מבעוד מועד. לפעמים זה נבחן ותיק שמחתן ילד בחו"ל, או מתארגן לברית שיערוך לבנו בשעה טובה. אי אפשר שלא להתחשב בבקשות מיוחדות כאלו, ואכן חלק גדול מהעבודה

כשמצד אחד אנחנו מנסים שלא לבזבז סתם דפים מיותרים מעבר לכמות הנצרכת, ומצד שני, שלא יחסרו חלילה טפסים, גם אם יהיה גידול פתאומי במספר הנבחנים באותו הסניף. ולכן אנחנו תמיד מנסים לתמרון בין הטיפות, ונערכים לשינויים חדים במספרי הנבחנים.

"אחרי שהמבחן מסתיים, מתחיל החלק השני של המלאכה: עכשיו צריך לאסוף את החבילות מהאחראים, להחזיר אותן למרכז הלוגיסטי של 'דרשו' ולפרק אותן. הפעם מייצרים חבילות בחלוקה שונה, לפי סוג מבחן. מבחני 'הדף היומי בהלכה' שמבוצעים בשיטה אמריקאית - עוברים לסריקה ממוחשבת במשרד, המבחנים האחרים - מועברים לבודקים תלמידי חכמים, שכל אחד מהם מקבל כמות גדולה של מבחנים בתוכנית זו או אחרת, ולאחר מכן הם בודקים ונותנים ציונים.

"לאחר מתן הציונים, שוב נאספים המבחנים מאת הבודקים, ומועברים לביקורת של צוות המבקרים שמפקח על מלאכת הבודקים, ומבצע בדיקות מדגמיות לוודא שכל נבחן אכן מקבל את הציון המגיע לו. בהמשך מגיעים מבחנים בחזרה למשרד הלוגיסטי של 'דרשו' לאחסון ממושך, בזמן שרשימת הציונים מתעדכנת במחשבים של הארגון, ומתורגמת למלגות כספיות שיופקדו בחשבונות הבנק של הנבחנים הזכאים למלגה, כשהחלק הזה של הפעולה מתבצע על ידי צוות המשרד, בשיתוף פעולה של המזכירות עם מחלקת התכנות, וכמובן עם מחלקת הנהלת חשבונות שמבצעת את ההפקדות בפועל".

רגעים של נחת

"אצלנו ב'דרשו' יש מעין סיסמה כזאת, שמכניסה לכל עובד בארגון זריקת אנדרנלין חדשה: 'זיכוי הרבים'... צמד המילים הללו", כך מספר הרב כהן, "יכול להעיר איש 'דרשו' באמצע הלילה, ולהזניק אותו למשימה דחופה אי שם בצפון הרחוק או בדרום הפרוע... זה מעין 'רוח המפקד' השוררת בארגון, זאת אווירה כללית שמשפיעה עלינו, וגורמת לנו לחזור אחר הזכויות ואחר זיכוי הרבים, לאו דווקא במסגרת 'דרשו', אלא גם כל אחד באופן פרטי בבית הכנסת שלו, בבית הפרטי שלו ובכל מקום.

"ולכן אחד התחביבים הגדולים שלי, ושל רבים מעובדי 'דרשו', זה להיחשף לסיפורים של הנבחנים שלנו. כשאנחנו שומעים על סיפורים מעניינים של נבחנים שהביאו נבחנים אחרים, כאלו שהבית שלהם השתנה בעקבות הלימוד של 'דף היומי בהלכה' או דף היומי על הש"ס הבבלי וכדו', זה נותן לנו סיפוק עצום, וממש ממריץ אותנו להוסיף ולהתאמן עוד יותר בעבודת הקודש, כדי ליזכות עוד ועוד יהודים.

"מטבע הדברים, חלק גדול מהסיפורים מתנקז אלינו בתקופות של סיומים. אנשים שהרגישו שינוי גדול, בוחרים לשתף אותנו בסיימם. כל פעם שמסיימים מסכת ב'דף היומי', אנחנו מקבלים תגובות, בכל סיום של חלק נוסף ב'משנה ברורה' - יש יותר פידיקים, וכשמסיימים מחזור שלם - כמובן שהתגובות לא מפסיקות לזרום.

שלי כאחראי על תוכנית 'הדף היומי בהלכה', ושל ידידי הרב ישראל ליוש, האחראי על דף היומי בבלי ומוקדי המבחנים של 'דרשו', זה לבצע התאמות ושינויים של הרגע האחרון, וכמובן גם לעבוד על פרויקטים ארוכי טווח, כמו הרחבת מערך השיעורים בעיר פלוגית, פתיחת מוקד מבחן נוסף ביישוב פלמוני, ועוד כהנה וכהנה משימות שצצות ומגיעות מרגע לרגע, ואנחנו משתדלים לבצע אותן על הצד הטוב ביותר".

הרב כהן מוסיף, כי מאחורי כל מבחן מסתתר מערך שלם של עובדים ופעילים, שמשקיעים כוחות נפש רבים עד לקיומו של המבחן בפועל.

"יש צוות שכותב את המבחן, בין אם מדובר ב'דף היומי בהלכה', ובין אם ב'דף היומי בבלי' או בשאר תוכניות 'דרשו'. כל מבחן נכתב בידי צוות ייעודי, שעובד לפי כללים והנחיות. השאלות צריכות להיות ממוקדות מצד אחד, ולשקף ידע כולל מצד שני. הן צריכות להיות ברורות מאוד, וחלילה מכתבת שאלות שאפשר לפרש אותן בתורה לא נכונה, מה שעלול להכשיל נבחנים שלמדו מצויין ויודעים היטב את החומר הנלמד.

"מצד שני, השאלות צריכות להיות מספיק מורכבות, כדי שהנבחן ירגיש שהוא אכן ענה על שאלות ברמה גבוהה, ושלא הגישו לו מבחן שמתאים לילדים בני חמש...

"לאחר כתיבת השאלות הן עוברות למגיהים תלמידי חכמים, שבודקים אותן לאורך ולרוחב, מעירים הערות, משפרים את הניסוח, לפעמים הם מבקשים להחליף חלק מהשאלות כי הן לא מספיק ברורות, או בגלל שהן ממוקדות יותר מדי בעניין צדדי, שסביר להניח שרוב הלומדים פחות שמו אליו לב וכדו'. בהמשך מגיע שלב העיצוב, ולאחריו הגהה נוספת לוודא שלא היו שינויים בטקסט במהלך העיצוב".

לפרק ולהרכיב

"כשמגיע שלב ההדפסה, זה כבר קורה מחוץ ל'דרשו', זה עניין של בית הדפוס, אבל גם שם אני מלווה את המלאכה מקרוב, וזה פרויקט לא פשוט בכלל. קחו בחשבון שיש מבחן ב'דף היומי', מבחן ב'דף היומי בהלכה' של יום חמישי ומבחן של יום שישי, יש מבחן ב'קנין משניות', יש ב'קנין חכמה' ויש ב'קנין שביעית'...

"לכל אחד מהמבחנים הללו יש טופס נפרד בצבע שונה, ולכל אחד מהם יש גם דף תשובות, שהנבחנים מקבלים במוקד הבחינה, אחרי שהם מגישים את התשובות שלהם, על מנת שיוכלו להשוות ולבדוק את עצמם, עד כמה הם ידעו במבחן. כל סוג מבחן נארז בחבילות נפרדות, ולאחר מכן נערם למשטחים שלמים, שעוברים עיטוף בניילון נצמד ונשלחים למרכז הלוגיסטי של 'דרשו', שם נפתחים טפסי המבחן ומחולקים לחבילות משלוח. כל מוקד מבחן מקבל את הטפסים המתאימים לו, במספר הנדרש.

"כל חודש אנחנו עושים בדיקה כמה אנשים נבחנו בכל אחד ממוקדי המבחן, על כל סוג מהמבחנים הקיימים, וכך אנחנו יודעים מה הן הכמויות שיש לשלוח בפעם הבאה. מדובר במלאכה מורכבת,

"יש את משפחת פריזנד הידועה, שם לומדים האב ושבעת הילדים דף היומי בהלכה', חלק מהילדים כבר נשואים, והם מתאספים מדי שבוע, אפילו פעמיים בשבוע, ללימוד משותף יחד עם אביהם"

ואיך צריך לעשות כל דבר'...

"הסיפור של אותו אברך שביקש שלא נפרסם את שמו, אינו ייחודי", מדגיש הרב כהן, "יש את משפחת פריזנד הידועה, שם לומדים האב ושבעת הילדים 'דף היומי בהלכה', חלק מהילדים כבר נשואים, והם מתאספים מדי שבוע, אפילו פעמיים בשבוע, ללימוד משותף יחד עם אביהם, דבר שכמובן מאחד את המשפחה ומסב אושר אינסופי להורים, שרואים את ילדיהם מאוחדים ומאוגדים סביב לימוד ההלכה. "סיפור מעניין הוא גם סיפורם של הילד הצעיר ביותר, ושל האיש המבוגר ביותר, שמסיימים את מחזור הלימוד. הצעיר ביותר הוא עוד לא בן 16, הוא התחיל את המחזור השני בגיל תשע, וכעת מסיים, לאחר שעשה כמעט את כל המבחנים.

"מהצד השני ניצב יהודי שהתחיל ללמוד את 'הדף היומי בהלכה' כשהיה כבן 82... עכשיו הוא בן 89 וחצי, והוא מסיים את הלימוד בשמחה ובחדווה רבה. אנחנו בודקים את האפשרות להפגיש בין השניים, ואולי הם ישובו זה לצד זה בסיום, כדי שהצעיר יחייב את הצעירים והמבוגר את הזקנים, ושניהם יחד ילמדו את כלל ישראל כולו, שלימוד ההלכה הוא לימוד חובה שאפשר וגם צריך לעסוק בו בכל גיל, בלי יוצא מן הכלל!"

"אני רוצה לשתף כאן את הקוראים, בכמה סיפורים שנחשפתי אליהם בימים האחרונים, ושנתנו לי באופן אישי כמה רגעים של נחת, ומצד שני גם הבהירו לי שאנחנו חייבים להתאמץ יותר..."

"אנחנו תמיד עוקבים אחר הנבחרים הוותיקים, ויש לא מעט נבחרים שמלווים אותנו מאז ההתחלה בעקביות, חלקם לא פססו אף מבחן מעולם! יש לנו מאות נבחרים שהתחילו להיבחן בתחילת המחזור השני של 'הדף היומי בהלכה', ועומדים בקרוב לסיים את המחזור כולו.

"אני יכול לספר לכם, שאתמול קיבלתי עדכון מהמוקד הטלפוני, על אברך שהתקשר לרשום את בנו הרביעי לתוכנית 'דרשו', והוא בן תשע בלבד. האבא היה מאוד נרגש, והמוקדן שמע מעבר לקו שהוא ממש בוכה. הוא בירר בעדינות, והאבא סיפר לו בשמחה, שהוא עצמו החל ללמוד 'דף היומי בהלכה' עם תחילת המחזור הראשון, לפני כ-15 שנה.

"בנו הגדול, שכיום הוא כבר לומד בשיעור ג' בישיבה גדולה, ראה את אביו מסיים את המחזור הראשון של 'הדף היומי בהלכה', הוא ראה את השמחה העצומה, והחליט שגם הוא מעוניין. הילד היה אז בכתה ז', הוא התחיל עם תחילת המחזור השני וכעת עומד לסיים את כל ששת חלקי המשנה ברורה!

"בינתיים, ראה הבן השני שאביו והאח הגדול שלו עסוקים הרבה בלימוד 'הדף היומי בהלכה'. הוא החליט להצטרף אליהם, כשהחלו ללמוד חלק ב' או ג', אחר כך הצטרף הבן השלישי וכעת הבן הרביעי, שגם הוא עכשיו בכתה ז', מתחיל ללמוד ובעזרת ה' יסיים את המחזור כשיהיה בשיעור ג' בישיבה גדולה, כמו אחיו הגדול.

"החלטתי שאני יוצר קשר עם האברך", מספר הרב כהן, "הוא ענה לי וסיפר לי את הסיפור בשמחה: 'כל האווירה בבית שלנו מושפעת מהלימוד הזה!', הוא אמר לי, 'כשלומדתי הלכות יום טוב, אנחנו מדברים על זה בבית, כשלומדתי הלכות פורים, זה הנושא, מה שלומדים ב'דף היומי בהלכה' זה נושא השיחה שלנו סביב שולחן השבת, וגם באמצע השבוע. כל הבית שלנו נראה אחרת, ואפילו הבנות מתעניינות יותר בהלכה, ושואלות יותר מה מותר מה אסור

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

"אבי הוכנס לבית הסוהר, וישב שם בחברת גזלנים, גנבים ופושעים. מיד כאשר ראו הפושעים את החבילה שבידי אבי, רצו להתנפל עליו ולגזולה ממנו, אלא שאז באורח פלא קם בריון אחד וצעק: 'מי שיגע באיש הקדוש הזה, רע ומר יהיה גורלו!'..."

תרומת 10 דולר התגלתה כתחילתה של תרומה ענקית • הפושע שעזר לרב מול חבריו הפושעים • בזכות מתן בסתר זכה לגחש"א לאחר פטירתו

רב שהספיק לכיסוי כל הוצאות האשפוז והטיפול...

מהסיפורים הבאים נלמד על שכרם הרב של נותני צדקה בסתר, מידה כנגד מידה, גם השכר הגיע אליהם בדרך מסתורית ופלאית... כך סיפר הגאון רבי זאב איידלמן זצ"ל על אביו רבי אברהם זצ"ל: "חוק היה בעיר בה גרנו, שבימות החורף המושלגים על כל בעל בית לנקות את הרחוב הסמוך לדירתו, ופקחים היו מסתובבים ומפקחים, שאכן בעלי הבתים ממלאים את חובתם. לנו היה פועל ערל שזה היה אחד מתפקידיו, אלא שבאחת הפעמים, כאשר ירדו גשמים אחר השלג והרחוב התלכלך מאוד בבוץ, היה אותו ערל שיכור ולא ניקה את הרחוב כתפקידו, ובדיוק אז ביקרו הפקחים ומצאו את הרחוב שכנגד ביתנו מלוכלך והטילו על אבי עונש כמה ימי מאסר. "בני המשפחה ניסו בכל ההשתדלויות לבטל את עונש המאסר המביש, אך כל ניסיונותיהם עלו בתוהו, ובערב שבת באו שוטרים להוציא את העונש אל הפועל, ולקחת את אבי לבית הסוהר. אמי ניסתה לשכנעם שהיא תיאסר במקומו, אך הם סירבו, בטענה כי עליהם להביא למאסר את מי שהוטל עליו העונש ואין להחליפו באחר. בלית ברירה ארגנה אמי לאבי חבילה עם מאכלים לשבת ולימים הבאים, כדי שיהיה לו מה לאכול בבית הסוהר. "אבי הוכנס לבית הסוהר, וישב שם בחברת גזלנים, גנבים ופושעים."

הרב ישראל ליוש

"אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ... (שמות כ"ב, כ"ד)

שונה היא מצוות נתינת הצדקה ממצוות הלוואה: בעוד מצוות הלוואה צריכה להיות בפני עדים, כפי שאמרו חז"ל שהמלווה שלא בעדים הוא אחד מהשלושה הצועקים ואינן נענים, ואילו בנתינת צדקה, דווקא הנותן בסתר, שלא בפני אדם, משובח יותר, כדכתיב "מתן בסתר יכפה אף".

מובא בשם הגר"א, וגם בספר 'גן רוה' כתב כן, שענין זה מרומז בפסוק הנזכר: "אם כסף תלווה", כאשר אתה מלווה כסף, "את עמי" עליך לעשות זאת בפני העם, היינו בפני עדים. אך "את העני" - כאשר תעסוק בענייני צדקה, "עמך" - עליך לעשות זאת בסתר, בינך לבין עצמך, כדי שלא יתבייש העני.

הגאון רבי צבי הירש שפרבר זצ"ל, רב קהילות אנגליה, היה מבאר בסגנון זה את הפסוק "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים", אתה ה' עושה צדקה מובחרת, שהרי בסתר היא, המקבל אינו יודע מי הנותן, ופעמים אף מתכחש לזהות הנותן האמיתי, באומרו "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה", "ולנו בושת הפנים" - הצדקה שאנו עושים, פעמים שהיא גורמת ל'בושת פנים' למקבלים, כי אם היא אינה 'מתן בסתר', הרי יידעו המקבלים מי הנותנים ויתביישו...

אמו של אברך מארץ ישראל, נזקקה לטיפול רפואי דחוף ומציל חיים בארצות הברית. כאשר הגיעו לארצות הברית, נכנס האברך לביתו של האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל, וסיפר לו את סיבת בואו לארצות הברית.

"הטיפול בודאי יעלה כסף רב...?! - נענה האדמו"ר, ומיד שלשל את ידיו לכיסו, הוציא משם 10 דולר ומסרם לאברך שהתפלא מאוד על המתנה הזעומה שקיבל, אך לא אמר מילה...

לאחר שהאם סיימה את הטיפול, ניגש בנה למשרד בית החולים על מנת להסדיר את התשלום, ולפליאתו נאמר לו שהתשלום כבר נפרע ואין צורך לשלם כלום. בירור קצר שערך העלה, כי מיד בתחילת הטיפול הופקד ע"י האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל סכום כסף

"כן, אני זוכר את הסיפור!" - ענה לו אבי - 'ואיך זה קשור אליך...?'
- 'אני הוא הקבצן הזה!' - ענה לו הבריון, 'ומה מעשיך כיום?' - שאל אותו אבי, 'כיום אני 'מתפרנס' מגניבת סוסים, ובגניבה האחרונה תפסו אותי ולכן אני עתה כאן...'

ועוד אדם אחד היינו שם, ואכן כעבור זמן מה יצאה נשמתו בטהרה. הורדתי יחד עם האדם השני את הנפטר מהמיטה על הקרקע, האדם השני הלך ואני נשארתי עם הנפטר זמן רב לבדי...
"לאחר המקרה הזה, פסקתי מלקבל את תוספת השכר מקרן ה'חזון איש', או אז הוברר לי שהכסף שהייתי מקבל כל השנים, היה מאותו אדם שזכיתי לטפל בו אחר פטירתו, ואף אחר הסתלקותו של ה'חזון איש' המשיך לתרום עבורי את הכסף בסתר, בלי שאיש יידע כי הוא התורם, ומן השמיים גלגלו שאני אהיה ביציאת הנשמה שלו, ולא אהיה כפוי טובה ואגמול לו חסד של אמת, ולפחות אחזיר לו מעט על רוב הטובה שגמל עימי בסתר כל השנים!"

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

מיד כאשר ראו הפושעים את החבילה שבידי אבי, רצו להתנפל עליו ולגזלה ממנו, אלא שאז באורח פלא קם בריון אחד וצעק: 'מי שיגע באיש הקדוש הזה, רע ומר יהיה גורלו!'... האסירים פחדו ממנו פחד מוות, ומיד הניחו לאבי שלא הבין כלל מי הוא הבריון שכה מגן עליו...
"לאחר שנרגעו הרוחות, ניגש אותו בריון אל אבי, ושאל אותו: 'הרב זוכר אותי...?' - 'לא, אינני זוכר אותך...' - 'ענה לו אבי. 'אתה זוכר שפעם הגיע אל העיר שלכם קבצן מצורע, וכשרצו להיפטר ממנו החליטו בני העיר שאף אחד לא יארח אותו בביתו, ואתם חייבתם אחרי התפילה שכולם ילכו לביתם, ואז כשאיש לא ראה הזמנתם אותו לביתכם, טיפלתם בו והאכלתם אותו עד שהבריאה...?'
"כן, אני זוכר את הסיפור!" - ענה לו אבי - 'ואיך זה קשור אליך...?'
- 'אני הוא הקבצן הזה!' - ענה לו הבריון, 'ומה מעשיך כיום?' - שאל אותו אבי, 'כיום אני 'מתפרנס' מגניבת סוסים, ובגניבה האחרונה תפסו אותי ולכן אני עתה כאן...'
"כששב אבי לביתנו סיפר את הספור בהתרגשות, ואמר שהתקיים בו הכתוב 'שלח לחמך על פני המים...'"

"שש שנים שירתתי בקודש בישיבת 'תפארת ציון', במינויו של מרן ה'חזון איש' ז"ע" - מספר הרה"ג רבי אברהם הורביץ זצ"ל - 'והחזון' אף הוסיף לי מעט כסף מהכספים שבידו, על המשכורת של הישיבה שהיתה דלה.
"לאחר הסתלקותו של מרן החזון"א ז"ע, המשכתי לקבל את הסכום הנוסף בכל חודש מקרן שהוקמה לאחר פטירתו, ונוהלה בידי גיסו הגר"ש גריינמן זצ"ל.
"לאחר זמן קצר, עדיין בשנת האבל על מרן ה'חזון איש' ז"ע, ישבת ולמדתי בביתו, ולאחר חצות הליל נקראתי לבוא לאחד ממקורבי החזון"א שגסס, כדי להיות אצלו בזמן יציאת הנשמה. רק אני, הרופא

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

השבת' לו בנחת ש"עכשיו יום ראשון, ואל תהיה מודאג לחילול שבת!". אבל אחרי כמה דקות הוא נכנס בשנית, ושאל האם הגיע כבר זמן הדלקת הנרות. שוב השבת' לו, שעכשיו יום ראשון, וחוזר חלילה פעמים רבות.

לענ"ד, נראה שבכל פעם ששאל את השאלה הנ"ל, קיים מצוות עשה של "את ה' אלוקיך תירא", ולא היה מן הראוי להפריע לו בשאלותיו, והגם שהוא מבולבל, בכל זאת שכר מצוה בידו, ויש לגעור בילדים הלועגים לאדם כזה!

סיפור מרתק בענין הדלקת נרות התרחש בתל אביב

בשכונה בה התגורר האב"ד הגאון רבי יחיאל וילנסקי זצ"ל, בביתה של אחת המשפחות החילוניות בשכונה, החלו לפתע להדליק נרות שבת, וזמן-מה לאחר מכן, סיפרה עקרת-הבית כיצד קרה הדבר ומה עורר אותה לשנות את הדרך:

"פעם אחת עמדתי בחלון ביתי, וצפיתי בעוברים ושבים המהלכים ברחוב. היה זה ערב שבת, והנה אני נתקלת בדמותו מעוררת-הכבוד של הרב. לא יכולתי לגרוע את עיני ממנו, כי הוא הזכיר לי במהותו ובצורתו את העיירה ממנה באתי, ואת חיי התורה שפיעמו שם בכל עוז.

"כך נמשך הדבר במשך כמה שבועות. מדי ערב שבת הקפדתי לעמוד ליד החלון כשהרב יצא מהבית, והבטתי בו בהערצה גדולה. עד שבערב-שבת אחד החלטתי, שברגע שאבחין בדמותו של הרב היוצא את ביתו, אדליק נרות שבת!"...

הדברים הגיעו לאוזניו של הגר"י וילנסקי וגרמו לו ל... זעזוע נורא! 'אני הרי מתפלל מנחה בשעות הצהריים, ולכן אין לי כל סיבה לצאת מהבית אלא סמוך לשקיעה, ואולי גם אחריה, ובגללי עלולה האשה לחלל שבת'...

ומאז הקפיד לצאת בשעה מוקדמת...

'אנא, אל תפעילו בשבת את הממטרות'

כשהגיע הגר"י וילנסקי לשיכון החילוני בתל אביב, כינס את השכנים בבנין שלו, ואמר להם שאין לו כל ענין להתערב בעסקיהם ובעסקי הבנין. "אבל", הוסיף, "כיוון שאני משלם את מיסי הבית, יש לי בקשה מכם: אנא, אל תפעילו את הממטרות של הגינה בשבת-קודש!".

השכנים הסכימו.

זה התחיל בשבת ועבר לשנת השמיטה, כאשר כל השכנים הסכימו פה אחד להתנהג לפי ההלכה, והגנן של הבית היה נכנס לביתו של הרב, לשאול אותו כיצד לבצע את הפעולות המותרות.

זה שכרו של יהודי העושה כל מעשיו לשם שמים, שלבסוף שם שמים מתאהב על ידו, וכל אויביו ישלימו איתו ויעשו את רצונו וימלאו כל חפצו ובקשתו. עד כדי כך, שכאשר היה עובר בשבת ברחובות השכונה, היו העוברים והשבים משליכים את הסיגריות, ומשתדלים שלא לחלל שבת בקרבתו.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה', בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

ומאיך גיטא, הוא המחיש בעגמימות נוגעת-ללב כיצד הוא נראה בכיתה, כשכל החברים משתתפים בצורה מסיבית בשיעור, מקשים ומתריצים, והוא יושב כפסל-דומם ואינו מצליח לקלוט מאומה".

האמא סיפרה למלמד, שהילד בכה לפניו בכייתמרורים באומרו: "עד מתי ימשך המצב הזה, ועד מתי יהיה המוח שלי סתום? האמנם כך נגזר עליי להיות טיפש וסכל כל הימים?".

"הבכי שלו נגע מאוד לליבי, אבל לא יכולתי להושיעו", סיפרה האמא. "ברם, מאחר והוא המשיך להתאונן על רוע-יגורלו ומצבו, אמרתי לו: 'בני היקר, מחמד נפשי! דע לך שגם אני, כאמא, מאוד מאוד כואבת את מצבך הקשה, ולא אוכל לתאר בפניך עד כמה הדבר מייסר ומצער אותי. אבל, יש פעם אחת בשבוע, שבה אני מוצאת תנחומים, והיא שעת הדלקת הנרות בערב שבת.

"כפי שמן הסתם ידוע לך, בני יקירי, שעת ההדלקה היא עת רצון גדולה, ומסוגלת לתפילה על הצאצאים. לכן, החלטתי לייחד את התפילה הזו בעיקר עליך, ואני משקיעה אז מאמצים רבים, ומתפללת בדמעות לפני השם יתברך שיפתח את לבבך.

"יש לי הצעה בשבילך; בוא עמוד גם אתה לצדי בעת ההדלקה, ותצטרף אל התפילה שלי, ונשפוך את לבבנו בצוותא אל ה', שירחם עליך ויפתח את ליבך בתורתו הקדושה!"

גם הילד פורץ בבכי

"הילד שלי הסכים להצעה", ממשיכה האם ומספרת למלמד. "בהגיע זמן ההדלקה בערב שבת, הוא ניצב ליד, וכשאני מליטה את פניי בידי ובוכה, פורץ גם הילד בבכי נסער ביותר, ושופך נפשו בדמעות שליש של ממש, וכך אנחנו בוכים יחדיו, ומתחננים לפני בוראנו שיצליח את דרכו בתורה.

"כך נמשך הדבר כבר כמה חודשים רצופים, כשבכל ערב-שבת נשמעות בכיות ותחינות בעת ההדלקה. גם בני הבית האחרים מצטרפים לבכיות אלו, וכולם מתפללים על הצלחתו של הילד בתורה.

"אם אתה שואל אותי לפשר המהפכה החיובית המתרחשת אצל הילד", אמרה האם, "נראה לי שהשומע תפילת עמו ישראל ברחמים, שמע את תפילותינו, ופתח את סגור-ליבו של הילד! מאז שהחילוננו להתפלל יחדיו, הוא התחיל להתעניין בלימודים, הכין שיעורי בית, הצליח במבחנים, וכך עלה והתעלה עד שהגיע להישגים גבוהים, וליבו נפתח כפתחו של אולם..."

כיון שדיברנו בענין הדלקת הנרות, נספר מעשה באדם שהיה ירא שמים מנעוריו, שהיה שכן שלנו ב'סמטת יבנה', לפני שהגענו לרמת אלחנן.

לעת זקנתו תקפה אותו מחלת ה'שכחה', והוא לא התמצא בעתים ובזמנים. כשנכנס לביתנו ביום ראשון, שאל "האם הגיע כבר זמן הדלקת נרות שבת?".

"המפעל ללימוד המשנה וההלכה היומית":
 "את מפעל 'המשנה וההלכה היומית' הוא הכיר היטב, ואף הוקיר את המפעלים הברוכים. אני זוכר שיו"ר הארגון הגאון, רבי שלמה שטנצל זצ"ל, היה בא אליו רבות כדי להתייעץ אתו בנושאים שונים, ואף החתים אותו על 'קול קורא', הקורא לציבור הרחב להצטרף לסדרי הלימוד של המפעל.
 "רבי נסים דיבר בהערצה רבה על פעילותו הברוכה של הגר"י שטנצל לקידום לימודי 'המשנה היומית' וההלכה היומית'. צריך להבין, שבאותה תקופה לא היה זה מחזה נפוץ כמו היום, שארגון שלם עוסק בהפצת לימוד תורני יומי, מסודר וקבוע, באופן כה רחב וגדול. הלימוד היחיד שהיה קיים אז בשוק, היה לימוד הדף היומי בתלמוד הבבלי. בימינו קיימים עשרות רבות של לימודים יומיים, מהם ידועים יותר ומהם פחות. אולם באותה תקופה היה זה רעיון חדשני ופורץ דרך מסוגו.
 "מכאן כנראה נובעת ההערכה הרבה, אותה רחש רבי נסים לפעילותו של הרב שטנצל בנושא המשנה וההלכה, זאת מלבד הערכתו הרבה לאישיותו הדגולה".

(י. שרייבר, מוסף שבת קודש 'יתד נאמן', שמות תשפ"ב)

ציבורי באותה תקופה. באחת הפעמים העזתי את פני ושאלתי אותו, מה היה שכל כך התעניין היכן אני בתקופה שלא חש בטוב, והאם הוא זוכר את זה?
 "הוא ענה, שאת האירוע בעצמו הוא לא זוכר, אבל הוא כן זוכר שברגעים ספורים לפני שאיבד את ההכרה, חשב על כך שהוא צריך עוד ללמוד איתו. לכן כשהתעורר הוא נזכר בדבר האחרון שעסק בו. "כמו כן, בענין הבחור שרצה להתקבל לשיבה, אף שאין לי מושג אם הכיר אותו בכלל באופן אישי, כיון שהתעסק בזה ממש קודם, חשב על כך מיד כאשר התעורר...
 "גם בשנותיו האחרונות", מעיד הרב זינגר שליט"א, "כשכבר נחלש מאוד והתגורר בביתו של בנו רבי מרדכי שליט"א, היינו לומדים כל יום לפני מעריב. כשהוא לא ראה אותי, היה שואל איפה אני נמצא. הפרט הזה גם כן מוכיח כמה לימוד המשניות היה חשוב לו. בסיומים גם כן היה מדבר על גודל מעלת לימוד המשניות בפרט, ועל לימוד התורה באופן כללי".

לסיום, מספר לנו הרב זינגר שליט"א על הוקרתו של מרן כלפי

את הבית שבסמטת חנו. שאל את רבו: "הלא גם הרבי בקיא בכל התורה כולה, מדוע מתבטל הוא כליל בפני הרב אלישיב? מדוע חרד הוא כל מילה היוצאת מפיו?"
 "שמע נא!", אמר רבי חיים לתלמיד ישיבתו, "אם נתייחס רק לבקיאות העצומה שלו בתורה, הרי שבבקיאות בתלמוד בבלי - ייתכן שיש בדור עוד תלמידי חכמים הבקיאים בכל הש"ס, אבל בקיאותו ב'ירושלמי' היא בדרגה שאי אפשר למצוא בדור כולו. ב'ירושלמי' הוא ממש חד בדרא!".
 להיטותו של הגר"ח קרייסוירטה לשהות במחיצתו של רבינו, הביאתהו אף לידי כך שלפעמים היה עולה על מטוס באנטוופן, נוחת בארץ ישראל, לוקח מונית לעבר סימטת חנו, מברר את השאלה הקשה בפני רבינו, ומיד לאחר מכן טס בחזרה לאנטוורפן...

בבלי בכיס אחד וירושלמי בכיס השני

הגאון רבי יעקב עדס זצ"ל, ששימש בדיינות יחד עם רבינו, היה מתבטא בהערצה כבירה אודות רבינו, והיה מגדירו במלים אלו: "הרב אלישיב - יש לו תלמוד בבלי בכיס אחד ותלמוד ירושלמי בכיס השני, וכל אימת ששואלים אותו - הוא שולף את התשובה מיד מהכיס!"...
 הוסיפו ואמרו, שמהירות תשובותיו של רבינו, עולה על הזמן שאדם מן השורה שולף שטר מן הכיס.

(קטעים מתוך הספר 'גדולה שימושה')

יחדיו בדברי תורה...
 באחד הימים פנה רבי חיים קרייסוירט אל אחד מבני משפחתו, שהיה אחד ממקורביו של רבינו, ובקשה בפיו: "ניסה נא לפעול בכל יכולתו, שייחד שעה מיוחדת מחוץ לזמן קבלת קהל, כדי שאוכל לבקרו ולפקוד את ביתו". מי שהכיר את סדריו של רבינו, ידע עד כמה קשה לבצע בקשה כזו.
 ניסה אותו בן משפחה לפעול אצל רבינו, ומאמציו נשאו פרי. הוא הצליח להשיג הסכמה לביקור יוצא דופן, שנקבע ליומיים אחרי כן בשעה פלונית.
 מה הופתע עד מאוד אותו בן משפחה, לשמוע באותו יום מפי באי הבית, על בואו של הגר"ח קרייסוירט בזמן קבלת קהל. הוא נכנס אל החדר פנימה והסתגר עם רבינו שעה ארוכה, תמה אותו בן משפחה בפני רבי חיים קרייסוירט, וביקש לברר את פשר הדבר.
 "לא יכולתי להתאפק, רציתי לנצל את שהותי בארצנו הקדושה ולהיות במחיצתו עוד ועוד", ענה רבי חיים קרייסוירט.
 "הרי הסכים רבינו לייחד שעה מיוחדת לכך", תמה בן המשפחה.
 "על הביקור ההוא איני מתכוון לוותר, כמובן", ענה רבי חיים, "אולם חשבתי לעצמי: פלוני המקורב אל רבינו, מרשה לעצמו לפקוד את הבית מידי יום ביומו. וכי גרוע אני ממנו? אם מותר לו לפקוד את הבית מידי יום, מותר לי לבוא אחת ליומיים!"...
 אחד מתלמידי ישיבת 'מרכז התורה' בשכונת תלפיות, ישיבתו של הגר"ח קרייסוירט, ראה מקרוב את להיטותו הגדולה של רבו לפקוד

מנהג המקום מקדמת דנא היה, להתעטף כל הקהל בטלית בתפילת מנחה של ערב שבת קודש, עד לאחר תפילת ערבית, כפי שהנהיג שם הרב הקדוש מויטבסק, על פי מנהג חסידי רייסין. [וכפי שנהוג עד היום בכמה קהילות קדושות כנודע, ונרמז במכילתין (שבת כה:)] עיין שם. לאחר מכן הונהג כן גם בכל קהילות דחסידי קרלין בארץ הקודש].

כאשר עלה ובה הרבי הקדוש בלויית צאן מרעיתו, אל בית המדרש לתפילת מנחה של ערב שבת, התקבל שם בכבוד גדול. אך הוא לא היה מעוטף בטליתו, כיון שלא היה נוהג להתעטף בטלית לקבלת שבת. כשראו הגבאים שאין עמו טלית, ניגשו לפניו בחרדת קודש והגישו לו טלית להתעטף, כמנהג המקום.

הרבי הקדוש נאחז התרגשות למראה מנהג קדוש זה, הוא נרעד קלות ונענה ואמר: "לא ידעתי מנהג זה, ולא הכנתי עצמי לקראתו... בשביל קיום מנהג מקודש כזה צריך אני להכנה רבה... הייתם צריכים לומר לי זאת לפני כמה שעות כדי שאתכונן היטב לזה!"... ומי יבוא בסוד קדושים?

(מתוך הספר 'טיב המעשיות')

הללו שוב ושוב, תוך שהוא צועק ומכריז: "רבנו של עולם! אף על פי שהדלקתי את מיטתי, כנ"ל, אין לי שום טענות עליך חלילה, והצעתי את נרותי"ו וכו'..."

אמרתו הקדושה הזו, התפרסמה חיש בין כל יהודי המקום, התרגשות גדולה אחזה בניצולים, כששמעו על ה'טיש' הנורא שנערך בליל שבת, ולמחרת ביום השבת כבר הגיעו כמה מאות איש, להשתתף עם הצדיק בתפילות השבת ובסעודותיה.

הרב הקדוש רבי יוחנן מקרלין זצוק"ל, ביקר כמה פעמים בארץ הקודש. באחד מביקוריו עשה שבת אחת בעיר הקודש טבריה ת"ו. שם, בתוך קהל עדתו חסידי קמאי, ערך את שולחנותיו ואת תפילותיו, בקלויז העתיק דחסידי קרלין שבטבריה, שנרכש שנים רבות לפני כן, על פי הוראתו וציוויו של אדמו"ר הזקן בעל בית אהרן זצוק"ל, בהיותו בית מקודש ונעלה, שבו שכן הרב הקדוש הרבי ר' מענדל מויטבסק זצוק"ל, בעל 'פרי הארץ', אחר שעלה לארץ הקודש.

אנשים שהיו אסירים שנים רבות, וב"ה חזרו בתשובה והפכו לתלמידי חכמים.

בכניסתנו עמד אחד האברכים, ומסר שיעור בפני הלומדים. הוא ישב בכלא יותר מ-11 שנים... בראותו אותנו פסק האברך מלימודו ואמר: "כבוד השופט, יישר כוח!". "על מה?", תמה השופט. "תודה ששלחת אותי לבית הסוהר. שם נפגשתי עם מלאכי השיקום, והודות לתוכניתם אני כאן בדרך התורה!".

היה זה אחד מחניכיו של הרב חיים גולומבק, ראש הכולל במגדל העמק, שבתקופה ההיא מסר את נפשו יותר מחמש שנים, עבור תכנית שיקום. הוא היה נכנס לבית הסוהר במוצאי שבת ויוצא ביום שישי, באומרו כי על מנת לשקם אסיר, לא די ללמוד עמו וללמדו תורה, אלא עליו לראות איך יהודי אוכל, איך יהודי ישן. הוא עם אחי רבי בנציון שליט"א, עשו מהפך גדול בבתי הסוהר.

נרגש כולו הסמיק השופט והפטיר: "זו הפעם הראשונה שמישהו מודה לי על שהענשתי אותו!"...

ביוצאו מהביקור הפטיר לי בלחישתו: "התוודעתי היום לכך שמשפט התורה הוא משפט האמת!".

(מתוך הספר 'אור השבת' בשינויי עריכה קלים)

בארנקה. היא קישרה מיד ואמרה לאבי כי בדעתה לפנות למוסד שם לומד הבחור, ו'לטפל' בו. אבי הניא אותה ואמר לה: 'חס וחלילה! אני רוצה לשוחח עם הבחור'.

"הבחור הופיע בביתנו, ואבי התעניין בו ובמצבו. הוא התייפח בבכי מר, וסיפר לאבא כי הוריו מתגוררים באחת מערי הפיתוח, והבית שבו הוא גדל הרוס לגמרי. כיום הוא מתגורר במאה שערים אצל אדם שאין לו במה להאכילו, ומרוב רעב עשה מה שעשה.

"אבא הניח יד מרגיעה ומלטפת על הבחור ואמר לו: 'מהיום זה הבית שלך. כאן תאכל, כאן תישן!'. הבחור, שעד לרגע זה היה מלסטם את הבריות, הפך לבן בית בביתנו, אוכל מפתנו וסועד על שולחננו. זו היתה התרופה הטובה ביותר לחוליו, לשלבו בסביבה בריאה, לכבדו ולהעניק לו חום ואהבה שהיו כה חסרים לו.

"לא נרגע אבא זצ"ל, עד שמצא עבורו שידוך הגון, וראה אותו עומד תחת החופה. זהו 'עמו במאכל עמו במשתה' שאמרו חכמינו", הוספתי לשופט הנדהם.

במסגרת הסיור בקמפוס נכנסנו ל'כולל'. זה המקום שבו לומדים

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

Yaakov Lederman Flash90

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ לאיזה צורך מותר לכתחילה להפסיק באמצע קריאת המגילה?
- ◆ מדוע קוראים את שמות עשרת בני המן בנשימה אחת?
- ◆ האם ראוי לקרוא את המגילה מתוך החומש יחד עם הבעל קורא?

מהלכות קריאת המגילה

- יש לקרוא את המגילה כסדרה, והמודלג על פסוק או מילה כלשהי, אינו יוצא ידי חובה בהשלמתם לאחר מכן, ועליו לשוב ולקרוא ממקום הדילוג ואילך, כדי שהמגילה תיקרא כסדרה.
- אין להפסיק במהלך קריאת המגילה, לא בשהייה ארוכה ולא בדיבור, מלבד לצורך עניני קריאת המגילה, כגון השתקת ילדים מרעיישים המפריעים לשומעים.
- בדיעבד, יוצאים ידי חובה בקריאה מתוך מגילה חסרה, בשלושה תנאים: 1. רוב המגילה כתוב כראוי. ויש אומרים שדי בכך שחצי המגילה כתוב כראוי. 2. הפסוק הראשון והאחרון במגילה כתובים בשלמותם. 3. החלקים החסרים, אינם כוללים ענין שלם מהמגילה.
- מי שהתנמנם תוך כדי שמיעת המגילה מאחר, יש להניח שלא שמע חלק מהקריאה, ועליו לשוב ולקרוא בשנית מהמקום שבו החל להתנמנם.
- מעיקר הדין, מי שאינו מבין את לשון הקודש, רשאי לקרוא במגילה הכתובה בשפה אחרת, למעט המילים "הָאֵחָשְׁתְּרִינִים בְּנֵי הַרְפֻּכִים", אשר אף חכמינו ז"ל לא ידעו את פירושו. אולם, מנהג ישראל בכל מקומות מושבותיהם לקרוא את המגילה בלשון הקודש בלבד, ואף מי שאינו מבין את לשון הקודש, יוצא ידי חובה בקריאה זו.
- הטועה בקריאת המגילה בטעות המשנה את משמעות המילה לגמרי, כגון שאמר 'יָשֵׁב', לשון עבר, במקום 'יוֹשֵׁב', לשון הווה - לא יצא ידי חובה, ועליו לשוב ולקרוא מהמקום בו טעה; אך לא יברך על קריאה זו, אף באופן שהסיח את דעתו

בין הקריאה הראשונה לשנייה.

- את שמות עשרת בני המן שבמגילה, כולל המילה "עֶשְׂרֵת" שלאחריהם, יש לקרוא - לכתחילה - בנשימה אחת, כאות לכך שכולם נתלו כאחד על גבי העץ. ונוהגים לקרוא בנשימה אחת החל מהמילים "חָמֵשׁ מְאוֹת אִישׁ".
- מצוות צריכות כוונה, ולכן, מי שקיים מצוה ללא כוונה, עליו לשוב ולקיימה; אולם, במצוה שמברכים לפני קיומה, למרות שצריך לשוב ולקיימה, אין לברך שנית. ובנוגע למשך הזמן הנדרש לכוונה לקיום מצוה - יש שנראה מדבריהם, שהכוונה נצרכת במשך כל זמן קיום המצוה, אולם, המשנה ברורה נוקט כי די בכוונה לפני תחילת עשיית המצוה.

קריאת המגילה בציבור ושלא בציבור

- כשאין אפשרות לקרוא את המגילה במנין, יקרא כל אדם בעצמו את המגילה, כיון שלכתחילה אין יוצאים ידי חובה בשמיעת המגילה מפי אחר כי אם במנין.
- מנהג קדום בישראל, להביא את הילדים והילדות שהגיעו לגיל 'חינוך' לבית הכנסת לקריאת המגילה, כדי לחנכם הן בשמיעת המגילה, והן בשמיעתה בציבור.
- בשעת הקריאה, צריך הבעל קורא לעמוד, מפני כבוד הציבור; ובשעת הדחק, רשאי להישען על הבימה, וכדומה, אף באופן שאילו ינטל החפץ שנשען עליו יפול. והשומעים רשאים לשבת.
- השומע את קריאת המגילה, ואין לפניו מגילה כשרה, לא יקרא יחד עם הבעל קורא, לא מתוך חומש ולא בעל פה, אלא אם כן הוא חושש שאם לא יקרא בעצמו לא יקשיב כראוי.

"אם הייתי יודע שההצטרפות שלי ל'דרשו' תגרום לילדים שלי להצטרף גם כן, הייתי עושה 'יום טוב' מיוחד ביום שבו התחלתי ללמוד לראשונה את 'הדף היומי בהלכה'... התברר למפרע שזה הצעד הכי חכם שעשיתי בימי חי!"

הצצה לרגעים משמעותיים במרוץ החיים השוטף

הרב יהושע לייבזון

ביום רביעי הקודם, הגעתי למשרדי 'דרשו' בשעת צהריים, ומצאתי את עובדי המשרד כשהם ששים ושמחים. האווירה במקום תמיד חיובית ושמחה, אבל הפעם היתה מהולה בה חגיגות יוצאת דופן. "לשמחה מה זה עושה?", שאלתי את החברים, והם לא הכבירו במילים. במקום זאת סובבו את מסך המחשב לכיווני, והראו לי את הנתונים המפתיעים.

המייל היה עמוס במאות הודעות, שהגיעו מאז תחילת הלילה הקודם ועד עכשיו... כל הודעה כזאת, מכילה בתוכה טופס הרשמה של מצטרף חדש למשפחת 'דרשו', המבקש להיכלל בין רבבות הנבחרים ב'דף היומי בהלכה', עם תחילתו של מחזור הלימוד השלישי ב'ט אדר ב'.

הרישום מתבצע בכמה וכמה דרכים: יש אפשרות להתקשר למשרדי 'דרשו', אפשר גם להירשם בטופס אלקטרוני, אבל רבים בוחרים בדרך הנגישה והנוחה ביותר: דרך עמדות 'נדרים פלוס' שממוקמות כמעט בכל בית כנסת ברחבי הארץ.

ההודעות הגיעו בקצב מדהים, בכל שעות היום וברוב רובן של שעות הלילה. כבר בלילה הראשון לרישום התקבלו למעלה מ-200 טפסים של נרשמים חדשים, המאחרים נרשמו אחרי השעה 2:00 בלילה, והמקדימים למחרת נרשמו עוד לפני השעה 7:00 בבוקר.

אכן, סיבה מוצדקת לאווירה החגיגית שאפפה את המשרד!

הפעילות של הארגון, זכינו שרבבות יהודים לומדים 'דף היומי' על הש"ס הבבלי בצורה יסודית יותר, כי הם רוצים להצליח במבחן שיתקיים בסוף החודש, זכינו שאלפי בחורי ישיבה משכימים קום כל בוקר, ולומדים בתוכנית 'דרשו בוקר', הם חוזרים על תלמודם ומשננים מאות דפי גמרא בשנה, בתוכנית 'תלמודו בידו', כל זה לא סיבה לחגיגה???"

מה שמאוד מעניין, זה שאנחנו רואים גם הפעם הרשמה המונית של בני משפחה של נבחרים קודמים. המוני בחורי ישיבות שאבותיהם נבחרים ב'דרשו', מצטרפים גם הם לעניין, ונרשמים למחזור הבא.

"אם הייתי יודע שההצטרפות שלי ל'דרשו' תגרום לילדים שלי להצטרף גם כן", אמר לי השבוע נבחן ותיק שמסיים עכשיו מחזור שני של 'הדף היומי בהלכה', "הייתי עושה 'יום טוב' מיוחד ביום שבו התחלתי ללמוד לראשונה את 'הדף היומי בהלכה'! התברר למפרע, שזה הצעד הכי חכם שעשיתי בימי חי, כי הוא משפיע לא רק עלי, אלא גם על הילדים שלי, שפשוט ראו כמה הלימוד הזה תורם לי ומחיייה אותי, והחליטו להצטרף גם הם, ולהידבק גם הם בתוכנית שתביא להם אושר ושמחה בעזרת ה' עוד רבות בשנים!".

"אנחנו צריכים לשמוח ככה כל יום!", אמר אחד החברים לאחר מחשבה קלה. כולם הסתכלו עליו וניסו לרדת לעומק דעתו: "הרי לא כל יום נרשמים ל'דרשו' מאות נבחרים חדשים", שאלתי אותו, והוא הסביר את עצמו:

"כשאדם נרשם ל'דרשו' זאת סיבה גדולה לחגיגה, כי הוא עומד ללמוד בעזרת ה' 'דף היומי בהלכה'. וכשאדם לומד בפועל, זאת לא סיבה לשמחה?"

"ב"ה זכינו שרבבות יהודים לומדים מדי יום 'דף היומי בהלכה', בזכות

גליון 506
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

עלה אלי ההרה

ומנין היה יודע משה אימתי יום ואימתי לילה, שהוא מחשב ארבעים יום וארבעים לילה אצל הקדוש ברוך הוא, והלא ברקיע לילה כיום יאיר? אלא כל אותם ארבעים יום היה הקדוש ברוך הוא עוסק עמו במקרא ביום ובמשנה בלילה. בשעה שהיה מלמדו מקרא, היה יודע שהוא יום. וכשהיה מלמדו משנה יודע שהוא לילה, עוד סימנים אחרים היו לו למשה להבחין על ידם בין יום ובין לילה, כשהיו המלאכים מקלסין להקדוש ברוך הוא בקדוש קדוש קדוש, היה יודע שהוא יום, וכשמקלסין אותו בברכו ובברוך, היה יודע שהוא לילה. וכן כשהיה רואה גלגל חמה בא וכורע לפני הקדוש ברוך הוא, היה יודע שהוא לילה, וכשהיה רואה כוכבים והלבנה ומולות באים ומשתחוים לפניו, היה יודע שהוא יום. ועוד כשהיה רואה שהמלאכים שוחקים מן להוריד להם לישראל, היה יודע שהוא יום, וכשהיה רואה שהמן יורד היה יודע שהוא לילה. ועוד זאת כשהיה שומע קריאת שמע קודם לתפילה, היה יודע שהוא יום, וכשהיתה התפילה קודמת לקריאת שמע, היה יודע שהוא לילה.

(שור"ט י"ט)

פרשת השבוע

ורצע אדוניו את אזנו במרצע (ב"א - ר')

מסופר על הרה"ק רבי העשיל רבה של קראקא זיע"א, שעוד בימי ילדותו נתגלו בו סימני פקחות וחריפות. פעם אחת בפרשת משפטים, ישבו הוא וחבריו בני גילו לפני רבם, וחזרו על פרשת השבוע עם פירוש רש"י, מכיון שהגיעו אל הפסוק ורצע אדוניו את אזנו במרצע, חזרו על דברי רש"י שכתב ורצע אדוניו את אזנו הימנית, או אינו אלא של שמאל, תלמוד לומר אוון, אוון לגזירה שוה. שאל אחד מן התלמידים, מה ראה רש"י להסתפק כאן אם הכוונה לאוון ימנית או שמאלית? והרי בכל מקום בתורה ימין קודם לשמאל, ולמה צריכים אנו לגזירה שוה?

והנה עוד טרם שהספיק המלמד לעמוד על טיבה של קושיה זו, קפץ העשיל הקטן ואמר, הלא רש"י אומר אחרי כן, מה ראה אוון להרצע מכל שאר אברים שבגופו, אמר רבי יוחנן בן זכאי, אוון זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב, תירצע, ואמרו רבותינו במדרש (שיר השירים רבה א' י"ג). כיצד היה הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא, היה יוצא מימינו של הקדוש ברוך הוא לשמאלן של ישראל. ולפי זה, הלא

שמעה בראשונה האוון השמאלית את הדיבור של לא תגנוב, והיה מקום לחשוב כי אוון זאת ששמעה ראשונה, היא צריכה להרצע, משום כך צריכים אנו לגזירה שוה, כי גם כאן כמו בכל התורה הימין קודם לשמאל.

עזב תעזב עמו (כ"ג - ה')
פעם עברה אשה אחת סמוך לביתו של הרה"ק רבי יוסף זונדל מסלנט זיע"א, מורו ורבו של הרה"ק רבי ישראל סלנטר זיע"א. וחיפשה את שואב המים. כשלא מצאה אותו, ופגשה בר' זונדל שהיה נראה בעיניה על פי תלבושתו לזקן עני, הציעה לו לשאוב לה חמישה פחי מים במחיר סכום מסוים. ר' זונדל קיבל את הצעתה בשמחה, ושאל לה את המים, כשסיים לסייע לה, אמר לזקנה שעכשיו אין לו צורך בשכר, ולכן יקח ממנה את השכר אחרי שישאב לה מים בפעם הבאה. אחרי שבוע חקרה הזקנה אודות שואב המים, כדי לשלם לו את שכרו, ואז נודע לה שהשואב היה ר' זונדל. כשבאה אליו ובקשה את סליחתו, צחק ר' זונדל ואמר לה, יישר כוחך שעל ידך נודמן לי לגמול חסד בגופי.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:49 ת"א: 5:50 ר"ת: 6:24

פרשת משפטים

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:34 ת"א: 4:48

ליומא דהילולא של הגה"ק רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן הש"ך זיע"א (א' אדר)

סיפור זה אירע בשנות ת"ח - ת"ס כאשר כנופיות בוגדן חמלניצקי השתוללו ברחבי אוקריינה ופולין, רצחו יהודים ושדדו רכושם. בעיירה פולנית קטנה חיה אז אלמנה שהרוויחה בקושי די מחייתה ומחייט ילדיה, נחמתה היחידה של האלמנה הענייה היה בנה הבכור ר' שבתי כהן. הוא עזב את הבית בעודו צעיר לימים ונסע לנכר כדי ללמוד תורה.

בימים ההם עוד לא היו רכבות ודואר מסודר כמו היום, על כן עברו לפעמים שנים עד שאמא שבנה יצא לעולם הגדול ללמוד תורה, זכתה ממנו לידיעה או דרישת שלום, ולמרות געגועי האם אחרי בנה היו האמהות שמחות שבניהן לומדים תורה בניכר. אמו של ר' שבתי לא ידעה כי בנה נמצא בעיר וילנא, שם נשא לאשה את בתו של אחד מנכבדי העיר, והיה סמוך על שולחן חותנו ולמד תורה. אחר כך התפרסם בעולם התורני הודות לחיבורו על השולחן ערוך "שפתי כהן - שך".

כאשר הגיעו כנופיות חמלניצקי לעיירה והחלו לרצוח את היהודים ולהעלות בתייהם באש, הצליחה אחותו של הש"ך למלט את נפשה ולברוח מהעיר כל עוד נפשה בה. היא הצטרפה אל קבוצה של קבצנים נודדים שהלכו מעיר לעיר ומכפר לכפר וחזרו על פתחי נדיבים. זמן רב סובבה להקת הקבצנים בעיירות הקטנות, עד שסוף סוף הגיעה לוויילנה המעטירה. כנוהג הימים ההם היה גם בוויילנה הקדש אכסניה ששימשה לעניים וקבצנים נודדים, לאכסניה זו הגיעו הקבצנים ואחותו של הש"ך בתוכם. גבאי ההקדש פרנסו את העניים והשתדלו למצוא עבודה לאלה מהם אשר רצו להרוויח את לחמם ביגיע כפיהם, אולם רוב הקבצנים העדיפו להמשיך לחזור על הפתחים כפי שהיו למודים, לא כן אחותו של הש"ך.

היא לא הצטרפה אל הקבצנים בדרכם לבקש נדבות, אשתו של הגבאי שענייה היו פקוחות על העניים, הבחינה מיד כי נערה זו אינה שייכת אל הקבצנים, מתווי פניה העדינים היא שיערה כי הנערה באה ממשפחה טובה ומיוחסת, גם מאופן דיבורה והתנהגותה ניכר היה כי אין זו קבצנית ככל הקבצניות.

אשת הגבאי ששוחחה לפעמים עם הנערה נוכחה כי היא פיקחית ויש לה מדות נעלות, היא החלה לשדל אותה להישאר בוויילנה ולהפסיק ללכת עם הקבצנים, למה לך לנדוד בחבורת קבצנים? הפצירה בה האישה הטובה, הישארי כאן ואני אמצא לך מקום שם תוכלי להרוויח את לחמך בכבוד, ולשכוח את הנוראות שעברו עליך, אמרה לה אשת הגבאי.

הנערה שמעה בקול הגבאית, כאשר חבורת הקבצנים לקחה את צרורותיה ויצאה את ווילנה, לא הלכה אתם. הגבאית התקשרה עם אחדות מבעלות הבית החשובות של העיר, וחיפשה מקום מתאים ליתומה הענייה, כעבור כמה ימים הצליחה במשימתה, והנערה נתקבלה לאחד הבתים העשירים שבווילנה בתור עוזרת. בעלת הבית הכירה חיש מהר בסגולות הנערה הענייה שנקלעה אליה. יום אחד אמרה לה ראי נא ראי בתי היקרה, לי יש די עוזרות וטבחיות, לך יעדתי מלאכה אחרת לגמרי, אולם התנאי הוא כי עליך למלא את התפקיד בדיוק נמרץ. הענין הוא בזה כי חתני הוא היקר באדם, אברך הלומד כל לילה עד השעות המאוחרות. כאשר הוא מסיים את לימודו כבר ישנים כל בני הבית ואין מי שיגיש לו את ארוחת הערב שלו, זה יהיה איפוא התפקיד שלך, עליך יהיה לשבת מאחורי הדלת ולהאזין, ברגע שתשמעי כי הוא סיים ללמוד, תגישי לו את ארוחת הערב.

הנערה הסכימה וקיבלה על עצמה את העבודה. היא ניגשה בערב הראשון אל מאחורי חדרו של הלומד והאזינה ללימודו, הש"ך שהוא היה חתנה של בעלת הבית נוהג היה ללמוד בקול רם, וכשמוע הנערה את הקול עמדה תחתיה מוקסמת. היא חשבה כי קול אביה המנוח היא שומעת, אולם הלא אבא נפטר לפני שנים רבות, כיצד יתכן הדבר? לילה לילה היא עמדה מאחורי הדלת כאילו כפאה שד, בשמעה את הלימוד המוכר כל כך היא נזכרה בשנים עברו, במשפחתה רבת היחס ובבית החם שהיה לה, ליבה נתכווץ מצער עת השוותה את מצבה הנוכחי, יתומה ענייה בלי קרוב וגואל בבית זר בקרב אנשים זרים, היא לא יכלה לעצור בעד שטף דמעותיה והתייפחה חרש, כי פחדה שישמעו אותה. אולם אסור היה לה לעזוב את מקומה שמאחורי הדלת, אולם האברך שלמד בפנים שמע פתאום את המשרתת בוכה, והוא פתח את הדלת לראות מה קרה? הנערה נבהלה עד מאוד אולם הוא הרגיע אותה וביקשה לספר לו מה מעיק על לבה? הוא שאל אותה לשמה ושם משפחתה, והיא סיפרה לו כי היא באה משפחה מיוחסת, אביה היה רב גדול, שמו היה רבי מאיר עליו השלום, בעקבות הנגישות של חמלניצקי היא ברחה מביתה ונשארה בודדה ללא מודע ומכר, עתה בשמעה את קול לימודו נזכרה באביה שנוהג היה ללמוד בטון מתוק עצוב כזה, ולא יכלה להתאפק מלבכות.

בהיותה נתונה בסיפור המעשה לא הבחינה הנערה כי האברך החוויר כסיד ואך בקושי עמד על רגליו מרוב התרגשות, הש"ך הכיר מיד כי העומדת לפניו אחותו היא, אולם התאמץ לא לגלות כל סימנים מהתרגשותו הגדולה, הוא ניחם אותה והשתדל להרגיעה וחזר ללימודו.

משל ונמשל

לתמוך בתורה ובלומדיה

משל לגנרל גדול שפקד על עשרות אלפי חיילים, והיה מבזבז את החלק הגדול ביותר של הכסף, שהממשלה הקציבה לגדודו ושנמסר לפיקוחו. החיילים סבלו רעב ומחסור וככל שהגנרל הרבה לבזוזם, בה במידה הרבה להתנהג עמם בחומרה. בכך התכוון להטיל עליהם פחד, כדי שתמיד יהיו שרויים במורא מפניו ולא יהינו להתלונן עליו.

לימים בא המלך עם פמלייתו לחזות בתמרונים, הרהיבו החיילים בנפשם שסבלם כבר היה קשה מנשוא, והתלוננו על הגנרל בפני המלך, וכשהשתכנע המלך בנכונות התלונות של החיילים, קצף מאד ומיד הדיח את הגנרל והשליכו לבית באסורים כמו פושע. כדי שלא להפסיק את התמרון החשוב, שאל המלך באותו מעמד את החיילים, אם יש ביניהם מי שמסוגל לפקד על התמרון במקומו של הגנרל המודח? מה נשתומם המלך ופמלייתו, כשטוראי פשוט קיבל על עצמו את הפיקוד, ומעשה מומחה העביר את התמרון בהצלחה. פנה המלך אל הגנרל האסור: ראה, בזכותי עליך עשרות אלפי רובלים, בעוד שטוראי פשוט זה עלה לי בסך הכל כמה רובלים לשנה, הפקדתיך על משרה כה רמה, הממשלה העלתה אותך לגדולה, הפקידה בידך שררה על אלפי חיילים, ואתה לקחת את המזון והציוד שהיה מיועד לטובה החיילים ובזבזת בודון על תאוותיך והנאותיך. מובן מאליי שענשו היה חמור מאד.

והנמשל: כך מתחרש גם עם העשירים האנוכיים, שמשדלים לבזבו הון על כל מיני תאוות ועינוגים, ומוניחים את חובתם לתמוך בתורה ובלומדיה. צריך לזכור "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" רק מה שתתן לכהן, ללומד התורה, הוא לבדך ישאר בידך.

(בשם החפץ חיים הקדוש זיע"א)

למחרת ביקש הש"ך את אשתו לומר לאמה בשמו, כי הוא מבקש לשחרר את הנערה מעבודתה, בקשתו היא, כי תואיל נא החותנת להחזיק את הנערה מהיום כאילו היתה בתה, לדאוג לה לבגדים טובים ובכלל להתנהג כלפיה כאל בת המשפחה. הוא עוד הוסיף שיש לו סיבה כבדת משקל לבקשתו זו. החותנת העריכה את חתנה עד מאוד וכל בקשה שלו היתה אצלה יקר וקדוש, היא עשתה איפוא מה שנתבקשה לעשות, היתומה שוב לא היתה כמשרתת אלא כבת, היא גילתה כשרונות נעלים בניהול הבית וכל הענינים, ולא עבר זמן רב עד שחותנת הש"ך מסרה לידיה את כל המפתחות.

חדשים אחדים לאחר מכן חלתה חותנתו של הש"ך וכעבור כמה ימים הלכה לעולמה. עוד לא עברו השלושים והשדכנים החלו להתדפק על דלתו של האלמן, הוא היה אדם צעיר עדיין ועשיר, ואין פלא שהציעו לו שידוכים רבים. הוא פנה אל חתנו להתייעץ אתו בדבר ההצעות, אולם הש"ך הציע לו לחכות שנה תמימה שנת האבל לפני שיחשוב על נישואין מחדש. כאשר עברה השנה חידשו השדכנים את לחצם והביאו הצעות מצויינות, משפחות עשירות ומיוחסות וכו' וכו'. שוב בא האלמן אל חתנו לשאול בעצתו, הש"ך אמר לו אם בקולי תשמע, לא תסתכל לא בכסף ולא ביחוס אלא תתחתן עם היתומה הנמצאת אתנו בבית, היא נערה טובה עדינה ויראת שמים, אם תקבל עצתי אני אהיה אי"ה השושבין שלך, ואחרי החופה אגלה לך מי הנערה הזאת. האלמן הסכים לדברי חתנו וזמן קצר לאחר מכן העמידו את החופה.

עתה הגיע הזמן לגלות את זהותה של הכלה, לתמהונם ולשמחתם של כל הנוכחים, הצהיר הש"ך באוזני המסובים כי הכלה היא אחותו היקרה, אותה לא ראה זמן רב. כמתנת נישואין הוא בירך את הזוג הצעיר שהשם יתן להם בן שיאיר את שמי העולם היהודי. כעבור תקופה אכן נתקיימה ברכת הש"ך, ואת הרך הנולד למזל טוב קראו בשם מאיר על שם סבו אבי הש"ך. הילד גדל והיה ללומד גדול שכל העולם פנו אליו בשאלות הלכתיות, בזמן מאוחר יותר פרסם את השאלות ותשובות בספר בשם "פנים מאירות" ספר זה הביא אור תורה להרבה בתים יהודיים.

ציון אדם לחברו

מתכבד בקלון חברו? חס וחלילה

באחרית ימיו בעת שהתגורר ה'סבא' מסלבוקה הרה"ק רבי נתן צבי פינקל זיע"א (יומא דהילולא ל' שבט) בעיר האבות חברון, נתרופפה בריאותו, ובגלל חוקי הדיאטה המיוחדים שקבעו לו הרופאים, והזהירות הרבה שהייתה דרושה לכך לטובת בריאותו, הכינו לו כמה תלמידים בעצמם בכל יום את ארוחותיו, היו תלמידים שמרוב הנסיון התמחו בכך והאוכל אשר הם הגישו לו ערב לחיכו ביותר, והשפיע לטובה על הרגשתו ובריאותו. פעם קרה שאחד התלמידים שטיפל בו במיוחד, עוב ליום אחד את חברון והשאיר במקומו חבר אשר לא היה מנוסה בכך, כשהתלמיד הלך חזר נודע לו שרבי נתן צבי סבל במשך זמן היעדרו, הוא נכנס מיד למטבח והכין דייסת קווקר משובחת, עירב בה חמאה טריה שהביא מירושלים, והגיש לרבי נתן צבי, הוא טעם את הכף הראשונה ובו ברגע החל לירוק ולצעוק שיש באוכל סם המוות, ורצו להרעיל אותו, ולא המשיך לאכול. באין ברירה הגישו לו אוכל אחר ממצרכים יבשים, ויהי הדבר לפלא.

לעת ערב חזר רבי נתן צבי על אותו מקרה, וטען שרצו להרעיל אותו והכניסו סם המוות בתבשילו, ותוך כדי דיבור התלהב מאד והתריע: אוי הרי כאן מעורבת תאוה "מתכבד בקלון חברו", רעל רוחני כזה ערבבו בתוך תבשילי. עתה נתגלה פתרון הדבר הדייסה היתה טעימה מאד לחיכו, לאחר שסבל במשך היום שעבר ונהנה ממנה הנאה מיוחדת,

אולם הוא הרגיש כי אותו תלמיד מתנשא בלבו שהצליח בזה יותר מחברו ממלא מקומו, אם כן איפוא הרי זה מתכבד בקלון חברו שהיא עבירה כה חמורה, משום כך הגיב על הדבר בהתמרמרות כזו ואסר על עצמו את התבשיל, כדי להעמיד את התלמיד החביב עליו על חומרת המידה הרעה הזאת שכמוה כסם המוות, וכן כדי לדכא את תאוותו שגם בה ראה רעל נפשי ומידה מסוכנת. התלמיד קיבל את המוסר ולקח על עצמו לשפר את מידותיו.

דין וחשבון על אהבת חנינם

שאלו את הרה"ק בעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זיע"א למה הוא אוהב את היהודים הלא דתיים, והאם יש סיבה לאהוב יהודי שאינו שומר תורה מצוות? השיב הרבי: מוטב לי לתת בעולם הבא דין וחשבון על אהבת חנינם ולא על שנאת חנינם.

למחול לכל יהודי

מסופר על הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישהו, מלבד פעם אחת שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא צודק בטענות ובטרוניות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה שאז אומרים "הנני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו, לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב, עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הרבש"ע כבכל יום.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז שבט
רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אפרים ולמן שור
(תבואות שור - תצ"ו)
הרה"ק רבי עמנואל ב"ר ישעי מפשדבורו (תרכ"ד)

יום ראשון כ"ח שבט
הרה"ק רבי מנחם נחום מרחמיסטריווקא
ב"ר יוחנן (תרצ"ו)

יום שני כ"ט שבט
הרה"ק רבי ישכר בעריש מדאלינא ב"ר יצחק אייזיק
מודיטשוב (תרמ"ו)

הרה"ק רבי חנניא יו"ט ליפא ב"ר יקותיאל יהודה
(קדושת יו"ט - תרס"ד)

יום שלישי ל' שבט
הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין ב"ר משה יהושע
יהודה לייב (אב"ד בריסק - תרפ"ה)

הגאון רבי נתן צבי פינקל ב"ר משה (הסבא
מסלבוודקא - תרפ"ו)

הגאון רבי ירוחם פישל פערלא ב"ר אריה צבי
(תרצ"ד)

יום רביעי א' אדר

רבינו אברהם ב"ר מאיר (אבן עזרא - ד"א תתקנ"ד)
רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן (ש"ך - אד"א תכ"ג)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק ב"ר צבי מכפר ספרין (אבי
ה"עטרת צבי" תק"ס)

הרה"ק רבי ברוך מגארליץ ב"ר חיים מצאנז (תרס"ו)
יום חמישי ב' אדר

הרה"ק רבי אהרן אריה ב"ר מאיר הגדול
מפרעמישלאן (תקע"ג)

הרה"ק רבי יוסף ב"ר שבתי מראשקוב
הרה"ק רבי יצחק מאיר מוינקוב ב"ר אברהם
יהושע העשיל מאפטא (תרט"ו)

הרה"ק רבי ישראל ב"ר אברהם מרדכי מגור (תשל"ז)
הגה"צ רבי לוי בן הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ
(בעל מעדני השלחן תשע"ה)

יום שישי ג' אדר

הרה"ק רבי מרדכי יפה ב"ר אברהם (הלבוש - שע"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "ג' אדר" יסודות יסוד החר"ם על המערים.

המפסיק ממשנתו (י"ח)

א) הנה איתא בחז"ל כל הפוסק מדברי תורה, ועוסק בדברי שיחה, מאכילין אותו גחלי רתמים. (חגיגה דף י"ב, ע"ב), והיה רגיל אא"ז הגה"צ רבי לוי הכהן רבינוביץ וצ"ל, בעל "מעדני השלחן", ושא"ס, לעורר שצריך לדעת שאין בגן עדן גחלי רתמים, זאת אומרת שבעצם הוא נכנס לגיהנום לאכול שם הגחלי רתמים...

ב) היו גדולי ישראל זיע"א, שאם היו רואים אחד מפסיק מלימודו, היו אומרים לו, "בתיאבון".. שיאכל גחלי רתמים....

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

מברכין חודש אדר א'

המולד ביום ג' שעה 3:07 16 חלקים

ר"ח יהיה ביום שלישי וביום רביעי

לע"נ

הרה"ק רבי אהרן אריה ב"ר מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א נלב"ע ב' אדר תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת מְשֻׁפְּטִים - לְחִיּוֹת אֲמוֹנָה

"וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם"

(שמות כא, א)

אין מי שיכול לקפח את פרנסתו של האדם או להזיק לו ללא גזירת עליון.

מעתה, אדם שהוא נבון ומפנים את העניין באמת ובתמים, יכול בקלות למשוך את ידו מכל תביעות משפטיות בדיני תורה ודומיהם.

כל אלו נועדו למי שחושב שחבירו יכול להזיק לו או לגזול אותו. בפועל, האמת היא הפוכה לגמרי: **בורא עולם גזר על כך לטובתך ולתועלתך!**

המילה 'גלגול' עולה בגימטריה 72, כמניין חסד. כלומר, בורא עולם בחסדיו הרבים מאפשר לנו לתקן את מה שעשינו בגלגולים קודמים ונותן לנו הזדמנות נוספת.

לכן, מיד לאחר המעמד הנשגב של קבלת התורה הקדושה, הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו שנחזק את אמונתנו בו ובהנהגתו.

עלינו לצרוב בתודעתנו, שאין מי שנוקף את אצבעו מלמטה מבלי שהוכרז על כך מלמעלה.

יהודי שחי באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא מלווה אותו בכל צעד ושעל ומנהיג אותו בצורה מושלמת - הוא האדם השלם!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

בתחילת הפרשה אנחנו קוראים את הפסוק: "וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם" (שמות כא, א). התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי הסביר שהכוונה: אלה סדרי הגלגול שתלמד אותם.

למרות שמדובר בדינים של ממונות ומצוות בגדר של 'בין אדם לחבירו' מכל מקום רשב"י הקדוש בחר ללמד אותנו כי כל ענייני הממון שיש בין אדם לחבירו, ובכלל כל מה שעובר היהודי בעולם הזה, הכל מדוקדק מאוד.

צריכים לדעת ולְהִפְנִים את המסר כי אין טעויות אצל הקב"ה. אם האדם עובר צער מסוים או שהפסיד סכום כסף בדרך של אבידה או בדין תורה, עליו לדעת כי הכל בחשבון אצל בורא עולם.

לא לחינם אמר דוד המלך ע"ה: "מְשֻׁפְּטֵי ה' אֲמַת צְדָקוֹ יַחְדּוּ" (תהילים יט, י). כלומר, מתי ניתן לראות ולהבין שמשפטי ה' אמת? כששניהם מולנו: המשפט הראשון והתיקון שלו בגלגול הבא.

לא בכדי המילה תינוק נקבעה בשם זה, שכן בהיפוך אותיות נקבל את המילה 'תיקון'. אנחנו באים לעולם כדי לתקן את אשר עשינו בגלגולים אחרים.

מי שאמונתו בה' ברורה, יודע בוודאות שהקדוש ברוך הוא: "א-ל אֲמוֹנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיִשְׂרָאֵל הוּא" (דברים לב, ד).

כל מעשיו של בורא עולם הם בצדק ובמשפט.

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה ענית בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שילוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל
זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

צמחי לבנה

ע"י	כנסת לבנה	צאת לבנה	יבין חם
י"ט	16: 35	17: 48	18: 21
ת"א	16: 51	17: 44	18: 17
מ"ט	16: 51	17: 44	18: 17
כ"ב	16: 55	17: 48	18: 21

שואל ומשיב בהלכה - שבת - בורר - חלק ב'

האם מותר להסיר כנימות בשבת ומה ניתן לעשות כאשר יש נגיעות בפירות?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: **!**

אשכול ענבים שחלק מענביו נגועים [רקובים], אסור לתלוש את הנגועים ולהסירם, אלא יתלוש את הענבים הטובים על מנת לאכול אוצם מיד, ויניח הנגועים.

תפוח שנגוע בחלקו, מותר לחתוך את החלק הנגוע כדי לאכול את השאר, בתנאי שיעשה זאת סמוך לאכילה. **מקורות:** שמירת שבת כהלכתה (פ"ג סכ"ג) בשם הגרש"ז אוירבך.

כנימות שעל גבי פירות הדר וכדומה, מותר להסירם בשבת על ידי הדחה ושפשוף. **מקורות:** הגרש"ז אוירבך בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ג הערה קיב, קטז), ע"ש.

יש שמגישים מנת דג ולצידה חצי לימון הנתון בתוך רשת, כדי למנוע את נפילת גרעיני הלימון לתוך הדג בעת סחיטתו. ראוי שלא להשתמש בו בשבת. יש מתירים. **מקורות:** בשו"ת דבריך יאיר ח"ג (סימן כב) העלה להתיר. עיין עוד בקובץ בית הלל (כסלו תשס"ה עמוד עט). וכן שמעתי מהגר"א יוסף שליט"א להקל ואין בזה איסור בורר, מכיוון שלא חשיב, שהוציא את הגרעינים מהלימון אלא את המיץ. בספר הליכות שבת- מלכא (עמוד רפב) העלה להחמיר והוא איסור בורר בכלי. כ"כ בספר אור ההלכה (עמוד צג).

קופסאות שימורים, כגון: מלפפונים, זיתים, תירס וכדומה, שבהם המים נמצאים מעל גובה המאכל, מותר לשפוך מהם את המים, ואין לחוש בזה לאיסור בורר. **הערה:** מכיוון שהדבר המוצק עומד לעצמו, לא נחשב כמעורבים, ואין כאן בורר, כמבואר בשו"ע (סימן שיט ס"ד) שאין כאן כלל תערובת בין המים העליונים למאכל שבתחתית הכלי. עיין שו"ת אור לציון ח"א (סימן כז), ולהראש"ל בספרו חזון עובדיה- שבת ח"ד (עמוד רל) ובספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ג ה"כ).

כן הדין לעניין סיר חמין וכדו' שרוצה להפחית מכמות הנוזלים שבו.

כאשר הנוזל בקופסת השימורים באותו גובה של המאכל [טונה וכדומה] וברצונו לרוקן את הנוזל, מותר, באופן שהוא מוציא יחד עם הנוזל גם מהמאכל, או שיוציא את הדגים וישאיר את השמן. **הערה:** בכהאי גוונא שמוציא גם מהמאכל אינו בורר, כמבואר בביאור הלכה (סימן שיט ד"ה הבורר פסולת) ובמשנה ברורה (שם ס"ק נה, סא). לדעת החזון אי"ש (סימן נג סק"א) יש להחמיר. ע"ע בספר שמירת שבת כהלכתה (שם).

תבשיל דג עם רוטב, שהוציא מהמקרר ורוצה לחממו, ולכן מבקש להסיר את הרוטב, כדי שלא יהיה איסור בישול, מותר. **הערה:** מכיוון שהדגים הם חתיכות גדולות, אין זה נחשב תערובת עם הרוטב. ראה חזון עובדיה- שבת (כרך ד עמוד של).

כָּל מֵה שְׂאָדָם עוֹשֶׂה - לְעֵצְמוֹ הוּא עוֹשֶׂה

להלן סיפור המעובד מתוך 'השגחה פרטית'. יש בו כדי ללמדנו כי כל מה שהאדם עושה - לעצמו הוא עושה. כאשר אדם עוזר לזולת, הוא עשוי לגלות, כי הדבר היה לטובתו ולתועלתו. לפעמים זה יכול אפילו להציל את חיי בנו, כפי שקרה בסיפור שלפנינו. להלן הסיפור מפי בעל המעשה:

בביתנו יש חלון שהילד שלי, בן פחות משנתיים, אוהב מאוד לשבת עליו. זה מרגיע אותו – וכמובן, גם מרגיע אותנו - טוב לכולם. בחלון יש סורג של ממ"ד שאפשר לנעול. כמובן שהסורג נעול תמיד. ילדנו הקטן עדיין לא מסוגל לפתוח אותו. ביום שני, ליל חנוכה, הנחתי את הילד על החלון.

כאשר חזרתי אליו אחרי כמה רגעים, גיליתי למרבה התדהמה והאימה שהחלון פתוח והילד איננו. הוא פשוט לא היה שם. לא היה כל זכר לתינוק הקטן, שישב שם רק לפני רגע. לא שמענו שום קול, לא ראינו שום דבר מוזר למטה. הילד פשוט נעלם! אי אפשר לשחזר את התסריט האיום, שעבר לנו בראש. הרגשנו שלא נוכל לעמוד באסון.

פתאום אנחנו שומעים את הקול של בן השכנים, בחור כבן שלוש עשרה: "תפסתי אותו!". מה התברר? לפני כחצי שנה, השכן ביקש ממני, שאתן לו רשות להוציא את דוד-השמש שלו החוצה. הוא יתקין ברזלים ועליהם יניח את הדוד, חימונית לקיר הבניין. זה הפריע לי, חשבותי, שהדוד יהיה משכן לכל מיני בעלי חיים ולכלוכים, אבל החלטתי להיענות לבקשתו. אם מבקשים ממך - תיתן, ואם אתה נותן - אז בשמחה. אישרתי לו את השיפוץ, והוא אכן הניח את הדוד מתחת לחלוני.

עתה, כשהבן שלי נפל מהחלון, הוא נפל על הדוד של השכנים! 'בדיוק' עבר שם הבן שלהם. הוא תפס את הילד, הכניס אותו הביתה והציל אותו ממוות לחיים. אכן, צדקו רבותינו - מה שאדם עושה, לעצמו הוא עושה.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב יצחק אייזיק רזנבאום זצ"ל

האדמו"ר רבי יצחק אייזיק רזנבאום מקליוולנד זצוק"ל - נולד בשנת ה'תרצ"ב (1932) בסטרוז'ניץ. הגיע עם משפחתו לארה"ב לאחר השואה. שם למד אצל רבי הגאון יעקב קמינצקי וקיבל ממנו סמיכה לרבנות. מיד לאחר נישואיו הוכתר על ידי סביו, האדמו"ר רבי איתמר, לאדמו"ר ועבר לגור בקליוולנד. שם הקים את בית-מדרשו והנהיג את הקהילה במשך שנים רבות. כונה האדמו"ר מקליוולנד. הקים מפעלי חסד והכנסת אורחים ועסק בקירוב רחוקים לדרך השם ולשמירת תורה ומצוות. אורו התגלה לרבים והם דבקו בו. תפילותיו בהשתפכות הנפש משכו אחריו רבים. בשנת ה'תשל"ו (1976) לאחר שנחשף לצרות שעבר העם היהודי בימי מלחמת יום הכיפורים, עלה לישראל. מקורביו ביקשו שיבוא לגור בירושלים או בבני ברק, אבל לבקשת יו"ר המועצה הדתית של רעננה ובהוראת אביו השתקע ברעננה כדי להשפיע על תושבי העיר ולקרב אותם לתורה וליהדות. שם יסד את בית המדרש 'היכל הברכה' ברח' סיני (על שם סבו בעל ה'היכל הברכה' מקאמרנא). התפרסם כמי שקירב כל יהודי לדרך השם ובפרט את תושבי עירו. הקים תלמוד תורה, גנים ומעונות, 'כולל אברכים', שיעורי תורה, הכנסת אורחים ועוד מפעלי תורה וחסד. רבינו דאג לבנות קריה חסידית והמון אנשים התקרבו ליהדות ולחסידות. לא בכדי בחר רבינו לקרוא את שם הרחוב בו התגורר כל השנים ברעננה, רחוב 'הר סיני', באמרו שמעון קודשו עתיד להיות מקום לקבלת התורה לכל איש. ביתו, שהיו לו יותר מארבעה פתחים, היה פתוח לרווחה.

קיבל כל אחד בסבר פנים יפות במשך כל שעות היממה. כל חייו היו חטיבה אחת של תורה, חסידות ויראת שמיים. מסר את כל חייו כדי להגדיל תורה ולהאדירה. הקים שלוחה של הכולל בבית המדרש בביתר עילית שבראשות בנו האדמו"ר. עשרות רבות סעדו על שולחנו מידי שבת בשבתו. גם במשך ימות השבוע בני ביתו עניים היו. את המיטה עליו הונח לאחר פטירתו בנו מהשולחן הגדול בו ישבו האורחים בכל עת. שמר על עינו בכל מצב ובכל מחיר. הטהרה בבית-הטבילה תפסה מקום מיוחד בחייו המרוממים. הרבי לא הסיח את דעתו בכל שעות היממה מלדבוק בקונו. גם בשנים האחרונות כשסבל יסורים ומכאובים לא יותר ולו לרגע מלעבוד את עבודת הבורא כראוי. **זכה לגילוי אליהו הנביא.** נפטר ב-ל" שבט ה'תש"פ (2020). חי כ-88 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים סמוך לאוהל האדמו"רים מנדבורנה. עד היום זוכים אנשים שעלו על קברו לראות ישועות מעבר לגדר הטבע. בנו, ממשיך דרכו האדמו"ר רבי אורי לייב, מונה לממלא מקומו וממשיך בדרך אביו במפעלי החסד, קירוב רחוקים והנהלת המוסדות ברעננה ובביתר עילית.

אביו: האדמו"ר רבי ישכר בער מסטרוז'ניץ. **סבא (מצד אביו):** האדמו"ר ר' איתמר מנדבורנה. **אימו:** הרבנית חיה אסתר (בת דודו של אביו, בתו של רבי בערצי מסאטמאר). **אשתו:** בת דודו, בתו של רבי מאיר אייזיקסון, האדמו"ר מראמאן, שהיה חתנו של האדמו"ר רבי איתמר. **בנו:** האדמו"ר ר' אורי לייב (ממשיך דרכו). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' ישכר בער. זקינו, האדמו"ר רבי איתמר מנדבורנה. ראשי ישיבת תורה ודעת, מהר"י שטייץ והרה"ג ר' יעקב קמינצקי, שזכה לקבל מהם סמיכות חכמים להוראה. **מספרי:** יתפארת יצחק.

הסיפורים הבאים מתוך הספר שיצא ע"י נכדו, הרב צבי פרנקל, על מפעל החיים והחסד של רבינו: לאחר חתונתו, הרבי שכר דירה קטנה לזוג הצעיר בלונג ביץ. בדירה היה חדר שינה אחד, מטבח

ופינת אוכל משותף ומסדרון קטן. יום אחד, יהודי ניגש לרבי בביה"כ בין מנחה למעריב. הוא אמר שהוא משולח מארץ ישראל שבא לגייס כספים והוא מחפש מקום לישון. הרבי אמר שהוא יבדוק עם הרבנית. אחרי תפילת מעריב, הרבי אמר ליהודי שהרבנית מסכימה והוא יכול לישון בביתם. הרבי הוציא את השולחן והכיסאות מפינת האוכל ושם מיטה ומזרון. כאשר האורח ראה את המיטה בפינת האוכל, הוא כעס ואמר: "זה נקרא הכנסת אורחים!?! אני לא מסכים לישון במטבח!". רבינו התייעץ עם הרבנית, והם החליטו לתת לאורח את חדר השינה.

הרבי והרבנית הלכו לישון בפינת האוכל והאורח נכנס לישון בחדר השינה. בעלות הבוקר, הרבי רצה לצאת למקווה. הרבי ניסה להעיר את האורח לתפילת שחרית ונקש על דלת חדר השינה- אבל האורח לא ענה. אחרי מספר דקות, הרבי החליט לפתוח את דלת חדר השינה. החדר היה ריק. הרבי הסתכל וראה שהמיטה מסודרת כאילו לא ישנו שם.

הרבי מיהר לבית המדרש לתפילת שחרית ושאל את המתפללים אם מישהו ראה את האורח שהיה כאן אתמול, אבל אף אחד לא ראה אורח! האיש נעלם והיה לפלא. לימים נכדו, הרב צבי פרנקל, שאל את הרבי: "האם האורח היה אליהו הנביא?". הרבי ענה: "**אבי הקדוש זכה לגילוי אליהו הנביא בליל חג סוכות כשישן בסוכה, ואף ביקש ממנו בקשה שהתקימה. אני לא זכיתי לבקש...**"

ל רעננה, אפילו המתנכלים לקהילות הדתיות והחרדיות בעיר, ידעו לומר לכל מי שנתקע באזור השרון: "ברחוב הר סיני ברעננה יש אדמו"ר שאפשר להתארח אצלו מתי שרוצים". הכנסת אורחים האחרונה של האדמו"ר: ערב שבת שירה פרשת בשלח ה'תש"פ. שבעה עשר ימים לפני פטירתו. רבינו היה חלש מאוד, גופו כחוש וחלוש. הרבי בקושי ירד מהמיטה בעקבות חולשתו האיומה. התפילות לא נערכו בביהכ"ל אלא בבית. הבית 'על גלגלים' וכולם עוסקים סביב האדמו"ר.

דקות בודדות לפני כניסת השבת, יהודי הלוקה בעיוורון חלקי נקש בדלת וסיפר: "נתקעתי בצומת רעננה ואין כבר תחבורה ציבורית". העוברים ושבים הפנו אותו לבית רבינו. מיותר לציין כי הוא אכן התארח אצל הרבי שמלופף ביסוריו במשך כל השבת, כשהוא זוכה לחדר שינה וסעודות שבת. במוצ"ש הרבי הובהל לטיפול נמרץ בביה"ח 'מעייני הישועה'. כך היה מהדר בכל כוחותיו במצוות הכנסת אורחים מימיו הראשונים עד הרגע האחרון עלי אדמות. צדיקים במיתתם קרואים חיים. ממלכת החסד שהקים האדמו"ר זצוק"ל לא נעצרת לרגע וממשיכה ביתר שאת ע"י בנו ממשיך דרכו, אדמו"ר מקליוולנד שליט"א.

ילדים של תוספת שבת

"זכני לגדל בנים ובני בנים, חכמים ונבונים, אוהבי ה' יתברך".

אחרי שבועיים של תענוג צרוף, המשיכו לשלב הבא: עידוד וחיזוק אחרים להצטרף. וכך, ב-ט"ז אלול ה'תשע"א, בני הזוג פרסמו מודעה בעיתון שבה נכתבו כמה ציטוטים מגדולי הדורות במעלת 'תוספת שבת', על גודל הזכות, על עוצמת החוויה ועל השערים הנפתחים בהקדמת קבלת השבת.

המודעה פורסמה. אין לנו מידע מה הייתה השפעתה בקרב הציבור, אבל אנחנו יודעים גם יודעים מה פתחה עבור בני הזוג...

כאמור, המודעה פורסמה בתאריך ט"ז אלול תשע"א. את השורה הבאה, צריך לקרוא פעמיים ושלוש כדי להאמין:

ב-ט"ז אלול ה'תשע"ב, בדיוק שנה אחרי, האב עמד על יד הסנדק שמחזיק בתינוק הקטן, ואמר בדמעות של אושר: "ברוך אתה... להכניסו בבריתו של אברהם אבינו!".

במתנת אהבה מבורא עולם, בני הזוג חבקו בן יקר, ונקרא שמו בישראל 'אברהם'. השמחה הרקיעה שחקים, וגם המסר העולה ממנה:

תוספת שבת היא מפתח עוצמתי במיוחד. גם כשהכול נראה סגור וחשוך, גם אז תוספת שבת פועלת חתירה של רחמים מתחת כיסא הכבוד, ויוצרת ישועות פלאיות יש מאין!

שנה וקצת אחר כך, האישה נזכרה כי הבטיחה שכשתיושע בזכות תוספת שבת – תפרסם את דבר הנס, ותיידע את הציבור בדבר עוצמת הסגולה הנפלאה הזו.

בתאריך י' כסליו ה'תשע"ד, כשבנה אברהם היה בן יותר משנה, פרסמה מודעה נוספת שבה סיפרה על גודל הנס, לו זכתה בזכות הקדמת קבלת השבת. היא ריגשה את הקוראים בסיפורה האישי הייחודי והפלאי כל כך, תוך הוספת המלצה אישית למצפים לישועות, לנסות את הסגולה העוצמתית במיוחד...

ואז, תוספת שבת זיכתה שוב ובעוצמה. שנה אחר כך, בדיוק מופלא, ב-י' כסליו ה'תשע"ה, בדיוק שנה אחרי הפרסום השני, בני הזוג שוב זכו למשש בידיהם את הפלא העצום והנפלא, את תינוקם החדש, הפעם הייתה זו בת...

הילדה נקראה בשם 'איילה'. האם המאושרת חובקת היום את אברימי ואיילה. פיה לא פוסק מלהלל ולשבח: "אה, ילדים של תוספת שבת, ילדים של תוספת שבת!".

להלן סיפור המעובד מתוך דברי הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א. יש בו כדי ללמדנו מה מעלת השבת: את הסיפור הבא שמענו מבעלי המעשה, משפחת כהן מבני ברק. לולא שמענו אותו במו אוזנינו מפייהם, היינו חושבים כי מדובר בהגזמה, אך עם עובדות קשה להתווכח.

במשך שנים רבות, הרב י' כהן וזוגתו המתינו לזרע של קיימא. אי אפשר לתאר ולשער מה המשמעות של המתנה במשך שנים רבות לישועה.

כך מצאו את עצמם, הרב כהן וזוגתו, הופכים את העולם, פשוטו כמשמעו, בניסיון נואש לזכות לילד. הם התפללו והתחננו לפני בורא עולם.

היה זה במוצאי תשעה באב ה'תשע"א. כאילו לא די באבל הכללי בעם ישראל ביום הנורא הזה, הצטרף לכך אבל אישי. אחד המומחים המובילים התקשר אליהם באותו לילה ובפיו בשורות קשות.

"אני מצטער לבשר", אמר בקול מלא אמפתיה, "לפי הנתונים הנוכחיים אינני איש בשורה!". מעבר לקו השתררה שתיקה של הלים.

המומחה, שהרגיש את השתיקה הרועמת מפי בני הזוג, נאלץ לחזור על הדברים: "בדרך הטבע לא נראה שמשוה יועיל. מצטער, מחזק את ידכם!", הוסיף לפני שסיים, מנסה לעודד את רוחם...

עברו שבועות ספורים בניסיון להפנים את המציאות החדשה, בהתחזקות באמונה וביטחון למרות גודל הניסיון. אחרי מספר שבועות, התגלגל לידיהם גיליון העוסק ב'תוספת שבת'. נכתב בו בשם רבינו האר"י הקדוש כי 'תוספת שבת' והפצת מעלתה, היא סגולה גדולה לפקידת עקרות ולישועות בזרע של קיימא.

הם הרגישו שהגיליון התגלגל במכוון לידיים שלהם, כדי להאיר את הסגולה הבדוקה והמנוסה, גם כשכל הסיכויים אבדו מזמן...

הם החליטו לנסות. הם ירדו לפרטים הקטנים, איך מצליחים להיכנס לשבת ברוגע. אחרי דיון ממצה, יצא מתחת ידם דף שבו נכתב: 'החל מהשבוע, מקדימים קניות ליום רביעי. הניקיון עובר ליום חמישי, הבישולים לקירור – עוברים ליום חמישי בערב. להשאיר ליום שישי רק ניקיון סופי ובישולים אחרונים!' – הם רשמו ותלו על המקרר...

בשבוע הראשון, הם חשו לראשונה את חוויית הרוגע בעת כניסת השבת, את השלווה האופפת אותם ואת הבית כולו רגע לפני כניסת המלכה. שעת הדלקת הנרות מעולם לא היתה מרגשת ומרוממת יותר, כשמתכוונים אליה ברוגע. בזמן הדלקת הנרות, תפילת האישה בקעה מעמקי הלב:

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיאי בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רגינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל אביבה בת איירין ע"ה זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן רחל ז"ל רחל רפאת בת השמט ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה שרה בת מורברי רחל ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אילנה (מחוזזה) בת שרה ע"ה כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זיזי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל נעימה בת נעמי ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל יפאת בת השמט ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

משפטים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת משפטים

- ב די תסדר קדמיהון - אמונה שהכל כפי החשבון והסדר הנכון
- ג כי ה' אמר לו קלל - אי אפשר להינזק מזולתו אם לא נגזר כן מלמעלה
- ו כי יצעק אלי ושמעתי - הקב"ה שומע תפילת 'כל' פה
- ז ועבדתם את ה' אלוקיכם - במעלת וחשיבות התפילה בציבור וסגולותיה
- י דם הברית - כריתת ברית עם הבורא במסירת דם נפשו אליו
- יג אם כסף תלוה - מצוות גמ"ח
- טו לא תענון - הזהירות שלא לענות נפש מישראל
- יז משנכנס אדר - עת רצון היום לנו

פרשת משפטים

כל כלי הבית העומדים על מכונם בדיוק במקום הראוי להם, וכל אותם תמיהות שהיו לו יפלו מאיליהם.

ובדבר הזה הוא ממש, אשר בני אדם לקוצר דעתם נדמה להם על הרברים אשר אירעו להם 'כי אינם במקומם', וברור להם כי רוצים להרע להם, אך לעתיד לבוא לעת יזרח אור שמשו של המשיח יתברר למפרע כי כך היה צריך להיות בלי שינוי כלל. וכן רמזו זאת בלשון הכתוב (תהילים פב ה) 'לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו', כי הבריות אין יודעים ומבינים על מה עשה ה' ככה, אך כל זאת הוא רק מאחר שבחשכה יתהלכו, אין להם אלא להדליק בקרבם את אור האמונה הזכה וממילא 'נסו הצללים', ויזכו להכיר ולדעת כי צדיק וישר הוא, ולא עולתה בו^א.

מעתה יש לפרש זאת בדברי אונקלוס 'ואלין דיניא די תסדר קדמיהון', ר"ל, שתסדר לפניהם את כל אותם ה'דינים', למען ידעו באמונתם שאם שורה על האדם 'אלין דיניא' - דינים רעים רח"ל הרי הם כפי 'הסדר' הנכון והראוי ביותר שצריך להיות, והכל על מקומו בתכלית הדקדוק, ורק קל דעות ה' הוא היודע מהו הסדר הנכון^ב לטובתו השלימה של האדם^ג.

די תסדר קדמיהון - אמונה שהכל כפי החשבון והסדר הנכון בפרשתן (כא א), 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', ובאונקלוס 'ואלין דיניא די תסדר קדמיהון'. וביאר בזה הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל מווייטצען (דבר צבי לליל הסדר) עפ"י מה שכתב הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (דבר תורה ח"ט אות לב) שהנה יש המתרעמים ומתאוננים על רוע מזלם, ומבכים במר ליבם 'מה נשתנה' חלקנו מאחרים, מדוע באה עלינו הרעה הזאת, אמנם באמת כל 'תלונותיהם' אינם באות אלא לקוצר דעתם ושכלם, ש'נרמה' להם כי רעה וחשבות מנת חלקם אמנם, לו חבמו ישבילו לראות שאין כאן רעה כלל, והדבר דומה למי שנכנס באישון ליל לתוך ארמון המלוכה בעת שהחושך יכסה ארץ, ולכל פינה שפונה הוא נתקל בחפצים המונחים שם, כגון הכסאות והשולחן וכיו"ב, והרי הוא זועק ותמה, וכי לזה יקרא ארמון מלוכה, מקום שמונחים בו חפצים מפורזים 'בלי סדר', ונראה כי כל תכליתם הוא רק להכשיל את האיש אשר יתרע מזלו ויבוא אל הארמון... אין זה אלא מלך רע וחסר לב... אמנם פשיטא שאין לך שטות גדולה מזו, כי אין לו אלא להדליק נר ולהעלות את האור או להמתין עד לזריחת השמש, ואז יגלה בעיניו תפארת המלוכה, ויגלה את יופי והדר

א. כה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע את האמור בפרשתן (כא יד) 'וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות', שנרמז בזה, שפעמים בא היצר הרע 'להרוג' את האדם על ידי 'בערמה', שמכניס בו הרהורי 'חכמה' וערמה - שלא לקבל ולהאמין בתמימות ופשיטות, ולא יסכים רק למה שמבין בשכלו, ועל כך אמר הכתוב 'מעם מזבחי תקחנו למות', שצריך למסור נפשו כנגד אותו יצר הרע.

ויתבאר ביותר על פי מה ששמעתי מרב גדול וחשוב שליט"א לבאר את דברי רש"י בפרשת יתרו על הכתוב (יה ט) 'ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, נעשה בשרו חדודין חדודין'. כי המהלך באמונה פשוטה הרי הוא מלא שמחה, אבל כשמתחיל עם 'פשעטלעך' (דרשות וחקירות) אז 'חידודין חידודין' - שטעכט עס פון אלע זייטן (הרי הוא נדקר בכל מיני דקירות). ואכן זה רצונו של היצר הרע 'הוא מלאך המות' להרגו בערמה, להביאו להיות 'חכם', כי בזה יהיה כולו 'חדודין חדודין'...

ב. ועל פי זה מבאר הטעם שליל א' דפסח נקרא בשם 'ליל הסדר', כי הלילה הזה הוא זמן חיזוק והשרשת האמונה בלב מתוך התבוננות בכל ניסי יציאת מצרים, וכאשר זוכים להשגת האמונה אכן רואים שכל הבריאה היא עם 'סדר' נכון, וכל דבר צריך להיות כך בעתו ובזמנו בלא שום שינוי כלל.

ג. אגב אורחא בענין יסורים וקושי, כתב המבי"ט בספרו הקדוש 'בית אלוקים' (שער התפילה פ"א) על הפסוק (שמות כג כה) 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה מקרבך', שלכאורה צריך ביאור מדוע שינה לשונו, פתח ב'וברך' בלשון נסתת, וסיים 'הסירותי מחלה' בלשון המדבר על עצמו, וז"ל המבי"ט. ואמר והסירותי ולא אמר 'והסיר' כמו שאמר 'וברך את לחמך' (בלשון נסתת), כי השגחת הא-ל יתברך על ברואיו להצילם מרעתם היא

או שיגנב ממנו הפציו ולאחר זמן ימצא הגנב ויחזיר לו כפל. והקדים הכתוב לומר בתחילת הפרשה 'ואלה המשפטים', שהוא על דרך שנאמר (תהילים לו ז) 'צדקתך כהררי קל משפטך תהום רבה', שבשם שאין לחקור את עומק התהום כמו בן אין לחקור אחר עומק דעתו ית', וכל אותם 'משפטים' הרי במהותם הינם 'צדקתך כהררי א-ל', שהכל הוא בצדק וברחמים.

בענין זה מרמו הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עה"ת) במה דכתיב בפרשתן (כא יח-יט) 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף, ולא ימות ונפל למשכב וכו' רק שבתו יתן ורפוא ירפא'. ואיתא בגמרא (ב"ק פה.) 'ורפא ירפא - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות'. וברש"י 'ולא אמרינן רחמנא מחו ואיהו מסו' - פירוש, הרשות נתונה בידי החולה לדרוש ברופאים, ואין אומרים, אם הקב"ה הכהו כיצד יבוא לעשות כנגד רצונו יתב"ש ולרפאות עצמו, אלא בפירוש נתנה תורה רשות לפנות לרופא שירפאנו.

ולבאורה צריך ביאור, הרי פסוק זה מדובר כשהכה איש את רעהו, מדוע יש מקום לומר שאם ידרוש ברופאים הריהו מהלך כנגד רצון הבורא שהכה אותו, והרי לא הקב"ה הכהו אלא חברו. ומבאר ה'חפץ חיים', ללמדנו בא, שאף אם נראה לאדם שפלוגי הכה אותו, ידע שבאמת לא באה המכה מיד בשר ודם כלל, כי אין לו לאדם שום כח עצמי להזיק אם לא שנגזר בן מעילא, ורק 'רחמנא מחו' - הקב"ה הכהו, ולכן צריך רשות מיוחדת להתרפא¹.

בענין זה ביאר בספר 'אזור אליהו' (להגה"צ רבי אליהו לערמן אבד"ק וויסקיט, מתלמידי הרה"ק מקאצק זי"ע) מה שנאמר בפרשתן (כב כז) 'אלוהים לא תקלל', ותרגם אונקלוס 'דִּינָא לָא תְקִיל', כי מרומז בזה על כל הדינים ל"ע שהזהיר הכתוב שלא יקל ויזלזל בהם, כי אינם אלא לטובתו².

כי ה' אמר לו קלל - אי אפשר להיזקק מזולתו אם לא נגזר בן מלמעלה

בפרשתן (כא א), 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', והקשה בספר 'אזור אליהו' (להגה"צ רבי אליהו לערמן זצ"ל) שנראה כל הפסוק כמוותר, מה בא לומר לנו, ומדוע לא פתחה הפרשה מיד ב'כי תקנה עבד עברי' (פסוק ב), עוד מקשה בדברי רש"י 'מה הראשונים (עשרת הדברות) מסיני אף אלו מסיני' (ומקורם בדברי המכילתא), ויש לתמוה מה החידוש בדבר, וכי תעלה על דעתך שמצוות התורה לא נאמרו מסיני. ומבאר כי הנה כל דיני המשפטים שבין איש לרעהו האמורים בפרשה מדברים באופן שאחד גרם נזק או הפסד ממון לזולת, וכדכתיב (פסוק יח) 'וכי יריבון אנשים', או 'כי ינצו אנשים' (פסוק כב), וכן 'כי יפתח איש בור' (פסוק לג), וכך בדיני גנב ובשאר העניינים, ובכדי שלא יטעה האדם לומר כי נזק זה נגרם לי מחמת 'פלוגי' והפסד זה מחמת אלמוני, וח"ו הנהגת העולם אינה בהשגחתו ית', על כן אמרו חז"ל 'מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני', להורות לנו כי הכל בידי שמים ואף אלו הנאמרים בפרשתן מסיני... כי מן השמים נגזר עליו שיבוא לו היוזק בממונו

יותר פרטית מהשגחתו עליהם להיטיב להם, כי הוא מיטיב לכל כדכתיב (תהלים קמה ט) 'טוב ה' לכל', אבל בענין ההצלה כשהם בצרה צריכים השגחה פרטית יותר בענין החמלה, ולזה ב'ברכה' אמר 'וברך' לשון נסתר, ובענין ההצלה או הרפואה כשהם בחולי ומדווה אמר והסירותי - כלומר אני אסיר המחלה מקרבך, באופן שתדעו ותשכילו ממוצא הדבר והחולי, כי אני הוא המציל והמרפא לכל חי, בהשגחתי הפרטית עליכם.

ד. וכמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהג"ה ד"ה וכן) משל לאדם הטופח על חברו כדי להסיר אבק מבגדו, שאינו מקפיד על הכאתו אלא מכיר לו טובה על פעלו למען נקיונו, כך אותם 'הכאות' אינם אלא להסיר את האבק ולנקות אותנו...

ובדרך זה ביאר ב'בית יעקב' (אב"ד אלכסנדר) בלשון הכתוב בריש פרשתן 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', כי כל 'המשפטים' וה'דינים' הבאים על האדם ל"ע, אינם אלא רחמים גדולים (בשורשם), ורק 'לפניהם' - לפני האדם נראים הדברים כדינים, ולמה הדבר דומה לרופא המקיז דם או מניח עלוקות למצוץ דם החולה, שאין כאן שפיכות דם אלא רפואה, ואין כאן הרעה אלא הטבה...

ה. ידוע מאמר החכם לרמז בהאי קרא (משלי טז ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו', במשל לאיש שנכנס לביתו לאחר עמל יום מפרך, וברצותו לשתות מים לרוויה, ניגש אל הברז (tap), פתחו, ו... אין בו מים, מה עשה, החל מסבב את הברז הנה והנה, ולא הועיל מאומה, טיפל בו עד ששברו ועדיין אין המים באים, הגדיל עשות וקנה

באר הפרשה - פרשת משפטים

ברז חדש, אך... עדיין לא בא קילוח המים, עד שהחל 'מטפל' בצינורות המוליכים את המים, וגם בזאת לא הועיל מאומה, עבר שם חברו וגער בו, מה לך מטפל בצינורותיך ובברזך, פנה נא אל שלטון העיר (עירייה) - הם המוליכים את המים לבתי העיר, הם ניתקו לך את חיבור המים מאחר שלא שילמת חובך על המים, כל עוד שלא תסדר התשלום עמם לא יועילו לך כל מיני 'חכמות', מריבות טיפולים וטצדקי שתנסה להביא את המים.

כיו"ב ייאמר לדידן, יוצא האיש לרחובה של עיר, ונדמה לו כי פלוני 'סגר' ועצר בעדו את הפרנסה, קרובו או ידידו הזיק לו את השידוך, שכנו הסתיר לו את אור החמה, נהג האוטובוס 'ברח' לו... איש פלוני גנב ממנו את ה'תור' בבנק או אצל הרופא... עד ששירך רגליו והגיע כחמשה מינו"ט (דקות) לפני סגירת הבנק והנה הכספומט (ATM) לא עובד - איזה בנק נחשל הבנק הלזה... זה קלקל את שמו הטוב וזה תפס את (תפקידו) מְשָׁרְתוֹ בעבודה פלונית, וכו' וכו'... מה עושה 'חכם' זה, מחליף ידידים, מדבר סרה בפלוני, מסתכסך עם השלישי, ולרביעי לא ימחל לעולם... שמע נא, לא הצינור ולא הברז בעל יכולת להביא מים, כיו"ב, אין בריה בעולם שיש בידה איזה כח בעולם, הכל מונהג ממעל... פנה נא אל האדרעס (כתובת) הנכונה, שם הוחלט לבטל את החברותא, השידוך, המינוי, התור, הפרנסה והחזקה... ממעל עצרו את השפע ורק משם יחזירו את השפע לידך. אז גם אויביו ישלים אתו - דעתו תשלו וטירוף הדעת שאחזו ייעלם מעליו, כי אז יהא בידו לקבל את כל הבא עליו בשמחה ונחת רוח.

ו. מעשה שהיה בשני ידידים בחורי חמד שלמדו באחת הישיבות הקדושות בארץ הקודש, שם האחד יעקב, ושם השני משה אהרן. בחורים אלו בגרו ועדיין לא בנו את ביתם. באחד הימים החליטו לצאת בצוותא לקנות את אומנות 'הנהלת חשבונות' (באוקייפער) - בכדי שיהיה להם אומנות בידיהם להביא טרף לביתם בבוא היום. אכן עשו השניים חיל בלימודם זה ולמדו את כל המקצוע על בוריו.

אחר זמן בנו שניהם בתים נאמנים בישראל. והנה יעקב נתקבל מיד לעבוד כמנהל חשבונות במפעל גדול (שכבר היו לו שלושה מנהלי חשבונות והוצרכו לרביעי), תיכף מצא יעקב חינו בעיני המנהל ושאר העובדים דשם. לאידך, רעהו משה אהרן לא מצא מקום לעבוד בו, והייתה פרנסת ביתו בדוחק. כל אותו הזמן ניסה מיודעו יעקב למצוא עבורו איזה מקום עבודה למען תבוא הרווחה לביתו. ביום מן הימים ראה יעקב כי במקום עבודתו מחפשים מנהל חשבונות חמישי - מיד פנה למנהל הגדול שיאות לקחת את ידידו משה אהרן והמליץ עליו שהוא מומחה גדול בניהול החשבונות. ואכן מכיוון שהמנהל רחש הערכה ליעקב, שמע לדבריו, והכניס את משה אהרן לעבוד במפעל, ומצב הפרנסה בביתו של משה אהרן הוטב להפליא.

כעבור תקופה הוצרך המנהל הראשי לעקור מקום מגוריו לעיר אחרת, והיה עליו לבחור מבין שאר מנהלי החשבונות - מי יזכה למלא מקומו מהיום והלאה, כי משכורתו של 'מנהל ראשי' הייתה פי כמה וכמה משאר העובדים. והנה, יעקב דידן שכאמור היה אהוב על המנהל הראשי היה בטוח בעצמו שהוא הראוי, והוא יזכה לקבל את התפקיד החשוב עם מתן שכרו הנאה, ומידי כמה דקות הביט בטלפון שלו האם המנהל כבר התקשר אליו בכדי 'לגמור' את הענין, אך טלפון זה בושש מלבוא.

למחרת היום קרא לו ידידו משכבר הימים - משה אהרן, ואמר לו, אחי ורעי, הבה נשתה לחיים לכבוד תפקידי החדש - למלא מקום המנהל הראשי... באותו רגע נוצרה מחיצה בתוככי לבו של יעקב בייחס לחברו משה אהרן - לבד ממחיצת הכותל שהפרידה בין מקום המנהל הראשי (החדש) לשאר העובדים. והיה יעקב מהלך מלא טענות כרימון הרי אני הכנסתי את משה אהרן הנה, והיאך הסכים לקחת תפקיד כזה לעצמו ולא אמר למנהל כי דין קדימה יש לי לפניו. אמנם מאחר שיעקב הלז ירא שמים הוא, על כן היה מתחזק באמונה - שהכל בידי שמים, אך תמיד היה שב להתעצב אל לבו, ובפרט כשמשא אהרן היה משמיע לאזניו מידי פעם שממשכורתו הגדולה הוא חוסך סכום ניכר בכל חודש לקראת נישואי צאצאיו בבוא היום, ושוב התחזק יעקב באמונה תמימה, אך עדיין געש ורעש לבו מכל המתרחש. כעבור עשר שנים, פנה 'שדכן' מפורסם אל יעקב ואמר לו, ברצוני להציע שידוך טוב עבור בנך כליל המעלות, זה עתה דיברתי עם משה אהרן ולו יש בת כלילת המעלות, והוא מוכן להעניק לבחור כבנך דירה שלימה בבני ברק, ואכן השידוך נסגר לטובה...

או אז נענה יעקב ואמר, הנה זה לי כעשר שנים שהנני מקנא במשה אהרן המרוויח סכום נאה שיוכל להעניק לבתו דירה שלימה, והייתי מתחזק באמונה, ואילו קב"ה אומר - מה יש לך לקנא בחברך, ומה הינך 'מתחזק' באמונה. הרי כל שכרו הרב שבו הינך מקנא, ניתן לו רק בכדי שבבוא העת ישתמש בו לצרכיך, ומה לך כי תלון על שהוא מתייגע במקומך...

נסתלק רוח פיו ית' רגע אחד מרוחו של שמעי לא יכול לדבר מאומה, ולזה נחשב ש'ה' אמר לו קלל'.

ואם ככה יעשה וינהג שלא יחפש 'אשמים', ואף לא יתלה הדבר בעצמו שהוא נהג שלא כשורה וגרם לעצמו הפסד בידים⁸⁶, מובטח הוא שהקב"ה יעזרהו לחוציאו מאפילה לאורה. וכמו שפירשו (עפ"י דברי רבינו אברהם בן הרמב"ם) באמור בפרשתן (כא יג) 'ואשר לא צדה והאלוקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינום שמה', כלומר, ואשר לא צדה - שאינו מחפש 'צד' וסיבה לתלות המאורע⁸⁷ אלא מאמין בכל ליבו כי האלוקים אינה לידו - שהקב"ה הוא שזימן לו אותו העניין, אזי אומר הקב"ה, א"כ שתולה בי אמונתו, הרי ושמתי לך מקום אשר ינום שמה, 'אסדר' לך מקום לנום ולברוח מכל הני חבילין דמעיקין, והכל יבוא על מקומו בשלום'.

ונודע מה שכתב בספר ה'תניא' (אגרה"ק כ"ה), וז"ל (בשינוי קצת). אמרו חז"ל כל הכועס כאילו עובר עכו"ם. והמעם מובן ליודעי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו היה מאמין שמאת ה' הייתה לו זאת, לא היה כועס כלל, ואף שחברו שהוא 'בעל בחירה' מקללו או מכחו או מזיק ממונו [ואכן, מזיק זה יתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו], אעפ"כ על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום. ולא עוד אלא אפילו בשעה זו ממש שמכחו או מקללו מתלבש בו כח ה' המחייה אותו, וכמו שאמר דוד המלך בעת ששמעי בן גרא קללו 'קללה נמרצת' - ה' אמר לו קלל' (ש"ב טו י). והיכן אמר ה' לשמע' (והרי לא שמענו מעולם ששמעי בכלל נביאי ה' היה), אלא שמחשבה זו שנפלה לשמע' בלבו ומוחו - מאת ה' באה לו. ורוח פיו המחי' כל צבאם החיה רוחו של שמעי בשעה שדיבר דברים אלו לדוד, כי אילו

ז. ועל דרך זה הוכיח הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (שם עולם' שער שמירת שבת פ"ג), שהנה אמר הקב"ה לאליהו הנביא (מלכים א' יז ט) 'קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך'. ולכאורה צריך ביאור, וכי אשה זו נביאה הייתה, ומהו הנה צויתי, שנראה שדיבר אל האשה האלמנה כדברו אל עבדיו הנביאים. אלא ביאורו, שלא כמידת בשר ודם מידת הבורא, כי בשר ודם ברצותו לצוות את רעהו, ידבר אליו בפה או לכל הפחות ישלח אליו מכתב, לא כן הקב"ה אשר בידו נפש כל חי, מכניס הוא בלב האדם את הרצון לעשות כך וכך, וזהו פירוש הכתוב 'הנה צויתי אשה אלמנה לכלכלך'.

ח. הנה מדרך העולם להתאנח לאחר מעשה שעשו ולא ראו בו סימן הצלחה כי 'חבל' שעשיתי כך וכך, היכן היתה דעתי וחכמתי... ומדוע עשיתי מעשה שטות זה, או מדוע דברתי כה וכה, אך לא שמו אל ליבם כי 'הדעה והדיבור לחי העולמים', כלומר שכל שיקול דעת שיש לו לאדם או כל דיבור שמוציא בשפתיו הכל הוא לחי העולמים - משל הקב"ה וברצונו.

ט. ידוע מה שכתבו הקדמונים כי 'הטבע' בגימטריא 'א-ל-ה-י-ם'⁽⁸⁶⁾, וכלומר, כי אף הנהגת הטבע מה' האלוקים היא. ושמעתי מצדיק אחד, כי עדיין מוטל עלינו 'לחשב' את החשבון, ולמצוא שגימטריא שלהם שווה... וכלומר, שאם לא יתן דעתו וישים אל לבו למצוא את ה'אלוקים', ישאר שקוע ב'טבע', וידמה בעיניו כי אכן אין זה אלא 'הטבע'... י. וכך כתב ה'אזור אליהו' לבאר במה שנאמר בתחילת הפרשה (כא ג) 'אם בגפו יבוא בגפו יצא' וז"ל, התורה הקדושה נותנת עצה איך לצאת מן כל מיני שעבודים המכונים בשם עבד היינו עול העולם הזה, שעל האדם להאמין באמונה שלמה שהכל מכוחו יתברך, ובכחו יתברך להוציאו מן השעבוד לגאולה וע"י זו האמונה בודאי יצא מצרה לרוחה. עכ"ל. ונרמז זאת באמרו אם בגפו יבוא בגפו יצא, כי 'בגפו' בגימטריא 'אמן'⁽⁹¹⁾ המורה על האמונה בה', ואם בגפו יבוא - שמשריש בקרבו את האמונה שהכל ממנו ית', אזי בגפו יצא - בזכות אותה אמונה יצא 'מעבדות לחרות' בכל העניינים.

סיפר הגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל, שכידוע, בעת המלחמה שהיתה בעולם לפני מעט יותר ממאה שנה, ביקשו ה'טורקים' ששלטו בארץ ישראל לקחת לצבא גם את החרדים לדבר ה', והיתה אז עת צרה ליעקב, כאשר כל אחד ניסה להימלט מליפול בידיהם בכדי שלא ישלח לשדה הקרב, ואף רא"י עצמו התחבא בתוך מרתף ימים רבים, ורצה הרה"צ רבי אליעזר הכהן רוזובסקי זצ"ל המפורסם בשמו 'ר' לייזע' לעודדו ולחזקו, ואמר לו 'טוב ה' לכל (תהילים קמה ט), צי אלדינגס איז גיט אז מי לייגט צי דעם רבונו של עולם', כלומר שלכל מיצר ומצוקה טוב לפנות אל ה', שהוא כל יכול, לעזור ולהושיע את האדם מכל צרותיו. כי היודע שהכל תלוי רק בגזירת עליון אין

באר הפרשה - פרשת משפטים

כדכתיב 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'. כלומר, אע"פ שבדין בא העבוט לידך, כי הלווית עליו מעותך, אעפ"כ תשיבנו לו. כי אם יצעק אלי המדה היא כך - שאשמע צעקתו. לפי שחנון אני ואיני יכול לראות בעונו, וגם יש בלשון חנון מתנת חנם כדאמרינן בברכות (ז:): 'וחנתי את אשר אחון - אע"פ שאינו חנון', עבלה"ק. והרי הפסוק איירי במי שלוח כסף מחברו ולא פרע חובו, והמלוה לקח ממנו משכון בדין ללא כל עוררין, ואעפ"כ אמרה תורה שיחזיר המלווה את המשכון, כדי שלא יצעק הלוח לפני ה' ושמעתי כי חנון אני'. והוא פלא, והלא אין הלווה צודק בצעקותיו שהרי מחויב מדינא לשלם, ומדוע יקשיב הקב"ה לתפילתו ולצעקתו. אלא מכאן, שכל יהודי שצועק אל ה' (אף אם אינו צודק וראוי) כביכול מוכרח הקב"ה לשמוע בקול צעקתו 'כי חנון אני', שזו מידתו של הקב"ה."

כי יצעק אלי ושמעתי - הקב"ה שומע תפילת 'כל' פה בפרשתן (כב כו), 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני', וכתב רבינו הרמב"ן ז"ל, כי חנון אני - חנון ומקבל תחינת כל אדם אע"פ שאינו חנון, מגזירת חנם ('חנון' משורש תיבת 'חנם' הוא). והעניין, שלא תחשוב, לא אחבול שלמת הצדיק, אבל שלמת אדם שאינו צדיק אקח ולא אישיבנו כי צעקתו לא ישמע א-ל, לפיכך אמר כי חנון אני ושומע צעקת כל מתחנן לי, עכ"ל". ותוספת דברים אך למותר.

ביו"ב מצינו ב'הנהות אשר"י' (נדרס בגיליון התוס' בר"ה ז:): בתוך ביאורו את 'שלוש עשרה מידות של רחמים - חנון - שחונן בעת הדחק לגאול הצועק, כדכתיב (ישעיה ל יט) 'חנון יחנך לקול זעקך', ומדה זו כביכול, שבעל בוח יש לו - לחון על הצועק אף שלא בדין,

לו שום סיבה לפחד מכל צרה וצוקה, ויתמלא לבבו גיל ורנן לה' בשמחה ובצהלה 'ישמח ישראל בעושי' (עבודת פנים, אמונה ובטחון טז).

יא. בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע אמרו לפרש, על דברי הפסוק ש'כי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו לעורו במה ישכב', כי עד כאן מדברת התורה אל המלווה, מכאן ואילך מדברת התורה אל הלווה (ולא כפשוטו רק למלווה) - מדוע תעמוד בדעתך לעשות 'מעשה שטות' - לבוא דבר יום ביומו ולקחת את העבוט מהמלווה 'כסות לילה' בתחילת הלילה ולהחזירה לו למחרת בבוקר, וחוזר חלילה, הנח לו למלווה, אלא והיה כי יצעק אלי - פנה נא אלי ריבון העולמים הכל יכול, בקש מאתי שפע רב, ושמעתי כי חנון אני - אחון אותך בשפע רב והרחבה, ותמצא כדי סיפוקך בגדים לרוב... עד שלא תצטרך ל'טובותיו' של המלווה.

יב. בימי צעירותו של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע חלתה נוי"ב הרבנית בחולי מסוכן מאד, שלח ה'נתיבות שלום' מכתב אל חותנו האדמו"ר ה'ברכת אברהם' זי"ע (בעת ההיא התגורר ה'נתיבות שלום' בעיה"ק ירושלים, וחותנו בעיר טבריה), וכה כתב, 'בקשתי ש'מורי חמי' יפציר ויקרע את השמים בתפילתו כי המצב קשה ביותר', לאחר זמן הבריאה הרבנית וחזרה לחיים טובים וארוכים, ברבות הימים קיבל ה'נתיבות שלום' מכתב מחותנו - הנה קבלתי מכתב המבקש ממני שאקרע את השמים בתפילתי לרפואת בתי, הרהרתי אז בלבי, וכי היאך 'אקרע את השמים' - מי ערב לי שמכך יצא הטוב, אולי דייקא החולי הוא ה'טובה', אמנם אינה ה' לידי את הספר 'זכרון זאת' מהרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע וראיתי כתוב שם (בפרשתן בד"ה במדרש) על הפסוק (כב כד) 'לא תהיה לו כנושה', שרק 'לו' - לאדם, אסור להיות כנושה, אך להקב"ה אדרבה 'תהיה לו כנושה' להיות תקיף בדעתו, להרבות בתפילה, ולהפציר שימלא את מבוקשו לטובה, מיד עמדתי להתפלל לפני בוראי - קרעתי את השמים, ונתרפאה בתי.

הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה מבאר את הדברים, כי כל הטעם שאמרה תורה 'לא תהיה כנושה' אינו אלא מכיוון שאין לו לשלם, ומדוע תְּעַנְהוּ סתם, אך להקב"ה שהוא 'כל יכול' ללא גבול ומידה, וודאי שמותר להיות כנושה, ולא להרפות ממנו עד שיושיעו.

יג. מאמר נורא אמר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (שש"פ) לבאר במה שנאמר (כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות', כי הנה בני ישראל בהיותם תחת סבלות מצרים זעקו והתפללו אל ה' שיוציאם משעבוד לגאולה, ובאותו הזמן היה נראה כי 'סתם בעדי' - קולות התפילה אינם עולים למרומים ואינם פועלים לטובה, אכן באמת תפילות אלו נתקבלו ובזכותם מיהר הקב"ה להוציאם ואף מחמתם זכו לקבלת התורה, ועתה כשעמדו בהר סיני בשעת מתן תורה אזי כל העם ראו את הקולות - ש'ראו' אותם הקולות שהתפללו בשעתו, והבינו היטב כי כל זכייתם עכשיו אינה אלא בזכות 'הקולות'... ללמדך שאין לך תפילה שחוזרת ריקם, וכל קול ואנחה של יהודי מרעיש בשמי מרום, ואף אם נדמה שה'קול' לא נתקבל בשמים אך האמת שהוא נשמע היטב, ועוד 'בוא הזמן ויראה את הקולות'...

ורוב עבודה כשהכאב עצור בקרבנו, וממילא ודמעך - תפילתו באה בדמעה, תפילה כזו לא תאחר מלפעול, שהרי 'שערי דמעה לא ננעלו' (ברכות לב:).

ועבדתם את ה' אלוקיכם - כמעלת וחשיבות התפילה בציבור וסגולותיה

בפרשתן (כג כה), 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך', וכבר הקשו המפרשים מדוע פתח הכתוב בלשון רבים - 'ועבדתם', ומסיים בלשון יחיד 'את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך', ולא נאמר 'את לחמכם ואת מימכם והסירותי מחלה מקרבכם', ומבאר הר"ק ה'מאור ושמש' ז"ע שבא הכתוב להודיע גודל בוחה של תפילה בציבור, והוא שאמר 'ועבדתם' בלשון רבים, דהיינו שמתפלל הציבור 'כי ברבים היו עמדי', שע"ז נמשך שפע הפרנסה בהרחבה לכל אחד ואחד מהמתפללים. וז"ל. עיקר עבודת ה' הוא שישתתף האדם עם הציבור בכל עניני העבודה, הן בתורה והן בתפילה וכו', ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח שפרנסתו תהיה מזומנת לו בכל יום ברווחה^{טו}, וברכה

בפרשתן (כג כה-כו), 'ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך, לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא', וכתב הר"ק ה'פנים יפות' ז"ע, שהנה בפסוקים אלו התברכו בני ישראל בברכת הבנים - לא תהיה משכלה ועקרה, ובברכת חיים - והסירותי מחלה, ואת מספר ימך אמלא, וכן בברכת הפרנסה - וברך את לחמך, ואף שאמרו חז"ל (מ"ק כה). שבני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מלתא, וא"כ כיצד בירכם בברכות אלו שאינם תלויים בזכותם, אמנם התשובה לכך כתובה ברישא דקרא 'ועבדתם את ה' אלוקיכם', ו'עבודה זו תתפרש על דרך שאמרו חז"ל (תענית ב). 'איזהו עבודה שבלב זו תפילה', וגדולה התפילה לשנות את המזל לטובה, וזהו שאמר הכתוב שאם תעבדו את ה' ותתפללו א"כ תזכו לשפע טובה וברכה בבני חיי ומזוני^ד.

עוד בפרשתן (כב כה), 'מלאתך ודמעך לא תאחר', ופירש ה'של"ה' הק' ז"ע (בפרשתן אות מט) משמו של רבי מנחם הבבלי (טעמי המצוות, לא תעשין, מא), כאשר מלאתך - כשאלו של אדם כבר עליו, ומתפלל מעוני

יד. כה היה מעשה לפני כמה שבועות, ביום חמישי פר' בא, יתומה אחת מאביה מקטנותה ממש נישאה במז"ט לפני כחצי שנה לאברך 'בן תורה', והנה לפני הנישואין כמעט ולא החזיקה קשרי משפחה עם משפחת בית אביה ז"ל מסיבות שונות, אך כעבור ב' חדשים מיום הנישואין התעורר בה רצון להכירם והתארח בשב"ק אצל דודתה - אחות אביה, ובמהלך השבת שוחחו רבות, וספרה אודות חייה ודוחק הפרנסה, שכן הבעל מקבל מילגה זעומה מה'כולל' ואילו היא 'מתפרנסת' (בלשון סגי נהור) בתורת 'ממלאת מקום' מעת לעת. כעבור ארבע חודשים, ביום חמישי פר' בא, רצתה להכין צרכי שבת (היות שמטבע הדברים כמעט ואין לה אצל מי להתארח, ואכמ"ל), אך כמעט ותם הכסף, ולא היה די עבור קניית בשר ודגים ושאר מאכלי שב"ק, נעמדה 'בזווית' זו ושפכה שיחה לפני אבינו שבשמים, כשהיא מתחננת בדמעות שיפתח ה' לה את אוצרו הטוב וישלח לה מעות לכבוד שבת. 'עוד הם מדברים ואני אשמע'... לא עברו רגעים ספורים והנה ה'טלפון' מצלצל... אותה דודה התקשרה לומר לה שמאוד התפעלה ממסירותה להקים בית של תורה, וסיפרה זאת לשתי אחיותיה, וביחד החליטו שברצונם להיות 'שותפים', ומדי יום חמישי אחת מאותם ג' אחיות תפקיד בחשבון הבנק שלה סך חמש מאות שקלים עבור הוצאות שבת, ומבקשת היא ממנה את פרטי ה'חשבון' כדי שתוכל להפקיד תיכף ומיד... המשיכה ה'דודה' לומר, נמצאת אני עתה ב'חנות' גדולה מאוד, שמא חסר לך איזה דבר ואקנה עבורך, השיבה בשפה רפה, כי לא נעים לה לומר אך אין בביתה כלום... כעבור שעה הגיע עד פתח הבית 'משלוח' מכובד של כל צרכי השבת ביד רחבה בשווי אלף שקל... כי גדול כח התפילה לשנות את המזל לטובה ולפתוח שערי רווחה.

טו. ומעתה נשמט מיד היצר הרע אותו פיתוי שווא שלא להתפלל עם הציבור בטענת 'פרנסה' ו'השתדלות'... כי אדרבה, לא זו בלבד שלא יפסיד מעשיית רצון קונו ית' אלא היא הנותנת, דייקא משום פרנסה צריך להתפלל במניין, כי זהו מקור השפעת הפרנסה לברך 'את לחמך ואת מימך'.

הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל שכידוע הקים עולה של תורה בבני ברק בהעמדת ישיבתו הרמה, היה נוסע ומכתת רגליו מהכא להתם וחוזר חלילה לאסוף סכומים אדירים להעמדת וקיום מפעלו. פעם אחת בחזרו מנסיעה כזו

באר הפרשה - פרשת משפטים

תהיה מצויה במעשי ידיו¹ וכו', כי על ידי שהאדם מתפלל עם הציבור הוא ממשיך כל השפעות טובות

לפראנקפורט, נעמד אצל הבימה בהיכל הישיבה - הראה לקהל התלמידים צ'יק (טשעק) שנתן אחד מעשירי העם וכו' נכתב סכום אדיר, שהיה בו כדי להחזיק את הישיבה למשך כמחצית השנה.

וכה סיפר להם, מתחילת דרכי בהגיעי לפראנקפורט חזרתי על הפתחים אחת לאחת, בבית אחד פתחו לי את הדלת, ובשנים אחרים לא, וכך עברתי מבית לבית עד שזימן לי הקב"ה אחד מהעסקנים דשם, שהודיעני שאין זה מכבוד התורה שאסובב כך על הפתחים, לא זו הדרך, אלא ישב נא מר בביתו, ואנו נסדר עבורו 'פגישות' אצל העשירים כנהוג אצל אנשים חשובים, וכך יבוא מר לתכליתו. בהגיע העסקן לדבר עם אחד העשירים הגדולים ותיאר בפניו את מפעלות הישיבה וכו', נענה העשיר ואמר - למחר הנני נוסע למרחקים ברכבת היוצאת בשעה שמונה בבוקר, יבוא נא ראש הישיבה אל תחנת הרכבת כרבע שעה לפני שמונה 'ונסדר' שם את כל העניינים. ויהי בבוקר התעוררתי משנתי באיחור בשעה שבע - לראשונה בימי חיי (רבים ישנם אשר קמים בפעם הראשונה ב'שבע' ובפעם האחרונה ב... וכאן הכוונה שבכל יום היה משכים הרבה לפני שעה זו), מיד עשיתי חשבון ביני לבין עצמי כי אם אפנה לביהמ"ד להתפלל בציבור 'אפסיד' את הפגישה עם העשיר, מוטב שאתפלל ביחידות בביתי - שהרי גדול תלמוד תורה דרבים לבטל עבורו פעם אחת תפילה בציבור. ברם, מיד דחיתי מחשבות אלו, וגמרתי אומר להתחזק בדברי חז"ל (דב"ר ד ה) 'אין אדם שומע לי ומפסיד' - אלך לביהמ"ד ואתפלל כראוי בציבור, וה' הטוב ישלים ממקום אחר.

אחר גמרי את התפילה בשעה שמונה ומחצה, חשבתי לעצמי - לכל הפחות אנסה, ואגש לתחנת הרכבת, אולי משם תצמח ישועתי, ואכן, הגעתי לשם בשעה שמונה וארבעים דקות, אחר חמשה דקות בדיוק והנה מופיע עשיר זה לנגדי... והחל להתנצל על שהייתי צריך להמתין עליו כשעה שלימה, כי נאנס באונס גמור והוכרח ליסע ברכבת של תשע במקום בשל שמונה. ואז נתן לי צ'יק זה אשר עיניכם רואות כי יש בו כדי סיפוק לכלכל את הישיבה במשך ששה ירחים.

והוסיף הרב לומר - לא באתי להראותכם בזה ש'אין אדם שומע לי ומפסיד' שהרי מאמינים בני מאמינים הננו, ודברי חז"ל אין צריכים הוכחות כי אמת הם, אך זאת רציתי להראותכם כי לא די שאין מפסידים מקיום התורה והמצוות, אלא אדרבה מרוויחים בכפלי כפלים, שהרי אם הייתי ממחר ומתפלל ביחידות, ואכן, הייתי מגיע אל תחנת הרכבת בשעה היעודה... וכי הייתי נשאר להמתין על עשיר זה במשך שעה שלימה - מבלי הידיעה שאחרי שעה 'בוא יבוא ברינה' העשיר שלכבודו באתי עד הנה, פשיטא שלא, אלא הייתי מתייאש וחוזר לביתי. באמונה ש'הכל מן השמים', ולא ידעתי כי גרמתי לזה במעשי, ורק מכיוון שהתפללתי בציבור בלא חשבונות רבים קבלתי צ'יק זה. טז. שמעתי מאחד מתושבי ניו יארק, אשר עסקיו נקלעו להפסדים וקשיים, ובכדי שיוכל להעלותם שוב על דרך המלך היה זקוק מאוד להלוואה גדולה מה'בנק', קבע האיש תור וזמן להיפגש עם מנהל הבנק היושב במדינת 'דעטריוט' שבארה"ב, ונקבע הזמן לשעה ארבע וחצי אחרי הצהריים, הלה ידע שעליו להגיע בזמן, ו'אוי לו' אם יאחר אפילו במקצת, כי ה'מאחר' אינו נחשב בעיניהם אלא כ'בטלן', ומה גם שאף 'נחשד' כמאחר גם בתשלומי הלוואות הבנק, על כן השים עצמו להיות מן הזריזין המקדימין, והגיע לשם כבר בשעה ארבע, אלא שעדיין לא התפלל מנחה, לכן נכנס לביהמ"ד הסמוך, שם אמורים להתפלל מנחה בשעה 4:00, אלא שבהגיעו ראה שעדיין לא עת האסף' ויש שם בקושי 'מוזמן', אט אט התקבצו עוד ועוד אנשים עד שב"ה הגיע מניינם לעשרה, כל דמו כבר 'בער' בו מרוב לחץ שלא יאחר את הפגישה החשובה, וכבר חשב 'לברוח' לאחר שמו"ע, אולם ה'חזן' ביקש ממנו בתחנונים שישאר עד סוף התפילה, מכיוון שהוא 'חיוב' ועליו לומר קדיש אחרי 'עלינו', בליט ברירה החליט האיש להמתין עד סיום התפילה, מיד בגמר התפילה רץ 'כחץ מקשת' לבניין הבנק, אך כשהגיע ראה ש'המנהל' עדיין לא הגיע, ב"ה... המתין כמה רגעים והנה נכנס אל החדר מנהל הבנק לפני האיש מוכרות לו, כי הוא היה אותו 'בעל התפילה' שביקש ממנו להישאר בביהמ"ד עד אחר גמר התפילה. אמר לו המנהל, ראיתי על פניך עד כמה הנך ממחר ולחץ, אך לעומת זאת היה ניכר על פניך מידת נאמנותך ויושרך, ועל כן הנני סומך עליו, ובתוך רגעים ספורים נסתיימה הפגישה בהצלחה גדולה. אין צריך לומר, מה היו תוצאות הפגישה אילו היה בורח קודם חזרת הש"ץ... כשהמנהל נכנס ומוצא אותו 'ברנש' שברח לו ו'קלקל' לו את המנין.

ומעניין לעניין באותו עניין, איתא בספר חסידים (סי' תקמו) וז"ל, 'אם תסיר דברי תורה מלבך בעוד שאתה מתפלל הקב"ה ישלם לך, תחת אשר שכחת תזכור כמה וכמה, דכתיב (תהילים קיט קכו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', עת

כערער בערבה, ולכך אמר פנה אל תפילת הערער משמתפלל האדם ביחידות הרי הקב"ה מדקדק בתפילתו ובכל מעשיו לראות האם ראוי הוא שיקבלו את תפילתו או לא, ואם חטא ועוון בידו אין תפילתו מתקבלת רח"ל. אך ולא בזה את 'תפילתם' לשון רבים, כי כשמכליל אדם עצמו בתוך הציבור אין הקב"ה מבזה את תפילתו אף אם חוטא ופושע הוא ותפילתו עולה לרצון לפני אדון כל.

עפ"י דברים אלו ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (בביאורו לאבות 'רוח חיים') את דברי התנא באבות (ב יג) 'הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה וכו', ואל תהי רשע בפני עצמך, שאחר שאמר 'הוי זהיר בתפילה' הוסיף 'עצה טובה' שלא יתפלל האדם ביחידות 'ואל תהי רשע' שלא תבוא לידי דקדוק בשמים וימצאו שרשע אתה, מאחר ותתפלל 'בפני עצמך' כי אז יפששו במעשיך, אלא התפלל עם הציבור ואז תעלה התפילה בלא חיפוש יתר.

ויש להסמיך לכך דברי הגמרא (ברכות ז:) 'פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל י-ה ה' צבאות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי 'ישמעאל בני, ברכני, אמרתי לו, 'יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפנים משורת הדין, ונענע לי בראשו, וקא משמע

על כנסת ישראל גשמי כי על ידי תפילות ציבור ירדו כל השפעות טובות לישראל, וכל הגזירות קשות יתבטלו, ולא יצטרכו להתפלל עוד אלא על הגאולה שלימה שתהיה במהרה בימינו אמן". ומפרש בזה מה שנאמר (משלי יד כח) 'ברוב עם הדרת מלך', כי הנה 'הדרת' בלשון ארמי היינו שחזור בו מדעתו (וכמו 'הדרי בי'), ועל ידי ברוב עם - כשנאספים הציבור להתפלל יחד גורמים הם למלך מלכי המלכים ב"ה לחזור בו ממה שבתו הראשונה להביא גזירות קשות על ישראל ח"ו, והקב"ה אומר הדרי בי ממה שגזרתי עליהם.

בדברים האלו ממש ביאר גם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה ועבדתם) בשם הקדמונים, ומבאר טעמא דמילתא 'כי כל אחד מנגן ומכפר על חברו בהתחברם יחד'.

ובך אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'אין הקב"ה מואם בתפילתן של רבים שנאמר (איוב לו ה) הן קל כביר ולא ימאס יי'. ובזה"ק (ח"א רלד.) אמרו שהמתפלל עם הציבור אף אם נפשו מדובקת בחטאים ופשעים אין הקב"ה מדקדק עמו ביחידות אלא מקבל את תפילתו בתוך שאר הציבור. אך המוציא את עצמו מן הכלל ומתפלל ביחידות, אזי בשמים מעיינים במעשיו לבחון האם ראויה תפילתו להתקבל. ובזה מבאר בזה"ק את הכתוב (תהלים קב יח) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם', כי ערער הוא המרמוז למתפלל ביחידות

תפלה. עכ"ל. ועל יסוד הדברים נעני ונאמר, שהוא הדין למי שמסיר מלבו ענייני עסקיו ופרנסתו בעוד שהוא מתפלל שהקב"ה ישלם שכרו כהנה וכהנה.

וכבר כתב 'רבינו בחיי' לפרש מה שנאמר (כ ט) 'לא תעשון אתי אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשון לכם', וז"ל, כשאתם עומדים בתפילה אתי לא תחשבו בכסף ובהב אשר עמכם, שאם תעשו כן מעלה אני עליכם כאילו עשיתם אלוהי כסף ואלוהי זהב, עכ"ל.

יז. הרה"ק מראדושיץ זי"ע השיב פעם לאחד ממקורביו שביקש ממנו סגולה לפרנסה, שסגולה זו מרומזת בתורה, בפסוק 'ועבדתם את ה' אלוהיכם וברך את לחמך' - ועבדתם היא התפילה, וכתוב ועבדתם בלשון רבים והיינו תפילה בציבור, ועי"ז וברך את לחמך ואת מימך. וגם היא סגולה לרפואה כדכתיב והסירותי מחלה מקרבך (נפלאות הסבא קדישא הוצאת פיטרקוב תרפ"ט, ח"א עמוד י).

יח. והאריך בזה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (נדחי ישראל פ"ה) כי הכל נצרכים היום ל'רחמים' איש איש בנגעו ומכאובו, אם בבני חיי ומזוני ואם בשאר פורענויות המתרגשות ובאות לעולם ה"י, ובוודאי שכל אחד מקווה שתפילתו תתקבל ב'עת רצון'. אם חכם הוא יחזיק היטב בדברי חז"ל 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללים' יתפלל בציבור ויהא בידו כח כביר לפעול על ידה רפואות וישועות וכל מיילי דמיטב. ועל הכל ידע כי מי יאמר זיכיתי לבי - ותפילתי עולה למעלה מבלי כל מחשבת דברים אחרים בעת התפילה... מה יעשה, יתפלל עם הציבור שעליה אמרו חז"ל (ברכות ה.) אין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים, ובזה תנצל נפשו ותפילתו לעלות לרצון לפני אדון כל.

של אדם המקודש ביותר במקום וביום המקודשים ביותר אינם משיגים מעלתה של תפלה בציבור, ולא עוד אלא שהיא נחשבת כ'הדיוט' לגבי הציבור^ט.

דם הברית – כריתת ברית עם הבורא במסירת דם נפשו אליו בפרשתן (כר ו-ח), ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח וכו', ויקח משה את הדם ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה^י, ומבאר הרה"ק

לן, שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך, ולכאורה יש מקום להעיר, למה חשובה ברכתו ברכת הדיוט, והרי הוא היה בהן גדול שעמד אז במקום המקודש ביותר ביום הקדוש ביותר, (שהרי אותו היום 'יום כיפור' היה, שרק אז מותר לו להכנס 'לפני ולפנים להקטיר קטורת'), ואיך שייך לכנות ברכתו זו 'ברכת הדיוט'. ובפשטות הכוונה, דלגבי גדלותו של הקב"ה נחשבים כולם כהדיוט, אמנם במהרש"א (ח"א סוד"ה אכתריאל) ביאר ועל שם שהיה יחיד - קרא לה 'ברכת הדיוט', והדברים נוראים, דברכתו

יט. מעשה שהוצרך הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע לעבור איזה ניתוח, וסידרו את שעת הניתוח לאחה"צ, שיוכל הרה"ק להתפלל מנחה קודם הניתוח, וערבית לאחריו (אחר שיתעורר מתרדמת הניתוח), ואף הכינו 'מנין' למעריב שימתינו עד שיתעורר הרה"ק. למעשה, לא התעורר הרה"ק עד שעה מאוחרת מאד ובלית ברירה התפזר ה'מנין' וכבר התפללו ערבית. כשהתעורר הרה"ק שאל את הגבאי תפילת ערבית מה תהא עליה, ויען הגבאי הנה הכל מוכנים ומזומנים – הקהל יתפלל מחוץ לחדרו של הרבי, והרבי ישתתף בתפילה מתוך חדרו, ויצא הגבאי והחל להתפלל (בלא מנין) כאילו יש מנין, ואמר קדיש וברכו וכו' וכו'.

אחר זמן רב, יצא פעם הרה"ק בלווית הגבאי לעת ערב, נענה הגבאי ואמר לרבי 'ס'ריפעט מיר' (לבי דואג ואינו נח), וגילה כי למעשה לא היה אז בלילה שלאחר הניתוח לא מנין ולא חצי מנין ואפילו לא 'מזומן', אלא שעשיתי עצמי כאילו... ונמצא שאמרתי קדיש וברכו וכו' שלא כדין, ענה לו הרה"ק בזכות זה תזכה לחיים ארוכים טובים ומאושרים. כי פיקוח נפש דוחה הכל – והייתי מסתכן בכך, כי לא היה בכוחי אז להשלים עם כך שאצטרך להתפלל ערבית בלא מנין, ולבי לא היה עומד בכך...

ואזיל לשיטתיה, דסבירא ליה ב'בית אהרן' (דף ה:) 'וזה אצלי ברור, אשר תפלה בציבור יכול לעזור לאדם בכל דבר כמו צדיק הדור', ובמקום אחר כתב כע"ז (ג:) כי כלל זה בידי, כל אמירות ותפלות הנאמרים בי עשרה שכינתא שריא, ובעזה"י מתקנים כל התיקונים כמו תפילת צדיקי יסוד עולם.

ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר איכא מדברי ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש ט) שהתפילה בציבור גדולה מתפילת צדיק הדור, כי הוא מבאר את דברי אסתר שאמרה למרדכי (אסתר ד, טז) 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן', כי מרדכי התגורר 'בשושן הבירה' סמוך לארמון המלוכה, ואילו 'שושן' היתה עיר אחרת ששם התגוררו המון עם, לפיכך אמרה אסתר, דבשעה שיש חרון אף בעולם אי אפשר להסתפק בתפילת הצדיק, אלא צריך לאסוף ולכנס גם את היהודים הפשוטים, כי כדי לקרוע גזר דיננו בעי תפילה בציבור, הרי שהיא מסוגלת לבטל רוע גזר הדין יותר מתפילת צדיק הדור.

ויותר מזה אמרו, כי כשתבונן תראה, כי אפילו אם יעמוד צדיק הדור קדוש עליון שראשו מגיע השמימה בתפילה, ולא זו בלבד אלא שיעמדו יחדיו תשעה צדיקים וקדושים כמותו עדיין לא הגיעו לכלל עשרה אנשים פשוטים מישראל שבאו להתפלל בציבור, שהם יכולים לומר קדיש קדושה וברכו ותשעת הצדיקים אין בידם לאמרם. כל כך חשובה לפני המקום צירוף מניין עשרה יהודים.

כ. הנה כתב רש"י (פסוק ו) 'ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והזאת דמים', וללמד לדורות עולם כי הדרך לזכות ל'כריתת ברית' עם הקב"ה הוא על ידי 'מילה' בערלת הלב ועל ידי 'הזאת דמים' – כשמקיז מעצמו ומדמו, ואז מתקיים בו מה שנאמר (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי'...

וכבר שאל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע מדוע אומרים רק בברית מילה 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים', ולא בשאר זמנים, כהכנסתו לתלמוד תורה, או בבר מצוה ש'כשם שנכנס לתורה כן יכנס לחופה ולמעשים טובים', והשיב, שהכוונה היא כשם שנכנס לברית מתוך 'שפיכת דם' כך יכנס לתורה ולמעשים טובים כשהוא 'מקריב' מעצמו...

של אדם, וכל אחד מתחייב למסור נפשו ולשפוך מדמו עבור השני. ועל דרך זה כביכול היתה כריתת הברית בין קוב"ה וישראל, שהרי 'מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא', על כן חילק משה את הדם וזרק על המזבח ועל העם להורות על כריתת הברית, ובלשונו, שבביכול הדמים שהם הבריתות מעורבים זה בזה, ושיהיה הכח ביד בני ישראל למסור נפשם על קדושת שמו יתברך ויתעלה^כ, והוא הוא כריתת הברית, ואמר 'הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם' להיות עמכם ביחוד גמור וברוא דאחד, עכל"ק (וע"ע שם מה שהאריך בדברים נשגבים ונוראים).

ה'אוהב ישראל' זי"ע (שקלים ד"ה כי תשא) עומק העניין והמעם שחילק משה את הדם לשניים, חציו הניח באגנות וזרקו על העם ואת החצי השני זרק על המזבח, שהנה כתב ה'אברבנאל' שכך היה דרכם של המלכים כורתי ברית ביניהם להרבות האהבה ביניהם ושיעמוד כל אחד לעזור וסיוע לחברו, שהיו מוזגים שתי כוסות יין, וכל אחד מהם היה פוצע מעט את אצבעו ומטיף טיפת דם מאצבעו אל תוך יינו של רעהו, וכששתו כל איש את יינו המעורב בו דם רעהו, נתערבו דמיהם איש ברעהו, לסימן כי ה'חיות' של שניהם מעורבת יחד 'כי הדם הוא הנפש' ומקור חיותו

כתב הגאון רבי שמעון סופר זי"ע (מכתב סופר, לאגדות הש"ס, מס' שבת קלז:): לפרש הנוסח לברכת המילה 'אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו', ומדקדק מהו הלשון להכניסו לשון נסתר ואינו מפרש על מי קאי, דלכאורה היה לנו לומר, להכניס את התינוק לבריתו של א"א, אלא הענין שבהסרת הערלה וגילוי העטרה הקב"ה נכנס עם זרעו של אאע"ה בבריתו אשר כרת את אאע"ה וזהו שציונו להכניסו כביכול את הקב"ה בכבודו ובעצמו בבריתו אשר כרת את אברהם, ע"כ. ולפי דרכנו למדנו שכשאדם מקיים מצוות מילה, ובכל יום מימי חייו הוא פורש את עצמו מטינוף וטומאה ומתחזק בענייני קדושה הרי הוא מכניס את הקב"ה כביכול בבריתו שכרת עם אאע"ה.

ובהאי עניינא, ידוע מה שכתב 'הצדיק מגריידין' הגה"צ רבי אליהו גוטמאכער זצ"ל (הג' הש"ס שבת קל). בגודל השעה בה התינוק בוכה לאחר הברית שיש בה המתקת הדין, ושעל כן 'עצה נפלאה' להתפלל באותה שעה 'שקול זה עולה מבלי מונע'. ולדידן ייאמר, כי כחזיון הזה ייאמר לכל יחיד ויחיד בשעה שהוא עומד ב'ברית מילה' של עצמו... כלומר, בעת שמקיים מצות 'ומלתם את ערלת לבבכם', אל יבהל ויסוג אחור אם ה'מילה' קשה עליו והוא 'בוכה'... כי שעה זו בה הוא מתבוסס בדמו לעשות רצון קונו היא עת רצון וממתקת כל הדינים, שאין לך נחת רוח לפניו ית' גדולה מזו.

בדרך צחות 'מסופר' על גביר גדול שחשקה נפשו להתכבד ב'סנדקאות' בברית, שהלא ידוע שסנדקאות מעשרת (כמובא ברמ"א יו"ד סי' רסה יא), ופנה אל המרא דאתרא וביקש ממנו אם יכול להעניק לו פעם אחת את ה'מצוה' הזו, נענה לו הרב ואמר, מה לך לבקש סנדקאות אצל סתם מוהל, הרי בידך להיות סנדק אצל המוהל המומחה הגדול ביותר, והוא הקב"ה, אשר ימול את לבבך... חזור בתשובה ובאותה שעה תהיה סנדק בברית בינך לבין אבין שבשמים... ואותה סנדקאות תעשירך הרבה בכל מידי דמיטב (ולאו דווקא בממון...).

כא. ידוע המעשה שפעם הלך הבעש"ט הק' זי"ע ביחד עם נכדו הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע שהיה אז רך בשנים, ועל אם הדרך פגע בהם כומר שהיה מצורע ומלא בנגעים, וביקש מהבעש"ט הק' עצה ותרופה להיפטר מאותם נגעים רעים, אמר לו הבעש"ט כי כל זה בא לו מאחר שהוא כרוך אחר תאוותיו, ואין לו עצה אלא לחדול מהם, בכה הכומר שאין לאל ידו להתגבר על התאוות, ובכסלותו הוסיף לשאול את הבעש"ט, וכי יש בכוחכם להתגבר עליהם, הראה לו הבעש"ט על ה'דיקנא קדישא' שלו שכבר הפך לבן, והיתה כוונתו להשיבו שהינו כבר זקן בא בימים ואין לו שייכות לאותם תאוות רעות. לאחר מכן שאל הרבי ר' ברוכ"ל את זקנו מפני מה לא אמר לו את האמת, שהוא יהודי, ויהודי יש לו את הכוחות לפרוש מן הרע, ענהו הבעש"ט, שאי אפשר להסביר לגוי מהו יהודי, כי אין נכרי ערל יכול להשיג ולהבין במהותו של יהודי... לימים סיפר הרבי ר' ברוכ"ל מעשה זה, והוסיף ואמר, זקני הק' אמר שגוי לא יכול להבין מהו יהודי, ואני אומר כי אף היהודי עצמו אין לו כל השגה להבין מהו 'יהודי', וכמה כוחות אדירים יש בקרבו להתגבר על כל היצרים הרעים...

וכבר אמר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע לפרש בלשון הפסוק (תהלים קמה יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו', דקאי על האדם, שעליו להודיע לעצמו שכוחות עצומים טמונים בו והינו גיבור חיל... ואל ישמע לקול היצר הרע המחלישו ומרפה ידיו בטענת קשה לי... ואני לא מסוגל... כי כל טענה זו בשקר יסודה...

תאוותיו, וישמור פיו מלשונו מלפגוע בשני ומלדבר דברים אסורים, וכן אם 'יכה את עינו' - שישמור על העיניים כדבעי, אזי שכרו ש'יצא לחירות' מיד יצרו הרע"ב.

והדברים יתבארו ביותר עפ"י דברי הרבני בחיי' בביאור דין 'שן ועין', וז"ל, והטעם בזה מפני שלא נשתעבדו אלא בשן ועין, כנאמר (בראשית ט כב) 'זירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ', ראה בעיניו"י והגיד בפיו, ונתקלל על זה 'ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' (שם כה), וכיון שלקו האברים החוטאים נפטר הגוף מעונש עבדות, עכ"ל. והרי שהפגם ב'שן ועין' מביא את העבדות והשעבוד, וממילא זה הנוהר לקדש אברים אלו זוכה לצאת מעבדות לחרות ולגאולת עולם"י.

ומכלל הדברים למדנו, שבשארם נלחם בגבורה כנגד היצר הרע, והוא 'שופך' דמו בהקרבת רצונותיו למען שמו באהבה הרי באותה שעה כביכול 'מתערב מדמו' בכריתת ברית עם הקב"ה, ומתקרב הוא אל כוראו בקרבה עצומה, וכמו שמאריך ה'אוהב ישראל' שע"ז השו"ת משפיע עליו רחמים וחסדים וכל ההשפעות הטובות.

בפרשתן (כא כו-כו), 'וכי יכה איש את עין עבדו וכו' לחפשי ישלחנו תחת עינו, ואם שן עבדו או שן אמתו יפיל לחפשי ישלחנו תחת שנו', וביאר בזה הרה"ק הפני מנחם' זי"ע (תשנ"ד ס"ג) בשם צדיקי הדורות, כי 'שן' רומז לתאוות האכילה ולענייני דיבור, ואם 'יפיל את שינו', כלומר שיכה את היצה"ר בעניינים אלו, שלא לילך אחר

כב. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לבחור שביקש ממנו הדרכה - 'זיי אפגעהיטן' (היה שמור מרע), שאלו הבחור כיצד יהא שמור מכל רע, השיב ה'בית ישראל' במה שנאמר בפרשתן (כא כח) 'ובעל השור נקי', כי 'שור' הוא לשון ראייה (כמו 'אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב', במדבר כד יז) והיינו, שאם הוא בעלים על הראיה אזי יצא נקי בדינו, והוסיף לומר בלשון הכתוב (דברים כא ז) 'ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינו לא ראו', שאם שומר על עצמו שלא יכשל עד ש'עיינו לא ראו' זה האיש יכול לומר 'ידינו לא שפכו את הדם הזה'...

כג. מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק מרוז"ן זי"ע, והתאונן בפניו על שהעניינים כואבות לו, נענה הרוז"נינער ואמר לו, 'מי אמר לך שהעניינים כואבות לך, אולי אתה מכאיב לעיניך' (בראיות שאינן הגונות)...

כד. פלאות מצינו בדברי רבינו ה'הרוקח' (בפירוש סידור התפילה) לבאר מה שאנו מבקשים בכל יום (ב'ברכות השחר') 'יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתצילני היום ובכל יום וכו' משטן המשחית, וז"ל, כשהקב"ה רוצה להיטיב לאדם אומר השטן, וכי בחינם תעשה לו טובה, תנסהו מקודם, וילך השטן ויקח את מפתחות התאווה ומטעהו כדי שישחית זה דרכו עד אשר יראה כי לא יכול לו, זהו שטן המשחית, עכ"ל. ולדין ייאמר, כי בראות אדם שבא עליו נסיון - ידע שלא די שכל העולמות תלוין בו ועומדין לראות אם יעמוד בנסיון, אלא גם רווחים גשמיים עצומים תלויים ועומדים, אם יתגבר על עצמו וישלוט ברוחו.

ו'שמע מינה תלת'. א. אותו היצר המסית ומדיח אינו 'ידיד טוב' החפץ בטובתו ומציע לו להתענג וליהנות... אלא רשע מרושע הוא, 'שונא' (סוכה נב.) החפץ לגזול ממנו את השפעות הטוב המוכן עבורו מן השמים... וכבר אמרו לבאר בקרא (תהלים יז ח) 'שמרני כאישון בת עין', כי הנה מדרכו של עולם, שהרוצה להראות קרבה כאב לבנו וכיו"ב, יחבקנו בגופו, אמנם זה אינו אלא בשאר מקומות שבגופו, אבל בשום פנים ואופן לא יגע בתוככי העין, כי שם הנגיעה רק מהרסת ומחריבה, וגורמת יסורים וכאב. כיו"ב, אנו מבקשים מהבורא, שמרני מהיצר, שארגיש בכל נגיעה וקירבה מצדו כאילו נגע בי באישון עין ממש... אין כאן לא 'אהבה' ולא 'קירבה' אלא רק גולן ממש...

ב. פעמים שהיצר הרע לוקח 'מפתחות התאווה' ומכניס לאדם מחשבות רעות רח"ל, והוא מתבלבל ואומר, מה לי ולמחשבות כאלו, עד שבא לידי מסקנא שאכן 'פושע' הוא, וכך באמת מצבו הירוד והשפל, ואחריתו מי ישורנה, אך ידע כי באמת אין לו שום שייכות לאותם תאוות שפלות ומאוסות, אלא כל מקורם הוא מהשטן המעמיד אותו בנסיון ברצותו לגזול ממנו את הטובה ואת הברכה, ואין שום מקום לייאוש ולעצבות רח"ל... ובכלל שמעתי מהגה"צ מהרי"מ שעכטער שליט"א שכל מגמתו של היצר לייאש את היהודי להפילו מדרך הישר - וכך יפתהו, ראה כמה הינך שקוע בחטא, ה' ירחם אלו מחשבות ורעיונות נופלים ברעיוןך כאחד הפושעים שבקרב בני ישראל, וכה ימשיך לפתותו עד שהלה ירגיש כי אכן - אין חוטא ופושע כמוהו, ומזה עצמו יפול לבסוף ויכשל כחוטא ופושע הגרוע בישראל, עצתו, שישאל את עצמו - היכן כתיב בתורה שאיסור יש בדבר - שיהיה לאדם יצר המפתהו לגרוע שבגרוע, אין איסור אלא לשמוע בקולו, אבל עצם היצר אין בו כל איסור, ואדרבה רק כשישכון בקרבו יצר הרע ויתגבר עליו יתעלה ויגיע לתכלית הנרצה.

באר הפרשה - פרשת משפטים

יג

אם כסף תלוה – מצוות גמ"ח
בפרשתן (כב כד), 'אם כסף תלוה את עמי כה את העני עמך' כו, כאן נצטוונו להקים ולקיים מצוות
'גמילות חסדים' כו, להלוות לאחרים כדי צרכם, וכתב רבינו ה'חינוך' (מצוה סו) להלוות לעני כהשגת היד כפי מה שצריך לו למען הרחיב לו ולהקל מעליו אנהתי"ח

ג. ועיקר העיקרים, שיזכור בשעת הנסיון לחשב חשבונו של עולם 'שכר עבירה כנגד הפסדה', שהקב"ה רוצה להיטיב לו, ואל יאבד לעצמו בידיים בשביל 'הנאה' סרוחה ונפסדת... ואדרבה, כל המונע עצמו יזכה שהקב"ה 'ישלם' לו כהנה וכהנה.

וכבר אמרו להמשיל את הנהנה מ'עולם הזה' שלא באופן הראוי, ליהודי שהיה לו 'בית עסק' לממכר 'שקי קמח', והיה קונה את השקים מערבי אחד, וכך היה ההסכם ביניהם – על כל שק שיעביר הערבי יטיל היהודי 'פרוטה' לתוך צלוחית, ולבסוף ימנו יחדיו את המטבעות בכדי שידעו כמה שקים נתן לו, וישלם לו היהודי שכרו הראוי כמניין השקים. אך הערבי הדומה לחמור – בטיפשותו כי רבה – המתין לשעת הכושר כשיסובב היהודי את ראשו, וגנב מלא חפניים מהמטבעות שבצלוחית, בחשבו שהוא מרוויח בזה הון רב, ואין ה'שוטה' מרגיש שבזה מפסיד לעצמו 'הפסד מרובה' – שהיהודי לא ישלם כי אם על מספר שקים קטן יותר. והנמשל מובן, לכל יהודי יש 'ערבי' קטן היושב על מפתחי לבו, וצופה רשע לצדיק – וממתין לשעת כושר כשלא יעמוד על המשמר ו'גונב' כמה ראיות אסורות, בחשבו שהנה הרוויח בזה 'הנאה ותענוג', וכמה לא חלי ולא מרגיש עד כמה הנאה ותענוג הפסיד בזה בשני העולמות, בעולם הבא ובעולם הזה...

כה. כתב הש"ך (מגורי האר"י ז"ל) על התורה (בפרשתן), דלכן כתיב 'אם כסף תלוה' כלומר, אם נתנו לך כסף מן השמים הרי תפקידך להלוותו לאחרים, כי לשם זה נברא הכסף – כדי ש'תלוה את עמי', כי מצוות הלוואה למי שדחוקה לו השעה גדולה יותר מן הצדקה (עיי"ש היטב).

וכבר מצינו יסוד זה ב'אבן עזרא' בפסוק זה וז"ל. 'אם נתן לך ה' הון שתוכל להלוות העני... וקרא העניים 'עמי' [בלשון המורה שהם שלו יתב"ש], כי החסידים לא יבקשו עושר בעולם הזה, והעד אליהו ואלישע שלא רצה לקבל מנחת נעמן, גם שמואל הרמתי'.

הגאון בעל ה'שבט מוסר' זצ"ל מביא בספרו 'מעיל צדקה' (א'תקכה) שלכן נקרא כסף בלשון חז"ל 'דמים', כי כשם שהקזת דם רפואה היא לגוף, כך נתינת כסף לצדקה רפואה היא לנפש, ועל שם כך כינו חז"ל את הכסף 'דמים', לרמז ששווים הם (י"א, כי ה'עסק' הראשון שעשו בני ישראל היה במכת דם כשמכרו את המים למצריים, וע"ש אותו המאורע נקרא הכסף בשם 'דמים'). כו. יש שפירשו במה שאמר 'את העני עמך', שבא הכתוב לומר, שכאשר עומד לפניך עני ומבקש הלוואה או נדבה אזי תכניס עצמך לתוך מצבו הקשה של עני זה, וצייר לעצמך כאילו אתה היית במקומו רח"ל ונזקק לחסדי האחרים, וזהו את העני עמך, שהעני יהיה עמך, אתך במחשבתך ובפנימיות ליבך, ואז ודאי שתפתח את ידך וליבך לעמוד לימינו. ובזה ביארו הטעם שנסמכה פרשת משפטים לפרשת יתרו, כי כשם שהזהיר הכתוב שלא לשכוח מעמד הר סיני, וכמו שנאמר (דברים ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך' ותמיד יעמיד לנגד עיניו את הקולות והלפידים וכו', כך נמי ייאמר גם לגבי המצוות שבין אדם לחברו האמורים בפרשתן שעליו לצייר ולהעמיד לנגד את עיניו את הזולת וצרכיו ומחסוריו ולא יסורו מלבבו.

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע דקדק במה שנאמר (משלי כו יט) 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' [ופירש ה'מצודות דוד' בזה"ל, כמו דרך המים מראים את הפנים בדומים להפנים המסתכלים בה, אם שוחקות שוחקות ואם עצבות עצבות, כן לב האדם לאדם – אם לבו טוב על חבירו ייטיב גם לבו ואם רעה תרע גם היא], ולכאורה צ"ב, מדוע הביא דוגמת 'מים' ולא אמר 'כמראה הפנים לפנים', והיינו, כמי שעומד מול השפיגע"ל (מראה) ונשקף בה פניו, אלא, כי אכן בשניהם יחזה האדם בזיו פניו המשתקפות הן ב'שפיגל' הן ב'מים', אך הפרש יש ביניהם, כי בשפיגע"ל נשאר האדם לעמוד על מכונו ומביט ישר בתוכה, משא"כ הרוצה לראות את דמותו הנשקפת בתוך המים עליו לכוף עצמו מלמעלה למטה, כי אם ישאר זקוף כמקודם לא יראה מאומה... לכן נקט הכתוב 'כמים', לרמז לכל הרוצה לשים ליבו ללב חברו ולהיטיב לו, שהדרך הנכונה היא שיתכופף כמי שמביט בתוך המים, ולא ישאר לעמוד על מכונו כמביט בשפיגע"ל, וכלומר, שעליו 'לצאת מעצמו', לתת עיניו וליבו ולהכניס עצמו להרגשת הזולת...

כז. כה אמר הרה"ק ה'חלקת יהושע' מביאלה זי"ע מהו 'חסיד' – היינו חסד עם יו"ד (כלומר תיבת 'חסד' ואות יו"ד) ללמדך שהעושה חסד עם יהודי (יו"ד באידיש) זהו חסיד.

באר הפרשה - פרשת משפטים

וכו', שורש המצוה, שרצה הא-ל להיות ברואיו מלומדים ומורגלים במדת החסד והרחמים כי היא מדה משובחת, ומתוך הכשר גופם במדות הטובות יהיו ראויים לקבלת הטובה כט' וכו', ואם לאו מצד שורש זה (כלומר, שלולא טעם זה), הלא הוא ב"ה יספיק לעני די מחסורו וזולתו (שהקב"ה היה יכול לפרנס את העני בעצמו, ומדוע ציווה עלינו להלוותו), אלא שהיה מחסרו ב"ה הוא שנעשינו שלוחים לו לזכותנו. עכ"ל.

כח. פעם פנה מנהל גמ"ח אל הגה"צ רבי מאיר בראנדסדארפער זצוק"ל בעל ה'קנה בושם' ושאלתו בפיו, האם מחויב להאריך את זמן פירעון ההלוואות בעת שמבקשים הימנו אותם הלווים, שלכאורה אין זה בכלל מצות 'אם כסף תלוה את העני' והוא רוצה לקיים המצווה בהלוואות חדשות. ענהו רבי מאיר - 'די ערשטע זאך איז די הארץ' (הדבר הראשון הוא הלב), כלומר אל תפלפל כאן אם קיימת בזה מצוות הלוואה או לאו, אלא התעמק - שבדחיית זמן הפירעון החיית ממש את היהודי הלוה.

כט. וכך כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (אהבת חסד ח"ב פ"ה) וז"ל, כמה צריך האדם להתדבק במדת החסד, שהיא מועלת לעורר רחמי ה' וחסדיו על ישראל אפילו לאחר שכלה זכות אבות (ירושלמי סנהדרין נ). וכו'. ושם בהערה. והנה עתה, שמדת הדין גברה מאד על העולם, ואין שום עצה להנצל מידי צרות המתחדשות מידי יום ויום, מה מאד יש להתחזק במדת החסד כדי שעי"ז תתעורר מדת החסד העליונה וכו'.

עוד כתב שם וז"ל. ומן התימה על האנשים שמחפשין סגולות, שילדו להם בנים, ומוציאין על הסגולות כמה וכמה רובלי כסף, ויש שמוציאין למאות ולאלפים כל אחד לפי עשרו. יותר טוב שיעשו סגולה הנמצא בחז"ל, היינו, שיתעסקו תמיד במדת הצדקה, לעזר לעניים במה שיוכלו, להיות מן המעשים, שהוא גדול מן העושה [הן בענין פרנסת חיותם, וגם לגדל את בניהם ולהכניסם לתלמוד תורה, שבעבור זה יזכו לבנים בעלי תורה, וכמו שנתבאר], או שיעשו גמ"ח קבוע [מממונם, או שיזרזו אחרים שיסייעו בענין זה], ויתעסקו בו תמיד, ובזכות זה יתנהג השם יתברך עמם ג"כ במדת צדקה וחסד, וימלא רצונם בזה וכו', וכן עשו הרבה אנשים בזמננו, והצליחו בזה וכו'. והמשכיל יתן כל זה אל לבו, וכל המרחם על הבריות - מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא:). וידוע מה שאמרו חז"ל (שוח"ט סה), שהגומל חסד תפלתו נשמעת.

מעשה נורא הובא ב'עמוד החסד' (לקט אמרים מהגה"ק החפץ חיים) וז"ל. איש אחד שהיו לו בנים ומתו כולן ר"ל בא לפני חכם שיתן לו עצה וסגולה לענין זה, השיב לו החכם איני יודע סגולות, אך עצתי שתעשה גמ"ח קבוע בעיר אולי יתן ה' שבזכות מדת החסד שתתנהג עם אנשים יתחסד השי"ת עמך ויתן לך בנים. האיש שמע לעצתו, ועסק הרבה בענין זה, עד שעשה גמ"ח קבוע בעיר והוא קבל על עצמו את המצוה להתעסק בענין זה להלות על משכונות, ועשה פנקס עם תקנות לענין זה כנהוג. בתוך התקנות היה כתוב שפעם אחת לשלוש שנים בפרשת 'אם כסף תלוה' (משפטים) יתאספו הכל ויעשו סעודה שיהא חיזוק למצוה זו. ויהי בכלות ג' השנים נולד לו בן, ומן השמים הראוהו אות שהוא בזכות המצווה - שאירע יום שמיני יום המילה באותו יום שכבר נקבע זמן רב קודם לכן ליום אסיפת הקהל לצורך הגמ"ח.

האיש הנ"ל עסק הרבה במצווה זו כמה וכמה שנים, ובמשך השנים הללו נולדו לו עוד כמה בנים. אך ברבות הימים שכח טובותיו של הקב"ה ובא לפני החכם ובקש ממנו היות שהוא מוטרד מאד והגמ"ח נתגדל, גם יש אנשים מפקפקין עליו, ע"כ בקשתו שימנו 'נאמן' אחד שיעסוק בגמ"ח, והחכם מיאן בזה באמרו שבוודאי אחר לא ינהל הגמ"ח בטוב כאשר הוא מנהל אותו. אך הוסיף והרבה להפציר בחכם שיעשה בקשתו עד שכעבור כמה שנים הוכרח להסכים לדבריו, ועשה קלפי מחדש ונבחר 'נאמן' אחר תחתיו לעסוק במצוה זו. והנה, מעשה זה היה בתחילת הלילה, ויהי ממחרת בא אצל החכם ויספר לו שקרה דבר נורא בזה הלילה בסופו, שנחנק לו ילד קטן אחד, ותלה שבעבור עזיבתו את הגמ"ח אירע לו, ומיד חזר והשיב לידו את הנהלת הגמ"ח... הנך רואה בעליל שבזכות החסד נולדו לו בנים, וכאשר נסתלקה מדת החסד התחילה מדת הדין תיכף להתגבר עליו, נמצא עד עתה שהוא מחזיק את הגמ"ח ועתה ראה שהגמ"ח החזיק אותו ואת בניו, ע"כ יראה האדם להחזיק במצווה זו ולא להרפות ממנה. (אחר פטירת רבנו החפץ חיים ניתן הדבר לפרסם בשם הגר"מ רבינוביץ זצ"ל מחבר ספר 'אפיקי ים' שהמעשה הנ"ל קרה בראדון, והחכם הנזכר הוא רבינו הח"ח בעצמו).

ל. ידוע מה שאמרו חז"ל (ויק"ר לד ח) 'יותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב'. ולפי"ז כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (שו"ת חיים שאל סי' עד אות ב) כי הגם שנאמר (משלי טו כז) 'שונא מתנות יחיה', מכל מקום אין

שדיבר הכתוב בהווה, לפי שהם תשושי כח ומצוי לענותם^{לב}.

נוראות כתב ה'אבן עזרא', בהוסיפו לדקדק על המשך הכתוב (שם כב-כג) 'אם ענה תענה אותו, כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו, וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים', ולכאורה צ"ב דפתח בלשון יחיד 'אם ענה תענה' וסיים בקללה על הרבים - 'אתכם'. אלא מבאר ה'אבן עזרא', 'כי כל רואה אדם שהוא מענה יתום ואלמנה ולא יעזרם, גם הוא יחשב מענה... אם אחד יענה ואין עזר, העונש על כולם', כי מי שבידו למחות ביד המצער ולא מחה^{לד}, או שהיה בידו לבוא לעזרתם ולא עשה כן, אף זה נתפס בעונש המר והנמהר כאילו הוא עצמו עינה אותם, שהקפיד הקב"ה ביותר על צער האלמנה והיתומים^{לד}.

איתא בגמרא (יבמות סג.) 'המלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר (ישעיה נח ט) אז תקרא וה' יענה תשווע ויאמר הנני', וביאר הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שדברי הגמ' במעלת מלוה סלע לעני בשעת דחקו הכוונה בשעת דחקו של המלווה, שאף הוא זקוק ונצרך למעות ובכל זאת מחסר משלו בכדי לעמוד לימין העני, בזה הנו מעורר ע"ע רחמים גדולים ומובטח הוא שיתקבלו תפילותיו ואז תקרא וה' יענה. ולפי זה יתפרש לשון הכתוב 'אם כסף תלוה את עמי את העני עמך', שאם 'העני עמך' - שאף אתה עני אעפ"כ אם כסף תלווה, וכדאי היא מצווה זו שירחמו עליו מן השמיים^{לא}.

לא תענון - הזהירות שלא לענות נפש מישראל

בפרשתן (כב כא), 'כל אלמנה ויתום לא תענון'. וברש"י 'הוא הדין לכל אדם (הזהרנו שלא לענותו) אלא

מקום לחשש זה בנתינת צדקה, ושפיר יכול העני לקבל, כי מאחר ש'הרווח' של הנותן גדול משל המקבל, נמצא שאין כאן 'מתנה', אלא אדרבה הנותן הוא המקבל...

ובזה פירש הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (אדרת אליהו שופטים ד"ה צדק) בלשון הכתוב (דברים טו י) 'נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך', שבא הכתוב להזהיר על נתינת הצדקה, והמשיך לומר לא ירע לבבך בתתך לו, כי תאמר בלבבך כיצד אתן לו והרי שונא מתנות יחיה ונמצא שאני גורם הפסד לעני, לזה אמר הכתוב כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך, ואם כן אינך נותן 'מתנה' אלא אתה לוקח הרבה יותר ממה שאתה נותן.

וכה היה מעשה כפי שסיפר בעל המעשה הרב ר' שמואל לוי שליט"א מעיה"ק צפת, אשר זוכה לשקוד על התורה במשך כל היום כולו, והיתה זקנתו הישישה שזכתה לשיבה טובה בבריאות הגוף והנפש 'מחזיקה' אותו בסך 2,500 שקל מדי חודש בחדשו למען יוכל להגות בתורה כאוות נפשו, והנה לפני כחודשים ימים, בער"ש פר' חיי שרה, אמרה לבנה (אביו של בעל המעשה) שרואה כי כבר אין ביכולתה להמשיך להעניק לו, ומפחדת שמא תיקלע לחובות, על כן מהיום ואילך 'סליקא לה פרשת תרומה'... בנה ניסה להפציר בה שתמשיך כשהוא מכביר במילים אודות גודל הזכות בסיוע ל'בן תורה', אך היא עמדה על שלה. בו ביום, זמן קצר קודם הדלקת הנרות נפלה בביתה, מיד הובילו אותה לבית החולים שם גילו הרופאים כי יש לה שטף דם פנימי (internal bleeding) ל"ע, ו'תמת שרה' בשב"ק לסדר 'ותמת שרה' כשהיא בת צ"ב שנים. באותה שעה אמרו, כי עד עתה היה נראה שהסתבא 'מחזיקה' את הנכד, ונתברר כי אדרבה הנכד הוא ש'החזיק' את הסבתא, ומיד כשהפסיקה להעניק לו פסק מקור חיותה... לא. והיה אומר הרה"ק הבית ישראל זי"ע, שאין הדברים אמורים רק בהלוואת מעות כשהוא עצמו נזקק להם, אלא כך הוא גם בענייני רוחניות, שמי שבעצמו צריך 'ישועה' במצבו הרוחני, ומ"מ עומד לעזור לאחרים ולרוממם שאף הוא בכלל 'מלוה לעני בשעת דחקו'.

ועל דרך זה ייאמר עוד, כי מי שרוחו נשברה מכל מיני צרות העוברות עליו, ומכל מקום מתגבר על עצמו להאיר פנים לחבריו ולעודדם במילין טבין, והוא מחזק אחרים בשעת דחקו, הרי עליו הכתוב אומר 'אז תקרא וה' יענה תשווע ויאמר הנני'.

לב. והרבה יש להתבונן בדבר עד כמה צריך להיזהר שלא לענות ולצער שום נפש מישראל, כי מלבד עצם האיסור בדבר, הרי פעמים הרבה שאותו נפגע הוא 'תשוש כח' מסיבות שונות ומשונות, ונמצא שזה פגע בו עבר גם על איסור חמור זה של 'כל אלמנה ויתום לא תענון', ואפילו אם הנפגע יש לו הורים בריאים ושלמיים לאורך ימים ושנים... ומאחר שלעולם אי אפשר לדעת מה מתחולל בלבו של השני ומה מצבו אם כן תמיד עומד לפנינו ספיקא דאורייתא...

באר הפרשה - פרשת משפטים

הוסיף הגר"א זי"ע (הובא בליקוטי בתר ליקוטי משנת תש"כ) על הפסוק (כב כב) 'אם ענה תענה אותו' אפילו אם תעשה זאת 'לשם שמים' כדי שהלה 'צעק יצעק אלי', גם זה נחשב לחטא ו'שמוע אשמע צעקתו' להענישך. וראיה לדבר מפנינה (שמואל א' ו) שהייתה מצערת את צרתה חנה על שלא זכתה לבנים, והתכוונה לשם שמים (ב"ב טו.), והקניטה אותה לעורר את לבה שתתפלל אל הקב"ה בדמעות שלישי שתזכה בפרי בטן, ומ"מ נענשה פנינה כמו שנאמר (שם ב ה) 'עד עקרה ילדה שבעה רבת בנים אומללה', שנפטרו צאצאיה על פניה ל"ע"ו.

ואדרבה, רצון הבורא ית' שיהא האדם וותרן¹² בממונו, ויקיים בנפשו 'מה הוא רחום וחנון אף אתה

עוד בפרשתן בענין הזהירות בכבודו של כל איש ישראל שלא להבלימו, שהרי הזהיר הכתוב (כב כד) את המלוה שאם אין ביד הלווה לפרוע חובו 'לא תהיה לו בנושה', ופירש רש"י 'לא תתבענו בחוקה, אם אתה יודע שאין לו אל תהי דומה עליו כאילו הלוינו אלא כאילו לא הלוינו, בלומר לא תבלימהו' לה. כאן למדנו להזהר בכבודו של כל אחד ואחד, ושלא תאמר - אה, פלוני שנהג עמי לא כדין ושלא כראוי מותר (ואף מצווה) להבלימו ולביישו, כי גם אם לווה זה שלא כדין נהג עמך, שהרי בדין מחויב הוא לפרוע את חובו, והוא בכלל 'לוה רשע ולא ישר', מכל מקום לא הותר דמו להבלימו ולביישו, אם כן אין איש מישראל שהותר דמו להישפך.

לג. בפרשתן (כב ל), 'לכלב תשליכון אותו', וברש"י ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנאמר (לעיל יא ז) 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו' אמר הקב"ה תנו לו שכרו. לאידך מצינו בדעת זקנים מבעלי התוס' שפירשו שכיון שהכלב הוא שומר הצאן [ונובח להרחיק הזאבים] לכן מכירים לו טובה ומשליכים לפניו הנבילות, הקשה כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין זי"ע, שלכאורה ב' טעמים אלו סותרים זה את זה, האם הכלבים זוכים לשכר על הנביחה או על שתיתקם מלנבוח, ותיריך דאכן זוהי גדלות וחשיבות - לדעת מתי לנבוח ומתי לא לנבוח, ועל כגון דא זוכים לשכר מיוחד (פרנסה לדורות עולם).

לד. סיפר ה'חפץ חיים' זי"ע, שבנעוריו התגוררה בשכונתו אלמנה עם עולליה הרכים בדירה שהייתה שייכת לעשיר אחד, לגודל עניותה לא היה בידה לשלם לו שכר הדירה, כעבור כמה חודשים החל המשכיר לדחוק בה שתשלם את חובה, אך עם כל מאמציה לא היה בידה לשלם מאומה, המשכיר איים עליה שיגרשם מהבית אם לא תשלם לו, וכל תחנוניה שירחם עליה ועל יתומיה לא הועילו מאומה. ביום מן הימים בא העשיר והסיר את קורת הגג מעל הבית, ולגודל הכפור נאלצה האלמנה לצאת ולחפש לעצמה מקום אחר לגור שם, כל העיר רעשה על דבר המעשה הנלוז, אבל בעה"ב בשלום... הנה בטוח הייתי (אמר הח"ח) שעל 'אכזריות' כזאת לא ינקה העשיר מן ה'דין והעונש' בעולם הזה, שהרי התורה אמרה 'וחרה אפי'. עברו כמה שנים ולא קרה דבר, אך עדיין שמרתי הדברים בליבי, ואכן לאחר כעשר שנים נשכו כלב שוטה, והחל האיש לנבוח ככלב, ולא ארכה מחלתו עד שהלך לעולמו (אהבת חסד, עמוד החדש אות לג).

ומכאן, שאף הצודק בדינו יזהר להיות צודק במעשיו, שיהיו מעשיו צודקים ומקובלים כלפי שמיא, שהרי אלמנה זו מחויבת הייתה בתשלומי שכר הדירה מצד דין תורה, אלא שלא כך היא דרכה של תורה... והמבין יבין כי אין הדברים אמורים דווקא במי שצודק כלפי אלמנה, אלא גם במי שצודק בטענותיו על חברו שפגע בו או הזיק לו... לה. מאמר נורא אמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בלשון הכתוב (תהילים כב ז) 'ואנכי תולעת ולא איש', פירוש, נקל היה עלי לאכול תולעת מאשר 'לאכול' איש... והגם שפשיטא שאיסור אכילת תולעים חמור הוא ביותר אך 'אכילת' אדם חמור שבעתיים...

לו. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (צדקת הצדיק אות קעה) 'צריך להיזהר מלגרום צער לשום בריה אפילו לצורך מצוה וכו', ועל זה נענשים גם כשהוא לצורך מצוה, והוכיח זאת מהא דאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבה פכ"ד) שאבן שבה סקלו מי שהיה מחויב על פי בית דין למות בסקילה, וכן העץ שנתלה עליו - עתידים ליתן את הדין. ומבאר כי מהאי טעמא היו הסנהדרין מתענים ביום שהרגו את הנפש (כדאיתא בסנהדרין סג.) כדי לכפר על נפשותיהם, ואע"פ שמצוה יש לב"ד לדון ולהרוג מי שמחויב בדבר, אך סוף סוף ציערו נפש מישראל... ידוע ביאורו של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, כי כמו המכניס ידיו לתוך להבות האש - אפילו באונס גמור, מ"מ לא יועיל לו טענת אונס, וידיו נכווים ונשרפים (ואף אם היה הדבר 'לשם שמים' לא יועיל לו מאומה), כך נמי לענייננו - כל צערו של יהודי 'אש' הוא, ואף אם הוא באונס, וגם כשמתכוון 'לשם שמים', הרי הינו מתעסק באש בוערת.

זכה אמר הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע (דברי אמת פר' תרומה) בגדולת יום ראש חודש אדר, במאמרם (ביצה טו:) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו, יטע בהן אדר', כי 'נכסיו' - הנשארים כקנין בידי האדם לנצח, הם מעשיו הטובים, (ראילו 'כסף וזהב' אינם נכסים נצחיים שהרי 'לא במותו יקח הכל, לא ירד אחריו כבודו' - תהלים מט יח), ובפרט ה'תפילות' שהם מדברים העומדים ברומו של עולם (ברכות ו: וברש"י ד"ה דברים), ולא עוד אלא שעיקר התפילה בלחש היא לכן נקרא 'נכסים' מלשון כיסוי והצנע, וזהו אמרם 'הרוצה שיתקיימו' ויתקבלו לרצון 'נכסיו' - אלו תפילותיו, 'יטע בהן אדר', פירוש יתפלל על זה בראש חודש אדר, או יפלה ה' את תפילתו, שנאמר אדיר במרום - זה התפילה העומדת ברומו של עולם, ה' - נעשה כולו 'רחמים', יתקבלו בקשותיו ויתמלאו משאלותיו.

רחום וחנון' (שבת קלג:)) לרחם על כל יהודי באשר הוא, לשום עיניו וליבו להיות מיצר בצרתם של ישראל. ואף כששורת הדין עמו יכנס לפנים משורת הדין^{לח}. ויותר על הממון המגיע לו, בכדי שלא להקניט ולצער את חברו והמקום ימלא חסרונו.

משנכנס אדר - עת רצון היום לנו

הנה ימים באים, ימי חודש אדר, ומצינו בספה"ק גדולות ונצורות אודות מעלת הימים הבאים עלינו לטובה שהם עת רצון נפלאה ובהם נשמעים התפילות בשמי מרום ומתקבלים ביותר. וכמו שאמר הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע (הובא ב'צמח צדיק' אדר ד"ה משנכנס) כי 'אדר' ר"ת ר'עוא ד'רעון א'שתכת, היינו שכל החודש כולו הינו עת רצון לפעול בו דבר ישועה ורחמים.

לז. המוותר לחברו ומסיר מעליו כל טינה שבלב, ואף מסייע לו בעת צרתו, שכרו הרבה מאוד. וגם זאת מצינו בפרשתן (כג ה) 'כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו... עזוב תעזוב עמו' ובתרגום 'משפך תשפוק מ'ה דבלפך עלוהי ותפרכ עמה', היינו ש'עזוב תעזוב' כל טינה שיש בליבך על 'שונאך' זה ותעמוד לעזרו. ומבאר בספר הקדמון 'ברית מנוחה' שהכוונה היא, אם משבק - תעזוב ותסיר כל אשר יש לך בלבך על חברך, אזי תשבוך - תיעזב אף אתה מכל הצרות הבאות עליך, כי הקב"ה עזוב מעמך את כל חטאיך ותישאר נקי מכל רבב.

וזה לשונו הזהב של ה'פלא יועץ' (ערך וותרנות) ולפעמים שמדת הוותרנות תחיה בעליה ותצילהו מצרה וצוקה, מה טוב חלקה, לא ידע אנוש ערכה.

וכך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה וכי יריבון) לבאר מה שנאמר בפרשתן (כא יח-ט) 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף וגו', ורפא ירפא, ולכאורה צ"ב לשם מה נכתב בתורה 'וכי יריבון', הרי היה די באומרו 'כי יכה איש את רעהו', ומבאר החתם סופר, שהנה נאמר (ישעיה נז ט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו, ונרמז בזה כי מי שנוהג בשלום לרחוק ולקרוב... אינו צריך להגיע לרופאים, אלא אמר ה' ורפאתיו, אבל מי שאין לו שלום מכל עבריו והוא בעל מריבה בו לא כתיב אמר ה' ורפאתיו אלא 'ורפוא ירפא', וכדרשת חז"ל (ב"ק פה.) מכאן שניתנה רשות לרפוא לרפאות... וכבר כתב ב'בעל הטורים' על הפסוק (טו כו) 'כי אני ה' רופאך' וז"ל, רופאך, הפ"א רפויה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי, ושבידי אדם בא בקושי ועל כן 'ורפא' בפרשת משפטים דגוש.

הגה"ק רבי חיים פלאגי זי"ע כתב (רפואה וחיים פי"ב אות עד) 'כשיש חולה בתוך ביתו יעשה ותרנות אפילו עם עופות השמים, ובדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים'. והוסיפו לרמז בדבריו באופן נפלא, כי פעמים חושב האדם וכי לפלוני אוותר, והרי הוא 'בהמה בתבנית אדם'... לזה כתב לוותר אפילו לעופות השמים, ר"ל, למי שמבלבל אותך ומטריד אותך ממש כציפור המרקדת על הראש... ובאופן כזה, בדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים...

לח. ולהדיא אמרו חז"ל (ב"מ ל:) 'אמר רבי יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין'...

וכבר מצינו באחד מגדולי הדורות שהזהיר את בניו בצוואתו, שאם ביום מן הימים יעמוד אחד מבניו בדין תורה ויזכה במשפט, והשני ישמור לו טינה בלב, הרי הוא גוזר עליו שיחדל מאמירת הקדיש לעילוי נשמתו. ורבות יש להתבונן בדבר, שהרי ה'קדיש' טובה עצומה היא עבור הנשמה בגנזי מרומים, והנשמה מצפה מאד שיגמלו עמה חסד זה שתעלה עי"ז מעולם לעולם, ואעפ"כ היה שווה בעיניו לוותר על כל זאת בכדי שבניו ינהגו לפנים משורת הדין ולא יצערו אף יהודי.

באר הפרשה - פרשת משפטים

טוב ומה נעים לעשות חבורה אחת על הדבר הזה מיראי ה' ומחושבי שמו להתענות ביום ערב ר"ח אדר וללמוד בו ביום כל התהילים כולו וכו', עכ"ל ה'תהילה לדוד'. (ואם כי בימינו נחלשו הדורות, ואין התעניות שוות לכל נפש, אך אמירת כל ספר התהילים הרי שייך לכל אחד ואחד).

יה"ר שנזכה בקרוב לכל מיני ברכה וישועה, והסירותי מחלה מקרבך, ובירך את לחמך ואת מימך, שפע רב, ובקרוב 'נצא לחפשי' מעול הגליות בבוא גואל צדק בב"א.

כתב בפירוש 'תהילה לדוד' על תהילים (נדפס בליוורנו שנת תרכ"ו, בהקדמה אות מז) וז"ל, אני הצעיר מצאתי בספר כתב יד וז"ל, וקבלתי מפה אל פה משני המאורות הגדולים, הרב מר קשישא כמוהר"ר אליהו הכהן ז"ל והרב המופלא כמוהר"ר חיים אבועלפיא ז"ל שהם קבלו מתלמידי מורינו רבי חיים ויטאל זי"ע להתענות ביום המשמרה של ר"ח אדר ולקרנות בו כל התהילים כולו, והוא סגולה נפלאה לנשמה, וקבלתי ע"ז ענינים נוראים, עכ"ל. וכיון שהדבר הזה הוא סגולה נפלאה, הגה מה

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת משפטים תשפ"ב

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א)

עם אבי ונשאר אצלו סכום כסף בדיוק כפי שווי החביות לא פחות ולא יותר, ומשפטי ה' אמת, לכן תפסוק ההלכה כמו שהיא. כי המשפט לאלקים הוא.

בספר "יחי ראובן" מביא בהקשר למאמר הנ"ל עובדא שהיה אצל ה"חזון איש", הגיע איליו פעם בחור חסידי ושאלה בפיו: הוא מצא שילינג – מטבע קטן בשווי חמישים פרוטות, ושאלתו האם זכה בו או שמת יחמיר בזה מכיון שיש אולי לחשוש שהמאבד לא התייאש עדיין כי יתכן שלא משמש בכיסו ולא ראה שנאבד לו, והרי זה יאוש שלא מדעת.

החזון איש פסק שמוותר לו לקחת את המטבע ואין שום מקום להחמיר בזה, משום שזה נכנס לגדר שכך רצה הקב"ה – שהכסף שלו יהיה אצלך. אמר הבחור לחזון איש: כי בעצם הם אלו דברי הבעש"ט הנ"ל. נענה החזון איש לעומתו ואמר: אסביר לכם מה אמר הבעש"ט, אתה הרי טוען שיתכן והבעלים לא בדקו בכיסים ולא התייאשו, אם כן, איך יכול להיות שהדין הוא שהמוצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו?

התשובה היא – המש"ח החזון איש – שגם אם באמת הוא לא משמש בכיסו, כך היה צריך להיות! הקב"ה רוצה שדווקא אותו אדם יחזיר לך כסף ולא שתקבלנו מן ההפקר. הלא אם המאבד ימשמש בכיסו ויתייאש יוצא שאתה לוקח מן ההפקר וההוא לא מחזיר לך שום דבר. – מה עשה הקב"ה? מסובב שאותו אדם לא ימשמש בכיסו ולא יתייאש, וכך יוצא שאתה לוקח ממנו והוא מחזיר לך, וזה סדר הגלגולים!

(יחי ראובן)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי (כא, א-ב) מפני מה פרשת משפטים פותחת בענין העבד העברי, הגנב שאין לו מה לשלם ונמכר לעבד? הלא ישנם ענינים שהם לכאורה תדירים יותר – הלוואה, גמ"ח שכן אדם פותח וכדומה. התירוץ הוא: אם לאדם יש שני בנים: האחד – פינער, ירא שמים, והשני, נעבאך, ירד מן הדרך, נהיה גנב. היכן מונח הראש של האב? בן הגנב. הוא כל הזמן חושב: איך מוציאים טותו מהבזך. הקב"ה הוא אבינו, ואם יהודי נהיה גנב – הדאגה הראשונה שלו יתברך היא: מה עושים עם בני, הגנב? איך מצילים אותו מרדת שחת?

(יחי ראובן)

והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם (כא, ו) כתב רש"י, "ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף, אמר ר' יוחנן בן זכאי און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע". יש להבין, שמחמת זה הטעם היה ראוי יותר שמיד ירצע באזנו כעונש על הגניבה, ומדוע רוצעים את האון על דבר הגניבה רק אחרי שאינו רוצה לצאת?

ויש לתרץ, שכיוון שצריך להשיג את הכסף כדי לשלם את הגניבה, ולצורך כך הרי נמכר, לא רצתה התורה להענישו פעמיים. אמנם, כעת שאומר שאינו רוצה לצאת, מתברר שכל המכירה כלל לא נחשבה לו כעונש, על כן, דוקא כעת רוצעים את אזנו כעונש על הגניבה.

(לקט אמרים למהרי"ל דיסקין)

אם המצא תמצא בידו הגנבה (כב, ג)

הרבי ר' בונם ז"ל אמר: בג' דברים בעבודת השם צריך ללמוד מגנב, א. גנב אינו עצל ובלילה וקור וגשם הולך לגנוב, ב. אם לא עלתה בידו בפעם הראשון לא יניח עד שיעשה הגניבה, ג. אף לגניבה קטנה לא ימנע את עצמו, כן בעבודה לא יתעצל ולא ייעף ואף למצוה קלה יזהר כגדולה:

ובספר עשר אורות [מערכה א אות כ] איתא בשם הרב הקדוש המגיד ממעזריטש ז"ל ג' דברים צריך ללמוד מתינוק, א. שהוא תמיד שמח, ב. שאינו יושב בטל, ג. שבוכה על כל דבר שמבקש, ומגנב צריך ללמוד ז' דברים, א. עבודתו בלילה, ב. אם לא השיג מבוקשו בלילה אחת יגמור בלילה שניה, ג. אהבה של הגנבים זה לזה, ד. מוסר נפשו גם על עבד דבר קטן להשיגו, ה. כל עבודתו אינו נחשב בעיניו כי בבוקר מוכר מה ששוה הרבה בעד פחות שבמטבעות, ו. מקבל כל מיני עינויים והוא באחד שאינו יודע, ז. אומנותו יפה לו לא יחליפנו בשום דבר: (פרדס יוסף)

בס' דברים ערבים בפ' משפטים אות י"ח כתב וז"ל: הרב הקדוש המגיד ממעזריטש ז"ע ביקש מרבו הבעש"ט הקדוש ז"ל שיאמר לו פירוש הזהרה הקדוש על ואלה המשפטים דא הוא רזא דגלגולא, פעם אחת אמר לו הבעש"ט שישע ליער אחד ויראה שם אילן אחד ומעיין תחתיו, ויתעכב שמה עד שיש יבא לביתו, ונסע שמה, וראה איש אחד בא עם סוס מזויין, והוא היה עיף ויגע, ואכל ושתה ונסע לדרכו, ושכח שם ארנקי שלו עם המעות, אחר כך בא שמה עוד איש אחד, והניח עצמו למוש, והוא מצא את הארנקי עם המעות, ולקחו והלך לדרשכו, אחר כך בא שמה עוד איש אחד עני ונכה רוח, והוא עיף ויגע, ואכל שמה פתו אשר היה לו, ושתה מן המעיין, והניח עצמו למוש ולישון, אז בא בחזרה האיש הראשון, ושאלו שאל מאיש העני היכן הוא הארנקי עם המעות אשר שכחתי כאן, והוא באמת לא ידע מאומה, ולא הבין מה שזה מדבר אליו, בקיצור, כי זה הראשון הכה את העני מכות רצח ופצעו, בטענה שיחזיר לו מעותיו, וכאשר הגיע שש נסע הרב הקדוש המגיד ז"ע לביתו, וסיפר לרבו הבעש"ט את אשר ראה, ואמר לו הבעש"ט ז"ע, כי האיש הראשון הזה, היה חייב בגלגול הראשון לאיש השני, כסך המסויים הזה שהיה עכשיו בהארנקי, ולא היה משלם לו, ובאו אז לדין לפני זה האיש השלישי, שהיה אז הרב והדיין בגלגול הראשון, ופסק דינו ופטרו מבלי שום חקירה ודרישה, לכן עתה על פי הגלגול שילם הראשון להשני את חובו, והדיין קיבל ענשו, וזהו שאמר הזהרה"ק על ואלה המשפטים דא רזא דגלגולא, עכ"ל.

ובס' מעשה אורג במשנה דפאה פרק ח' משנה ט', וכן דיין שדן דין אמת לאמתו, עליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' וכו' (ירמיה י"ז) כתב שם וז"ל ענין לאמתו הוא כי כמה פעמים יצא משפט מעוקל מדיני [התורה], כמו שאירע לאחד שהפקיד הון רב אצל אחד והלך לדרכו, וכשבא כבר מת הנפקד, ותבע מיורשיו, וטענו לא פקדנו אבא על זה, ופסקו להם שבועה ונפטרו, וכל העולם היו יודעין שזה איש נאמן וחסיד וירא שמים, וזה לא היה אמיד בכך, ושאלו למרן הריב"ש טוב על זה, האיך יצא משפט מעוקל מדיני התורה וכתוב (תהלים פ"ב) אלקים נצב בעדת אל, והשיב שזהו בהשגחת המושגח, שבגלגול העבר היה זה חייב לזה ולא פרע לו, וכעת החזיר לו לתקן נשמתו, והיה בהשגחה, לא החסיר ולא העדיף, וזהו דין אמת לאמתו, אף שנראה לך שהוא משפט מעוקל, תדון הדין לאמתו, ולא תחזור אחר הפשרות, וכיוצא בזה בענינים אלו, והמשכיל יבין לאישורו, עכ"ל.

(מקור מים חיים)

בספר "עבודת הגרשוני" מסופר שפעם בא איזה איש עשיר לעיר בארדיטשוב, והביא עמו כמות גדולה של חביות דבש בשביל למכרם, ולא הצליח בשום אופן למכור שם מהחביות. כיוון שכך ביקש מרעהו עשיר אחר שגר שם בבארדיטשוב שרוצה להשאיר אצלו את החביות להזדמנות אחרת ויהיה אצלו כפקדון. והעשיר השני אכן הסכים.

העשיר הסוחר נסע לביתו ושקע בעסקיו האחרים ונשכח ממנו עניין החביות שמונחות בבארדיטשוב. אחרי כמה וכמה שנים נזכר מהחביות, והחליט שהגיע הזמן לנסות למכרם שוב. כשהגיע לעיר נודע לו שהעשיר ההוא וגם אשתו כבר נסתלקו לבית עולמם, ניגש אל היתומים ואמר להם שהחביות הם שלו. אמרו לו היתומים: אכן מצאנו הרבה חביות בעיזובון אבינו אבל מי אומר שהם שלך? תבע אותם לדין תורה אצל הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב שהיה רב העיר. הרה"ק מבארדיטשוב הכירו כאיש דובר אמת אבל מאידך גיסא ההלכה במקרה זה הוא שאינו יכול להוציא את החביות מתחת ידי היתומים ולא ידע להשית עצה בנפשו מה יעשה במקרה זה. ונעמד להתפלל בבכיות שהקב"ה יורהו מה לעשות שניכרין דברי אמת שהם של העשיר, ולא רצה שיגרם לו עוול. ושמע ה' תפילתו ונתגלה איליו העשיר שנפטר ואמר לו: תנוח דעתך ותפסוק כפי די תורה ואל יצר לך כיוון שאביו של העשיר שהפקיד אצלי החביות עשה מסחר

והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני (כב, כו)

ועתה נחשוב נא: הרי ידוע כמה שפל רוח היה הגר"ח זצ"ל, וכמה היה ביתו וממונו הפקר לכל דורש, ואיך כל החולים והמצורעים מצאו שם את מנוחתם. וגם נוסף ונעשה ק"ו, שאם על הבנת התורה מסר הוא את נפשו והשליך אחרי גזיו את כל העוה"ז - בודאי לא ישקר ויגנוב בשביל כמה פרוטות...

הנה מקום איתנו לומר שאין לך "רוב" גדול מזה... רוב צדדי זכות להגר"ח שכל מעשיו כשרים והגונים - ורוב צדדי חובה להמשכיל...

אך האמת אינה כן, כי המשפט לאלקים הוא!!

וע"כ אף שבמשפטי הגויים באמת הולכים לפי השכל, כנ"ל - אך בתורה כתוב: "לא תטה משפט אביון בריבו" - אפילו אביון במצות!! ולפיכך: אם הגר"ח צודק לפי כללי ההלכה - יזכה בדיון, ואם לאו - לא!!

לא תטה משפט - אף לאחר פס"ד

דוגמא מאלפת לדבר נמצא במעשה שהיה עם הגאון ר' חיים לייב מסטאוויסק. ונתבונן נא, כי מלבד התפעלות הלב שיש במעשה שלפנינו - גם דקות והבנה עמוקה בפסוק יש בו, והחידוש יקר ונפלא, הבה נטה אוזן: הגאון ר' חיים לייב סטאוויסקר (כך היה נקרא בפי כל), היה מפורסם מאוד בזמנו בכוחו הגדול ב"הכרעת דין". בדרך כלל היו שני הצדדים יוצאים מרוצים מלפניו, כולם הרגישו שנעשה הצדק, וגם מי שהורשע בדיון יצא בלי תרעומת.

שמו של ר' חיים לייב יצא לתהילה בכל האזור, עד שאפילו הגויים שבאותו מחוז העדיפו לא אחת להתדיין בפניו - ולא ללכת לבית המשפט שלהם, באשר ראו כל גויי הארץ כי שם ה' נקרא עליו.

פעם אחת נזדמנו לפני ר' חיים לייב שני בעלי דינים שהיו הפכים ממש, מן הקצה אל הקצה... מחד גיסא - הגיע ראש הקהל דסטוויסק שהיה איש נכבד, וכנגדו - הרוקח של העיירה, שהיה משכיל מברלין אשר מימיו לא עלה עליו עול תורה או עול מצוות, והוא היה ה"מחלל שבת" היחיד בכל העיירה.

אבל הדין דין אמת הוא, והאמת במקרה זה היתה דוקא עם ה"מחלל שבת" - ולא עם ראש הקהל... ר' חיים פסק לטובת הרוקח, ותהום כל העיר, ופני ראש הקהל חפו.

אלא שכאן נפתח פרק נוסף בסכסוך הממוני שבין השניים, שכן "ראש הקהל" - נהיה ל"רשע הקהל", ולא הסכים לציית לדיון... "מה זאת אומרת?" - טען, - "הייתכן שיזכה הרב את המחלל שבת הלזה כנגדי? לא יקום ולא יהיה!"

עכ"פ, ראש הקהל סירב לציית לדיון, ולפיכך בא הרוקח שנית לפני ר' חיים לייב להוועץ עמו מה יעשה.

ר' חיים לייב יעץ לו לפנות לערכאות של נכרים, אולם לא כמשפטנו - משפטיהם, ושם הפכו את הקערה על פיה, זיכו את ראש הקהל - וחייבו את הרוקח...

הרוקח שב להוועץ בר' חיים לייב, והוא יעץ לו בלא היסוס לפנות לערכאה משפטית הגבוהה ביותר ברוסיה, אשר שכנה בפטרבורג הבירה, ולא זו בלבד, אלא שאף הודיע לרוקח שהוא בעצמו - ר' חיים לייב - יבוא להעיד ולטעון לטובתו בבית המשפט!!

אך דא עקא, הדברים התגלגלו באופן בלתי צפוי, וכאשר קיבל ר' חיים לייב את ההזמנה לעדות מבית המשפט - גילה שהתאריך המיועד הוא לא אחר מאשר יום חג השבועות - חג מתן תורה - בשעה עשר בבוקר!!

נקל לתאר איך נראה יום מתן תורה אצל ת"ח דוגמת ר' חיים לייב, ניתן אף להבין כמה קשה היה לעזוב את המשפחה ואת בני העיר ביום גדול זה, אבל כשם שגדולים הת"ח בלימודה של תורה - כך גדולים הם בקיומה, ובלא היסוס קם ר' חיים לייב ונסע לפטרבורג לחוג שם את חג מת"ת, בכדי שיוכל להעיד לטובת הרוקח בעיצומו של חג.

אף סדר יומו של הגר"ח בפטרבורג ומקום המצאו במשך החג - כמוכן נקבעו בהתאם ל"מטרה המקודשת": להעיד לטובת הרוקח אשר כאמור היה המחלל שבת היחיד בסטוויסק!!

כאשר חזר הגר"ח לסטוויסק לאחר החג, לא היו יכולים בני העיר להתגבר על פליאתם, והם שאלוהו: מה ראה הרב על ככה? האמנם עד כדי כך צריך להתמסר בשביל "שיג" שכזה?

ר' חיים לייב נעץ בהם את עיניו, וכה השיב ואמר: "הנה הפסוק אומר: לא תטה משפט אביון בריבו. ולכאורה, הלא כבר נאמר לעיל: לא תטה משפט, ומדוע הוכפל הציווי פעמיים? אלא מתרצים חז"ל במכילתא שפסוק זה מדבר באביון במצוות, שלא תאמר: הואיל ורשע הוא אטה את דינו, ת"ל לא תטה משפט אביון בריבו.

"והנה" - אומר ר' חיים לייב - "הרי זו אזהרה מפורשת שלא לשנות את הדין אפילו כי הוא מחמת רשעו של ה"אביון במצוות", ובודאי הדברים אומרים גם אם הוא אביון אמיתי ומזהיר..."

"עתה שוו בעצמכם, ותארו לכם מה היה אילו הייתי פוסק ההפך, שהצדק עם ראש הקהל, והרוקח היה מסרב לקיים את הפסק, והייתי מורה לראש

הגר"ח (א)

לכלב תשליכון אותו (כב, ל)

צריך טעם למה כתיב תשליכון ולא תשליכו? וי"ל שבא לרמז מ"ש בשיליהי שבת "אורח ארעא למישדי אומצא לכלבא (דרך העולם להשליך הבשר לכלב) וה"מ בדברא אבל במתא לא, דאתי למטרך בתרי". (אבל זה נכון לעשות רק במדבר, ולא בעיר, כי הכלב יסרך אחריו) ותנן בב"ב כ"ה א' "מרחיקין את הנבילות מן העיר נ' אמה", ולזה כתיב תשליכון דהיינו שתשליכו לו את הנבלה ברחוק נ' אמה מן העיר דלא ליתי למטרך בתרי".

(טעמא דקרא)

מדבר שקר תרחק (כג, ז)

ובחז"ל, שישנם מקרים מסויימים שהותר לשנות, כגון מפני השלום או כדאיתא בגמ' (ב"מ כג, ב) שבג' דברים משקרים אף ת"ח. עוד דוגמא לדבר סיפר הגר"ח קנייבסקי: אבא זצ"ל סיפר לי שבזמן המלחמה למי שלא היה דרכו היה זה סכנת נפשות והיו יורים בו פעם אחת הלכו שני בחורים לאחד היה דרכו ולשני לא, ולפתע ראו חייל. אמר זה שהיה לו דרכו לחברו שיעמוד ואילו הוא ירוץ. כשרץ החל הגוי לרדוף אחריו עד שתפסו וביקשו דרכו, והלה הראה שיש לו. כשנשאל מדוע רץ? השיב כי הוא חולה מעיים והרופא ציווה לרוץ בכל יום כשעתיים. שאלו הגוי: הרי ראית שרודף אני אחרך ומדוע לא עצרת? והשיבו: חשבת שגם אתה חולה מעיים...

(דרך שיחה)

ששת ימים תעשה מעשיך ובוים השביעי תשבת... ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו וגו' (כג, יב יג) יתכן עפ"י מה דאמרו רז"ל (שבת קיח, ב) "כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלים לו", וזה שאמר: ששת ימים תעשה מעשיך ובוים השביעי תשבות כו' ובכ"ז אל תסמוך ע"ז להקל במצות התורה, רק בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים ל"ת. וזה ע"ד צחות. (משך חכמה)

ויאמרו כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע: (כד, ז). כאן לא כתיב יחדיו, ובפרשת יתרו כתיב ויענו כל העם יחדיו ויאמרו וגו', ועוד, ששם כתוב "נעשה" ולא כתיב "ונשמע", וביאורו, דאי אפשר לכל אחד מישראל לקיים כל התרי"ג מצוות כי יש הרבה השייכים רק לכהן וכדומה, אך יש שני דרכים א. שכל ישראל ערבים זה לזה וכשיש אחדות הוי כאילו כל אחד ואחד קיים כל מצוות של חברו, ב. על ידי לימוד תורה דכל העוסק בעולה כאלו הקריב [מנחות ק"ג]. "ונשמע" היינו לימוד תורה, וביתרו דלא כתיב ונשמע על כן כתיב "יחדיו" כי יחדיו יהיו יכולים לקיים כל התורה, וכאן כתיב "ונשמע" דהיינו לימוד תורה, לא כתיב יחדיו דעל ידי לימוד ממילא כל אחד יכול לקיים התורה.

(פרדס יוסף)

מאוצרות המגידים

לא תטה משפט אביון בריבו (כ"ג, ו')

ובמכילתא (משפטים כ'): "רשע וכשר עומדין לפניך בדיון, שלא תאמר: הואיל ורשע הוא - אטה עליו את הדין, תלמוד לומר: לא תטה משפט אביון בריבו, אביון הוא במצוות".

וצ"ע, מה היתה הסלקא דעתה להטות דין הרשע? ולמשל אם בא ראובן הרשע, ואומר שמשעון הצדיק לא השיב לו את ההלואה שהלוה לו, כלום יש סברא לומר שנטה את דינו של ראובן בגלל שהוא מחלל שבת או לובש כלאים? אם הצדק עמו - מדוע שנחייבנו?

וע"כ צ"ל, שאין מדובר כאן בדיון שהוא מבורר ופשוט - אלא במקום ספק, ושם היתה ס"ד שבכלל שיקול הדעת נכניס גם את הנטיה להרשיע את זה שהוא רשע, ולומר שכנראה האמת היא עם הצדיק.

דהנה למשל יש דין ש"אחרי רבים להטות", ומדוע? - מפני שהסברא נוטה יותר לילך אחר הרוב. וא"כ י"ל גם ברשע וצדיק כעין זה, שיש לנו להוסיף לשיקול הדעת את הסברא שמתמא הצדיק לא משקר, ועפ"ז נטה את הדין מתוך סברא שכלית.

ונתאר לעצמינו למשל, שאדם כשר וצדיק כמו הגר"ח מבריסק זצ"ל, שכל ימיו עמל ויגע על דקות קיום ההלכה, וגם בדיני ממונות היה מדקדק בתכלית - בא לדיון תורה עם ראש המשכילים שבעיר בריסק... ר"ח אומר: הלויתי לך כסף ולא פרעתני, והמשכיל אומר: פרעתני.

א. החל לשוחח עם אביו על היום שאחרי... 'נדמה לי' החל לומר, 'כי מתקרב אני ליום המוות... לבטח תיערך לי הלוויה הגדולה, אך הנני מבקש בכל לשון של בקשה, כי בהלווייתי לא יספידני איש מלבד המגיד שיעור' של הישיבה הקטנה בה למדתי בשיעור ב'; לו חייב אני את מרבית ההתפתחות הרוחנית שלי...!

האב ששמע את הדברים, חש כי חבטה עזה הולמת בראשו. הוא החל להסות את דבריו בנו, באומרו כי כולם מתפללים כל העת שיצא מכך בריא ושלם, ובעזה"י כך יהיה....

הנער לא ניסה להתווכח, די היה להוריו בסבל שעברו עד היום, ומדוע יכביד על ליבם יתרה על העובר עליהם בעטיו, אך הוא חזר שוב על בקשתו, כי לו תיערך לו לווייה, בקשתו היחידה היא שרק אותו מגיד שיעור שהביא לצמיחתו הרוחנית, הוא אשר יישא עליו דברי הספד...

האב נפנה לאחוריו, את דמעותיו שנגרו מבלי עצר, ניגב מבלי יבחין בהם. בסתר ליבו לא הבין למה מתכוון בנו, והיאך אותו מגיד שיעור שלא היה זכור לו במיוחד - הביא לצמיחתו... אבל הוא הפנים את בקשתו היחידה של בנו.

כעבר ימים מספר כוחותיו של הנער לא עמדו לו, ובקושי יכול היה א. להוציא מילה מפיו. משראה את עיני הסובבים מלאי העצב, פנה עליהם ואמר בשארית כוחותיו: 'אל לכם לדאוג, עובר אני בשמחה לעולם שכולו טוב, וה' הגדול ירפא שברונכם, רק אל תשכחו לקיים משאלתי היחידה שרק אחד יספידני בהלווייה...'

יותר לא יכל להוסיף, וכעבור זמן קצר עצם את עיניו - לנצח, ואז נלקח לבית עולמו, כשמסביבו קוראים בני משפחתו בלהט קריאת שמע ווידי... כעבור זמן מה, בטרם החל מסע ההלוויה, הודיע האב כי עליו לקיים את בקשת בנו, ומצוה לקיים דברי המת, וכי בנו ביקש שרק אחד יהיה זה שיספיד אותו...

אחד הרבנים נתבקש להתקשר לאותו מגיד שיעור ולבקשו לקיים את בקשתו של א. ולהספידו. בתחילה חש אותו מגיד שיעור בסחרחורת שאימה להפילו. הוא זכר היטב את תלמידו אהובו, את קשיו, נסיונותיו, ולבסוף את הצלחתו הגדולה, ולא ידע ולו לרגע על דבר מחלתו הקשה, ובוודאי לא על סילוקו לשמי רום בעודו באיבו...

רק לאחר כמה דקות כשעיכל את הבשורה המרה והבקשה, הודיע נחרצות כי איננו יכול להספידו, ובודאי שלא לבד כשמנגד גלריה מכובדת של גדולים וחכמים נוכחת במקום. תחילה ניסה אותו מגיד שיעור לברר שמא התרחשה כאן טעות, שהרי לא זכר דבר מיוחד שאירע עמו ועם א. ולא הבין כיצד נקלע דווקא הוא לסיטואציה זו.

התשובה לשאלתו זו לא איחרה לבא; עוד בטרם צאת מסע הלווייה משהגיע אותו המגיד שיעור לבית תלמידו לשעבר, ניגש אליו אבי הנער ובידו פתק מקופל ומקומט, הוא תחב זאת בידי, ובקול חנוק מדמעות הוסיף ואמר: 'כשביקשני בני שאתם לבדכם תספידו אותו בהלווייתו, הוא אף ביקש שאקח מארנקו בכיס הפנימי פתק מקומט זה, ולא אפתחהו, אלא אביא אותו אליכם, כשהוא אומר - כי את כל חייו הרוחניים חייב הוא לכם ולפתק המקומט החבוי בארנקו... הנה לכם הפתק, ועשו בו כטוב בעיניכם.'

בתחילה לא הבין המגיד שיעור במה המדובר, אך משפתח את הפתק וקרא את תוכנו, עלה חיוך בקצה פיו. הוא נזכר בערגה באותו מעשה, שאירע שנים מספר קודם לכן. ומעשה שהיה כך היה:

היה זה באחד השנים, ובשיעורו צצה בעיה חברתית קשה; בני השיעור לא הסתדרו ביניהם, ואווירה מתוחה שררה בין כולם. עובדה זו אף השפיעה על רמתם הלימודית, והשקידה שאופפת בדרך כלל בחורי חמד בני גילם, נעדרה מהם.

לאחר לבטים רבים, החליט המגיד שיעור לקום ולעשות מעשה. הוא הכין בביתו פתקים רבים, כשבכל פתק רשומים שמותיהם של כל בני השיעור ולצידו שורה ריקה. הוא פנה לבני השיעור ודיבר עמם בהרחבה אודות העניין שלכל בחור ובחור ישנם מעלות רבות, חלקם חבויות, חלקם לא מגיעות לידי מיצוי מלא, וחלקם פשוט לא מבחינם בהם. אבקשם, כל אחד בגפו, בהיותו מכונס עם עצמו, לחשוב על מעלותיו של חבריו, וכל אחד ירשום לצד שם כל בחור מבני השיעור שתי מעלות מיוחדות שהוא רואה דווקא בו.

כעבור ימים מספר מילאו הבחורים בצנעא אחר בקשת רבם, והשיבו לא את הפתקים מלאים במעלותיהם של הבחורים כולם. המגיד שיעור ישב והכין לכל בחור את שלל המעלות שנכתבו אודותיו על ידי חבריו לספסל הלימודים. הוא נתן לכל בחור פתק ובו רשימת מעלות באומרו: 'דע לך! אם אחרים חושבים שאלו הן מעלותיך, ודאי שהן קיימות בך, אם תדע לנצלם כראוי, אתה עתיד לצמוח ולהיות לגדול בישראל!'

והנה זה פלא, כעבור זמן קצר האווירה החברתית שנסקה רבות, אף רמתם הלימודית

הקהל ללכת לערכאות וכו', כאותו המעשה שהיה כאן - רק בהיפוך, והייתי טורח נסוע בחג לפטבורג כמו שעשיתי עתה, כלום גם אז הייתם תמהים על מעשי? - ודאי שלא!

'כי מלבד הפסק והכרעת הדין - צריך גם להעמיד את הדת על תילה, ולהציל את הנעשק מיד עושקו, שכן זוהי העמדת האמת על מכונה לכבוד משפט התורה!! הרי הדין מחייב לדרוש את קיומו, כי בדרישת הצדיק יש שני חלקים: החלק הראשון - להוציא את הצדק לאור כראוי, והחלק השני - לדרוש את יישומו וביצועו הלכה למעשה!!

'ומעתה, אם כך הייתי נוהג כאילו היה מוכרע הדין לטובת ראש הקהל, הרי שאם לא אנהג כך כעת כאשר הדין הוכרע להפך - הריני עובר על הלאו המפורש של לא תטה משפט אבינך בריבו!!

'כי אם התיחסותי אל הדין לאחר שנפסק שונה מאחד לשני בגלל שהוא רשע - הרי זו הטיית תוצאת הדין, שהיא חלק בלתי נפרד מפסק הדין עצמו!! והרי זה כאלו פסקתי לטובת ראש הקהל והייתי את הדין!!' - כך סיים ר' חיים לייב את דבריו ואת חידושו הנוקב.

הנה למדנו מכאן תורה ויראה גם יחד, רק שעתה נסיים מעין הפתיחה, ונאמר שלפניי יתכן ליישב בדרך נוספת את אשר הקשינו בתחילה: היאך סלקא דעתך להטות את הדין בגלל רשעו של הרשע?

ומעתה י"ל, שהפסוק בא לחדש לנו שאף לאחר פסק הדין - אסור לנו להמנע מלסייע ביד הרשע אם זכה בדין, ממש כשם שהיינו מסייעים לחבירו הצדיק אילו זכה הוא!!

והיינו שבדרך הטבע יש חשש שלא נהיה חמים ובערים כ"כ למען הרשע, ולא נעזור לו להגן על זכותו, ולכך הוצרך הפסוק להזהירנו ע"ז, שלא נטה משפט הרשע אף לאחר הדין!!

כי אם ננהג כך - הרי זה כאילו נתננו יחס שונה לרשע בעצם הדין, ויש בכך גריעות מידת האמת ודרישתה!!

וע"כ גם אם במקרה אחר לא היינו מתרגשים כ"כ מסבלו של הרשע, ולא היינו רצים לעזור לו ולסייעו - אעפ"כ כאן, לאחר שיצא זכאי - נרוץ לעזור לו!! כי בכך אנו מעמידים משפט אמת לאמתו!! והדברים שמחים ומאירים.

(לב שלום)

"והגישו אדניו... אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם" (כא, ו). פירש רשב"ם: "לעין כל רצע אזנו לסימן עבדות".

"אמר רבן יוחנן בן זכאי: און ששמעה על הר סיני 'כי לי בני ישראל עבדים' (ויקרא כה) והלך וקנה אדון לעצמו - תרצע... מה נשתנו דלת ומזוזה מכל כלים שבבית? אמר הקב"ה: דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות, ואמרתי 'כי לי בני ישראל עבדים'... - ירצע לפניהם" (רש"י שם).

"אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס" (כו, א).

"כיצד מאיימין את העדים? על עדי נפשות - היו מכניסין אותן ומאיימין עליהם... לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לז ע"א במשנה). פירש"י: "חשוב אני כעולם מלא, לא אטרד את עצמי מן הועלם בעבירה אחת, וימשוך ממנה".

מסכת חייו הקצרים של הבה"ח א.ש. מטובי הלומדים באחת הישיבות הנודעות, יכולה ללמד אותנו לקח רב משמעות, אף שסופו היה מר כשנקטף באיבו לגינתו של הישוב ממעל, בהותירו אחריו משפחה אבלה ודוויה. נדמה הוא, כי ניתן ואף ראוי ללמוד ממנו לקח, מהי מעלת הראיה וההתבוננות במעלותיו של הזולת בכלל, ובפרט מהו כוחו של עידוד.

היה זה לפני זמן לא רב, אחר שהבחור א. חש בכאבים עזים בצווארו, הבדיקות השונות לא העלו דבר, ולבסוף נתבקש לערוך סדרת בדיקות מקיפות יותר.

משהגיעו תוצאות הבדיקות, הם הוכיחו את הנורא מכל, ובגופו של א. נתגלתה המחלה הקשה והאיומה. וחיש מהר הוא אושפז כדי לקבל טיפול כימותרפי בניסיון למגר את המחלה. הוריו שאך לפני שנים מועטות ליווהו בהתרגשות על מזוודותיו לעבר הישיבה הגדולה המעולה, כשדמעת גיל בצבצה בזוית עיניהם, קבלו עתה בחטף את הבשורה הקשה, והתפללו וקיוו כי בנם ייצא מכך בעוזה"ת.

כעבור זמן לא רב, הודיעו הרופאים בצער להורי הנער כי גופו החלוש לא יוכל לשרוד עוד זמן רב את הטיפולים הקשים והמרים, ואפסו סיכוייו למול אימת המחלה, וכי ימי ספורים.

הנער, הבין אף הוא את רוע מצבו, ובגדלות נפש החל לשוחח עם הסובבים אותו על היום שאחרי... היאך מתכוננים אליו בבא היום... באחד מאותם רגעים פנה הנער לאביו שהיה עמו לבדו בחדר, וביקשו לשוחח עמו ולבקש ממנו דבר מה...

האב, נבוכ מעט, התקרב לבנו, חיבקו בחום, ושאל לבקשתו...

"הייתי רחוק מלהיות חלמאי... אבל הגאון השכיל להוביל אותי בהומור הדק והאופייני שלו, אל הרובד העמוק ביותר בנפש ה'חיה' שלי: ה"נכבדות" העצמית.

עבד או אדון

נחזור לפרשתנו. לא פלא, איפוא שהגיעו רבותינו למסקנה, כשסיכמו בקצרה את דינו של עבד עברי: "כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו" (קידושין כ ע"א). כלל האומר כולו נכבדות.

משמעות דבריהם היא, שלא זו בלבד שתנאי העבד משתווים לאלו של האדון, גם אם אלו משופרים ביותר כדרשת חז"ל עה"פ "כי טוב לו עמך" (דברים טו, טז) - "שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי תבן" (קידושין, שם), אלא שיתר על כך, פעמים שתנאי העבד עדיפים על אלו של אדונו, עד שלעומד מן הצד ייראה שהעבד הוא האדון, ואילו האדון הוא עבדו.

וכל כך למה? ביארו התוספות (שם) בשם הירושלמי: לפעמים יכול לקרות שאין לאדון אלא כר אחד בלבד, ומעתה תתעורר בעיה מי יזכה לשכב על כר יחיד זה? - אם האדון ישכב על הכר, נמצא מבטל את הציווי שכתוב בתורה "כי טוב לו עמך", שהרי תנאי העבד גרועים משלו. ואם תאמר, שיניחו את הכר, ולא זה ולא זה ישכבו עליו - הרי זו מידת סדום! נמצא שבמקרה כזה האפשרות היחידה שעליה ממליצה התורה היא שהאדון ישכב ללא כר, ואילו העבד יתרווח בנוח על הכר היחיד. אם כן, אין כל הגזמה במה שקבעו חז"ל ש"הקונה עבד עברי כאילו קנה אדון לעצמו!".

לאור זכות זו ובמציאות חיים שכזו, סביר להניח שיהיו כאלו עבדים, שבעומדם על סף היציאה "לחיים האזרחיים" ישקלו בקור רוח את אשר לפניו, ויחליטו כי בעיניהם עדיף להישאר במצב העבדות. לא היינו מופתעים אילו היו כאלו שסברו שמוטב לעבוד תחת פיקודו של האדון הדואג לכל מחסור, מאשר לצאת לשוק החיים הפרוע ולהתמודד בצורה עצמאית עם עתיד שלא ידוע מה הוא צופן בחובו.

התורה צפתה אפשרות זאת מראש, והיא גם לא שללה זאת בצורה מוחלטת, למרות שהבחירה בעבדות היא למורת רוחה. את גישתה השלילית של התורה לבחירה זו מבטאת התורה בצוואת לרצוע את אזנו של העבד הבוחר בכך: "הגישו אדניו... אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם" (כא, ו).

מה בין רציעה למזוזה?

אלא שאנו תמהים, מדוע כה שלילי יחס התורה למי שמרצונו בוחר במצב של עבדות? מה פשעו ומה חטאו של מי שהעדיף את העבדות, שכאמור הינה כקניין אדון, על פני עצמאות רצופת בעיות? ומה משמעות הרציעה ליד הדלת והמזוזה, שבה מתנה התורה את האפשרות להישאר במצב זה של עבדות?

לדעת הרשב"ם (שם) רציעת האוזן היא סמל לעבדות. מי שאינו מצויד בגדלות פנימית (בבחינת 'ויגבה לבו בדרכי ה'') כיאה למעמדו של העם הנבחר, עם סגולה, ושחירותו אינה יקרה בעיניו ומוכן להמשיך במעמדו כעבד - ראוי שישפילוהו ויבליטו את עבדותו. רציעה זו אמורה להיות ביטוי חיצוני למהותו הפנימית של האדם, שהעדיף תנאים כלכליים על פני חירות. כי במצב של עבדות יש בו כפיה מסוימת. שאם ירצה העבד לחזור בו באמצע הזמן ולהיות בן חורין לא יוכל, ומכך אין רוח התורה נוחה.

ובדבר העובדה שצריכה הרציעה להתבצע דווקא באוזן וליד הדלת והמזוזה, רש"י מצטט את דברי "המכילתא" הגורסת:

"אמר רבן יוחנן בן זכאי: אוזן ששמעה על הר סיני 'כי לי בני ישראל עבדים', והלך וקנה אדון לעצמו - תירצע... רבי שמשון היה דורש מקרא זה כמין חומר: מה נשתנו דלת ומזוזה מכל הכלים שבבית? אמר הקב"ה: דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים, כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות, ואמרתי: 'כי לי בני ישראל עבדים' - ולא 'עבדים לעבדים', והלך זה וקנה אדון לעצמו יירצע בפניהם."

מסביר נפלא בעל "מראש צורים": הדלת והמזוזה היו הסימנים המובהקים של היציאה ממצרים. הדם שניתן עליהם לביל הסדר הראשון שנערך על אדמת מצרים, בישר את היציאה הקרובה משעבוד מצרים לחירות עולם. והנה מעשהו של עבד זה מהווה כעין התעלמות מהמשמעות של יציאת מצרים.

אמנם אותו עבד מנמק את סירובו להשתחרר מעבדותו בנימוק ש"אהבתי את אדוני ואת אשתי (הכנענית) ואת בני (העבדים)", אבל אם זהו הנימוק, אין לך עבדות שפלה מזו. אם המשפחה הכנענית מוצאת מקום בתודעתו - בולטים בו הסממנים המכוערים של העבדות הפנימית. כל בן חורין יודע לייקר את חירותו, ולמרות שזו אינה מרשה לו לבוסס בבז, הוא לא יוותר עליה בשום פנים. אם נטיות נפש מגושמות כל כך מהוות גורם של ממש אצל יהודי, בליבו פנימה הוא כבר עבד נרצע לתאוותיו, ורציעת האוזן אינה אלא מעשה חיצוני, המבליט את המתרחש במעמקי נפשו.

השתפרה לבלי הכר, וניכר היה שרוב הבחורים נטלו על עצמם משימה זו ברצינות הראויה, והחלו לשקוד על התורה במיציאו מעלותיהם הרבות שנגלו להם על ידי חבריהם.

המגיד שיעור לא ייחס עניין זה למעשיו. הוא הבין כי בשל שיפור האווירה בין הבחורים ניכר השיפור אף בלימודם, ורק עתה כשפתח את הפתק של אותו בחור, ובו מפורטים כל מעלותיו, אותם רשמו חבריו לספסל הישיבה בהיותו עלם צעיר, הבין כי פתק זה, מלבד המחמאה שבו, הוא היווה כיוון ודרך חיים לרבים מבני תלמידיו. מכאן הייתה גם הדרך קצרה להכנת הספר מרגש, הספר שריגש את כל השומעים בדבר מעלותיו המיוחדות של אותו בחור שנקטף בעודו באיבו.

האמת כולה נתגלתה רק כעבור מספר ימים. עם הגיעו של המגיד שיעור לבית המשפחה לנחמם על הלקח בנם מחמדם בחטף, שם הוא פגש בנערים נוספים מבין תלמידיו באותו שיעור, וכולם הוציאו את אותו פתק חבוני, והראו לו באומנם כי לפתק זה חלק ניכר ומכריע בהתקדמותם כל השנים.

רק אז קלט המגיד שיעור את המסר המיוחד, שבמעשה פשוט שנועד לשנות אוירה שלילית ששררה בשיעור בלבד, הוא הצליח להביאם לתוצאות מרחיקות בכל תחום מתחומי החיים, וזאת ע"י נתינת מבט אמיתי על מעלותיהם והיכולות שלהם להפעיל בסולם העליה, דבר שהגביר בהם את הרצון, המוטיבציה והשאיפה לגדול ולצמוח ולנצל את המעלות עד תום עד שנהיו רבים מהם מטובי בני הישיבות בעולם התורה כולו!!!

ויפה פירש בעל "מנחת שבת" בשם הרמב"ם את מאמר המשנה ב"אבות" (ולפי גירסתו): "מאד מאד הוי זהיר להיות שפל רוח" (פ"ד מ"ד):

"חלילה לו לאדם להיות תמיד שפל רוח שהוא ההפך ממידת הגאווה, כי השפל רוח אין לו שום שאיפה בחיים...! כי מי שלא יתבונן בחשיבות האדם ובמעלתו - אי אפשר שיהיו מעשיו מתוקנים, כי כאשר לא יקר כבודו בעיניו, ישפיל עצמו עד לעפר להיות כבהמה וחיתו יער. ואדרבה, נאה ויאה לו גבהות הלב מבחינת יקר ערך עצמו, וכמו שמצינו במלך יהושפט 'ויגבה לבו בדרכי ה'...'".

הלצה מפוכחת של הגאון מטשעבין

אחד הביטויים המופלאים לכוחה של ה"גדלות" וה"נכבדות" ולתוצאות שהיא מחוללת, שמע הרה"ג רבי י. פרידמן מפי בן ביתו של הגאון מטשעבין. סיפור המעשה נשמע כהלצה אלמלא התוצאות שהביא עמו. תלמיד של הגאון החמיץ רוחנית, וביקש להתגייס לצבא. היה יותר מחשש שהצבא יהרוס כליל את יהדותו. הגאון מטשעבין נשא באחריות, אבל הבין שדברי מוסר יזיקו יותר משיועילו. לבסוף לאחר מחשבה רבה, זימן אותו אליו ואמר לו בזה הלשון:

"הקשב נא אברמלה בני! הקשב היטב! אין אתה סתם כך אברמלה... כמה אברמלך איכא בשוקא... נכד אתה לבית המלוכה של זידטשוב... נכד מלוכה - משמע נסיך, זוהי זכות וגם חובה..."

"ביזדטשוב ישנה הקפדה. בשחרית של ימי שישי נהגו אצל רבי הירש, שר בית הזוהר, לא לומר תחנון... עליך, כנסיך לבית המלוכה, לשמור בגאווה על המסורת המלכותית..."

הבחור התרגש מאד מייעודו המלכותי, וקיבל על עצמו על אתר באלה ובשבועה.

לאחר שבוע של הפקרות רוחנית כללית - הגיע הרגע המלכותי. בהגיע יום שישי נזכר בייעודו המלכותי, והחליט כי יעבור עליו מה! הוא, תחנון לא יאמר!

אלא שעל אתר, חש בגיחוך... כיון שאינו מתפלל כלל - אין כאן ביטול תחנון...

הוא נאלץ איפוא להתפלל בימי שישי כדי להקפיד לא לומר לאחר מכן תחנון.

אלא שתוך כדי כך חש בעליבות נוספת... והרי כל השבוע אינו אומר תחנון, ובמה איפוא תתבטא הנסיכות...

והוא אילץ איפוא את עצמו להתפלל כל השבוע, כדי לומר אחר התפילה תחנון (והרי אין טעם לומר תחנון מיד אחר רכיסת הנעלים...) כדי להבליט את נסיכות אי האמירה של ימי שישי...

"כל השבוע", הוא מספר היום, "לחמתי למען מנין, השכמתי קום... התבזיתי... התפללתי בדבקות... כדי שאי אמירת התחנון בימי שישי תקבל צורה מלכותית... ומי שלוחם כל השבוע על תפילה במניין - יהפוך עצמו ללעג וקלס אם יחלל שבת ויזלזל באיסורי תורה..."

החייל, כיום אברך נכבד, ממריצי התורה במקדש מלך, צוחק עד עצם היום הזה צחוק מאושר, כשהוא נזכר בהלצה המפוכחת של הגאון מטשעבין:

עפ"י עקרון זה נוכל להבין מדוע מיד לאחר מתן תורה, הפרשה הראשונה שנאמרה לעם ישראל היא פרשת "משפטים", וזו פותחת בדיני העבד והאמה העבריים. מסביר "הבית ישראל" שסיבת הדבר שהצביע על עיקרון המחויבות להיות משועבדים כליל לעבודתו של מקום. ביציאת מצרים נקבע הכלל הגדול (ויקרא כה, נה) "כי לי בני ישראל עבדים", ואלו לאדם מישאל להמיר עבדות רצויה זו, בהשתעבדות לבשר ודם או לקניינים חומריים כלשהם - "עבדי הם - ולא עבדים לעבדים" (רש"י שמות כא, ו).

תעוזה יהודית

בימי השואה הנוראה, בה עלה הכורת על עמנו, ניסו אותם חיות - אשר השחיתו דמות אנוש, להשמיד להרוג ולאבד את היהודי - בגופו ויותר מכך את נפשו הרוממה. באותם ימים, התפזרו להם סיפורי המופת העצומים אשר הם לקח לכל הבאים אחריהם. סיפורי גבורה של אלו אשר רוחם גברה על אותו דרקון רצחני ושפל, ובזכותם הוקם הדור הבא. דור, אשר יש בו הרצון האמיתי להמשיך ולעלות בהר ה', תוך דבקות במשימה. ומעשה ביהודי חסיד אמיתי, ר' לייבל קוטנר, חסיד מכבשונה של פולין החסידית, אשר היה באחד הצרפיים במחנה העבודה, בו עבדו תחת צו הנוגשים על ייצור של ציוד וכלי תחמושת.

שתיים עשרה שעות של משמרת, עדיין לא הגיעו לקיצן. והנה, שבתה המכונה! ודממה השתררה במקום. הנאצי הממונה ימ"ש, מיד שת ליבו לתקלה. הוא התכעס מאוד. התבונן בכל העובדים, תר בעיניו אחר קרבן צפוי. אחר התקרב אל ר' לייבל ובקול נחרץ דרש ממנו לתקן מכונה זו.

היהודי החסיד אשר לא ידע מאום בהלכות מכוונות, הביע תדהמתו: איך יידע לתקן מכונה עדינה זו על חלקיה??

ואותו רשע, באכזריות ידועה לשימצה, אמר: 'די ביסט א יודע? (אתה יהודי?) קאנסט טו!' (אתה יודע ויכול!).

כל אותו לילה עמד ר' לייבל וחברו ותיקן וניסה והלחים, ושב ופירק ובינתיים הצטנפו כולם בפחד ניכר. עד שלבסוף נשמע מחדש קול שקשוק המכונה. כשנכנס אותו קלגס והתבונן במכונה הפועלת, אפילו הוא לא האמין. הרי לדרוש מן היהודים את מה שאי אפשר - דרשו. אבל שהם באמת יצליחו לעשות זאת? זיהה ר' לייבל את מבט ההפתעה בעיניו התקרב בנחישות ודרש תשלום. כולם עצרו נשימתם. איך הוא מעז?!

והנאצי, כל כך מופתע מהתעוזה הבלתי צפויה, רק שאל בתנועת יד סיבובית: מה? דרש ר' לייבל סיגוריות! איך יגיב אותו רשע? נבהלו כולם. ובמכוונת של מי שפשוט לא ציפה למה שקורה, הכניס הנאצי ידו לכיסו והוציא את ה"תשלום" הנדרש.

אך יצא אותו אכזר מן הצרף, הסב ר' לייבל את פניו כלפי כל החולקים עמו משמרת העבודה הארוכה הזו, ואמר להם כשהוא מנופף בסיגוריות: די ביסט א יודע? קאנסט טו!

כשברצונו לרמוז: יהודים אנו, ויכולים אנו להם! אסור להשחית קומה. עלינו לשמור על שלהבתנו הבווערת! גם במקום בו בוער כבשן הפשע!

די ביסט א יודע? קאנסט טו!

כשראה אותי אמר: "נו, אמרתי לך שאם ה' ירצה אני אהיה כאן? אתה רואה שאסור להתיאש? שב כאן, ואספר לך מנין שאבתי את האמונה הזו" - (בנועם שיח)

למדתי בביאליסטוק - פתח ואמר - לאחר הסכם ריבנטרופ-מולוטוב נשארה ליטא חופשית, אך עד מהרה כבשו הרוסים את המקום והחלו להתנכל לבני הישיבות, ולא חלף זמן רב עד שכולנו הועלנו לרכבת בדרך לסיביר.

נסענו במשך עשרה ימים או יותר כבהמות... הרוסים לא הרשו לצאת מן הקרון אפילו לצרכים הבסיסיים ביותר, והסבל היה בל יתואר. ואז עצרה הרכבת בסיביר, והבנו כי יכול להיות גרוע יותר.

חמש עשרה שנה היינו בסיביר, כלואים ללא כל סיבה נראית לעין. לא ידענו, שהמאסר בפינה הקפואה הזו מציל אותנו ממות בטוח בתאי הגזים של הנאצים הארורים, אשר במבצע ברברוסה כבשו את כל רוסיה עד סטלינגרד.

בכל אותן שנים ארוכות ומיסרות היה לי חלום אחד שלווה אותי תמיד - יום אחד, כך חלמתי, אצא מכאן ואז אפגוש את אמא שלי... אנשק את ידה ואומר לה: "אמא, אמא שלי, תודה רבה לך על שחשכת את פרוסת הלחם האחרונה שלך, כדי לשכור לי מלמד טוב".

אבל כשהגעתי לבסוף לארץ, לא פגשתי את אמא שלי, ולא את אבא, לא את אחי ולא את אחיותי - כולם, כולם נותרו שם, דוממים וקפואים לצנח... כשהטרגדיה נודעה לי - לא רציתי לחיות יותר. לא ידעתי מה לעשות עם עצמי, והייתי אפוף ביאוש מוחלט. לבסוף יעץ לי משהו ללכת ל"חזון איש", ואני שמעתי לעצתי והלכתי.

ה"חזון איש" שמע את כל מה שהיה לי לומר, ואמר לי: אני רוצה לספר לך סיפור:

בליטא חי יהודי שקט ורגוע, שעסק לפרנסתו במסחר. מידי שנה בשנה היה היהודי לוהה סכום כסף גדול, נוסע ליריד לקובנא, שם היה מחדש את כל

הרעיון המוסרי הנפלא אשר חבוי בפסוק זה מהווה עבורנו מורה דרך לתפקידנו בעולם בתקופה זו, בה רב החושך על האור, ומתי מעט בלבד מבין כל באי עולם, דבקים בבוראם:

"וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים (כא, ז) הרעיון המוסרי הנפלא אשר חבוי בפסוק זה מהווה עבורנו מורה דרך לתפקידנו בעולם בתקופה זו, בה רב החושך על האור, ומתי מעט בלבד מבין כל באי עולם, דבקים בבוראם:

"וכי ימכר איש את בתו" - הקב"ה נתן לישראל את בתו, הלא היא התורה הקדושה, אולם למרות נתינה זו הוא עדין מתקשה להפרד ממנה כפי שאומר המדרש (שמות רבה לג, א) "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אלהי תעזבו" - משל למה הדבר דומה?

"למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, בקש לילך לו לארצו ולטול לאשתו. אמר לו: בתי שנתתי לך - יחידת היא... לפרוש ממנה - איני יכול, לומר לך 'אל תטלה' - איני יכול, לפי שהיא אשתך. אלא, זו טובה עשה לי - שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי".

כך הקב"ה אומר להם, לישראל: נתתי לכם את בתי היחידה, את התורה הקדושה, אך איני יכול לפרוש ממנה, עשו לי, אפוא, קיטון קטן, כדי שאוכל לדור אתכם - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

אבל לא כל ישראל מצליחים להבין עד כמה המתנה שבידם מיוחדת היא. הם מניחים אותה בארון קודש ומוציאים אותה רק לקראת התורה, משל היו אומרים לה: צאי, אמרי מה שיש לך לומר - ולכי חזרה למקומך... לפיכך, בא הקב"ה ומצוה: "לא תצא כצאת העבדים" - אנא מכם, נהגו בה מנהג של כבוד, ולא כעבד בזוי!

ומאגרי הסחורה שלו, ובמהלך השנה כולה היה מוכר את הסחורה שקנה, מכסה את ההלוואה שלקח, ומפרנס בכבוד את בני ביתו.

באחת השנים, לאחר שדאג לעצמו להלוואה, נפל היהודי למשכב, ושוב לא יכול היה לנסוע ליריד כהרגלו. בליט ברירה קרא לאשתו ואמר: ראי נא, יש דברים שאיני יכול לותר עליהם, ובכל זאת אין ביכלתי לנסוע. לכן אבקשך לקחת את הכסף ולנסוע במקומי.

האשה הסכימה, האזינה בתשומת לב לכל ההוראות שנתן לה, נטלה את הכסף וצררה אותו בשתי צרורות, הכניסה לתיקה - והלכה.

ההמולה שקדמה את פניה של אשה זו, אשר מעולם לא יצאה מן הכפר, גרמה לה לאבד את עשתונותיה, והיא צנחה תחתיה מעולפת. דקות ספורות שכבה כך, עד שרוחה שבה אליה, ומאחר שידעה שאין לה כל בררה אחרת, קמה והחלה ללכת.

היא טייל בין הדוכנים, עד שמצאה מוכר, שנראה היה לה שנתן לסמוך על המלה שלו, החלו להתמקח אתו, וכששניהם הגיעו לעמק השוה, פתחה את תיקה כדי להוציא משם את הכסף, ולחרדתה היא מגלה ש... אין כסף...

איפה הכסף? ידיה רעדו כשפשכה את תכולת התיק על הארץ, אולם כל החיפושים לא העלו דבר. אין כסף - - - ככל הנראה, כשהתעלפה, נפל הצרור, ומישהו זדון לב נצל את המצב, לקח אותו והלך... הכסף ככל אינו שלי! -

החלה האשה בה זעקת - מה יהיה על ידי הרעבים ועל בעלי החולה! צעקותיה משכו תשומת לב משאר הנוכחים, ולא חלף זמן רב, עד שהגיעה עדות מהימנה על אדם שנראה מרים את הכסף. כשהגיעו אליו שאלה אותו האשה: "מצאת את הכסף?" "כן" - השיב האיש - "אבל הוא שלי..."

"הוא היה עטוף בשתי צרורות" - נתנה האשה את הסימנים. "כן" - הסכים המוצא - "אבל הלכה היא, שאדם שמצא כסף בעיר שרובה גויים הוא שלו, משתי סבות: האחת, משום שמסתבר שהמאבד הוא גוי, והשנייה, משום שככל הנראה המאבד התייאש, כי שער שגוי ימצא את זה ולעולם לא יחזיר. ואם זו ההלכה, הרי שהכסף שמצאתי שייך לי בדין! ואין שום סיבה שאחזיר לך אותו!"

האשה צעקה: "רחם עלי, הכסף אינו שלי!" אבל הוא בשלו. לבסוף הלכו שניהם אל רבי יצחק אלחנן ספקטור, רבה של קובנא. הרב שמע את טענות האשה, ולאחר מכן את דברי המוצא, שטען: "היא צועקת שארחה עליה, ואני כמובן, מרחם עליה, אך לא יותר מאשר אני מרחם על ידי שלי... חלילה לי מלגעת ברכות שאינו שלי, אבל רכוש שמצד ההלכה הוא שלי - אין סיבה שאותר עליה משום רחמים... בביתי ארבע בנות מתבגרות, וסבור אני שהרחמים עליהם קודמים לרחמים על אותה אשה זרה!"

רבי יצחק אלחנן הורה לו להחזיר מיד את הכסף ואמר כי אחר כך יסביר לו מדוע, ואכן לאחר שהחזיר אמר לו: "כל הסיבה לדין 'הרי אלו שלו' הוא משום שבודאי הבעלים כבר התייאש, אך במקרה זה הכסף אינו של האשה, אלא של בעלה, ומאחר שבעלה כלל אינו יודע שהוא אבד את הכסף, אין היא בעלת הבית על היאוש כלל! וממילא הכסף אינו שלך!"

בשלב זה הרים ה"חזון איש" את עיניו קדשו אל הבחור השבור שמולו ואמר: "וכי אתה בעל הבית להתייאש? וכי אתה בעל הבית על העולם? הלא העולם הוא של הקב"ה, וכל זמן שהוא הבעלים, הרי שאין מקום ליאוש כלל!"

"מכח זה" - סיים רבי יעקב גלינסקי את ספורו - "אזרתי את האמונה והבטחון שאם הקב"ה רוצה שאעלה על המטוס, אין מקום ליאוש! הוא הבעלים - והוא המחליט!"

ואף אנו צריכים לדעת, שאין מקום ליאוש על מצבו, הבה ונתן לבורא העולם 'לסדר' את העולם באופן הטוב ביותר, ונתמקד במה שאנו צריכים לעשות - בידיעה שאין לנו חיים ללא התורה הקדושה, ובדבקות האמתית באבינו שבשמים.

(ומתוק האור)

ואלא המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא, א), אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לא תעלה על דעתו לומר, אשנה להם הפרק וההלכה שתיים או שלוש פעמים עד שתהיה סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופרושו. לכן נאמר: "אשר תשים לפניהם", כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם (רש"י).

לא מובן. משה רבינו יושב ומשנן, לא רק שתיים ושלוש פעמים אלא ארבע (ערובין נד ע"ב). וכעת שיתעמקו וישכילו, יחתרו לטעמים ולהשלכות, "ישוטטו רבים ותרבה הדעת". וכי מה יש להם לעשות, לדור דעה אוכלי המן שלא חסרו דבר. שיעמלו קצת! אם יתקשו, ויגיעו למבוי סתום, שיבואו...

ולא, אלא על משה רבינו להטריח עצמו ולהבינם טעמי הדבר ופרושו! מדוע - לדעתי, אין זה דין פרטי בתלמוד תורה, אלא דין כללי במצות החסד, וחובת ההליכה בדרכי הבורא.

ששנינו (ערכין טז ע"ב) עד היכן תכלית יסורים, אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש מטבעות ועלו בידו שתיים, וחייב לטרוח ולהשיב שוב ידו לכיס - וכבר יסורים הם!

אלמלא היה חוטא, לא היה הבורא יתברך מטריחו להושיט ידו פעמיים לכיסו.

ותמהו: הלא הקדוש ברוך הוא נתן לו את הכסף, וגם את היד ואת הכיס, אז יואיל לטרוח מעט. לפחות זאת יעשה. האם צריך להכניס לידו את הסכום המדויק?!

וזוהו, שהתשובה היא: כן! כשאתה עושה חסד, עשהו בשלמות! בגן העדן היו מלאכים צולים עבור האדם בשר ומסננים לו יין (סנהדרין נט ע"ב). רק בחטאו הוצרך לעשר עבודות בפת (ברכות נח ע"א), וכשיתקן החטא תוציא הארץ גלוסקאות מוכנות. כך מורה לנו הבורא יתברך את שלמות החסד.

איזה בעל אינו מפנה מהשולחן לאחר הארוחה - השלמות היא, להדיח את הכלים! והמדובר, כמובן, כשרעייתו אכלה לבדה. כי אם הוא אכל עמה, אין זה שייך לחסד!

יודוע המעשה - אחד מבני חבורת פשיסחא נסע לסחור ביריד דאנציג. היו שם סוחרים יהודים רבים, וכולם עשו חיל בעסקיהם והרויחו הון רב. אחד מהם לווד סכום כסף גדול כדי לסחור בו, וכבואו נגנב ממנו כל כספו. עולמו חשך עליו. לא זו בלבד שלא היה לו במה לסחור וראה בעינים כלות איך חבריו סוחרים ומתעשרים, עוד ישוב לביתו כבעל חוב ויצטרך חלילה לבריות!

כשהיריד ננעל, זימן החסיד הפשיסחאי מאה סוחרים למשתה, מסיבת סיום, ואותו סוחר אומלל ביניהם. משאכלו ושתו והיטיבו ליבם, קם ואמר: "רבותי, כולנו סחרנו ועשינו חיל במסחרנו, חוזרים לבתינו ששים ושמחים. והנה עמנו חבר, שכספו נגנב ברובו, מכספי ההלוואה. עשרת אלפים רובלים אותם חייב הוא להחזיר. קיוה להכפילם ולשלשם, והנה גם הקרן אבדה - בואו נחלצו ממצבו הביש. מאה אנו, כל אחד יתרום לו מאתיים רובלים, וישוב שמח לעירו!"

תוך כדי דיבור הסיר את כובעו והפכו, הניח בתוכו מאתיים רובלים וסבב מאחד לשני, הכובע נגדש בשטרות ומסרן לסוחר ההמום, באמרו בבדיחותא: "יש כאן תשעה עשר אלף ושמונה מאות רובלים. את המאתיים האחרונים תתרום אתה, ותשלם את הסכום. שהרי עכשיו עשר אתה, וחייב גם אתה במצות צדקה..."

כשהגיע אותו סוחר לפשיסחא, אמר לו רבו: "שמעתי מה שעשית, איך חילצת את הסוחר מאסונו, אבל יש לי ביקורת על כך ששיתפת גם אותו במגבת - כי חסד, יש לעשות בשלמות!"

(הגדת)

ואספך - לפני כמה שנים אבדתי את השמייע באזני, לא אליכם. חידק התבית, ומאן לעזוב, אין לי טענות עליו. הגמרא אומרת (עבודה זרה נה ע"א) שכאשר שולחים חולי, משביעים אותו מתי יצא ועל ידי מי. כנראה קיבל רשות להשאר. הרופא, מכל מקום, טיפל במסירות. יום אחד שאל: "כבוד הרב, מדוע כתוב (קדושין פב ע"א) טוב שברופאים לגיהנום?"

ראה שלא ענית, והבין שלא שמעתי. חזר על השאלה בקול גבוה יותר. בתנועות שפתיים מודגשות. לא ענית.

הבין שחלה הרעה בשמייעה, וחזר בצעקה. כל המחלקה שמעה. אם אמשיך לשתוק יביא ציוד הגברה. אמרתי: "שמעתי, שמעתי..."

"אז למה אינך עונה?"

"כי מה זה נוגע לך? תביא את הטוב שברופאים, ואענה לך..."

הוא לא נפגע, הבין שזו בדיחה. לרגע לא עלה בדעתי שבאמת אינו הטוב שברופאים.

"וכעת ברצינות", ביקש.

ראיתי שקל יותר לענות לו מאשר לשכנעו שיש רופאים מומחים ממנו. אמרתי לו: "פרושים רבים יש, ואומר לך אחד מהם -

רופא קטן, ידוע שכוחו מוגבל. מבקש הוא עזרת שמים ברפואתו, ומכוון בברכת "רפאנו" שבתפילה שמונה עשרה. אבל הטוב שברופאים סבור שהוא כל יכול, ובידו לרפאות גם בלי עזרת שמים, ולפיכך אינו מכוון ב"רפאינו".

ונמצא שגביו יש רק שבע עשרה ברכות, כמנין "טוב". ולכן שולחים אותו לגיהנום, כי סומך הוא על עצמו בלבד -

ולכן התכוונתי כשאמרתי שאינך הטוב שברופאים. כי יודע אתה שאינך כל יכול. והראיה, שעדיין איני שומע..."

הגמרא (עבודה זרה נה ע"א) דורשת, מאי דכתיב "מכות גדולות ונאמנות, וחללים רעים ונאמנים" (דברים כח, נט), רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם.

שבשעה שמשגרים יסורים על האדם משביעים אותם שלא ילכו אלא ביום פלוני, ולא יצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני

הרופא אינו אלא שליח ההשגחה להסיר את המחלה, ותו לא! יש לו להחזיק טובה לעצמו בדיוק כפי ש"יום פלוני ושעה פלונית" יכולים להחזיק טובה לעצמם, שבהם טרה המחלה!

ואספר על מקרה שהכעיס אותי. הייתי באיזו שמחה, ושולחן המזרח' היה מלא וגדוש בגדולי תורה, ראשי ישיבות ורבנים, לא היה מקום לתקוע סיכה, כמו שאומרים. ואז נכנס רופא דתי, בכזו הרגשת חשיבות. ואיך לא, אם בעל השמחה מיהר לקראתו: "הו, איזה אורח, רבי פלוני, תודה שהגעתם, איזה כבוד". ומיד, כמובן, לשולחן הכבוד. אבל הוא מלא וגדוש. הקים ממקומו ראש כולל נכבד, והרופא עומד וצופה, שהרי אין דבר טבעי יותר. חסד עשה, שהסתפק במקום אחד!

זה קומם, בגלל הפגיעה בכבוד התורה. ולא פחות מכך העיד על אפיו של האדם. כי מי שבטוח שהכל חייבים לפנות לו מקומם ודאי לא יפנה למתחרהו בבקשת ייעוץ ושאלה לחוות דעת, שהרי הוא ואין בלתו. וזו הסיבה ש"טוב שברופאים לגיהנום". מי שבטוח שהוא הטוב והנעלה מכולם! בקשו שאדבר, אומר כמה מלים.

קמתי ואמרתי: "יש, ברוך השם, רופאים משלנו, שומרי תורה ומצוות. אינם מתימרים להיות פוסקי הלכות וגדולי הדור, ועם זאת קוראים להם ברוב כבוד רבי פלוני. שיהיה. אבל יש לי שאלה: היה רופא מומחה שהיה גם גדול הדור, "רבנו שבבבל" (חולין צה ע"ב), שמואל - מדוע לא כינוהו רבי שמואל, האם נופל הוא בחשיבותו מהרופא דנן?!"

ובענין זה אספר -

הייתי פעם במסיבה אחת עם דוקטור משה רוטשילד הי"ו, מייסד בית הרפואה "מעייני הישועה". נשאתי דברים, והזכרתי את מאמר שמואל: נהירים לי שבילי דרקייע כשבילי נהרדעא, עירו. ותמהתי: גם איני יכול לומר שנהירים לי שבילי רקייע כשבילי בני ברק. כי עשרות שנים אני מתגורר בה, ואיני מכיר את רחובותיה! מהיכן הכיר שמואל את סמטאות עירו? לכאורה, לא היה עליו להכיר אלא את הדרך מביתו לבית המדרש!

ושותי תשובות בדבר. הראשונה: שהיה ראש ישיבה. וממילא הוצרך לדפוק על פתחי נדיבים, והכיר כל הכתובות. והשנייה, שהיה דיין מומחה לדיני ממונות. וממילא הכיר כל הבניות החריגות בעיר, זה הזיק את שכניו ברחוב פלוני בהיזק ראה, ולזה לא נתנו לבנות על הגג... כולם הגיעו אליו, שיפסוק ביניהם בדיני תורה...

התערב דוקטור רוטשילד ואמר: לדעתי הסיבה מפני ששמואל היה רופא (בבא מציעא פה ע"ב), ורופא חייב לדעת את כל רחובות וסמטאות העיר, שלא יתמהמה כשיקראוהו באופן בהול!...

על כל פנים, חוזר לענייני: מדוע שמואל, שהיה גם ראש ישיבה, גם דיין מומחה וגם רופא נודע לא זכה שיקראוהו: "רבי שמואל", והרופא דנן זכה לכך?!"

אח, כמה זרחו פניו, חשוב הוא משמואל האמורא!

המשכתי ואמרתי -

"אבל, רבותי, התשובה נתנה לנו במשנה מפורשת! אבדת רבו ואבדת אביו, אבדת רבו קודמת. שאביו הביאו לחיי העולם הזה, ורבו מביאו לחיי העולם הבא (בבא מציעא פ"ב מ"א).

מעתה, שמואל היה רופא שהביא את החולים לחיי העולם הזה, לכן כינוהו רבי. אבל יש רופאים שמביאים את חוליהם לחיי עולם הבא, ונאה לקרותם רבי!"

(והגדת)
ישנה בתורה מצוה, בדיני נזיקין ... כאשר אדם נתפס גונב שור או שה, טבח ומכרו... משלם תשלומי ארבעה וחמישה... למה משלם תשלומי ארבעה וחמישה ?

מביאה הגמרא (מסכת ב"ק ע"ט, ב) אמר רבי מאיר בא וראה כמה גדול כח של מלאכה שור שביטלו ממלאכתו חמשה שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה השה לא עושה שום דבר... רק יושב בשדה כל הזמן, ואוכל סביונים... אבל השור, אתה לוקח אותו וחורש איתו... ביטלת אותו ממלאכה/גנת אותו... אתה משלם תוספת לקנס, על זה שביטלת את השור ממלאכתו... לכן אתה משלם על השור, פי חמש.

אמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו חמשה שה שהרכיבו על כתיפו ארבעה

בדיוק להיפך... על שה אתה מקבל הנחה של עשרים אחוז... על שור אתה משלם פי חמש... גם על שה היית צריך לשם אותו דבר, רק עושים לך הנחה... למה עושים לך הנחה ???

כי ברגע שהגנב גנב את השה... הוא שם אותו על הכתף... הוא התבייש ... על בוש, קיבלת הנחה של עשרים אחוז !
היות "והתבזה" ... זה מבייש לקחת כיבשה על הכתפיים ... לכן, אתה מקבל הנחה של עשרים אחוז...

אם לומר את האמת... קוראים את הדברים האלו... ולא מבינים מה כתוב כאן... "השה, סוחבים אותו על הכתפיים... מקבלים הנחה של עשרים אחוז!" זה ביזיון לקחת שה על הכתפיים !

גדול הדור... משה רבינו... לקח שה על הכתפיים ... כך כתוב במדרש !
משה רבינו התבזה !

אמר הקב"ה - מי שידוע כך להנהיג את הצאן, הוא יהיה מנהיג של כלל ישראל !

גדול הדור לוקח כבשה על הכתפיים... בוש! ?
נגיד כשמשה רבינו עשה את זה ... זה לא היה בוש... אבל היום זה בוש ... למה ?

תלכו ותראו היום, כל מי שמתעסק בחקלאות, רוצה לקחת כבשה... הכבשה לא רצה... אין לה כוח...

אם תלך בקצב שלה, יגמר לך היום... מה עושים ?

מרימים אותה על הכתפיים... שתי רגלים ימינ... שתי רגלים שמאל, והולכים ! איזה בוש יש לגנב בזה !

ר' יוחנן בן זכאי אומר - בוש. על בוש עשרים אחוז פחות...

אני רוצה לשאול אתכם - כל בוש זה ככה ?

גנב עולה על המרזב... תופסים אותו... נקרעו לו המכנסיים...

הוא מגיע לשופט "כבוד השופט, אל תשאל איזה ביזיונות ... ירדתי מהמרזב,

נקרע לי המכנס... בבקשה ממך, עשרים אחוז הנחה..." ©

מה זה !? ממתי קריטריון לגבי העונש, זה תלוי אם הוא התבייש או לא !?

יגיד לו השופט "אל תעלה על מרזבים... לא יקרעו לך המכנסיים... לא תצטרך להתבייש !"

אדם ביזה את עצמו ! מה זה ההנחה הזאת !?

ר' אליהו לופיאן מעמיק את השאלה, ואומר עוד יותר - אם הוא גנב, אז מגיע לו עונש כפול ! איך אתה לא מתבייש לגנוב !?

אם אתה רואה שהוא סוחב על הגב את השה, זאת אומרת שהוא לא התבייש ! מילא, אם הוא היה מכניס לתוך שק... אז באמת, אתה מבין שהוא מתבייש... אבל הוא סחב אותו על הגב, איזה בוש יש לו !?

בא ר' אליהו לופיאן, ואומר יסוד נורא... שרק "אבי תורת הנפש" יכל לומר דבר כזה... אלו דברים שכנראה, נשגבים מבינתנו ...

אומר ר' אליהו לופיאן - תדע לך, אדם ששואל שאלות כאלה, זה אדם שלא יודע מה נעשה בליבו של אדם...

אדם מסתכל בעיניים, כמו שכתוב בספר שמואל {שמואל א' טז, ז} כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב... רק הקב"ה רואה, מה נעשה בליבו של אדם.

אומר ר' אליהו לופיאן - כל גנגסטר... ראש עבריינים, שנראה לך כמו מלך העולם... יש לו מרצדס עם גג פתוח... נועל נעלי קרוקודיל... הולך עם מלבורו... גורמטיים ו"חיי" על הצוואר ... תדע לך, כשהוא נמצא בארבע אמנות בביתו, הוא מרגיש אכול על תפקידו "איך אני נראה כגנב... איך מסתכלים עליי בחוץ..."

כשהוא בא לשוק הכרמל... שזה ה"מעוז" שלו... אז כולם רועדים וצועקים "הכל בזול... הכל בזול", כי ה"שריף" הגיע... אבל כשהוא הולך הביתה, והוא נמצא בתוך ארבע אמותיו... ולמטה נמצא השוטר, שמפחד שלא עוד רגע ישלחו לו טיל לאו, וירימו לו את הבנין ...

כשהוא יושב עם אשתו והילדים, הוא מתבייש במצב שבו הוא נמצא !

אלה הדברים שכותב ר' אליהו לופיאן.

עפ"י הדברים האלה, נוכל להבין בע"ה, את המשך הדברים שהוא כותב בספר לב אליהו:

כותב ר' אליהו לופיאן - בא ואסביר לך, רק הקב"ה ... שהוא שברא את האדם, ויודע את טבעו, יכל לקבוע הלכה כזאת, שהגנב שהתבזה, מקבל עשרים אחוז פחות בעונש, כי הוא התבזה...

אתה כלפי חוץ, לא רואה כלום... אתה לא רואה עליו שום בוש... הוא סוחב עליו את הכבש כמו כולם... אבל אני הקב"ה, שאני יודע מה שבלבו של אדם, אני אומר לך... האדם הזה בוש ונכלם כשהוא חוזר הביתה !

דע לך, בלב שלו פנימה, האדם הזה אכול !

כשהקב"ה מודד עבירה, ומודד מצוה ... הוא מודד אותה לפי הצער, לפי העלבון, ולפי ההנאה שהיה לו, הן בעבירה והן במצוה.

אומר ר' אליהו לופיאן - שמעתי בר' איצ'לה בלזר, ששאל שאלה עצומה -

ארוסה שזינתה, דינה בסקילה... ונשואה שזינתה, דינה בחנוק...

שאל ר' איצ'לה בלזר - זה בדיוק ההיפך, הרי ארוסה עדין לא גרה אצל, העונש שלה יותר חמור !? למה זה בדיוק להיפך ?

אמר לי ר' איצ'לה בלזר - היסוד, של ההנאה בעבירה... גם זה בא בחשבון.

בשעה שהיא ארוסה, היא יכלה ליהנות ממעשה העבירה, כי אין אימת בעלה עליה... אבל כשהיא נשואה, אימת בעלה עליה, ההנאה בעבירה לא היתה מושלמת !

הקב"ה בוחן כליות ולב, ברבדים הכי נמוכים... להבין כל עבירה, כמה הנאה היה בה, גם חרטה היה בה, כמה צער היה בה... כל דבר בא לידי מנין... והדבר הוא דק מן דק ע"י נבדק.

אם כך זה בעבירה, על אחת כמה וכמה, במצוה !

ולא יבוש מפני המלעיגים עליו - אדם הולך לעשות מצוה, והוא מתבזה בקיומה של מצוה... אדם עושה מצוה, ויש לו צער בקיומה... אומרת המשנה (מסכת

אבות ה, כג) לפום צערא אגרא טוב אחד בצער, ממאה שלא בצער !

נוכל להוסיף על זה, עוד נדבך אחד:

בפרשת השבוע שלנו, פותחת הפרשה בעבד עברי שנמכר בגניבתו ...

גנב שנתפס, ואין לו ממה לשלם את הגניבה ... מוכרים אותו לעבד ... מי קונה עבד ???

אדם שהוא בעל מעמד ... אדם מרום מעלה... למה ?

כי חז"ל אומרים, שאדם שקונה לעצמו עבד, קונה אדון לעצמו.

אומרת הגמרא (מסכת קידושין כ, א) - (דברים טו-טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל ועמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן

מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו

רבתי, זה דבר שלא יאומן...

ראש חודש... אדם רוצה לקנות לכל המשפחה לחמניות... הוא מגיע למאפיה...
נשארה רק לחמניה אחת ולחם שחור... "נו לפחות לחמניה אחת..."
יושבים מסביב לשולחן... "מי אוכל את הלחמניה?"
"אבא אני, אבא אני... אני אבא..." ויושב העבד ליד...
"היות ויש רק לחמניה אחת... יקבל אותה אדוננו הגנב!"
נותנים לגנב לאכול... הוא נמצא כרגע בשיקום... ברוך ה'... שולחן של ראש
חודש... מביאים לשולחן פאנטה כתום!
כל החודש, שותים רק מים עם פטל... בראש חודש, שותים פאנטה כתום!
יש בקבוק אחד פאנטה כתום... השאר מים עם פטל...

"מי רוצה פאנטה כתום???"
"אבא, אני רוצה! אני רוצה! אבא אני!"
"קודם כל, נותנים לגנב..."

לקחו את כל הכריות בבית... הלכו להוסיף להם נוצות... נשארה בבית רק כרית
אחת... מי ישן על הכרית?

"בבקשה בעל הבית... תיפרד מהכרית... הגנב ישן על הכרית"
"אני ישן בלי כרית, והוא ישן עם כרית!?"

© "כי טוב לו עמך"

אבל אם תיקח את הכרית, ותשים אותה בצד... אף אחד לא ישן עליה!
אומר תוספת – אם אף אחד לא ישן עליה, זו מידת סדום... תן את זה לגנב, הוא
ישן על זה!

נשאלת השאלה – הדבר הזה לא מובן... אם יש רק כרית אחת בבית... והבן שלי
מבקש ממני "אבא, תן לי את הכרית"... אני מחויב לתת לו את הכרית?
ודאי שלא...

או למה לעבד אני מחויב???

אומרים המפרשים יסוד נפלא – הבן שלך, אם לא יקבל את הכרית, הוא לא
ירגיש מבוזה... אבל העבד, אם הוא לא יקבל את הכרית, לא רק שהוא יגיד "אין
לי כרית ולאדון יש כרית"... אלא הוא יגיד גם "אני עבד, אני מושפל, אני גנב
משפלים אותי!!!"

והתורה לא רוצה להשפיל בן-אדם, גם כשמדובר בגנב... ותשימו לב, כמה
התורה נזהרת, בתורתו של גנב... כמה התורה נזהרת, בבן הזה שסרח... כמה
התורה דואגת לשקם אותו...

לאחר ההקדמה הנפלאה הזאת, של דברי רבותינו, נוכל בע"ה להגיע לנקודה
המרכזית שאנחנו רוצים לדבר היום:

ישאלו את האדם – מה יותר גרוע, למות או להתבייש?

יש לך אפשרות להתבייש חמש דקות... או לחיות... או שתגיד לו "אם אתה הולך
לבייש אותי... אני מעדיף לא לחיות"... מה יותר טוב לאדם?
לכאורה, עדיף להתבייש חמש דקות... ולהמשיך לחיות...

זה כמו שאדם בא לטיפול שיניים... אומרים לו "תשמע, נגמר החומר הרדמה"
מה אפשר לעשות?

"בסדר... יכאב חצי שעה... מה אפשר לעשות... יעבור" ©

בואו נראה, כיצד רבותינו מתייחסים לענין הכלימה, מול המוות:

אני אומר לכם גמרא... אני לא מבין אותה... אבל זה גמרא, קודש קדשים...
הגמרא במסכת תענית {כג, א}, מספרת סיפור...

חוני המעגל שאל את עצמו שאלה – נאמר בפסוק {תהילים כו, א} שיר
המעלות בשוש ה' את שיבת ציון היינו כחלמים...

אמר חוני – שיבת ציון זה שבעים שנה... היינו כחלמים?! אפשר לחלום שבעים
שנה?!

אמר לו הקב"ה – שאלת שאלה? תקבל תשובה... אבל תשובה מעשית...
תמתין...

חוני הולך ברחוב... רואה בן-אדם אחד עם טוריה, נוטע עץ חרובים... "סליחה,
בשביל מה אתה נוטע את העץ חרובים הזה? אתה יודע מתי זה יוציא לך פירות
?! רק עוד שבעים שנה! הרי אתה כבר לא תהיה בעולם הזה... בשביל מי אתה
נוטע את זה?"

"אתה צודק, אבל כשאני הגעתי לפה... היה כאן כבר עץ חרובים אחד לבלב...
אז מישהו זרע את זה פה... הוא גם ידע שהוא לא יהנה מזה... אז יוצא שהוא
עשה את זה בשבילי... אז גם אני עושה את אותו דבר... לבאים אחרי..."

חוני ממשיך בדרך... נכנס למערה... אוכל לחם, ונרדם... שינה שנמשכת
במערה, שבעים שנה...

המהרש"א אומר, שבינתיים יצאה שמועה, שהוא מת במלחמה...

חוני מתעורר כעבור שבעים שנה... הוא לא יודע כמה זמן עבר... מוציא את
הראש מהמערה... מה עושה דבר ראשון?

הולך הביתה!

בדרך הוא עובר באותו מקום, שנטעו בו את העץ חרובים... והוא רואה מישהו
שעודר שם... "סליחה, זה אתה נטעת את העץ הזה?"
"אני?! לא... זה הסבא שלי ז"ל נטע אותו"
"הסבא שלך?! אני זוכר שהוא נטע את זה רק... ואו... ישנתי שבעים שנה!"
חוני מגיע הביתה... מסתכל על הדלת... רואה 'משפחת המעגל'... דופק בדלת...
פותחים את הדלת...
"שלום... איפה אבא?"
"אבא נפטר..."
"מי אתה?"
"אני הנכד של חוני המעגל"

חוני מחויך מאוזן לאוזן... "אני חוני המעגל!!!"

"בואו ילדים תסגרו את הדלת... שלא תעזו שוב פעם לפתוח את הדלת לזרים
!!!!" ©
אתמול היה כאן מישהו... אסף כסף... אמר הוא אליהו הנביא... היום בא
מישהו... אמר שהוא חוני המעגל... טוב... שיחררו את כולם בבת אחת... ©
טוב... חוני המעגל הולך... לאיפה?
לבית המדרש...

הוא מגיע... מתיישב... בן פורת יוסף, הבית מדרש מלא... הרב מקשה קושיות...
פתאום התבארו לרב כל השאלות... הוא נתן צעקה "מאיירים הסוגיות, כמו בימיו
של חוני!!!"

*אין לנו מושג מי היה חוני... חז"ל אומרים, שמה שהיה מבקש מאת ה', היה
מקבל!

מגיע חוני לרב בבית המדרש, ואומר לו "אני חוני!!!"

"חוני?!...! תראה... אתמול היה פה מישהו, דומה לך... אמר שהוא אליהו
הנביא... תקשיב... קח שקל, ותהיה בריא" ©

זה לא כמו היום, שיש בבית את התמונה של סבא... פעם זה לא היה... לא היו
תמונות! מאיפה הוא יודע שהוא חוני?

יוצא חוני מחוץ לבית המדרש, ומבקש מהקב"ה בקשה "ריבוננו של עולם... אני
הולך לישון הלילה... קח אותי מפה... תהרוג אותי"

זה מה שאומרת הגמרא - או חברותא או מיתותא...

לא מבין את הגמרא הזאת... אני יגיד לכם גם למה...

נגיד שלא מאמינים שהוא חוני... הוא מגיע הביתה... "אני סבא חוני"... סוגרים לו
את הדלת בפנים... בסדר...

הולך לבית הכנסת... "אני חוני" ... "אתה לא חוני!"

אהה, מקודם הוא אמר "מאיירים הסוגיות, כמו בימיו של חוני"...

בסדר... אז הוא שמע שאמרתי חוני... אם הייתי אומר את זה על רב פפא, הוא
היה אומר שהוא רב פפא...

אתה יודע מה? אתה לא חוני המעגל... מהיום תקרא לעצמך אברהם ברקוביץ'
...

תלך לישוב הסמוך, שמה לא מכירים אותך... "יש חדר להשכרה?"

ישאלו אותך "איך קוראים לך?"

"אברהם ברקוביץ'"... יתחיל את החיים שלו מחדש...

יכנס לבית המדרש... יתחיל את כל הש"ס מחדש... רק היישוב ידרוש... והוא
יקשה עליו קושיות!

יגיד הרב "תשמע... הברקוביץ' הזה... חריף! איפה למדת קודם?!"

אז נשאלת השאלה - מה זה משנה איך קוראים לך, חוני או אברהם ברקוביץ'?!
תשב ותלמד!

אבל כך כתוב בגמרא, שחוני ביקש "ריבוננו של עולם, אני מבקש שתיקח אותי
מכאן" ... למה לקחת אותו מפה?

עפ"י מה שמבינים המפרשים בגמרא, בן-אדם זקוק להערכה... הכבוד של
האדם, זה החיים שלו...

ודאי שאנחנו צריכים לברוח מהכבוד... אבל כל אחד יודע את ערכו, הוא יודע
את מה שהוא שווה...

אחד שהוא רופא שיניים... הוא לא צריך להתגאות... אז הוא רופא שיניים!
להבדיל אלף אלפי הבדלות... מגיד שיעור... הוא צריך להתגאות שהוא מגיד
שיעור?!

לא! הוא יודע שיש לו תפקיד מסוים... הוא לא צריך להתגאות בזה...

אבל כל אדם זקוק להערכה, שיעריכו אותו! ההערכה של האדם, זה החיים
שלו... וכשלוקחים ממנו את הדבר הזה, שזה הכבוד המינימלי, את ההערכה של
האדם... האדם מעדיף למות!

זה מה שאמר לנו חוני...

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

הגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה (כא פסוק ו) ברש"י ורצע אדוניו את אונו הימנית או אינו אלא שמואלית תלמוד לומר און און וכו'. ויש לדרוק מאי קושיא הוא זאת או אינו אלא שמואלית הלא כל המצות סתם בתורה הדין נותן להיות בימין כמו שמצונו לענין כמה דברים. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש רבה בשיר השירים על הפסוק ישקני מנשיקות פירוש דבשעת מתן תורה היה הדיבור יוצא מימיו של הקב"ה לשמאל של ישראל וכו' עיין שם. נמצא הדיבור לא תגוב דמחמתו נרצע שמע האון שמואל אם כן הוה אמינא דשמואלית תרצע מושם הכי צריכים ללמוד הגזרה שוה. (הנחת התורה) וכי יוד איש על רעהו להרוג בערמה מעם מובחי תקחנו למות (כא, יד) ותמוה, ונ"ל דילפינן דאולין בתר רובא מרישא של עולה ולא חיישינן דילמא טריפה וכן מי שהרג הורגין אותו ולא חיישינן דילמא הנהרג טריפה, וזה הפירוש מעם מובחי שמשם ילפינן דאולין בתר רובא, תקחנו למות, ובוה מפורש ההמשך: ומכה אביו ואמו מות יומת, שהרי זה שפלוני הוא אביו ג"כ סמיכין על הרוב.

ת.ד. 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת משפטים תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 418

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

תפלת 'יום או יומים'

"אך אם יום או יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא" (כא כא)

דרש רבי יוסף אב"ד פוזנא: אדם שבמטהו כל ימות השנה התפלל ללא פגמת הלב, ו"אף" - רק, "אם יום או יומים" - ביום הכפורים או בשני ימי ראש השנה, "יעמד" - בתפלה כראוי, "לא יקם" - בל יחשב שבכך תהיה לו תקומה ורוחה, "כי כספו הוא" - שכן התנהגותו מוכיחה שהתחזקותו בתפלה בימים אלו מוכיחה רק כפי לזכות להכתב בספר פרנסה טובה.

לעמדת זאת בעל האמרי יוסף מספיקא היה דורש פסוק זה כך: "אף אם יום או יומים יעמד" - גם מי שבכל השנה אינו מתפלל כראוי, ורק ביום הכפורים ובשני ימי ראש השנה מתפלל כראוי, "לא יקם" - לא ימנעו במרום משמיעת תפלתו כנקמה על כך שבכל השנה אינו מתפלל כראוי, "כי כספו הוא" - שכן טרדתו בפרנסת משפחתו היא הגורמת לכך שהוא אינו מתפלל כראוי ביותר ימות השנה (נחל קדומים [לח"ד א]; לקוטי אמרי יוסף).

'פעליו עמו' בברכת הפהנים

"אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו" (כב יז)

מעשה בכהן שבקש לחלץ נעליו כדי לברך ברכת פהנים. כיון שנעליו היו יקרות ערך בקש משכנו היושב לצדו שישמר עליהן, והלה הבטיחו שישמר עליהן. ברדתו מהדוכן נוכח לראות כי הנעלים נגנבו, והוא תבע מהשומר שישלם את מחיר הנעלים בטענה שפשע בשמירתן. רבי ירחם זאב צ'כנוביץ מרבני לומזה פטר את השומר מלשלם, שכן בגמרא (ב"מ צא א) מבאר שרב המשעבד ללמד את תלמידיו תורה נחשב לגביהם כשומר שבפעליו עמו. ואף כהן זה, כיון שבטענת הסכמת השמירה, היה משעבד לברך את המתפללים ובכללם השומר, נחשב כבעליו עמו ביחס לשומר, והרי הלכה היא ששומר שבפעליו עמו פטור אף אם פשע בשמירתו (רמב"ם שכירות א ג).

אולם בשם הגר"ח מניבסקי הובא שאין זו סבה לפטור את השומר, שכן בשונה מרב שיכול היה שלא ללמד

את תלמידיו, ובבחירתו ללמדם נחשב הוא כעוסק עמו במלאכת הלמוד, הנהן מחיב מצד עצמו לברך את העם. וכיון שעקר סבת עלייתו לדוכן היתה כדי לקיים את חיובו, אינו נחשב לגבי המתפללים כבעליו עמו (תורת ירחם ח"ג סי' א; כל משאלותיך עמ' תנז).

חמור המקבל בשם שגדול העונה

"לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס" (כג א)

מפסוק זה למדו חכמים (פסחים קיח א) שאסור לאדם להאמין ולקבל דברי לשון הרע הנאמרים על זולתו. הרמב"ם (דעות ז ג) כתב שבגלל לשון הרע ענישו של המקבל חמור יותר מענישו של המספר, ובאר המהרש"ל (עמודי שלמה ל"ת ט) שזהו לפי שבאמצעותו נגמר ונשלם האסור.

רבי דוד קוויאט מראשי ישיבת מיר בארצות הברית הסביר את הדברים על פי באורו של רבנו בחיי (שמות יז לא) למאמר חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", שהסבה שמעלת העונה גדולה יותר היא לפי שהמברך המעיד בברכתו על מלכות ה' אינו אלא כעד אחד, ובהצטרפותו של העונה 'אמן' נשלמת העדות כעדות של שני עדים.

אף בענין לשון הרע, המספר אינו אלא כעד אחד. ומי ששמע את דבריו וקבלם, נעשה בכך כעד שני המעיד על גנותו של נשוא הספור, ובכך קבלה העדות תקף. וכפי ששכר העונה אמן גדול מהמברך, כך ענישו של השומע לשון הרע גדול מעניש המספר (ספ"ק דוד מצרע אות לח).

'מאה ברכות' מסגלות לשמירה

"הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי" (כג כ)

סופי התבות: "מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך" - בגימטריה מאה. ללמדנו כי בזכות אמירת מאה ברכות מדי יום, מבטחת לישראל שמירה מיוחדת מפל צרה וצוקה (קטרת סמים [לר"א טנגובים, ורשה תרל"ט]).

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'יהללך זר ולא פיר'...

מפעם לפעם אני פוגש אנשים שבמקום תפלתם הקבוע יש להם קביעות לומר ברכות השחר בחרבותא. אולם כאשר הם מגיעים למקום זר, רגשי הבושה גוברים עליהם והם מתביישים לפנות לאדם שאינו מכר להם כדי לבקש ממנו לברך בפניו ובכך להמשיך את קביעותם.

ואני עומד ותמה: אמת היא כי מדרך הטבע בקשת טובה אישית מאדם זר פרוכה באי נעימות, אולם האם פאן זו בקשת טובה?! הלא בכך שאתה פונה לאדם אתה מוכיח אותו בכמה וכמה אמינים שהוא לא היה זוכה לענות בלעדך, ואף כי בד בבד גם אתה נהנה מכך שבכוחך משלמות בעניית אמן, הרי זאת בחינת זה נהנה זה נהנה.

יתרה מזאת, הנסיון מוכיח כי יתכן מאד שהאדם שאתה פנה מתבייש ממנו, משתוקק גם הוא לבקש ממך לענות אמן אחר ברכתיו, ונמנע מכך מחמת הבושה...

באופן אישי אני מתבייש מדבריו מפלחי הלב של הצדיק רבי יעקב קטיגא מחוסט, בספרו 'רחמי האב' (אות נ) שבו הזהיר את בניו: "להזהר מאד בעניית אמן, כי מה יענה ליום פקדה כשישאלוהו: 'למה לא ענית אמן - מה עבודה היא?!' ועל זה בא הרמז (תהלים פג ז): 'מלא פניהם קלון' - סופי תבות אמ"ן". כלומר: מי שנמנע מעניית אמן, סופו להתבייש ביום פקדה...

אפשר להוסיף נפך לדברים על פי הפסוק בשיר השירים (ד ח): "תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממענות אריות מהררי גמרים". ראשי התבות: "אריות מהררי גמרים" הם 'אמן', מכאן עלינו ללמד כי המבקש להדר בעניית אמן כראוי, עליו להיות לשים כף גבור פארי - להשכים מקדם לבית הפנסת, ועז פנמר - שלא להתבייש לבקש מפל אדם לענות אמן אחר ברכותיו.

בקריאת 'וגרומה שמו יחדו',

שבת שלום,

298 213 מחנכים

חנוך לתפלה בחמשים דולר...

עצמם מיום זה והלאה להקדים לבית הכנסת. עם סיום הדרשה קם אחד מהשומעים, יהודי מכבד שנכח במקום והדברים חוצבי הלבבות עשו עליו רושם רב. הוא הכריז ברב התלהבות בפני קהל הבחורים המשתתפים, כי לאחר שכלם זכו לשמע דברים כה נלהבים בגדל מעלת ההשקמה לבית הכנסת הוא החליט לתרם מכיסו חמש מאות דולר. את הסכום הוא חלק לאחר צאת השבת בין עשרת הבחורים הראשונים שיתיצבו מחר בבקר בבית הכנסת - חמשים דולר לכל אחד.

מספר רבי גמליאל: "עם סיום הדרשה הבחנתי בזוית עיני באב ובנו הילד שגם הם נכחו בה. והנה, לאחר שנשמעה ההכרזה על המענק שיחלק מחר בין עשרת הראשונים, שמעתי את האב אומר לילדו בטון מאכזב: 'חבל שאנחנו לא 'בחורים', אלו היינו בחורים היינו יכולים ביחד להרויח מחר מאה דולר... והרי אתה יודע שמאה דולר זה הרבה כסף..."

לאחר שהסתים המעמד, לא יכלתי שלא להעיר לאותו האברך על דבריו שנאמרו בתם לב. קראתי לו לצד, כדי שבנו הילד לא ישמע ולא ירגיש חלילה, והערתי לו כי יתכן שהדברים שהשמיע באזני בנו הילד עלולים לפגוע חלילה בחנוכו. אמרתי לו כי לדעתי הילד הבין מתוך דבריו שבשביל מאה דולר כדאי ומשתלם לו להיות מעשרה ראשונים, ואלו עצם העבדה שמדבר בהלכה פסוקה בשלחן ערוך ובטור אף מופיע ששכר הבטחתה בצדה, אינה מספיקה כדי לגרם לו להיות מעשרה הראשונים. אמרתי לו כי לדעתי מפליטת פה שכזו יכולות הילד להתחנף לזלזל חלילה בדברי השלחן ערוך, ועל כן כדאי לו מאד לתקן את רשם דבריו.

מה רבה היתה שמחתי כאשר כמה דקות לאחר מכן ראיתי את האב ממתיק שיחה עם בנו בנעם שיח על גדל מעלתו וכחו של מרן השלחן ערוך ועל האמונה השלמה שאנו מאמינים בכל מלה ואות הפתובות בו. האב האריך בשיחה עם בנו ולבסוף אמר לו כי בודאי ראוי שיקימו יחדו את פסק השלחן ערוך בענין עשרה ראשונים, אף על פי שאת חמשים הדולרים לא יקבלו...

אף למותר לציין כי למחרת בבקר היו האב ובנו הילד מהראשונים שבפערת הראשונים, בהקדימם לתפלה שלא על מנת לקבל פרס כלל.

כריות והלבבות היו פתוחים לרוחה, נעמד הרב שליט"א לשאת דברים בפני הבחורים. את דבריו הקדיש במיוחד לנושא שהיה קרוב ללבו, נושא הטעון תקון כמעט בכל אתר ואתר.

רבי גמליאל דבר על נושא ההקדמה לתפלה. הוא האריך והביא בפני הנאספים אמרות וספורים מפי גדולים וצדיקים על אודות חשיבות ההקדמה לתפלה, כאשר מכלם עולה כאחד המסר הברור: המגיע לתפלה בזמן מוכיח בכך שאינו מתיחס לתפלה כמשא וכמצות אנשים מלמדה. הוא חפץ בקרבת ה', ומתוך שהוא מתיחס לתפלה ברצינות, הוא משכים לבוא לתפלה, ובכך הוא גורם נחת רוח ליוצרו ודבק בו.

"כאשר מגיעים לתפלה מאחר, הרי זה כבר ממש זלזול נורא בתפלה", זעק הרב בכאב, והוסיף וצטט אמרה כואבת השגורה בפי העם, כי "כאשר האב מגיע לתפלה ב'ברוך שאמר', הרי שבנו כבר גיע ב'וברך דויד', ואלו הנכד יבא ל'נשמת'..."

הוסיף ואמר רבי גמליאל: "ישנם רבים בזמננו ה'הופכים את העולם' כדי למצא סגלות לישועה, מהן סגלות שאין להם מקור ומהן גם סגלות חשובות ומקבלות כדגמת אמירת 'פרק שירה' במשך ארבעים יום ברצף, תפלה במקום המקדש במשך ארבעים יום, אמירת 'שיר השירים', 'נשמת', 'פרשת המן', תפלתו של רבי מאיר מאפטא ועוד כהנה וכהנה. סגלות אלו הן בודאי חשובות ויקרות, כולן אהובות וכלן ברורות, אולם בשלחן ערוך אינן

מזכרות.

לעמתן ישנה סגלה אחת גדולה ונשגבה עד מאד. סגלה זו הזכרה במפרש ואף נפסקה להלכה בשלחן ערוך בהלכות תפלה (או"ח צ יד) וזה לשונו: "שכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה עם העשרה ראשונים. ובטור (שם) הוסיף והביא על כך את דברי הגמרא בברכות (מז ב): 'אמר רבי יהושע בן לוי: לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה ראשונים, שאפלו מאה באים אחריו - קבל עליו שכר כלם', וכן את המובא בגמרא (שם חא) שרבי יהושע בן לוי צוה לבניו שיקדימו לבית הכנסת ויאריכו לשהות בו, כי בכך מבטח להם שיאריכו ימים בטובה".

הרב האריך והפציר בנאספים לקבל על

את הספור שלפנינו ספר אחד המיוחד מצדיקי ירושלים, הלא הוא הגאון הצדיק רבי גמליאל הפהו רבינוביץ שליט"א, מראשי ישיבת 'שער השמים'. יש בספור זה כדי ללמד על ערכו של חנוך להקדמה לתפלה, שהמשג 'דגמה אישית' יכול בהחלט להוסיף לו נפך ולהשרישו בנפש הילד.

'שבת התאחדות' - משג שהפך בשנים האחרונות לנחלתם של רבים, משפחות, ישיבות וקהלות. מי שזכה לחוות את טעמה יודע שאין כמו 'שבת התאחדות' כדי לקרב לבבות, לאחד נפשות, ויבד בבד גם

הוא הכריז ברב התלהבות בפני קהל הבחורים המשתתפים, כי לאחר שכלם זכו לשמע דברים כה נלהבים בגדל מעלת ההשקמה לבית הכנסת הוא החליט לתרם מכיסו חמש מאות דולר.

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

להטמיע מסרים ורעיונות חשובים שילוו את המשתתפים לארץ ימים ואף שנים. היה זה בשבת התאחדות שנערכה ברב פאר והדר באחת משבתות החורף בשוב 'קרית יערים', שבה היה נוכח הגאון הצדיק רבי גמליאל הפהו רבינוביץ מירושלים. לצורך קיום שבת ההתאחדות נשכר מתחם ארוח מרוח ומפאר כדי להכיל את המשתתפים הרבים.

גלת הכותרת של 'שבת ההתאחדות' היה מעמד הישיבת אחים' שנערך בליל שבת קודש באולם הכנסים המרכזי במקום. המעמד יועד בעיקרו לבחורי הקהלה, אולם השתתפו בו גם לא מעט אברכים וילדים.

בעצומו של הישיבת אחים' לצד השלחנות הערוכים בטוב טעם, כאשר האזנים היו

בְּרַכַּת 'קְדוּשַׁת הַשֵּׁם'

מֵהוּת הַבְּרָכָה

בְּרָכָה זוֹ הִיא הָאֲחֵרוֹנָה מִבֵּין שְׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת הַשֶּׁבַח הַפּוֹתַחְחוֹת אֶת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה. שְׁלוֹשׁ הַבְּרָכוֹת הֵלְלוּ נְחֻשְׁבוֹת כְּבָרְכָה אַחַת, לְפִי שְׂמִטְרַתָּן מִשְׁתַּפֵּט - לְסֵדֶר שִׁבְחוֹ שֶׁל מְקוֹם קִדְּם הַבְּקִשׁוֹת (רמ"א קיד ו; 'מִשְׁנֵה בְרוּרָה' שֵׁם לג).

בְּרָכוֹת אֵלוֹ מְשַׁתְּפוֹת אֶף בְּכָּה שֶׁבְּכָל מִזְכָּר הַתּוֹרָה 'מְלֶךְ' בִּיחַס לְקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא סְמוּךְ לְחִתּוּמָתוֹ: בְּבְרַכַּת אָבוֹת - 'מְלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמַגִּן'; בְּגְבוּרוֹת - 'מְלֶךְ מִמִּית וּמְחִיָּה וּמְצַמִּיחַ יְשׁוּעָה', וּבְבְרַכָּה זוֹ - "כִּי אֶל-מְלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה". בְּטַעַם הַדָּבָר בָּאֵר הָאֲבוּדָרְהִים (שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה) שֵׁישׁ לְבָרְכוֹת אֵלוֹ הַשִּׁיבוֹת מִיְחָדָת אֶף בְּכָּה שֶׁשְׁלֹשַׁת הָאָבוֹת נִרְמְזוּ בְּחִתּוּמָתוֹ; 'מֶגֶן אַבְרָהָם' - כְּנֶגֶד אַבְרָהָם. 'מְחִיָּה מֵתִים' - כְּנֶגֶד יִצְחָק, שֶׁהָחִיָּהוּ ה' בְּכָּה שֶׁעָצַר בְּעַד אַבְרָהָם מִלְשׁוּחֻטּוֹ אַחַר שֶׁהִמְאָכַלְתָּ כָּבֶד הִיָּתָה אַחֲזָה בְּיָדוֹ, וְכָבֶד הִיָּה חָשׁוּב כְּמֵת. וְהָאֶל-קְדוֹשׁ' כְּנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁזָּכָה לְהַקְדִּים בְּיִשְׂרָאֵל זָרַע שֶׁכָּלוּ קְדָשׁ, שְׁלֵא נִמְצָא בְּזָרְעוֹ פְּסוּל כְּלָל ('אֲבוּדָרְהִים' תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה).

מְקוֹר הַבְּרָכָה

הַבְּרָכָה הַשְּׁלִישִׁית בְּסֵדֶר בְּרָכוֹת 'שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה' מְכַנֶּה בְּפִי חֲכָמִים (מְגִלָּה יז ב) 'קְדוּשׁוֹת'. חֲכָמִים (שֵׁם) לְמִדּוֹ שֵׁישׁ לומר בְּרַכַּת קְדוּשַׁת ה' מִהֶפְסוּק בְּתַהֲלִים (כט ב): "הִבּוּ לֵה' כְּבוֹד שְׁמוֹ הַשְּׁתַּחֲוֹ לֵה' בְּהִדְרַת קְדוּשָׁה". פְּסוּק זֶה נִכְתָּב לְאַחַר הֶפְסוּק הָרֵאשׁוֹן בְּמוֹמָזוֹ, הַרְמוֹז לְבְרָכוֹת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת, וּמִכָּאֵן שֵׁישׁ לומר קְדוּשַׁת ה' לְאַחַר אָבוֹת וּגְבוּרוֹת.

טַעַם לְכָּה שֵׁישׁ לְהַסְמִיךְ אֶת בְּרַכַּת קְדוּשַׁת ה' לְבְרָכוֹת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת בָּאֵר הַכּוּזָרִי (ג יח): לְאַחַר שֶׁאֵנוּ מְצַהֲרִים בְּבְרַכַּת אָבוֹת עַל הַבְּרִית שִׁכְרַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אָבוֹתֵינוּ, וּבְבְרַכַּת גְבוּרוֹת עַל הַיּוֹתוֹ מוֹשֵׁל בְּגְבוּרָה בְּנִבְרָאִים כָּלֵם, עֲלוּל אָדָם לְחַשֵּׁב שֵׁישׁ, חֲלִילָה, קֶשֶׁר וְשִׁיכוּת בֵּין הַבּוֹרָא לְנִבְרָאִים הַחֲמִרִים. לְכּוֹ, מְצַהֲרִים אֵנוּ בְּבְרָכָה זוֹ כִּי הַבּוֹרָא עֲצָמוֹ מְקַדֵּשׁ וּמְבַדֵּל מִכָּל עֵנְיָנוּ גּוֹף וְחַמֵּר וְאֵין לָנוּ כָּל הַשְּׂגָה בּוֹ וּבְרוּמוֹתוֹ.

אֲמִידַת 'לְדוֹר וָדוֹר' בַּחֲזֵרַת הַשֵּׁ"ץ

יֵשׁ מִן הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁכְּתָבוּ (רמב"ם וְרוֹקַח שֵׁם, וְעוֹד) שֶׁשְׁלִיחַ הַצָּבוֹר אֵינוֹ אוֹמֵר בַּחֲזֵרְתוֹ אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קְדוֹשׁ' אֶלָּא אֶת בְּרַכַּת: 'לְדוֹר וָדוֹר נִגִּיד גְּדֻלָּה וְלִנְצַח נְצִיחִים קְדוּשַׁתְךָ נִקְדִּישׁ וְשִׁבְחָךָ אֶלְקִינוּ מִפִּינוּ לֹא יִמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֵד כִּי אֶל-מְלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה', וְכָּה נִהְגוּ הַמִּתְפַּלְלִים בְּנֶסֶח אֲשֶׁכֶּנּוּ. לְדַעְתָּם, רַק שְׁלִיחַ הַצָּבוֹר אוֹמֵר נֶסֶח זֶה וְלֹא הַיְחִיד. זֹאת מִשׁוּם שֶׁהַיְחִיד אֵינוֹ אוֹמֵר קְדוּשָׁה בְּתְּפִלְתּוֹ, וְלִפְיָכָה תִּקְנֵנוּ לוֹ כְּנֶגְדָּה אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קְדוֹשׁ' שֶׁבָּהּ מְזַכְּרִים ג' פְּעָמִים 'קְדוֹשׁ' [אַתָּה קְדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קְדוֹשׁ... הָאֶל-קְדוֹשׁ"], כְּדִי שֵׁישְׁלֵשׁ קְדוּשַׁתוֹ כְּמוֹ הַשֵּׁ"ץ ('כְּלָבוּ ס' יא).

וְאוּלָּם מְדַבְּרֵי הַגָּר"א (בְּבִאוּרוֹ לִישְׁעִיָּה יב ו) מְשַׁמְעֵ שֶׁבְּרַכַּת 'לְדוֹר וָדוֹר', נִאֲמַרְתָּ רַק בַּחֲזֵרַת הַתְּפִלָּה לְפִי שֶׁהִיא הַמְּשַׁבֵּ לְסֵדֶר הַקְּדוּשָׁה, וְאוּלָּם הַיְחִיד שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר קְדוּשָׁה אֵינוֹ יָכוֹל לְאוֹמְרָהּ, וְלִפְיָכָה אוֹמֵר 'אַתָּה קְדוֹשׁ' ('לְקוּטֵי מְהַר"ח' סֵדֶר שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה).

מְבִינָה הַבְּרָכָה

עֵנְיָנָה שֶׁל בְּרָכָה זוֹ הוּא שְׁלִפִי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְדוֹשׁ וְשְׁמוֹ קְדוֹשׁ, לְפִיכָּה יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים מְהַלְלִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, כְּכַתוּב (תְּהִלִּים כב ז): "וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלוֹת יִשְׂרָאֵל" (סְדוֹר 'דַּעַת קְדוּשִׁים').

רַבִּים מְהָרֵאשׁוֹנִים כְּתָבוּ (רמב"ם סֵדֶר תְּפִלוֹת, גֶּסֶח בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה; פְּרוּשֵׁי סְדוֹר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח' ס' מז בְּבְרָכָה זוֹ וְעוֹד) שֵׁישׁ בְּבְרָכָה זוֹ רַק תִּשְׁעַ תְּבוֹת עַד לְחִתּוּמָתָהּ: "אַתָּה קְדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קְדוֹשׁ וְקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם הֵלְלוּךָ סֵלָה". וְאוּלָּם הָאֲבוּדָרְהִים' (שֵׁם) כְּתָב שֵׁישׁ לְהוֹסִיף בָּהּ עוֹד שֵׁשׁ תְּבוֹת: "כִּי אֶל-מְלֶךְ גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ אַתָּה", וְכֵן הוּא בְּנֶסֶח סְפָרְד'. הָאֲשֵׁל אַבְרָהָם' מְבוּטְשָׁאטְשׁ (ס' קיד) בָּאֵר שֶׁהַעוֹשִׂים כֵּן מְהַדְרִים בְּקִיּוּם מְצוֹת חֲכָמִים (פְּסָחִים קד א) לְהַזְכִּיר בְּבְרָכוֹת מַעֲיָן הַחִתּוּמָה סְמוּךְ לְחִתּוּמָה (שֵׁם).

בְּנֵי אֲמוּנָה

אַמֵּת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְדוֹשׁ וְאֵין לָנוּ הַשְּׂגָה בְּקְדוּשָׁתוֹ (סְדוֹר 'הַנּוֹרָא הַשְּׁלֵם' שְׁמו"ע).

אַחַת שְׂאֵלָתִי

שְׂאֵלָה בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאֲמוּנָה

שְׂאֵלָה: שְׁלִיחַ צָבוֹר שֶׁטַעַה וְסִיִּים אֶת בְּרַכַּת 'אַתָּה קְדוֹשׁ' מְבַלִּי לומר קְדוּשָׁה, הֲאֵם יָכוֹל לומר קְדוּשָׁה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד אוֹ שֶׁעָלִיו לְחַזֵּר לְתַחֲלַת הַתְּפִלָּה?

הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה מְעֻלּוֹן פְּרִשְׁתָּ בְּשִׁלַּח:

הַשְּׂאֵלָה: פְּסָק הַרְמ"א (או"ח צו א) שֶׁאֶף שֶׁהַכֹּנֶה בְּבְרַכַּת 'אָבוֹת' מְעַכְבֵּת, מִכָּל מְקוֹם מִי שֶׁלֹּא כּוֹן לֵא: יְחִזֵּר וְיִתְפַּלֵּל, שֶׁכֵּן מְסַמְּבֵר שְׁלֵא יְכוֹן אֶף בַּחֲזֵרְתוֹ. וְאוּלָּם כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים שֵׁישׁ אֶפֶן שְׁבוּ אָדָם שְׁלֵא כּוֹן בְּאָבוֹת צָרִיךְ לְחַזֵּר וְלִהְתַּפְּלֵל, מַהוּ הַאֲפוֹן?

הַתְּשׁוּבָה: בְּשִׁלְחֵן עֲרוּף' (או"ח צו א) כְּתָב שֶׁאֲסוּר לְמִתְפַּלֵּל לְאַחֲזוֹ בְּיָדוֹ כִּכָּר אוֹ סִפִּין בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁכֵּן אֲחִיזְתָּם מְבַטֵּלֵת אֶת הַכֹּנֶה. וְכַתָּב הַמִּשְׁנֵה בְרוּרָה' (צו ב ובשעה"צ שֵׁם) שֶׁמִּי שְׁלֵא כּוֹן בְּבְרַכַּת 'אָבוֹת' מִחֲמַת שֶׁאֲחִזוּ כִּכָּר אוֹ סִפִּין בְּיָדוֹ, יְנִיחֵם מִיָּדוֹ וְיַחֲזֵר וְיֹאמֵר אֶת בְּרַכַּת 'אָבוֹת'. שֶׁכֵּן בְּאֲפוֹן זֶה יִתְכוּן שֶׁבַּחֲזֵרְתוֹ יְכוֹן, שֶׁהָרִי אֵין אוֹחֵז דָּבָר בְּיָדוֹ.

וְכֹאשֶׁר תְּקוּם מִן הַסְּפָר, תַּחֲפִישׁ בְּאֲשֶׁר לְמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְּמוֹ

תְּשׁוּבוֹת נִתְּנוּ לְשִׁלַּח לְפָקִס
שְׁמוֹסְפֵרוֹ 08-9746102
אוֹ לְכַתְּבַת הַמֵּייל: 9139191@gmail.com

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוָנֵה אֶרֶץ
אִי"ה ש"ס י"ז וְהַדָּר
מִתְמַדִּים. הַהֲגֵרָה
תְּחִיבָה מִדִּי שְׁבוּעַ בְּיוֹם
שְׁלִישִׁי שְׁלֵאֲחֵר הוֹפְעַת
הַעֲלוּ. הַתְּשׁוּבָה וְשֵׁם
הַזָּכָה יִפְרִסְמוּ אִי"ה
בְּעֻלּוֹן פְּרִשְׁתָּ בְּשִׁלַּח.

הַזָּכִים בְּהֲגֵרָה שֶׁהַתְּמִימָה בֵּין שׁוֹלְחֵי הַתְּשׁוּבוֹת
לְשִׁלַּח שֶׁהוֹפִיעָה בְּעֻלּוֹן פְּרִשְׁתָּ בְּשִׁלַּח הֵם:
מִשְׁפַּחַת פֶּז מְבִיתֵר עֲלִית

די בשכר עניית אמן

על גדל מעלת השכר המגיע לעוני אמן נוכל ללמד מדרשת חכמים (אגדת בראשית עט) על הפסוק: "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאה" (שה"ש ד ג) - "המדבר שבכם נאה לפני, על אחת כמה וכמה מי שבכם! ואיזה הוא המדבר? אלו עם הארץ שאינו יודעין לא לקרות ולא לשנות ולא לדרש, כמדבר שאינו מגדל פרות. והן נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומברכין ברוך יוצר המאורות ומחיה מתים, שהוא ברא ומחיה מתים, והן עונים אחריו אמן, ואומרים מאמיניו אנו שהוא מחיה מתים, והוא שברא את העולם - אפלו אין בידי אלא שכר אמן זה, דים!"

וכבר כתב בעל הפלא יועץ' (ערך עניית אמן): "ואלו היו יודעים המונעים מלענות אמנים, גדל שכר עניית אמנים... היו רודפים לילף לשמע ולענות, כ'אשר ירדף הקרא [מין עורף] בהרים' (שמואל א' כו כ), והיו ששים על עניה אחת כמוצא שלל רב".

כבוד וגדלה בעבור עניית אמן

רבנו בחיי (שמות יד לא) כתב כי כל המכבד את הקדוש ברוך הוא בעניית אמן, עליו נאמר (שמואל א' ב ל): "כי מכבדי אכבד". ואכן במסכת חלין (פז א, ע"פ רש"י ט"ז ד"ה ארבעים) מספר על צדוקי אחד שהתעקש להשאר במקום הסעדה עד לאחר ברכת המזון כדי לענות אמן אחר הברכות, וזכה שהוא וצאצאיו במשך כמה דורות נמנו על גדולי רומי וחשוביה.

בעבור אמן אחת

המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין מסר משמו של הסבא מקלם אמרה נוראה, המביעה של גדל יקרטה ועמק שכרה של המקפידים על עניית אמן: "כדאי לו לאדם להבא ולחיות חיים ארכים ואפלו לסבל גיהנם, בשביל השכר שצפוי לו עבור עניית אמן פעם אחת" (אור יחזקאל ח"ג עמ' רעה).

יש שהביאו משמו גרסה שונה מעט לאמרה זו: "כדאי לו לאדם להבא ולבוא לעולם הזה, ואפלו לסבל יסורי איוב שבעים שנה, בשביל פעם אחת לענות אמן" (תפלת חנה' [לרבי ראובן מלמד] עמ' יד).

למערכת 'וכל מאמינים'

בראשית דברי אני מבקש להודות על העלונים המשקעים, ובמיוחד על העלון של פרשת בא, שבו הבאתם הסבר מתמצת על מקור וסגלת המנהג של אמירת ברכות השחר בחרותא. הדברים שנכתבו במלאכת מחשבת עוררו אותי וגם רבים ממידעי. פה לחי!

התפעלתי גם מהספור שהבאתם על האב שהקפיד על 'מאה ברכות' וזכה שבנו ישוב לדרך הישר. רציתי להעיר בענין זה כי ב'כל בו' (סי' א) מובא כף: "לפי שהיו מתים בכל יום מאה בחורים, עמד דוד מלך והתקין מאה ברכות ונעצרה המגפה שנאמר (שמואל ב' כג א): 'ונאם הגבר הקם על' - 'על' בגימטריה מאה".

על פי דבריו שעקר המגפה היתה בבחורי ישראל, כתב בספר הקדוש 'אור פני משה' (מגלת איכה) שיש חובה מיחדת לחנך את הבחורים והנערים בישראל לאמירת מאה ברכות, ואף הביא סמוך לכך מן הפסוק (איכה ג כז): "טוב לגבר כי ישא על בנעוריו" - 'על' בגימטריה מאה, והינו שטוב לאדם שפבר מנעוריו יקבל על עצמו את על אמירת מאה ברכות [ויש להוסיף כי 'ישא' ראשי תבות 'יברך שיענה אמן']".

חשבתי להוסיף שלכך אנו מברכים את נער בר המצוה שיזכה לקבל "על תורה ומצוות" - "על" בגימטריה 'מאה', וזוהי הברכה, שפבר מראשית דרכו יקבל עליו חיוב מאה ברכות, שפאמור הוא חיוב מיחד לבחורי ישראל.

ביקרא דאורייתא,

הרב חנוך ברגמן, - ירושלים.

נתן לשלח מכתבים
לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

הר הזיתים

רבי מאיר פאפירש ב' באדר תכ"ב

המקבל רבי מאיר הפהן

פאפירש נולד בקראקא שבפולין בשנת שפ"ד. עוד מילדותו התבלט בכשרונוותיו המיוחדים, ובהיותו בן שלוש עשרה כבר החל ללמד קבלה. הוריו שנוכחו בהצלחתו שלחוהו לירושלים ללמד קבלה מפי גדולי מקבליה. בעליתו, אכן, היה לאחד מעמודי התווך בישיבת המקבלים בירושלים. רבי מאיר טרח לאסוף ולסדר את כתבי האר"י הקדוש בספר הנודע 'עץ חיים', וחלקו רב ברבים מכתבי האר"י המצויים בדינו כיום.

החיד"א (שם הגדולים' מערכת גדולים מ כז) מעיד כי רבנו חבר ל"ט ספרים, אולם רק חלק מהם נדפסו. בב' באדר תכ"ב בהיותו בן שלושים ושמונה בלבד נפטר בירושלים ונקבר בהר הזיתים.

אמן אחר ברכות השחר - אפלו מאה פעמים

בספרו 'אור צדיקים' (עמוד התפלה ו ב) מביא רבנו את הנהגת האר"י לענות מדי בקר 'אמן' אחר המברכים ב'ברכות השחר' בבית הכנסת, אפלו היו מאה. רבנו אף פוסק הנהגה זו הלכה למעשה בספרו 'אור הישר' (עמוד העבודה ז): "צריך האדם לענות אמן אחר ברכות השחר, אפלו שומען מאה פעמים".

תפלה על פונת אמן מדי בקר

רבנו מאריך מאד ביקר ערכה של כל אמן ואמן ובעמק הפונה שטמון במלה זו. בידועו כי לפי שמרבים בעניית אמן, קשה לכוון פראוי בכל אמן ואמן. בספרו 'אור צדיקים' (תקון תפלה סערי נב), תקון רבנו תפלה קצרה לאומרה לפני התפלה, והוא מורה לכל אחד להחזיק תפלה זו בתוך סדורו, וזה גסחה:

"רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שאני בשר ודם ואין בי כח לכוון פונת אמן פראוי; בכו 'הי רצון מלפניך, שתהא עולה פונה שלי עם פונת אמן מאותן השרידים שיודעים לכוון פראוי".

אתחיל אף יום

03-913-9191

קול אמונים - קו התכן של בני אמונים
חזוקים יומיים | ספורים מרתקים | מגון תכנים

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כז שבט תשפ"ב: הדרגת נרות: ירושלים: 4:34 תל-אביב: 4:48 חיפה: 4:38 מוצאי שבת: ירושלים: 5:49 תל-אביב: 5:50 חיפה: 5:48 ר"ת: 6:26

פרשת משפטים

שינון לתלמידים

המלמד תורה לתלמידיו, ישנן הדברים בסבלנות, בטוב טעם ובסדר נכון!

נלמד מהפסוק: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (פרק כא-א)
וכתב רש"י: אמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפניהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו. לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. עכ"ל.

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל הורה למלמדים ולמגידי השיעורים, שיש ללמד את העניינים הנלמדים לפני התלמידים בבקיאות ובבהירות, בכדי שהתלמידים לא יתקשו להבין את הסוגייה הנלמדת. והיה אומר בדרך מליצה: אם חז"ל אמרו "דברה תורה כלשון בני אדם", א"כ בני אדם ודאי שצריכים לדבר בלשון בני אדם...

[ושמענו מרבינו הגרא"מ שך זצ"ל דוגמא עד כמה צריך המלמד לשים לב לכך, ולראות שהתלמיד הבין כראוי. וכך סיפר: פעם הוא בחן ילד של אחד האברכים על פרשת תולדות והילד הסביר מילה במילה: "אלה תולדות יצחק בן אברהם" יצחק היה הבן של אברהם. "אברהם הוליד את יצחק" - אברהם הוליד את יצחק. ושאלו הרב שך: אמור לי לסיכום, אז איך קראו לאבא של יצחק? והילד ענה מיד בבטחה: "הרבי לא דיבר על זה בכיתה"....]

הגרא"פ פרנק זצ"ל, כתב על דמותם הרצויה של המלמדים את הדברים הבאים: "עיקר הכל הוא שהמלמד צריך להיות זריז וממולח להשכיל ולהבין את נפש התלמיד ולהרגיש את הנקודה החסרה לו בהבנת הגמרא, למען העמידה על אמיתות הדברים, כי לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול".
הגרא"מ שך זצ"ל היה משיב לשואליו, כי בבחירת מלמדים, יש להעדיף את המבוגרים על פני הצעירים, אף שלעתים המלמדים הצעירים יותר מלומדים... מכל מקום הזקנים מלמדים עם רגש רב כמו שמלמדים את בניהם והדבר חודר ללב הילדים ומשפיע עליהם.

ופעם נשאל הרב שך, האם מותר לפטר מלמד שאינו ממלא תפקידו כראוי? האם צריך להתחשב בהשלכות שיגרמו למלמד כשישאר ללא פרנסה? והשיב, כי פעם אירע בירושלים שפיטרו מלמד בלתי ראוי, והקימו בני משפחתו קול זעקה על כי נעשה עוולה גדולה להשאיר משפחה עם עשרה ילדים ללא מקור פרנסה.

והורה הגרי"ח זוננפלד זצ"ל להנהלה, שידאגו לו לפרנסה, אבל אין רשות לעשות זאת על חשבון ילדי הת"ת, ובלשונו: "תדאגו לו ללחם אך אל תתנו לו לאכול ילדים..."
הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היה רגיל לומר למלמדים את הכלל הבא: "ללמד בחורים טובים - זה ה"עולם הזה" שלכם. ללמד בחורים בינונים - בשביל זה אתם מקבלים את התשלום החודשי. ללמד בחורים חלשים - זה ה"עולם הבא" שלכם..."

ענין של פיקוח נפש...

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל היה רגיל לומר: מרביץ תורה אמיתי, חייב להיות כולו שאול לתלמידיו תמיד, בלי שום תוספת של עיסוקים אחרים! פעם בשעת השיעור, הגיע אליו עסקן חשוב ונכבד, כדי לשוחח עמו בענין דחוף ביותר. אולם הוא הודיע לו כי לא יוכל להתפנות אליו, אלא רק לאחר השיעור.

ניסה הלה לשדל: "מדובר בענין הגובל כמעט בפיקוח נפש".... הגיב לו מניה וביה: "לדידי, גם אני אם אפסיק ח"ו מהשיעור הרי זה ענין של פיקוח נפש!"
וזאת ליהודה

תלמידים כבנים...

לפנינו דוגמא מופלאה ומאלפת, כיצד צריך מרביץ תורה להתייחס לתלמידיו: בחור, בוגר ישיבת מיר, נכנס לראש הישיבה **הגרנ"צ פינקל זצ"ל** באמצע הזמן וביקש לחזור לישיבה לאחר כמה שנים שלמד בישיבה אחרת.

אמר לו ראש הישיבה: "הייתי מסכים בחפץ לב, אולם עם מי תלמד בחברותא, הלא עכשיו באמצע הזמן כולם מסודרים". השיב התלמיד בפשטות: "מה הבעיה, אלמד עם ראש הישיבה!" נענה לו בפשטות: "בסדר!" [אף שכבר למד עם הרבה חברותות ימצא זמן גם ללמוד איתו].

הוסיף רבי נתן צבי לשאול: "היכן תישן, הרי עכשיו אין מקום באף אחת מדירות הישיבה?" ומיד השיב בעצמו: "תישן בביתו!" וכך הוי. הבחור נכנס לביתו הקטן של רבי נתן צבי ברחוב ישא ברכה. רבי נתן צבי התעקש שהבחור יקבל חדר נפרד באומרו: "כמו שבביתך יש לך חדר נפרד, גם פה תקבל חדר נפרד..."

וכך עד סוף אותה שנה, במשך שמונה חודשים ישן אותו בחור בביתו של ראש הישיבה כשהוא ממשיך ללמוד עמו עד שסודר לו חברותא מתוך הישיבה.

עפ"י בכל נפשך

עלון "איטש לרעהו" פרשת משפטים הוקדש לעילוי נשמת **ר' יואל זאב בן ר' יוסף זרחל הלוי אינטרקט ז"ל**

נלב"ע כז שבט תשס"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

לדבוק במדת האמת ולהתרחק מכל דבר העלול לגרום לו ולזולתו לשקר!

נלמד מהפסוק: "מדבר שקר תרחק" (פרק כג-ז) ופירש הספורנו: מכל דבר שיוכל לסבב שקר כאמרם ז"ל: הוי זהיר בדברך שמא מתוכם ילמדו לשקר. עכ"ל. והיינו שהזהירות מלגרום לרעהו לשקר נכללת בציווי "מדבר שקר תרחק". וכפי הדוגמא שכתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - תתרכ"ב): אם תראה בני אדם מתלחשים ואתה חפץ לדעת מה מתלחשים, אל תשאל להם, פן תעשה אותם שקרנים, שאילו היו חפצים שתדע היו מגידים לך, ועתה שאין חפצים שתדע, יגידו לך שקר.

ידועים דברי חז"ל שהתירו בכמה מקומות לשנות מן האמת. כגון מפני דרכי שלום (ויבמות סה). או כדי להציל את הזולת מבושה (סנהדרין יא). או מי שקנה מקח רע ישבחנו בעיניו לבל יצטער, או לשבח את הכלה לפני החתן (כתובות יז).

ויש לעיין, האם מי שמשנה כדיבורו עפ"י ההיתר הזה של חז"ל, נחשב שדיבר אמת או ששיקר ברשות חז"ל? **הגרא"א דסלר** כתב (במכתב מאליהו - ח"א) בזה"ל: "לפעמים צריך דוקא לשנות כשהאמת לא יועיל אלא יזיק... ומה שנראה כשקר מביא לתכלית של אמת. נמצא שאמת הוא מה שמביא לטוב ולרצון הבורא".

ולפי"ז ביאר הרב דסלר שהערמה שעשה יעקב אבינו עמוד האמת, היה "אנוס עפ"י הדיבור ולא כיוון לרצון עצמו כלל אלא רק להוציא לפועל התכלית הנרצה מה', ושקר לשם אמת כזה, הוא הוא האמת!"

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל הביא (בבית ומנוחה) ראיה לכך ממה שאמרו חז"ל (סנהדרין ו): על אהרן שהיה אוהב שלום וכו' ועליו נאמר "תורת אמת היתה בפיהו ועוולה לא נמצא בשפתיו", אף שכידוע היה משנה מהאמת כדי לעשות שלום בין אדם לחברו, ובכל זאת נאמר עליו "תורת אמת היתה בפיהו" וגו' מוכח מכאן שגם השינוי הוא חלק מהאמת.

ובאמת מצאנו מפורש כן בריטב"א על מה שאמרו חז"ל (כתובות טז). כיצד מרקדין לפני הכלה, שלדעת בית הלל ניתן לומר על הכלה שהיא נאה וחסודה, אף שבאמת היא כעורה. ולכאורה איך מותר לשנות מן האמת? וביאר הריטב"א דכל שהוא מפני דרכי שלום אין בו משום "מדבר שקר תרחק".

ראיה לכך הביא **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל (בספר הערות ר"ה) ממה שאמרו בגמרא (ר"ה כו). אמר רבי שמעון בן לקיש, כשהלכתי לתחום קו-ניטרייא, היו קוראים לכלה 'נינפי' שהוא מלשון הפסוק יפה נוף משוש כל הארץ. הרי להדיא שלכל כלה, גם כעורה, קראו בלשון "יופי".

אלא שלכאורה יסוד זה [שהמשנה דיברו לצורך, נחשב אמת] צ"ע מהמסופר בגמרא (סנהדרין צז). על רב טביומי שנזדמן למקום אחד ששמו קושטא, ובו כל אנשי המקום דיברו אמת ורק אמת ולא שינו דיבורם, ועל כן היתה שורה ברכה במקום זה שלא מת בו אדם קודם זמנו.

רב טביומי נשא אישה וגר שם ונולדו לו שני בנים. פעם ישבה אשתו וחפפה ראשה. באה השכנה ושאלה עליה, ואמר לה רב טביומי שאיננה בבית ומתו לו שני בנים. שאלוהו אנשי המקום: "מאי האי?" סיפר להם המעשה. אמרו לו: בבקשה ממך, צא ממקומנו ואל תגרה בנו את המוות. הרי מוכח ממעשה זה שאף ששינה דיבורו לצורך, בכל זאת נחשב שקר שבגללו מתו בניו! **ושמא** נוכל לתרץ שרב טביומי היה יכול לענות באופן שלא יהיה שקר מפורש, כמו שכתב **רבי יהודה החסיד** זצ"ל (בספר חסידים - תרמב) שגם כשנאלץ

שלום-רק עם האמת...

כת ה'משכילים' בדורו של המהר"ם שיק זצ"ל, ביקשו ממנו שהיראים - שומרי התורה יעשו עמהם שלום, שהרי אמרו חז"ל (ויבמות מסה): "גדול השלום".

השיב להם המהר"ם שיק: "כתוב "האמת והשלום אהבו" (זכריה ח-יט) ופירשו הקדמונים, מדוע הקדים הכתוב "אמת" לפני ה"שלום"? אלא משום שהוא תנאי שאין לעשות שלום אלא רק עם האמת, אבל מן השקר, מצוה להתרחק עד הקצה האחרון.

זהו גם פירוש התפילה: "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום"... **אנו** מבקשים רק על שלום המושפע מן השמים שכולו אמת. וכשם שהקב"ה "עושה שלום במרומיו", כן "יעשה שלום עלינו", היינו שלום שכולו אמת! **דברי יואל**

"היאך אעשה שקר בנפטי"...

מעשה אירע בעיירה קטנה שלא היה בתוכה מקוה טהרה. הדבר נודע ל**כ"ק האדמו"ר רבי נחום מטשרנוביל** זצ"ל, ונחרד מכך. הוא פנה מיד לאחד ממכריו ומקורביו שהיה אדם עשיר ואמר לו שהוא מוכר לו חלקו בעולם הבא במחיר שיבנה מקוה באותה עירה.

תמחו החסידים על פשר מעשהו, ענה להם רבי נחום בתמימות: בתורה כתוב "ואהבת את ה' אלקיך... בכל מאודך"... ופירש רש"י "בכל מאודך - בכל ממונד". את הפסוק הזה אני אומר פעמיים בכל יום שחרית וערבית. ואני שואל אתכם, יהודי כמוני שאין לי אף פרוטה אחת, איך אני יכול לשמור מוצא שפתי לאהוב את ה' בכל ממוני ולא לעשות שקר בנפטי?

"ואולם אם יש לי איזהו חלק בעולם הבא, וישנם אנשים שמעריכים את חלקי זה בממון ממש. הלא מחוייב אני למכור את רכושי זה כדי לקיים את מצות אהבת ה' בכל ממוני, ולא לעשות חלילה את דברי פלסטר.

ויקהל משה

קדוק על דבר אמת...

ידוע היה **כ"ק האדמו"ר משינאוא** - **רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם** זצ"ל בדקדוקו על דבר אמת. וסיפר **הגה"צ רבי יושע בוקסבוים מגלנטא** זצ"ל, שפעם ניגש אליו יהודי בשעה שהתכוון ליטול ידיו לסעודה שלישית בש"ק בין השמשות, ובישר לו שזה עתה נולד לו בן ושואל אימתי עליו לעשות את הברית האם בשבת או ביום א'?

לא ענה רבי יחזקאל מאומה, אלא קודם כל נטל ידיו וברך ואכל כזית פת, ורק לאחר מכן השיב שימול את הברך ביום ראשון. והסביר הרב מגלנטא, שהסיבה שלא ענה לו מיד, מכיון שהיה זה אחר השקיעה והרבי לא רצה להוציא מפיו שעכשיו זה כבר ספק לילה כאשר הוא עצמו עומד לסעודה שלישית של שבת, לכן המתין עד לאחר בציעת הפת ואז השיב לו.

רבינו הקדוש משינאוא

על טהרת האמת...

פעם הצליחו כמה ממנהלי ישיבת באר יעקב להפגיש את ראש הישיבה **הגרמ"ש שפירא** זצ"ל עם נגיד עשיר. מנהגו של העשיר היה לתרום אך ורק בנינים למוסדות. ואמנם באותה עת לא היה חסר בנין לישיבה, אך ברור היה שעם התפתחות הישיבה בעתיד, יזדקקו לבנין חדש.

על כן נכנסו יוזמי הפגישה אל ראש הישיבה וביקשוהו שאם יודיע העשיר על רצונו לתרום בנין לישיבה, יסכים לקבל, שהרי אין זה שקר, כי מה ההבדל בין אם זקוקים לבנין היום או מחר...

ואכן קיבל ראש הישיבה את הנדיב במאור פנים ובחביבות מופלגת, פנה הנדיב ואמר: "שמעתי כי זקוקים אתם לתרומה, בנין חדש לישיבת באר יעקב. ובכן, אני מרים בזה את תרומתי"....

השיב לו הרב שפירא על אתר: "ישר כחך, אבל מה נעשה ועתה אין זקוקים אנו לבנין. ב"ה לכל בני הישיבה יש מקום". הנדיב בהגינותו טרח לציין כי אין בכונתו לתרום מאומה זולת בנין... אך הרב שפירא החזיר לו במאור פנים: "אם כך, תן את הבנין לישיבות הזקוקות לכך"....

לשמש שם אהל

המשך - "מדבר שקר תרחק"

חינוך למדת האמת...

האשה הצדקנית ק. מונק ע"ה שימשה כ"אם בית" לילדי מוסד "בתי אבות" של פוניבז'. וסיפר המחנך הוותיק **רבי משה טורק** זצ"ל (בשיחה שהתקיימה במעונו): פעם קראה לאחד מילדי המוסד ואמרה לו: "מהר החלף את בגדיך ולבש את בגדי השינה!" הילד נבהל מעט. הוא ידע שבמוסד, בקשה כזו באמצע היום נעוצה בדרך כלל בחול... "שמא חולה אני ואינני יודע על כך" - תהה הילד. אך ידע שיש לקיים את בקשתה כי וודאי דורשת את טובתו.

בעודו שוכב וחושב, נפתחה הדלת וגברת מונק נכנסת וישבה לצידו. "בני היקר, שמא הנך חולה?" שאלה. "לא! ממש לא!" השיב הילד שפליאתו מעתה גברה שבעתיים. מדוע סבורה שהוא חולה!?

ואז המשיכה גברת מונק: "שמעתי בני, מהמלמד שלך, שהיום הוצאת דבר שקר מפיך. מי שלא אומר אמת, בהכרח שאינו בקו הבריאות! כאשר האדם בריא בנפשו ובנשמתו, הוא לא יסבול דבר שקר..."

הילד הסמיק, הבין את המסר והפנים אותו. הבטיח לגברת מונק ובעיקר לעצמו שמהיום יתרחק מהשקר ולא ישוב עוד לכסלו...

מתוך מאמר

לשנות בדיבורו לצורך, ישתדל לשנות באופן ש"לא יהיה נראה כל כך שקר לגמרי". ולכן נתבע משמים על כך.

כששהה פעם כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מויז'ניץ זצ"ל (בעל 'אהבת ישראל') להבראה בעיר דורנא וערך שולחנו בסעודה שלישית בש"ק. נכנס לשם "רבי" שהיה מדבר בשבחם של המשכילים והרפורמים. שינה הרבי ממנהגו [שלא לומר ד"ת בערי הנופש] וביאר בדרך צחות את אמרת חז"ל (שבת קד). "שקר מקרבן מיליה" [האותיות מסדר הא-ב קרובות] "אמת מרחקן מיליה" [האותיות רחוקות]. בביאור הבא (מובא בקדוש ישראל -ח"ב):

אדם שמחזיק בדרך האמת - "מרחקן מיליה" - המלים רחוקות מפיו. אינו אומר מיד כל העולה על לבו שכן מחוייב הוא אך ורק לאמת. ואולם "שקר מקרבן מיליה" - המחזיק בדרך השקר, קרובות אצלו המלים לפיו שכן מרשה לעצמו לומר ככל העולה על רוחו ללא מעצור.

הוסיף הרבי לרמוז זאת בפסוק "ויסעו מאתם וישב על פי החירות אשר על פני בעל צפון" (במדבר לג-ז) - "אתם" - אותיות "אמת" ללמדנו שמי שנוסע מהאמת ומתרחק ממנה - מגיע ל"פי החירות" - מרגיש חירות ופיו משוחרר לומר מכל מה שירצה, אף דברי שקר. ומה סופו? סופו שמגיע "על פני בעל צפון" שזה עבודה זרה. מעון שקר יכול האדם להתדרדר עד לשאל תחתיה...

מניעת צער מהזולת

להרנין לב אלמנה...

מעשה באדם שהגיע עם דודתו האלמנה לביתו של הגה"צ רבי **מרדכי צוקרמן** זצ"ל. האחין חשב שבוודאי תכנס אך לרגעים אחדים, תתברך בברכות החמות שרבי מרדכי מרעיף ותצא מעודדת ושבעת רצון. אולם תחת זאת ישבה האלמנה שעה ארוכה כשהיא מספרת סיפורים רבים על בעלה המנוח, על פעליו הרבים, על מחלתו ופטירתו ועל קשיי בדידותה, על ילדיה ונכדיה וכו'.

רבי מרדכי, כדרכו, האזין בסלבנות רבה ובהארת פנים, מקשיב ומתעניין ושואל, מיעץ כשצריך, מהנהן כשדרוש והשיחה מתארכת ללא גבול כשקיצה אינו נראה באופק... רבי מרדכי הבחין באחין שיושב בחוסר נוחות, מתוך רגשות אשמה שהוא שגרם לרבי מרדכי לכלות זמנו היקר...

נטל רבי מרדכי, תוך כדי שיחתו עם האלמנה, פיסת נייר ורשם לו בהחבא: "לב אלמנה ארנין..."

יחיד ודורו

לעודד לנחם ולהרנין...

סח הגר"י זילברשטיין שליט"א: "יכולני להעיד על מו"ח הגר"ש **אלישיב** זצ"ל שלמרות שזמנו מצומצם עד מאוד, וכל דקה מנוצלת אצלו עד תום, עד כדי כך שגם אני, אם אאחר בדקה או שתיים לתור שנקבע לי אצלו, אצטרך להמתין אחר כך זמן רב, בכל זאת למרות הכל, היה הרב אלישיב הולך לביתו של אלמנות, לא רק בימי ה"שבעה" אלא גם שנים רבות לאחר פטירת הבעל, ויושב שם מדבר על ליבן לעודדם ולנחמם.

"כאשר שאלתיו פעם: "רבי, כיצד הנך מוצא את הזמן לכך?" השיב לי: וכי מצות "לב אלמנה ארנין" אינה חשובה דיה שאשקיע מזמני למענה?"

הלמות עמלים - ח"ב

לא לגרום צער וטרחא...

רגיל היה הגאון **מטשיבין** לספר על הגר"ד בהר"ן זצ"ל שהיה מיקל בשאלות בהלכות הפסח. וכשנשאל על כך רבי דוד, "היתכן? הלא כל הפוסקים מחמירים בהלכות הפסח וכיצד אתה מיקל!?"

על כך היה משיב: "יש לי הרבה חומרות לעשות ואילו הייתי יודע שאתם תעשו זאת בעצמם הייתי אומר לכם אותם, אבל יודע אני שתטילו אותם על נשותיכם וזה אינני רוצה כי כבר יש להן מספיק עבודה..."

הלמות עמלים

שלא לגרום עינוי וצער לזולתו [ובמיוחד לאלמנה ויתום]!

נלמד מהפסוק: "כל אלמנה ויתום לא תענון" (פרק כב-כא)

וכתב רש"י: הוא הדין לכל אדם אלא שדיבר הכתוב בהוה, לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם. ובמכילתא (פרשה יח-קעט) נחלקו תנאים בזה: "כל אלמנה ויתום לא תענון" אין לי אלא אלמנה ויתום, שאר כל אדם מנין? תלמוד לומר "לא תענון" דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר אלמנה ויתום שדרכן לענות, בהן דיבר הכתוב.

האלישיך הק' זצ"ל מבאר, כי אף שאצל כל אדם הדין הוא שהמוסר דינו לשמים נענש הוא תחילה, כי היה עליו לפנות קודם לב"ד של מטה אך ביתומים גם "אם צעוק יצעק אלי" [ולא לב"ד] "שמוע אשמע צעקתו", שכן טבעי הוא שילד, בצר לו, צועק בראשונה אל אביו, והש"ת אבי יתומים.

עוד מבאר האלישיך כפל הלשון "ענה תענה". "צעוק יצעק" ו"שמוע אשמע". כי עינוי היתומים כפול משאר אדם, כי בזה נזכר מצערו האישי שאין לו אב שיעזור לו, וממילא גם צעקתו כפולה, ובהתאם, גם שמיעתו של הקב"ה יתירה.

מצינו במספר מקומות בתורה ציווים שונים שמטרתם למנוע צער מתשושי הכח שדבר מצוי הוא לענותם. רעיון מענין הביא הגאון **רבי יעקב ניימן** זצ"ל (בספרו **דרכי מוסר** - פר' בהר) בשם הגאון **רבי אהרן בקשט** זצ"ל, כיצד חסה התורה על העני שלא לצער, ואלו דבריו:

"לכאורה צריך להבין: מדוע אמרה תורה להשאיר פאה מן הקמה והעני יבוא ויקצור, וכי לא היה טוב יותר שבעל השדה יקצור והעני יקח בלי שיצטרך לטרוח ולקצור בעצמו!?"

אלא הטעם הוא, שהתורה הקדושה לא רצתה לצער את העני, כי כמו האמא, כשכועסת על בנה, שולחת לו אוכל על ידי שליח ובוודאי יש לו צער מכך שאינו מקבל את האוכל היישר מיד אמו, כך העני שלא זכה שיהיה לו חלק בארץ הקדושה, ויצטרך לאכול מזולתו, ודאי יצטער מאד על כך, על כן אמרה תורה שהעני בעצמו יקצור, כדי שיקח את האוכל ישר מאדמת ציון אמנו.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מי כעמך ישראל...

מזל טוב - לפני כשנה נולד לנו נכד! וואם לא הספקתם לאחל מזל"ט בלידה, תאחלו ליום-הולדת...

אנחנו מתגוררים בבני-ברק, והברית הייתה אמורה להתקיים בישוב הפסטורלי 'מיצד' שבגוש-עציון.

יום קודם שכרתי רכב גדול ומפנק, כזה שיוכל להכיל בנוחות גם את חמותי המבוגרת עם העוזרת הפיליפינית שלה, וגם מזון לסעודת המצווה. הברית הייתה אמורה להתחיל בשעה 01:00 בצהריים אבל יצאנו מאוד מוקדם, כי רצינו להספיק לפני זה לנחם אבלים בישוב 'טלז-סטון', ועוד להגיע לברית מוקדם.

עד הכניסה לטלז-סטון הייתה הדרך חלקה ונעימה, אך לפתע הרחנו ריח חרוך חזק. תוך שניות החל עשן סמיך לצאת ממכסה המנוע!

בסייעתא דשמיא כבר היינו בשער הישוב.

עצרנו מיד והוצאנו את כל הנוסעים מהרכב בזריזות. במשך כל אותו זמן הלך העשן והתגבר. לאחר שמילטנו את הנפש הזדרזנו להציל גם את הרכוש במהירות - ובפרט את המזון שאמור לשמש לסעודת המצווה...

קעבור שתי דקות כבר היה חלקו הקדמי של הרכב אפוף להבות, ולא חלפו יותר מעוד שתי דקות עד שכל הרכב בער כ"מדורת ל"ג בעומר"...

* * *

הלב התמלא בהודאה ושמחה שיצאנו מהאירוע בשלום, אבל מהר מאוד קלטנו שעכשיו אין לנו זמן לשמוח אלא צריך לראות איך מתארגנים הלאה...

אנחנו עומדים בצד הכביש עם אשה מבוגרת בת תשעים בלי עין הרע + סעודת ברית וכל מה שעומד לרשותנו זה רכב-שרוף...

דבר ראשון התקשרנו לחברה שהשכירה את הרכב, על מנת שתדאג לנו לרכב-חלופי. אבל בינתיים חלף זמן מאוד יקר עד שקלטנו שהדרך הכי מהירה תהיה לקחת מונית. השעה כבר הייתה 12:30 אך גם מונית לא הצלחנו להשיג. טלפונים לפה וטלפונים לשם - ואנחנו עדיין תקועים בצד הדרך באותו מצב.

שום דבר לא זו - חוץ מה'טויוטה' הישנה שלפתע הגיחה מולנו. הנהג מספר לנו שהבת שלו עִדְכָּה אותנו על המשפחה שנתקעה בשערי הישוב, והוא חושב שיש לו פתרון לבעיה:

"סעו לשלום - המפתחות בפנינו!"

היינו המומים. למה שניקח לו את הרכב? הוא לא הכיר אותנו, מעולם לא ראה אותנו ולא שום דבר. רק שמע על אנשים במצוקה והחליט מיד כיצד לפתור להם את המצב.

מכיוון שברירה טובה יותר לא ניצבה באופק, הכנסנו את האנשים לרכב, העמסנו את הציוד והתארגנו לנסיעה. נכון. היה יותר צפוף מאשר ברכב הקודם - אבל "טוב הכלב החי מהאריה המת". לקחנו מהאיש המתוק הזה את מספר הטלפון שלו ויצאנו לדרך.

השעה 02:00 בצהריים ואנחנו מגיעים למקום הברית. הגענו אחרונים כי האירוע כבר היה אמור להתחיל שעה קודם לכן - אבל חיכו לנו...

* * *

האירוע המרומם מאחורינו ואנחנו חוזרים לטלז-סטון כדי להחזיר את הרכב. אני מודה לבעלים באופן נרגש. באמת - הוא הציל אותנו! אבל הוא לא מתחיל להבין על מה אני מדבר, הוא מסביר לי באמת ובתמים - וגם מצליח לשכנע אותי - שהוא נהנה מההתרחשות, הרבה יותר ממה שאני נהנית!

הייתכן!!

"-כן! יש לנו במשפחה מצב רפואי מסוים ואנחנו מחפשים זכויות בנרות. אני מודה לכם שְהִמְצַאתֶם לנו את הזכות הנפלאה הזו!"

לא יאמן! עזבתי את הבית שלו עם תחושה שלא הוא זה שפטר עבורי בעיה רצינית אלא להיפך: שאני הוא זה שפטרתי עבורו בעיה רצינית. פשוט כך.

* * *

טוב. עכשיו צריך לחזור מטלז-סטון לבני-ברק. אני מתחיל לבדוק את סדרי התחבורה במקום ופתאום אני פוגש אדם מוכר. שֶׁכֵּן שלנו מבני-ברק שעבר להתגורר בטלז-סטון: "אווהו מה אתם עושים פה?" - הוא מתפלא.

אני משתף אותו במאורעות היום המופלא הזה והוא מיד קובע בשבילנו:

"אתם חוזרים עכשיו הביתה עם הרכב שלי". הוא לא חושב פעמיים, ולא נותן לנו לחשוב אפילו פעם אחת. זהו. מחר הוא בלאו-הכי מגיע לבני-ברק לקניות, ואז הוא כבר יקח מאיתנו את הרכב בחזרה.

זה היה טוב מידי בשביל להיות אמיתי, אבל זו האמת על עם-ישראל!

נשלח ע"י נתן לנדשטיין - בני ברק

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - משפטים

אולם אצל רופא נאמר "ורפא ירפא" - קודם הוא מנסה על החולה כל מיני מרשמים ותרופות, ורק אחרי שהמצב נהיה יותר גרוע והוא מרפא את אשר קלקל, אז הוא מוצא את הסיבה האמיתית ונותן רפואה למחלה הראשונה... (במחשבה תחילה)

"וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו" (כא, לג)

מובא בילקוט מאיש לרעהו, רבי נתן צבי פינקל זצ"ל מסלבודקא הבחין פעם בבחור המתכופף להרים פיסת נייר בחשבו כי מדובר ב'שמות' הטעונים גניזה, אבל כשראה הבחור שפיסת הנייר מכילה רק דברי חולין, השליכה בחזרה לארץ. קרא לו הסבא ואמר, "איך אתה מתנהג כך?! הרי אתה מזיק ברשות הרבים, וכורה בור להכשיל בו בני אדם!"

תמה הבחור, "מה זה שייך לכריית בור, וכי איזה נזק נגרם מפיסת נייר?!"

הסביר לו הסבא: "בור אינו דוקא מכשול שיכול לגרום לכך שהשני ייהרג או יינזק בו, אם אתה גורם לכך שמישהו יהיה חייב להתכופף ולהרים את הנייר, ובכך יתבטל מלימודו, הנך בגדר מזיק, ולמרות שלא אתה הבאת את פיסת הנייר הזו לישיבה, אתה הרי הגבת אותה, ובגמרא (ב"ק כט, ב) אמרינן, 'ההופך את הגלל ברשות הרבים חייב', משום שבכך שהפך את הגלל סילק את מעשה הראשון שהביאו לשם, והשני נחשב כמי שחפר את הבור."

(מאורי שערים, שער העבודה פ"ד)

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (כב, כא)

"כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם" (כא, ב)

על פי ההגיון האנושי הפשוט, חייב האדם לכבד את פועליו - יהודים קשי יום העובדים אצלו לפרנסתם - יותר מאשר את עבדיו שאותם קנה. למעשה, התורה מחייבת את האדון לנהוג בעבד עברי בכבוד ובעדינות מעל לנדרש בהתנהגותו כלפי עובד שכיר יהודי. זאת, למרות

שהאדון הוציא ממון רב כדי לקנות עבד שישרת אותו, ולמרות שבמקרים רבים אדם הנמכר לעבד הוא בעל אישיות מפוקפקת שנתפס בגניבתו.

בזה אפשר להבין מדוע בחרה התורה לפתוח את פרשת משפטים דווקא בעניין עבד עברי שאינו כל כך מצוי ואינו נוהג בכל הזמנים והעיתים. זאת, מפני שהתורה באה להדגיש יסוד חשוב בהליכות שבין אדם לחבירו. למרות שמצוות אלו הן שכליות, אל לו לאדם להסתמך על שכלו וחוש ההגיונות הטבעי שלו בבואו לקבוע את המותר והאסור בדינים שבין אדם לחבירו, אלא עליו לחפש וללמוד את ההלכה והמוסר בדינים אלו, כפי שניתנו לנו על ידי התורה, הגמרא וחכמי הדורות.

"ורפא ירפא" (כא, יט)

מכאן למדו חז"ל שניתנה רשות לרופא לרפאות. אמר על כך הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי בצחות: אצל הקב"ה נאמר "כי אני ה' רופאך", לשון אחת של רפואה, שכן הקב"ה שולח לחולה את הרפואה והוא מבריא.

"ותשחק ליום אחרון" (משלי לא, כה)

מוקדן המשטרה קבל מידע מודיעיני, שבעוד מספר דקות יחלה בכפר המרכזי רכב, הנושא בתוכו חמר מסכן שאסור לשמוש.

כוחות המשטרה התפרסו מידית לאורך הציר, ועצרו את הרכב המבוקש.

קראו לנהג לעמד מחוץ לרכב, וסמנו לו הכן לעמד, תוך אזהרה, שאם יוציא את רגלו מחוץ לשטח המסמן, או יעז לברוח, הקליע שיצא מקת הרובה מהיר יותר...!!

השוטרים החלו בעבודת החפוש ברכב, ומשלא מצאו דבר, החלו לחתך ולקרע את המושבים, הרפודים, השטיחים וקירות הרכב.

משהעלו חרט בעמלם, מקדו את מאמציהם בתא המטען, תוך חפוש מתחת לכל סכה וכל ברג.

מפאת כבודם, לא יכלו להרשות לעצמם בזיון שכזה, שעבדו והרסו, שברו וקלקלו ללא תכלית, התחילו לפרק את הרכב לחתיכות ולהפוך פפטישים בלי להתאש, כי הרי המודיעין מדיק ולעולם לא טועה, מכרח שהחמר קיים, וחזבים למצא אותו.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - משפטים

לשטוף את הכוס בעוד השארית רכה..."
החברותא נדהם ותמה: "אינני מבין, הרי בסך הכל זוהי בתך, והיא בוודאי מוחלת לך על כך בלב שלם?"
"נכון!", אמר רבי דוד, "אך בכל זאת, היא אלמנה!..."
מרעיש! הרי כל רגע של ביטול תורה אצל רבי דוד היה נורא, זמנו היה מדוקדק ומחושב עד לאחת.

העידו עליו מכיריו כי מיום עומדו על דעתו לא בזבז רגע אחד מזמנו שלא נצלו עד תום. אולם כדי לא להטריח אלמנה בצער כה מועט, שאין ספק שלא היתה מקפידה על כך, הקדיש לזה קרוב לשעה... (אוצרותיהם אמלא)

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (כב, כא)

מובא בילקוט מאיש לרעהו, כתב האבן עזרא: נכתב בתורה 'תענון' לשון רבים. כי אם האחד יענה ואחרים יראו ולא יעזרו למתענה, העונש יהיה על כולם.

כל הרואה ואינו עוזר, נחשב הדבר כאילו הוא המענה בעצמו, וזה 'לא תענון' לשון רבים, ועל כן בא אחריו 'וחרה

אפי והרגתי אתכם'
(פסוק כג), את כולכם.
סיפר רבי אליהו לאפיאן זצ"ל: שמעתי מרבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, שהבחין פעם שרבו רבי ישראל סלנטר זצ"ל אינו שומר על סדרי התפילה והלימוד שהיו קבועים לו בכל השנים.

שאל אותו רבי נפתלי מהי הסיבה לכך, והשיב שאשתו הכניסה לביתם משרתת אלמנה, ולכן אם הוא יקום השכם בבוקר כדרכו לצאת מהבית, תאלץ האלמנה גם היא להתעורר משנתה ולקום כדי לסגור את הדלת מבפנים, והוא חושש משום 'כל אלמנה ויתום לא תענון'. הוסיף ואמר לו שיש דברים נוספים שהוא נמנע מלעשות בגלל חשש זה.

פנה רבי ישראל לתלמידו ואמר: "ומה אתה אומר נפתלי, שאפטר אותה? אם כן יוצא שאסור להכניס אלמנה ויתום לתוך בית יהודי, שמא יצערו אותם, ואיך אפשר לומר דבר כזה?!"

"כל אלמנה ויתום לא

תענון" (כב, כא)

כתב רש"י: הוא הדין לכל אדם אלא שדיבר הכתוב

מספר הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א: בשנותיו האחרונות התגורר הגאון רבי דוד בהר"ן בשכונת 'שערי חסד', בבית בתו הרבנית חיה יוכבד [חיקה] פרידמן ע"ה, שהתאלמנה בצעירותה מבעלה הגאון רבי משה פרידמן זצ"ל.

מדי לילה היה רבי דוד משכים קום לאמירת 'תיקון חצות', ולאחר מכן עסק בתורה עד כשעה וחצי לפני זמן ותיקין. אז צעד לאיטו פסיעה אחר פסיעה לעבר בית הכנסת 'הגר"א' בשכונה, שם המשיך ללמוד בחברותא עם אחד מתלמידי החכמים החשובים שבשכונה.

בתו, הרבנית פרידמן, שנהגה בו כיבוד אב באופן מהודר ביותר, הקפידה אף היא לקום באשמורת הבוקר כדי להכין עבורו כוס קפה מהביל להחם בו את לבו. רבי דוד היה משיב בו את נפשו ומזדרז לצעוד לבית הכנסת.

באחד הלילות, כשהגיע רבי דוד לבית הכנסת, דקות אחדות לאחר שהחל ללמוד עם החברותא, פנה אליו במפתיע וביקש את

מחילתו על כך שהוא נאלץ כעת לעוזבו ולשוב בדחיפות הביתה כי שכח דבר מה...

בתחילה ניסה החברותא לעצור בעדו, ביודעו כמה מאמץ וזמן תיקח ממנו הדרך, אך רבי דוד היה החלטי בדעתו, וקם ויצא.

כששב לבית הכנסת כבר עמדו הציבור להתפלל, ולמרות שלא הספיק להשלים את חוק לימודו כמידי יום, ניכרה על פניו ארשת של שביעות רצון.

החברותא שהכיר את הליכותיו של רבי דוד, ידע כי כל מעשיו מונהגים בדקדוק על פי דעת תורה והלכה, והסתקן לדעת איזה דבר חשוב יכול היה לגרום לרבי דוד לנטוש אותו כך באמצע הלמוד ולבטל את לימודם הקבוע, אולם רבי דוד סירב לפרט.

רק לאחר הפצרות מרובות, נענה ואמר: "ודאי ידוע לך כי כיום אני מתגורר בביתה של בתי האלמנה: והנה היום שכחתי לשטוף את הכוס בה שתיתי את הקפה לפני

יציאתי מהבית, חששתי כי עד שאשוב מתפילת שחרית, שארית הקפה תתייבש, והדבר יקשה על בתי לשטפה. חזרתי אפוא על עקבותיי

קול צחוק מתגלגל, עצר אותם ממלאכת ההשקחה, מיד הם נושאים את עיניהם ורואים איך שנהג הרקב לא יכול להכיל את צחוקו בקרבו, ופשוט לא יכול להרגע.
מההההה, מה קרה? שואלים אותו השוטרים.
והנהג תוך כדי חיוך רחב מגלה להם לשוטרים, שמרב עסוקם לא שמו לב, והוא הצליח להוציא את רגלו מחוץ למסמן כבד חמש פעמים...

לעי"נ האשה החשובה מרת

מרים יוכבד ב"ר צבי

ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - משפטים

בלי די כמו עתה שמצא פתרון שלא תפגע האלמנה.
(גדולה שימושה)

"ואנשי קדש תהיון לי" (כב, ל)

סיפר רבי אהרן טויסיג שליט"א, מעשה שהיה, אחד מבחירי ישיבת סלבודקה שבליטא התארס בשעה טובה. בן עליה זה זכה להתארס בשעה טובה עם בתו המושלמת של נגיד מוקיר רבנן, שהבטיח לחתנו מזונות ביד רחבה, דבר נאה ומתקבל. החתן הוזמן לשבת בעירו של החותן לעתיד, שיוכל להתפאר בו בפני בני קהלתו. הוא הגיע והרשים את כולם בהנהגתו המופתית ובידיעותיו המופלגות, והיה במה להתפאר.

היה שם יהודי צר עין, שאושרו של הגביר היה

בעיניו לצנינים.

כשנשאל על ידו: "נו, מה דעתך על הבחור?" הפטיר: "מה אומר לך, אם בחרתם בו, כנראה בררתם היטב"...

נדרך המחנות: "למה כונתך?" שאל בחשש. השתמט והתחמק: "די במה שאמרת, לא אוסיף דבר!"...

נחרד הלה: מה ידוע לו, שאינו ידוע לנו.

החל לעקב אחר הבחור בחשדנות, כל חיוך התפרש כעווית,

כל אימרה כזחיות, כל איפוק כמוזרות.

שיתף את הבית בחרדותיו ובספקותיו, והאווירה הפכה טעונה ועויינת.

כשחזר הבחור לשיבה, שגרו אחריו שטר התנאים ודמי הקנס.

עולמו חרב עליו, ואף לא ידע על מה ולמה בא לו הדבר... הסבא מסלבודקה זצ"ל נכנס לעבי הקורה, ניסה לברר, הבטיח שהבחור מושלם, שאל איזו עוולה נמצאה בו, והאמת היא, שלא היה דבר;

רק אותה ברית הכרותה ללשון הרע, שתתקבל. קרנו של הבחור ירדה, מאחד התלמידים

בהוה, לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם. אשה שסבלה מכאב שיניים, באה לליל שבת לפני הגאון רבי מאיר מיכל רבינוביץ זצ"ל (גאב"ד שאט, ומח"ס מאיר לעולם) לשאול אם מותר לה להשתמש בסממנים. השיב לה רבי מאיר כי אינו מוצא שום היתר לכך. חזרה האשה לביתה.

הנה לאחר שעזבה האשה את ביתו, נתיישב הרב שוב בדבר, ומצא מקום להקל, הוא כמוהו לא ידע את מקום מגוריה של אותה אשה, אך ברצונו העז להקל את צערה וסבלה, הלך מבית לבית בעיירתו עד שהגיע לדירה ממנה בקע קול אנחת האשה.

הוא דפק בדלת וכשביקשו לדעת זהות הדופק, ענה: אני מאיר מיכל, מצאתי היתר לאשה להשתמש בסממנים כדי להקל מכאבה". ואז חזר לביתו.

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (כב, כא)

סיפר הרי"ש ששיינברג שליט"א: אבתי לשאול את הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאלת הלכה למעשה.

פסק ההלכה היה עלול להפריע ולצער אלמנה אחת.

על אף שהפסק היה ברור, התחבט הרב אלישיב בזה מאוד ואמר: "איך אפשר להוציא כזה פסק

הלכה ולפרסמו? הלא כתוב "ולב אלמנה ארנין"! איך אפשר לפסוק כך? שמא תבוא אלי אף מחר ונשקול שוב את העניין".

כידוע, היה זה נדיר מאוד לשמוע כזו התלבטות אצל הרב אלישיב. תמיד היה פוסק כהרף עין. והנה כשהגעתי למחרת לשיעור ב"תפארת בחורים" אני רואה את הרב אלישיב שרוי בשמחה גדולה וכולו מחוייך. הוא רמוז לי לגשת אליו ואמר לי: "הנה מצאתי פתרון להלכה איך

אפשר לקיים את ההלכה, ויחד עם זאת לא לפגוע באותה אלמנה!" לא זכור לי שראיתי אי-פעם את הרב אלישיב מאושר כל כך ושמח עד

לפעמים אנחנו צוחקים, נראה לנו שאנחנו חכמים גדולים, צוחקים אבל מפסידים דברים גדולים אחרים על הדרך. אנחנו יכולים לפספס כל מיני דברים חיוביים וטובים, בגלל סערת רגשות שתוקפת אותנו. לפעמים לא נשים לב לכלל לנזקים הנגרמים מסביבנו, מרב נהנתנותנו הרגעית. אז מה אם החבר טעה או לא שם לב, לכן נשרף את כל מה שיש לנו, לכן נתן שיהרסו לנו כל מפעל חיינו וכל עולמנו...? לשון הרע עסיסי לא מגדיל אותנו בעיני חברינו לארץ זמן, אדרבה מי שזרק זבל ודובר רכילות לרב, כנראה שביתו מלא בזבל ומאגרים רעים. אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה! צוחק מי שצוחק אחרון, ואחרון אחרון חביב. (א נקודה'לע - ספינקא)

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - משפטים

"אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס" (כג, א)

מבאר בדרך רמז הרה"ק רבי משה מפשעווארסק: כאשר עומד השטן בבית דין של מעלה לקטרג על יהודי - אין מאזינים לדבריו. שהלא עד אחד הוא ופסול לעדות. אולם כאשר יהודי ניצב ומדבר רע על חברו, הרי שהוא מצטרף רח"ל לעדות יחד עם השטן ואז מענישים את היהודי שחטא.

על כך מזהיר הכתוב "אל תשת ירך עם רשע", לדבר על מעשיהם הלא טובים של יהודים, שכן בכך אתה מכשיר את עונשם ומצטרף עם השטן "להיות עד חמס"... (במהחשבה תחילה)

"מדבר שקר תרחק" (כג, ז)

סיפר הרב יוסף וליס שליט"א: "באחד הימים הגעתי עם קבוצת אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, כדי להראות להם את עיר התורה בני ברק וישיבותיה.

נכנסתי עמם לבית הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לקבל ברכה. אמר לי הרב שטיינמן: "אינני מסכים לברך כי הם מחללי שבת ואיני יכול לברך".

בתחושה זו נאלצו לשוב לבתיהם.

"לאחר ימים ספורים שאלתי את האנשים ההם מהקיבוץ, מאיזה דבר התרגשו במיוחד בסיורים שעשו בעיר בני ברק? ואמרו כולם פה אחד את הדבר המפתיע הבא: "מכך שהרב שטיינמן לא הסכים לברך.

ראינו שאפילו בדור חנפן ושקרן כל כך, שכל אחד מנסה לרמות ולשקר את רעהו, כאן ראינו לראשונה איש אמת שאינו חושש לומר מה דעתו האמיתית עלינו בפנינו".

"מרוב התפעלות מהעובדה הזו שראו, ביקשו שיביאו להם אברך שילמד איתם וידריך אותם בכל ההלכות שיש לדעת לשמירת השבת והמצוות, בדרכם לתשובה שלמה. (מתוך מאמר)

"ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי

תשבת... ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו

ושם אלהים אחרים לא תזכירו... (כג, יב-יג)

יתכן עפ"י מה שאמרו רז"ל (שבת קיח ב) "כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלים לו", וזה שאמר: ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות... בכ"ז אל תסמוך ע"ז להקל במצות התורה, רק בכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים ל"ת. וזה ע"ד צחות.

(משך חכמה)

המבוקשים הפך למי שהפר שידוך, ומי יודע על מה ולמה...

השנים נקפו, והוא היה 'תקוע'.

מלחמת העולם הראשונה פרצה, והוא נדד עם הישיבה לקרעמענטשוק.

באחד הימים נקרא אל הסבא, התבקש לשבת. הסבא הושיט לו מכתב: "קרא".

את המכתב כתב אותו צר עין, שבגיננו התפרק השידוך. במלים נרגשות התוודה שלא עשה זאת, אלא מתוך רוע צרוף, קנאה מורעלת, ואכן קבל את עונשו במדה גדושה. הגלגל התהפך עליו לרעה, הוא הפסיד את כל רכושו, ומשפחתו התפרקה, בריאותו התערערה, והוא מוכה מכל עבר.

הוא מבין היטב על מה ולמה באו לו הצרות, והחליט לבקש מחילה. אולי יחוס, אולי ירחם, אולי ישוב הגלגל ויתהפך לטובה...

כששמע, שהבחור שלו הזיק בבטלו את שידוכו, עודנו בישיבה, כתב מכתב זה למקום גלותה, אל הסבא העומד בראשה. שימסור לו, ויבקש ממנו שיחמול עליו וימחל לו. הבחור סיים לקרא את המכתב ונשא ראשו אל הסבא לשמוע מה דעתו בעניין.

"על פי ההלכה, אינך חייב למחול", אמר הסבא.

"אבל כבר מחלתי!", ענה הבחור במשיכת כתפים, בטבעיות, "לא עכשיו, מיד מחלתי. לה, ולחותן, ולחותנת, ולמי שהוציא את הדיבה. הרי אין אדם נוקף אצבעו למטה, אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה. אותה בת קול שהכריזה על הזיווג, הכריזה על ביטולו.

מוציא הדבה והחותן אינם אלא שלוחי מרום, ומה לי לכעוס עליהם. את עצמי עלי לשפר, ותו לא..."

"אני חוזר", אמר הסבא. "הכל משמים הוא עניין אחד, אך אותו מוציא דיבה עשה מעשה שלא ייעשה, פגע בך והזיק לך קשות, אינך חייב למחול לו".

"אמת, אבל מחלתי..."

הסבא קם, והבחור קם, נבוך, מעברו השני של השלחן. הסבא הסיר כובעו והניחו על השלחן. עטור בכיפתו הגדולה סובב את השולחן ונעמד לפני הבחור.

בקומתו התמירה התנשא מעליו, כופף את ראשו וביקש מהבחור: "הנח ירך על ראשי, וברכני".

הבחור נרתע. מה?! הוא יברך את הסבא!?!

"וכי ממי מבקשים ברכה?" חייך הסבא, "הלא מצדיק מופלג. היש לך צדיק יותר מבן ישיבה העמל בתורה ומתעלה במוסר!?"

אלא מה, בצד המצוות ישנן גם עברות, אבל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, נקי אתה וזך, ברכני נא..."

{ אז נדברו }

פרשת משפטים תשפ"ב | לסדר: "השביעית תשמטנה ונשתה..." | גליון מספר: 544

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאני

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמענתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

גם סיפורים צריך לדעת לקרא נכון... ולהבין נכון...

לפני שבועיים נכתב כאן בגיליון הגדרה נחוצה איך לגשת נכון לסיפורי השגחה פרטית... אז אם כבר פתחנו את הנושא של סיפורים... הפעם אני רוצה לדבר על **סיפורי חזוק במצוות ומעשים טובים!!!** אני מתכוון לסיפורים הממוקדים... יש עשרות סיפורים על מי שקיבל שבת לפני הזמן וזכה לסייעתא דשמיא עצומה... ויש את אלו שלא נזהרו בעניית אמון וה' ישמור מה קרה להם... ובקיצור: על כל נושא שרק תזמין... אני יכול לשלוף לך עשרות סיפורים מרגשים ומסמרי שיער לטוב ולמוטב כמה חשוב לקיים את המנהג הזה... וכמה נורא למי שמדבר בחזרת הש"ץ...

עכשיו: בשכל ישר סיפורים מהסוג הזה זה דבר נפלא!! סיפורים זה משהו שמחזק אותנו באופן מוכח!!! ורואים את זה גם בחז"ל לאורך כל הדרך שהם תמיד השתמשו בכלי הזה... יש כמעט על כל מצוה אגדות חז"ל על תנאים או גם יהודים פשוטים שקיימו את המצוה וזכו לדברים גדולים וכן הדין... זאת אומרת: לסיפורים יש כח זה כבר לא מהיום!! גם אחרי שהבאתי מאמרי חז"ל בחשיבות כבוד שבת... עדיין חז"ל רואים לנכון להביא את הסיפור של יוסף מוקיר שבת כי זה נותן עוד יותר כח וכן הלאה... **ובפרט היום!!!** כל דרשן מתחיל חייב שיהיה באמתחתו לכה"פ סיפור אחד בהתחלה. עוד שלוש סיפורים בסוף ואולי וורט קצר ומאמר חז"ל באמצע...

אבל!!! כאן מגיע האבל הגדול!!! אליה וקוץ בה...

צריך לדעת שדווקא בדורנו... היות ויש לנו נטיה להסתכלות שטחית... כתוצאה מהשטחיות שלנו לא תמיד הסיפורי חזוק הם יעילים!! ואדרבה... למרבה האבסורד הרבה פעמים רב הנזק על התועלת... אני עכ"פ פוגש לאחרונה את הנזקים של הסיפורים הרבה יותר מהתועלת שלהם... אפשר להביא הרבה דוגמאות... אבל היות וכעת פרשת משפטים... אז אנקוט בדוגמא שמתאימה לנושא של ישרות בדיני ממונות... אני מכיר יהודי שהוא בעל חוב!! חייב כסף להרבה יהודים ולא משלם... למה? הוא טוען: אין לי!!! הוא עשה שיפוץ לבית... הביא אנשי מקצוע... אינסטלטור... איש מזגנים... אנשים שעבדו שבועות אצלו בבית ותכל'ס בסוף לא ראו ממנו כסף... למה?? **אין לי!!!** טוב... אם אין לו אז אין... בשביל זה אנחנו יהודים ולא תהיה לו כנושה... לכן לא יורדים לחייו...

והנה!!! יום אחד אותו יהודי אירס את בנו בשעה טובה ומוצלחת... וכידוע: אצל האשכנזים משלמים לשדכן... **ואני כעת שואל אותך:** נראה לך שהוא לא שילם לשדכן?? יש לך הווה אמינה לרגע שהוא לא שילם לשדכן?? ברור שהוא שילם!!! אני ראיתי במו עיני שהוא שילם טבין ותקילין!!! ולמה?? כי ה' ירחם... אתה יודע איזה סיפורים מסמרי שיער יש על אלו שלא שילמו דמי שדכנות... אח"כ הזוג סבל כל החיים... וההורים לא ראו נחת ומחלות וצרות ואל תשאל... והכל למה?? בגלל שלא שילמו כסף לשדכן... נו... אז נראה לך שאותו יהודי יאמלל את הבן שלו ואת עצמו...??

אז לשדכן הוא שילם!!! הוא הצליח לגרד 1000 דולר והוא נתן לשדכן ללא אומר וללא דברים וללא עיכובים... אה... מה עם החוב שהוא חייב להרבה מאוד אנשים אחרים???

נו נו... זה עוד יכול לחכות... סו"ס זה פחות מסוכן מלא לשלם דמי שדכנות... עכשיו!!! אתה מבין לבד שזה קשקוש... אין שום הבדל בין שדכן לאינסטלטור!! שניהם שכירים!! לשניהם יש לאו ד"לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר..." ואם מי שלא משלם דמי שדכנות ה' ישמור מה יכול לקרות... אותו דבר זה לא לשלם למתווך!!! אין שום שום הבדל ביניהם!!!

ותכל'ס... מה נעשה שהסיפור היה על דמי שדכנות!!! הסיפור היה שלא נתנו דמי שדכנות וה' ישמור איזה צרות היו... היות והסיפור התמקד בדמי שדכנות... אז מהיום נתקע לנו בראש שדמי שדכנות זה כישוף כזה... אל תתחיל איתו... אם אתה לא נותן דמי שדכנות... כל השדים בדרך אליך הבייתה... אה... לא שילמת לאיש מקצוע?? אה... אתה לווה רשע ולא ישלם?? לא!! זה לא בעיה... אדרבה... מקסימום אני אקח הלוואה... או לחילופין אני אדחה את התשלום לאיש מקצוע בעוד כמה חודשים... העיקר שיהיה לי כסף לשלם לדמי שדכנות!!! (ואני עוד אסביר לו... לאינסטלטור... תבין: זה דמי שדכנות... אתה רוצה שהשידוך יתפרק?? אתה רוצה שהבית שלנו יחורב?? והאינסטלטור עוד יבין... הוא יבין את כוח הנסיבות ויוותר... למרבה האבסורד) אתה קולט את עוצמת העיוות שנוצרה כאן???

הנה לך סיפור!!! סיפור על אחד שלא שילם דמי שדכנות וה' ישמור מה קרה לו... מה המסר האמיתי שאמור לצאת לנו מכזה סיפור...?? שה' אוהב משפט!!! ה' רוצה שנהיה זהירים בדיני ממונות... ואם מגיע תשלום לשכיר אז צריך לשלם לו... ואם עושים שכר שכיר ה' לא מוותר על זה... זה המסר החשוב והמהותי שאמור לצאת מסיפור שכזה... ותכל'ס... במקום להוציא את המסר הזה... מה אנחנו עושים?? מרוקנים אותו מכל התוכן... נתקעים בסיפור עצמו!!! ומהיום כולם פתאום עושים עסק מדמי שדכנות... זה כל הנושא!!! זה לא קשור לזהירות בדיני ממונות... לא קשור לרשע"ע שאוהב משפט וצדק... לא!! הכל ומתחיל ונגמר בדמי שדכנות!! אתה יכול להמשיך להיות נוקל... אתה יכול להמשיך לא לשלם לכל אנשי מקצוע שאתה חייב להם כסף... אתה יכול להמשיך להיות לווה רשע ולא ישלם... רק אל תתחיל עם דמי שדכנות!!! פלחן חדש! דמי שדכנות... אתה קולט כמה נזק יצא מסיפור שכזה?? לא זו בלבד שלאותו יהודי אין יראת שמים והוא לא זהיר בדיני ממונות... אלא הוא גם מצא לו פלחן חדש... דמי שדכנות!!! מהרבש"ע הוא לא מפחד... מדמי שדכנות הוא מפחד... אין פה סרך של יראת שמים!!! הזהירות הנקודתית הזו לא קשורה לידישקייט בגרוש... זה עוד איזה חמסה... עוד איזה סרט אדום... שהחלטת לעשות ממנו עסק ולפחד ממנו... הנה לך הנזק שבדורנו יכול לצאת מסיפורי חזוק!!!

ההמשך בעמוד 3-4 בגיליון זה...

גם סיפורים צריך לדעת אין לקרא ולהבין...

והכל בגלל מה?? בגלל שאנחנו שטחיים וממילא כשאנחנו שומעים או קוראים סיפורי חיזוק... אז או שהסיפורים מוגשים לנו בצורה שטחית... או יותר נכון אנחנו נגישים לסיפורים האלו בצורה שטחית... וברגע שהסיפור מתמקד במסר נקודתי כמה חשוב לשלם דמי שדכנות...

תכל'ס מה נתקע לנו בראש?? תקשיב: דמי שדכנות זה כסף קדוש ומכושף ואל תתחיל עם זה... זה כסף שאם אתה לא משלם אותו הוא מהלך עליך אימים ויכול להרוס לך את כל החיים... (בינינו... זו התחושה.)

זה נקרא לרוקן את כל התוכן התורני והערכי... ולהפוך אותו לפלחן חדש מנוכר ולא קשור ליהדות... וכשזו התוצאה עדיף כבר לא לספר את הסיפור... אם יש משהו יותר גרוע מאדם שאין לו יראת שמים ולא זהיר בדיני ממונות... זה אדם שבמקום שיהיה לו יראת שמים... יש לו כן יראה מכל מיני קשקושים... כן... יש הרבה קשקושים... לכל אחד יש את הכמה סיפורים שהוא מכיר והוא נתקע בהם... זה תקוע עם קפיד'ת... זה תקוע עם בדיקת מזוזות... זה תקוע עם איזה צדיק מסוים שרק הוא פועל ישועות... והמסקנה המתבקשת מכל הסיפורים האלו ביחד... איזה פולחן נקודתי!!! אל תפחד מלעבור עבירות... אין מה לחשוש מלהפסיד זמן ק"ש... הדבר היחיד שצריך להלחץ זה שאולי המזוזות פסולות...

בן אדם שקורא סיפור על מישהו שהיה לו צרות ובדקו את המזוזות והתברר שהם היו פסולות... נו... מה המסקנה שיוצאת מהסיפור הזה?

אם המסקנה מתייבת במזוזות!!! שאוי ואביו... אסור שהמזוזות יהיו פסולות... אז בדור השטחי שלנו המשמעות היא: עזוב... לא איכפת לי שום עבירה... העיקר שהמזוזות לא יהיו פסולות!!! אם הפסדת זמן ק"ש... נו... העיקר שאתמול בשעה 2 בלילה המזוזות חזרו מבדיקה...

ברור שלא זו צריכה להיות המסקנה! אבל מה נעשה שבראש שטחי זו המסקנה... ואתה רואה את זה לאורך כל הדרך...

מסתובבים בינינו אנשים חרדים... שהחרדיות שלהם מתייבת בכל מיני קודים כאלו... זה תקוע עם מזוזות... זה תקוע עם הכתובה... זה תקוע עם דמי שדכנות... וברגע שכן אדם מאוד חרד על בדיקת מזוזות ולא חרד בכלל על מצוה אחרת... מה זה אומר?? שאין פה שום שייכות לידישקייט!!! אין פה איזה יראת שמים טהורה של יהודי שחרד על מצוה ה'... יש פה איזה כישוף שנקרא מזוזות... שאל תתחיל איתו...

ובזה הגוים לא פחות טובים מאיתנו... גם לגוים יש כל מיני קשקושים שהם נתקעים עליהם... לערבים יש את השגעונות שלהם מה מפחיד אותם... ולאירופאים יש הגו'קים שלהם... ואנחנו

היהודים... במקרה!! בטעות!!! ממש בטעות... השגעונות שלנו זה בערכים תורניים מובהקים... אנחנו לא מפחדים מסרט אדום... אנחנו מפחדים ממזוזות לא כשרה או מדמי שדכנות שלא שולמו... נו... זה ההבדל בינינו לבין הגוים???

כשאני מפחד ממזוזות לא כשרה... המשמעות היא שאני חרד לדבר ה'!! היות וה' ציווה שתהיה מזוזות בפתח הבית... אז אם רצון ה' לא נעשה זה סכנה לבית!!! ואם קראתי סיפור על בית שהיו בו צרות צרורות והכל היה בגלל שהיו בו מזוזות פסולות... מה המסר???

שמהיום צריך להתחזק בברכת המזון!! (לכה"פ גם... לא רק בבדיקת מזוזות) כי הנה לך... תראה כמה ציווי ה' שומר!!! ומה קורה כשציווי ה' לא נעשה... סיפור כזה אמור לחזק אותנו בקריאת שמע של שחרית ובתפילין ובתלמוד תורה... למה?? כי מצות מזוזות כתובה בנשימה אחת יחד עם "ודברת בם בשכבך ובקומך וקשרתם לאות וכתבתם..."

וממילא זה אמור לחזק אותי לכה"פ בכל שאר מצוות ה' שכתובים בתוך המזוזות בעצמה... בקיצור: לא לרוקן את התוכן של הסיפור!!!

האמת היא שפעם יצא לי לספר סיפור על דמי שדכנות... סיפורי לציבור שהיה איש אחד שהיו לו צרות בבית ולא הבינו מה יש... ובסופו של דבר התברר שהוא לא שילם דמי שדכנות... וברגע שהוא שילם הכל הסתדר... כולם התחתנו תוך שנה... ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות... סיימתי את הסיפור ואמרתי... רבותי: נו... מה המוסר השכל שיוצא לנו מהסיפור הזה? **שאסור לגנוב (כסאות) מהביטוח לאומי!!!** (הדגשתי כסאות... הרי לגנוב ציוד מהמשרד של ביטוח לאומי אתה גם מסכים שאסור... כי זה מקום פרטי... זה לא חדר שיעורים של ישיבה... אז על אותו משקל לגנוב כסף מהם ודו"ק)

כולם הסתכלו עלי בתמהון... הביטו עלי בעיני עגל... מה הקשר?? מה עניין שמיטה אצל הר סיני ומה עניין ביטוח לאומי לדמי שדכנות??

עניתי להם בחזרה בשאלה: סליחה... מה העניין של דמי שדכנות שזה כ"כ חמור?? נו... באמת מה חמור בזה?? **שאני ה' אוהב משפט!!!** ואם צריך לשלם לשכיר אז אני רוצה שתהיה הגון ותשלם מה שצריך לשלם!!!

ומי שחושב שהעולם הפקר ומתנהג בחוסר הגינות... אז שידע לו שהוא ישלם על זה ביוקר... שידע לו שיום יבא והוא ישלם את זה על ארבע...

וממילא!!! אם זה המסר... אז זה נכון גם בייחס לביטוח לאומי...

אם הגענו למסקנה שחברות הביטוח זה משהו פרטי... אז כמו שאסור להיכנס למשרד ולגנוב כסאות וציוד משרדי... ככה אסור לרמאות אותם ולהוציא מהם כסף שלא מגיע לך... ואני רוצה שתבין: אני לא סתם לקחתי את המסר לביטוח לאומי... יש לי פרנציפ להסיט את המסר של

הסיפור דווקא לדוגמא אחרת... ולמה?? בגלל זה!!

כי ברגע שאתה מספר סיפור על דמי שדכנות ואתה משאיר את זה שמה... אז בדור השטחי שלנו... המסקנה המתבקשת היא: דמי שדכנות!!! ערך חדש ביהדות!!! לא גזל... לא עוולה... לא שכר שכיר... רק דמי שדכנות... מצוה חדשה בתרי"ג מצוות... או יותר נכון בעשרת הדיברות...

ואסור שזה יקרה!!! כי מסקנה מסוג שכזה היא נזק הרבה יותר גדול מהתועלת... הרי מה רצינו בסיפור הזה?? איזה תועלת רצינו להוציא מהסיפור הזה?? סו"ס אנחנו יהודים עובדי ה'... וכשאנחנו מספרים סיפורי חיזוק... אנחנו רוצים להוציא מאן מוסר השכל בידישקייט... נו... מה רציתי להוציא מהסיפור עם דמי שדכנות או עם ה-10 לפני הדלקת נרות?? רציתי להוציא מאן חיזוק לקיים את רצון ה'!!! כמובן שאני כעת מתמקד במצוה מסוימת... וזה מאוד טבעי ונורמלי...

ברור שכשבאתי לספר על דמי שדכנות... באתי כאן לחזק את ידי הציבור שלא ישכחו לשלם דמי שדכנות!!! ברור שיש לי מסר ממוקד... אבל עדיין... גם כשהמסר שלי ממוקד... עדיין... לאיזה ערך ביהדות הוא מסונף???

זה מסווג לערך שנקרא ישרות בדיני ממונות!!! אני רציתי לחזק את העוילים בזהירות בדיני ממונות... והתמקדתי בדמי שדכנות...

אבל ברגע שהציבור נתקע בדמי שדכנות ונשאר שם!!! מה יצא??

שנהייתי איזה פרסומאי והאיש שיווק של ארגון השדכנים בע"מ ויצאתי פה במסע הסברה שחשוב לשלם להם והוספתי איומים ודרכי איכפה...

אין לי בעיה!! אין לי בעיה עם איש שיווק שהחליט לשווק את ענף של בדיקת המזוזות בשביל לפרנס יהודים... אני בעד... אבל לפחות אל תכניס את הרבש"ע לשם... אל תהפוך את זה לסיפורי חיזוק...

כשאני רוצה לחזק יהודים בעבודת ה'!!! אז אסור שהסיפור ישאר תקוע באיזה נישא!! באיזה פלחן חדש שהציבור פתאום סימן אותו...

ואני אתן לך את הדוגמא הכי קיצונית: מה קורה אם אני חסיד של רבי מסוים... ופתאום אני שומע מופתים עצומים שהרבי השני עושה...

נו... מה יצא לי מהסיפורים האלו?? ש... שכנראה הגיע הזמן לערוק מהרבי שלי לרבי השני... כי... הנה... לפי הסיפורים זה נראה שהצדיק השני הוא יותר... אז זהו שלא!!! הנה לך שוב הסתכלות שטחית של דורנו... אם אתה שומע מופתים שהרבי השני עשה לחסיד שלו... מה המסר?? אוה... מהיום אני מתחזק ביותר שאת בלקבל את מרותו של הרבי שלי!!! למה? כי הנה... תראה איך ה' עשה מופתים לרבי השני!! בשביל מה ה' עשה מופתים לאותו רבי? שמהיום כלנו נכרע ונשתחוה לו? לא!!! ממש לא!!! ביהדות אין פולחן אישיות... רק מה כן??

נכון!!!

זה בדיוק אותו סיפור כמו הדמי שדכנות והמזוזות... במקום להפנים את המסר שטמון בסיפור... נתקעתם בפולחן אישיות... הרי מה קרה??

ה' העניש אותם ג' שנים רעב... למה??? כי קיפחנו פרנסה של ששה גבעונים... נו... אז מה??? אז מה ושה גבעונים קיבלו חל"ת? מה כ"כ נורא??? נו... מה התשובה? ה' רצה להעביר לנו מסר חד ונוקב!! אני ה' אוהב צדקה ומשפט!! אני שונא עוול!! וברגע שישראל לא זהירים בממון של אחרים וגורמים לקפח פרנסה של בן אדם אני לא אוותר... **גס!!!** וגם אם העוול הזה נעשה לאנשים בעלי העמדה הנחותה ביותר כאותם גבעונים... אני אתבע את עלבונם כי אני אוהב משפט ושונא עוול... **נו... אז מה המסר??** שמהיום צריך להתחזק בין אדם לחבירו... להיזהר לא להרוס את הפרנסה של השני... כי אח"כ משלמים על זה בג' שנים רעב... נו... ותכל"ס... במקום להבין את המסר הנכון והאמיתי הזה... מה יצא לכם?? שמהיום הגבעונים זה פסל החירות!! מהיום הגבעונים זה גזע עליון שאל תעיז להתחיל איתם... נזף דוד בעם ישראל: זה?? זה המסר שיצא לכם משלוש שנים רעב?? זה הקשקוש שהוצאתם מהסיפור הזה...?? להפוך את הגבעונים האחרים לאיזה מין פולחן אישיות?? פונה דוד לגבעונים: במקום שתפנימו שאם ה' מקנא לששה גבעונים נחותים כי נעשה להם עוול... במקום להוציא את המסקנה הזו... מה הסקתם?? שאתם על הגובה ואם ככה מותר לכם לעשות עוול ולהוציא להורג ששה אנשים חפים מפשע... אם ככה: דין הוא שלא תבואו בקהל!! הנה... מהיום אתה תהיו אסורים לבא בקהל ותראו איך שיווד גשם והכל בסדר... והרבש"ע בכלל בכלל לא מקנא לכבודכם... ה' מקנא לצדק ומשפט!! כשאנחנו עשינו עוול לששה גבעונים... ה' קינא לגבעונים... ואם אתם כתוצאה מזה... בחרתם להיות התון הבא לעשות עוול ולהרוג את זרע שאול... אז כעת אנחנו נלך בדרכי ה'... וכעת הגיע תורנו לקנאות לעוול ולהוציא אתכם מקהל ה'...

זה סיפור עמוק עמוק!! זו תוכחה נוראה שדוד הוכיח את עם ישראל בעיקר... תראו איך אפשר לקחת סיפור ולהוציא ממנו את כל התוכן!!

לגבעונים נעשה עוול ובמקום להפנים שה' מקנא לעוול... הם הפנימו שהם פתאום חשובים... אז כאן המקום שלנו להשפיל אותם עד עפר ולהוכיח קבל עם ועדה שלא הגבעוני פה הסיפור... אלא משפטי ה' זה הסיפור... בא נסכם: מכאן ואילך... כל פעם שאנחנו משתמשים עם סיפור חזק... תמיד להוציא ממנו גם מסר אחר!! אם הבאת יותר מחמשה סיפורים על קבלת שבת בזמן... מומלץ תדחוף שם מסר שעל הדרך רואים מכאן כמה חשוב גם להגיע לבית הכנסת מוקדם... שלא נתקע!!! שלא נעמיס על עצמנו פולחנים מיותרים שעליהם נאמר: אשר לא ציויתי ולא דברתי ולא עלתה על ליבי... להתמקד ביהדותנו!!! לא להיות מוסח!!!

סליחה על החרפות... סו"ס סיפורי חזק זה דבר טוב...

גבעוני ירגיש מקופח ואז ה' יתן לנו עוד חמש שנים רעב... מילא חבר שלי... אני לא כ"כ חושש לעשות לו עוול... סו"ס הוא לא גבעוני... אבל עם גבעונים?? אל תתחיל איתם... תראה מה ה' עושה למי שנוגע בהם לרעה... ודוד המלך אכן מתחיל לנהל משא ומתן עם הגבעונים "מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת ה'?? **והגבעונים לא טיפשים!!!** הם קראו היטב את המפה וקלטו איזה עוצמה ולשון מאזניים הם קיבלו בבת אחת לידים... (זה קצת מזכיר את מנסור עבאס וזה עדיין דוגמא חיוורת) והם החליטו לצלל את המעמד כדי לעשות שינוי תפיסה היסטורי... (אביב גבעוני) לאחר מאות שנים של הפליה בגבעונים... הגיע הזמן שכולם ישמעו ויראו ויזכרו היטב איך ה' לא מוותר למי שמתחיל עם הגזע הגבעוני הקדוש... ואז הגבעונים קבלו החלטה מרושעת ואכזרית להעניש לא פחות ולא יותר את זרעו של שאול (על לא עוול בכפם) ולתלות ששה מזרעו של שאול (שהוא היה כביכול הגרמא דגרמא בקיפוח הפרנסה שלהם) דוד מתחנן לפניו: אל תעשו את העוול הזה... תחפשו מתווה אחר... אני מוכן לשלם כן הון שבעולם... (הרבה יותר מחמישים מיליארד של מנסור) רק אל תהרגו אנשים חפים מפשע... **אבל הגבעונים מקשיחים עמדות!!!** דוד המלך- אתה בכיס שלנו ואנחנו מתעקשים דווקא לתלות את זרעו של שאול... למען ישמעו ויראו... ודוד המלך נכנע!!! **תקשיב: זה לא צחוק...** אם דוד מלכא משיחא נאלץ להיכנע לגבעונים... זה אומר שהם באמת קיבלו את המנדט... והם אכן תולים באכזריות את זרעו של שאול... ומהיום עם ישראל מפנימים **שיש פה סדר יום חדש!!** דמות חדשה כבשה את כותל המזרח של העם היהודי!!! הגבעונים!! מהיום הגבעונים הם בניו של מקום שכל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו... הגבעונים מסתובבים בראש מורם ובזחיות הדעת מדושני עונג וכולם כורעים להם ברך ונזהרים בכבודם...

וכאן מגיע המהפך הדרמטי!!! דוד המלך עושה לגבעונים תרגיל כזה נוראי שהם לא דמינו אותו בחלומות הכי שחורים... עוד באותו יום... דוד המלך נכנס לבית דינו... ולא תאמין איזה תקנה יצאה משם... **דוד תיקן שמיום זה ואילך הגבעונים אסורים לבא בקהל!!! בוס!!! טראח!!!** השמועה עשתה לה כפיים... והגבעונים היה המומים!!! הם לא הבינו מאיפה זה נחת עליהם... רק אתמול דוד המלך השתחוה לנו אפיים ארצה... והתחנן על נפשו מתוך הכרה שאנחנו כאלו קדושים ומיוחסים שכל הרעב בא רק בגלל שעשו לנו משהו... אז איך יכול להיות שהוא בעצמו פתאום מתהפך עלינו 180 מעלות וגוזר עלינו את הגזירה הכי מפלילה והכי משפילה (שאפילו יהושע בן נון שקילל אותנו לא העיז לגזור עלינו עד כדי כך... **אתה קולט את המהפך ההפוך על הפוך שקרה פה??**

תחשוב: מסתובב לו בחור גבעוני בשידוכים... סו"ס קרנו עלתה בשוק השידוכים... כולם מוכנים לתת לו סידור מלא... מגיעות הצעות חשובות... כולם סו"ס הפנימו שגבעונים זה... זה לא מה שחשבתם... ופתאום!!! בבת אחת!! דוד מפיל אותנו מאיגרא לבריא עמיקתא... ושם אותו בשורה אחת יחד עם שתוקי ואסופי ומזרז לגמרי מחוץ למחננו... איך? למה? מי? למה דוד ראה לנכון לעשות את התרגיל החרף והקיצוני הזה???

התשובה היא: דוד המלך פונה לעם ישראל ולגבעונים גם יחד... רבותי: היה פה סיפור!!! ואתם לא הבנתם את הסיפור

ה' שלח מופתים לאותו רבי... לא בשביל שיסגדו לו... אלא בשביל לחזק את ידי הסרים למשמעתו שימשיכו לציית לעול מלכות שמים שהוא מתווה אותם... ואם ככה... אני לוקח את החיזוק הזה בעצמו לרבי שלי... את אותם מופתים שהרבי השני עשה... הרבי שלי גם יכול לעשות... (מתוך נקודת הנחה שה' שולח מופתים לרבי לא בשביל לעשות ממנו פולחן אישיות... אלא לחזק את מי שמציית ומקבל את עול מלכות שמים שהרבי מכה על קדקדו"ד"ק...)

אם כבר מדברים על סיפורים... נסיים בסיפור!!

מעשה שהיה בסוף מלכות דוד המלך... במשך שלוש שנים היה רעב כבד בארץ... עוני ודחקות... סבל גדול עובר על ישראל... כלל ישראל עומדים בצמאון צחיחים ושואלים בתחנונים: רבש"ע: מה אתה רוצה לעורר אותנו? רק תגיד לנו... שנדע במה אננו צריכים לחזור בתשובה ואנחנו נעשה הכל... ואז!!! יום אחד דוד שואל באורים ותומים: על מה הרעב??

וה' עונה תשובה מפתיעה בכל קנה מידה: **הכל בגלל הגבעונים!!!** בגלל שעם ישראל לא לגמרי נזהרו לשמור על המעמד של הגבעונים... וכתוצאה מזה היו ששה גבעונים שקיפחו את פרנסתם... והההכל בגלל זה!!! כל הסבל של ישראל בשלוש שנים אלו בגלל אותם גבעונים...

וכעת אני רוצה לעצור רגע ולתת קצת רקע... כדי שתבין במה מדובר...

הגבעונים!! מדובר בקבוצה קטנה מז' עממין שירמאו את יהושע בן נון (הם טענו שבאו ממרחק) והוא נשבע להם שהוא יפרוש עליהם חסות ויגן עליהם... ולפתע התברר שהם מז' עממין ונצטוו בכלל להרוג אותם... יהושע כבר לא יכל להרוג אותם כי הוא נשבע להם אמונים!! אבל הוא קילל אותם והציב אותם בעמדה נחותה בישראל שהם יהיו עבדים ויהיו חוטבי עצים ושואבי מים לישראל!! והם קיבלו את זה באהבה... הם לרגע לא חשבו שזה יראה אחרת... ובמשך מאות שנים הגבעונים היו במעמד נחות בישראל... גבעוני שהגיע לבית כנסת... כולם ידעו והוא בעצמו ידע שהוא הכבשה השחורה... הוא לעולם לא יקבל עליה ולא כיבוד... והוא זה שתמיד שיצטרך לנקות ולעשות את העבודה השחורה...

והנה!!! באופן טבעי... ברגע שיש לך עסק עם בן מיעוטים בעמדה נחותה... אז כשקורה איזה מחדל או קיפוח אוטומטית הוא המקופח... וכתוצאה מזה קרה ש-ששה גבעונים קיפחו את פרנסתם...

ותראה איזה עונש!!! כל כלל ישראל סובלים מרעב ובצורת במשך שלוש שנים בגלל הששה גבעונים האלו... ואין ברירה... דוד המלך בכבודו ובעצמו מגיע על ארבע לזקני הגבעונים וניגש אותם למשא ומתן... תקשיבו... כל הגורל של עם ישראל בידיים שלכם... תגידו לי איך אני מפיס אתכם... **הגבעונים היו המומים!!!** תנסה להיכנס לרגע לראש של גבעוני... איזה מהפך נעשה כאן בכל התדמית שלו... עד היום אף אחד לא הסתכל לכיוון של הגבעונים... כולם זלזלו בהם... ופתאום!!! ביום אחד בהיר... כל עם ישראל רועדים מהגבעונים... באותו יום הגבעוני מגיע לבית הכנסת... פתאום כולם מפנים לו מקום... הוא נהיה קדוש!!! רק זה חסר לי... שעוד

גיליון מס' 459 פרשת משפטים
תשפ"ב שנה עשירית

להקדשה ע"ג הגליון
ולשונות בדברי התורה של רבינו
פנה עוד היום למס' 053-3145900
ותזכה להיות שותף בהפצת תורתו
של מרן רבינו שליט"א
ואשרי מי שזוכה לכך

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

הודעה חשובה

בעקבות הגליון החגיגי והמוגדל שיצא בשבוע הבא א"ה, פרשת תרומה, עם היכנס הגליון העולמי 'דברי שי"ח' לשנתו העשירית, סדר המאמרים השתנה, והשבוע מופיע פרק אחרון בסדרת עשיית התפילין, ובשבועות שלאחר מכן מדור 'שנים קדמוניות' ימשיך להופיע כרגיל.

מענייני הפרשה

פי יתן איש אל רעהו חמור או שור (כ"ב ט')

כשרבינו היה כשומר חנם ונגנב ממנו

בכל מקום מקדימים שור לחמור, חוץ מכאן בשומר שכר שהקדים חמור לשור. וצריך טעם. ונראה, כי מבואר בגמרא (ב"ק ס"ג א') שאם כתוב בפסוק חיובן רק לגבי "שור", א"א ללמוד ממנו גם חמור, כי שור יש בו מעלה שהוא קרב לגבי מזבח ע"ש, ולכן בכל מקום שרוצה לומר דיני חיוב, כגון שומר חנם, מקדימים את שור, ולא זו אף זו, אלא גם חמור. אבל כאן בשומר שכר רוצים להשמיענו דיני פטור, והיינו את הפטור שיש לו באונסים, לכן (אם היו כותבים שור הינו לומדים מק"ו שבודאי שעל חמור יהיה פטור באונס, ולכן) כותבים את הפשוט תחילה, חמור, ואז כותבים את שור, שגם הוא פטור באונס, שכך דרך התורה בכל מקום שכותבים לא זו אף זו (זבחים ק"ט א').

סיפר הגאון רבי אליהו מן שליט"א:

בחודש טבת תשנ"ט בשעה שהלך רבינו לבית הכנסת לתפילת ותיקין, אירע מעשה נורא. בן בליעל נכנס לביתו ונגנב מן הארון סכום גדול מאוד של כסף. כשחזר רבינו לביתו וגילה את הגניבה, היה מאוד כאוב ודאוג ובמשך כמה ימים דיבר על זה כמה פעמים. אחד מבעלי הצדקות שיחי' שמע מן הגניבה ומצערו של רבינו, והודיע שהוא ישלם מהונו חלק גדול מהגניבה, ועדיין לא נחה דעת רבינו. ואז סח רבינו בפני תלמידו ממה הוא דאוג כל כך:

הכספים שנגנבו היו חלק שייכים לי, וחלק כספי צדקה, וחלק כספי גמ"ח שאני אחראי, היינו כספי פיקדונות שאנשים הפקידו בגמ"ח שברשותי. לפני כל הפקדה אני מתנה שאיני לוקח אחריות על הכסף אלא רק שומר חנם, והנה כעת היה גניבה ושומר חנם פטור בגניבה. וכעת בס"ד הגיע נדיב ואמר שברצונו לתרום חלק מהכסף שנחסר, והנה לעצמי איני רוצה לקחת כי אין מספיק. והשאלה היא לגבי בעלי הפקדונות, מי יקבל קודם, האם להחזיר לכולם, וכל אחד יקבל חלק ממה שהפקיד, או להחזיר למי שבא קודם, ולאחרונים לא יישאר כלום. וצדדי השאלה עפ"י שו"ע חר"מ (סימן ק"ד ס"ח) שמי שיש לו הרבה בעלי חוב וזמן הפרעון של כולם באותו היום, אפילו אם כל אחד בשעה אחרת, כל הקודם לגבות זכה.

מאיידן גיסא, יש רמ"א (סימן רצ"ב ס"י) שמי שקיבל פיקדון לשמור ועירבב עם שלו ונאבד חלקו, צריך ליתן לכל אחד לפי חשבון הכסף שנגנב (ובש"ך ס"ק כ"ד: כגון ששלו היו י' ושלו חבירו כ' ונאבדו או נגנבו ג', הוא מפסיד א' וחבירו מפסיד ב', וכן אם ה' להיפך שלו כ' ושלו חבירו י' הוא מפסיד ב' וחבירו א').

הוסיף רבינו ואמר, באמת החילוק בין שני המקרים הוא ברור: השולחן ערוך מדבר על חוב, וחוב ניתן להוצאה ולכן אם אין די כסף לכולם, כל הקודם זכה, אבל הרמ"א מדבר על פקדון ואינו להוצאה, וממילא יש כאן בעין של שניהם, ואם לא יודעים למי נאבד, צריכים כולם להפסיד בשווה. וצריך לשאול פי מורי חמי מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב מה דעתו.

מסיים הגר"א מן: כעבור תקופה נזדמן רבינו לפגוש את חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והם שקלו ודנו בדבר, בהתחלה רצה לומר כדברי הרמ"א שיפסידו לפי אחוזים כל אחד כמה שהפקיד, אבל בסוף הוכיח מהשולחן ערוך הג"ל שמי שבא ראשון יתנו לו, ודימה את זה לחוב. (שבענו מטוביק)

יפה מראה

תמונה מיוחדת ולא שגרתית, בה נראה רבינו מעיין במסמך כל שהוא, בעומדו במעלית, את פשרה של התמונה שמענו מפי בן המשפחה:

בשנת תש"ע הגיע רבינו לשמש כסנדק באולם 'שמחת עולם' בבני ברק, ביציאתו, תוך כדי שהוא נכנס למעלית לרדת, ליוה אותו סב התינוק, הג"ר אליעזר פרידליס ז"ל, שיום היארצייט שלו היה ב"ז שבט (בימין התמונה) והודה למרן על בואו. ואז הוציא ר' אליעזר מכתב לא מוכר, אותו כתב הגר"ד סאלוביציץ זצ"ל ר"י בריסק (יום היא"צ בשבוע הבא, ב' אדר א') למרן בעל החזון איש, וביקשו שיעתיר עבור רפואת בנו. רבינו, שלא הכיר את המכתב קרא את כולו בהתענינות, והביע תודות לבעל המכתב ז"ל. (תודתנו והערכתנו לבנו שליט"א על עומדו בחפץ לב לימינו בכל עת)

"אלא ד' אמות של הלכה

לאחר שאזל מן השוק בשנה האחרונה הספר ההלכתי המפורסם ורב המכר 'אלא ד' אמות של הלכה' (340 עמודים) אשר בו מובא בצורה מיוחדת ומבוארת כל הנהגות וההלכות בהם נוהג רבינו ע"ס השולחן ערוך מלווה בתמונות הנוגעות להלכות המובאים בספר, יצא לאור בימים אלו מהדורה חדשה נוספת, ניתן להזמין דרך מערכת "דברי שי"ח" במחיר בסך 45 ₪ בלבד להזמנות ניתן לפנות: 053-3145900 (המחיר כולל משלוח חנם בכפוף למוקדי ההפצה)

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונות מרבינו.

”והיה לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך”

מרתק! יריעה היסטורית! על חומרות ודקדוקים שנעשו בבתי התפילין שהזמין רבינו שליט”א עבור בניו.

מאמר ג’ בסדרה.

תמונות: ארכיון 'אלא ד' אמות של הלכה', מאגר 'דברי שי"ח'.

כפי שהבאנו בגליונות הקודמים, סקירה קצרה על מייצר הבתים המהודרים, הרה"ח הישיש רבי נפתלי כהן שליט”א מבני ברק, שהוא מהראשונים שעשו בדקדוק וביראת שמים ועל פי פסקי מרן החזון איש כפי שקיבל ממנו בעצמו. וזכה גם בין השאר לייצר התפילין לבניו של רבינו שליט”א, על פי הזמנתו האישית, להלן מספר שאלות שהעברנו לעיונו, תודתנו לנכדו הדומ”צ הרה”ח רבי יעקב יוסף כהן שליט”א מרבני ק”ק שטפנשט ב”ב.

הרה”ח רבי נפתלי מבקש להרחיב קמעא בנושא זה של הדבק הפוסל:

”הנה כיום הפסיקו לגמרי להשתמש בדבק עור וכל הבעלי מלאכה משתמשים בדבק על בסיס כימי כמו 'סופר גלו', ועיקר החשש הוא במילוי הדבק במקומות שיש בהם משום קלקול הרבוע, דהיינו שלפעמים הפרעס לא סגר היטב את החללים ונשאר רווח ובעבר הבעלי מלאכה הרשלנים היו ממלאים אותו בטיח או בדבק עור, וכיום בעוה”ר המפעלים שמתעצלים לעבור שוב פעם עם הפרעס על הבית כדי לצמצם את החללים ממלאים אותו בדבק 'גלו', ויעוי' בביה”ל סי' ל”ב דבעת עשייה יש להסופר לזוהר אפילו בחסרון משהו באיזה מקום שיהיה מרובע בשלימות.

ועיני ראו ולא זר, בשנים האחרונות ממש, תפילין קודם צביעתן מכמה מפעלים העומדים תחת כשרויות המקובלות על ציבור יראי ה', שזויות הבית (קאנטים) היו פגומות יותר מחגירת ציפורן ובמקום הפגימה נתנו דבק, באופן שאצ”ל שהתפילין הללו אינם מהודרים אלא הם בחשש אמיתי של פסול, והדבר חמור ביותר כי לאחר הצביעה א”א לעמוד על הדבר כלל, וגם לפני הצביעה פעמים שלאחר השליפין (שיוף הבית) המקום מקבל את צבע העור ממש עד שכמעט ובלתי ניתן להבחין במילוי הדבק אפילו בעין מיומנת, ולכן אם יש חשד קל צריך לבדוק זאת בדרכים הידועים לעוסקים בתחום ע”י הרטבת המקום או גרידה בעדינות לבדוק התפוררות דבק וכיו”ב.

ע”כ עצתי לכל ירא שמים מהדר ומדקדק במצוות להראות את התפילין שעומד לקנות למומחה ובקיא בתחום זה, שיבדוק עוד קודם הצביעה שאין חללים בשיעור חגירת ציפורן במילוי 'דבק', ואם ימצא דבק יעמוד על המשמר שיגורד ה'גלו' ויצמצמו את הפגימה ע”י חיתוכים בעור או להחליפו לבית אחר שלם (ע”כ ראיתי לנחוץ להוסיף על דברי זקני שליט”א להסיר המכשלה שפשתה בימינו).

השיחה התארכה ויש בידינו עוד להוסיף אך קצר המקום, ואי”ה בהזדמנות אחרת נקוה לפרסם עוד. נברך את הרה”ח ר' נפתלי שליט”א בברכת עוד ינובון בשיבה, ושיזכה הלאה לבריות גופא ונהורא מעליא.

נער בר מצוה המתחיל להניח תפילין לראשונה, בנוכחות רבינו

רבינו בוחן פרשיות תפילין עבור נער בר מצוה

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי 'קהילות' ו'נדרים פלוס' בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310